خوّم و
ئەستێرە گەشەکان

خوّم و
ئەستێرە گەشەکان

نەجمەدین عەزیز سمایل

بەرگی حەوتەم

کوردستان- هەولێر - ٢٠٢٣

* ناوی کتێب: خۆم و ئەستێرە گەشەکان - بەرگی حەوتەم
* نووسینی: نەجمەدین عەزیز سمایل
* هەڵەچن و پێداچوونەوەی زمانەوانی: بەهادین جەلال مستەفا
* نەخشەسازی و بەرگ و سەرپەرشتیی چاپ: عوسمان پیرداود
* تیراژ:(٢٥٠)دانە
* چاپخانە: چاپخانەی ڕۆژهەڵات - هەولێر
* مافی لە چاپدانەوەی تەنیا بۆ نووسەرە.
* نرخی (١٠،٠٠٠) دینارە.
* لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی(٨١٠)ی ساڵی ٢٠٢٣ی پێدراوە.

پێشکەش

* بە هەموو ئەوانەی کە بەشدار بوون لە فێرکردنم.
* بە هەموو ئەوانەی کە مافیان لەسەر من هەیە.
* بۆ هاوسەرە ئازیزەکەم.
* بۆ هەموو منداڵە چاوگەشەکانم

هەواڵنامەی کتێب

خۆم و ئەستێرە گەشەکان
پڕۆژەیەکی کراوە و ناکۆتا

ئامادەکردن و بەچاپگەیاندنی حەوت بەرگ لە کتێبی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان) بۆ دووەم وڵاتێکی وەک مامۆستا نەجمەدین عەزیز سمایل، کە بە ئاسانی دەستی بە پێداویستییەکانی خۆڵقاندنی فەرهەنگێک بۆ ناوداران ناگات، وێرای ئەوەی کارێکی سەخت و تاقەت پڕوکێنە، جورئەتێکی ئەدەبیشی پێویستە، لە بەر ئەوەی دەستی بۆ بابەتێکی هێندە ئاڵۆز و فرە ڕەهەند بردووە، هیچ نووسەرێکی ئەم جۆرە نووسینە لە ڕەخنەی تونـد و تەنانەت دڵ لێ ڕەنجانیش ڕزگاری نابێت. ئەم ستایلە لە کتێب کە هاوشێوەی(فەرهەنگی ناودارانی کورد)ە، نووسەر دەخاتە بەردەم بەرپرسیارێتییەکی گەورە، دەرهەق بە نووسینەوەی مێژووی ئەدەبیی میللەتەکەی لە ڕێی باسکردنی ژیان و بەرهەمی ناوداران یان وەک مامۆستا دەڵێت(ئەستێرە گەشەکان)ەوە، هەر وەک چۆن نووسەر دەخاتە بەردەم ئەو پرسیارەیشەوە: ئەو نووسەرانە کێن کە شایستەی ئەوەن لە لاپەڕەکانی ئەم جۆرە کتێبانەدا هەبن و کێن ئەوانەی نابێت لەوێدا جێگەیان هەبێت؟ کێ بڕیار لە سەر شایستەبوون و نەبوونی ناوداڕێک دەدات؟!

هەروەها دەکرێت بپرسین: کام ئاستە لە نووسەرانی ناودار ئەم کتێبە دەیانگرێتەوە؟!

ئایا ناوداربوون بەسە بۆ ئەوەی نووسەرەکە یان هونەرمەندەکە یان بیرمەندەکە بخاتە خانەی باشترینەکانی بواری ڕۆشنبیری و هونەرەوە؟!

لە سەردەمی هیچگەرییەدا، جاری وایە خراپترینەکان بەناوبانگترینەکانن!

کەواتە مەرج نییە ناوبانگ هاوتای بەتوانایی و داهێنان بێت، ڕووبداوە هەندێ لە ئەستێرەکان زۆر درەوشاوەبوون و وەک خۆر و مانگ نکوڵی لە گرنگی و تیشکی داهێنانیان نەکراوە، هەشیانە مانگی دەستکردبوون و ئامادەکار یان نووسەری ئەم جۆرە فەرهەنگانە، مانگە دەستکردەکانیشیان لێ بووە بە ئەستێرەی پرشنگدار!!

لەگەڵ ئەوەیشدا کە ناتوانرێت هەموو بیر و بۆچوونەکان قایل

بکەین بەکارەکانمان، بەڵام دەکرێت ئەستێرەی دەستکردیان لێ نەکرێت بەڕاستەقینە. لە سۆنگەی نزیکیمەوە لە نووسەری ئەم کتێبە کە لە ڕیز و گەورەیی خۆیەوە هەندێ جار پرسیاری پێشنیازکردنی ناوی نووسەرانی لێکردووم، خۆشحاڵم زۆر زوو بە مامۆستا نەجمەددینم ڕاگەیاند ژمارەی ژنانی ناودار لە بەرگی یەکەمدا کەمە و پێویستە دادپەروەرانە باڵانسی جەندەریی لە بەرگەکانی دواتری ئەو کتێبەدا ڕابگیرێت. تەنانەت زۆربەی ئەو خانمانەی لە بەرگەکانی کتێبەکەدا هەن یان ناوەکان و ناونیشانیانم بە نامە بۆ مامۆستا ناردووە یان جار هەبووە وێنە و سەرچاوەشم بۆ ناردووە. هەر بەرگێک چاپ بووبێت لە کتێبەکە دڵخۆشبووم ئەو خانمانەی بەسەرکردۆتەوە کە نازانم بۆ چی کتێبەکانی مێژووی ئەدەبی و مێژوو بەگشتی ناوەکانیان لە یاد دەکات.

پێم وایە نووسەری حەوت بەرگەکەی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان) شایستەی ستایش و دەستخۆشییە. هەر لە بەر ئەوە نا کە قوربانیی داوە بەکاتی حەوانەوە و دارایی خۆی و زێڕی هاوسەرەکەی لە پێناوی خولیای کۆکردنەوەی ناوی ناوداراە کوردەکانی سەردەم و قۆناغە جیاوازەکان لە کتێبێکی چەند بەرگیدا، کە ئێستا بەرگی حەوتەمە و لەوانەیە لە ئایندەدا بەرگی دیکەش بێتە بەرهەم. بەڵکو لە بەرئەوەی بەرگەی ڕەخنە و ڕێگری و دڵشکاندنیشی گرتووە. پڕۆژەی کتێبەکە کراوەیە بەسەر ڕێگایەکی ناکۆتادا، چونکە بەردەوام ئەستێرەی نوێ لە دایک دەبن و لە ئاسمانی کۆن و نوێشماندا زۆر ئەستێرەی پرشنگدار نادیدەکراون، دڵنیام بەدەستی ئەنقەست نەبووە و مامۆستا نەجمەدین بەردەوام دەپرسێت و بۆچوونی هاوڕێ نووسەرەکانی وەردەگرێت.

پێشنیاز دەکەم تەواوی ئەم حەوت بەرگە یان بەرگەکانی ئایندەی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان)لە یەک بەرگدا و بەیەک پێشەکی و بە سەلیقەیەک و وردبینییەکی زیاتر و بێ هەڵە و گرێ و گۆڵترەوە چاپ و بڵاوبکرێتەوە. هەر وەک چۆن د. محەمەد عەلی سوێرەکی کە نووسەرێکی کوردی ئوردنە کتێبی(معجم أعلام الکرد)واتە فەرهەنگی ناودارانی کوردی لە یەک بەرگدا و لە دوتوویێ ٨٤٩ لاپەڕەدا لە دەزگایەکی چاپ و بڵاوکردنەوە لە سلێمانی چاپ کردووە.

بۆ دەرچوونیشی لە کێشەی پۆلێن نەکردنی زانستییانەی بڵاوکردنەوەی ژیاننامە و بەرهەم و وێنەی ناوداڕەکان یان ئەستێرەکان دەکرێت بەپێی پیتەکان یان هەر پۆلێنێکی ئەکادیمی لە کتێبەکەدا ڕێکبخرێن. بۆ نموونە وەک ئەو ڕێکخستن و پۆلێن کردنەی میربەسڕی لە کتێبی(أعلام الکرد) دا کردوویەتی. کۆکردنەوەی پڕۆژەکە لە یەک بەرگدا ئەو کێشە زەقەیش چارەسەر دەکات کە شەش بەرگی بەناونیشانی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان) و یەک بەرگ بەناونیشانی(من و ئەستێرە گەشەکان)ە.

لە کۆتاییدا حەزدەکەم ئاماژە بە خاڵێکی گرنگ بدەم، ئەگەر لە واقیعدا کۆکردنەوەی هەموو کورد نزیک بێت لە مەحاڵ، بە هۆی دۆخی سیاسی و دوژمنەکانی کورد و کێشەی جوگرافی و جیاوازییەکانی زمان و شێوەزارەکان و زۆر هۆکاری دیکە. جێگەی خۆشحاڵییە ئەم کتێبە و هاوشێوەکانی سنووڕە دەستکردەکانیان بەزاندووە و تابووەکانیان شکاندووە و لە ڕێی ئەستێرەکانی ئاسمانی بەرینی کوردبوونەوە، کوردستانێکی یەکگرتوویان بۆ نەخشاندووین.

کەژاڵ ئەحمەد

سلێمانی ٢٥– ٧ – ٢٠٢٣

هەواڵنامەی کتێب

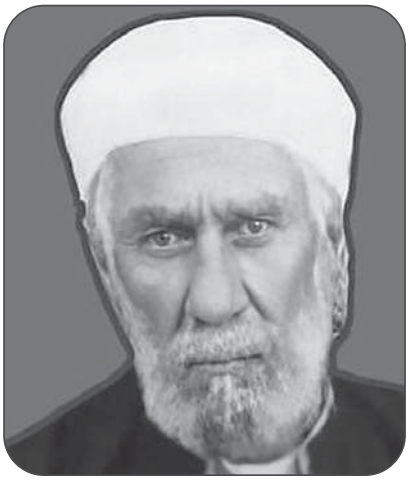

مەلای گەورەی کۆیە

لە وتە بە ناوبانگەکانی:(بێ ویژدانییە خۆت بەڕەڵاکەی، ژن بە مادییەن و مەعنەویەن بخەیتە قەفەس، ئەمما بزانە، دڵ کرمێ بوون لەگەڵ غیرە جوودایە).

ئەو هەرگیز مەلایەکی تەقلیدی و کلاسیکی نەبووە، زانا و ڕووناکبیرێکی سەردەمی خۆی بووە، زانا و شاعیر و ئەدیبی ناوداری کورد، ڕەوانشاد مەلای گەورەی کۆیە ....

ناوی تەواوی(مەلا محەمەد کوڕی حاجی مەلا عەبدوڵڵای کوڕی مەلا ئەسعەدی جەلیزادە)یە، بە مەلای گەورە ناسراوە، دایکیشی عائیشە خانی کچی حاجی بەکر ئاغای حەوێزییە، لە ساڵی ١٨٧٦ لە شاری کۆیە لە دایک بووە.

مەلای گەورە سەرەتا لای موستەعیدەکان(فەقێ ئەقدەمەکان)ی باوکی دەستی بە خوێندنی ئایینی کردووە تا کتێبی(الخادم)ی تەواوکردووە، کتێبی(الخادم) باپیری مەلای گەورە نووسیویەتی تا ساڵانی هەشتاکانی سەدەی ڕابردووش(سوختە) واتە قۆناغی یەکەمی خوێندنی فەقێیاتی، لەگەڵ کتێبی(احمدي و فتح القريب) و چەند کتێبێکی دیکە دەخوێندران، ئەو تەمەنی منداڵیی خۆی هەر لە حوجرە بەسەربردووە، هەر زۆر زوو

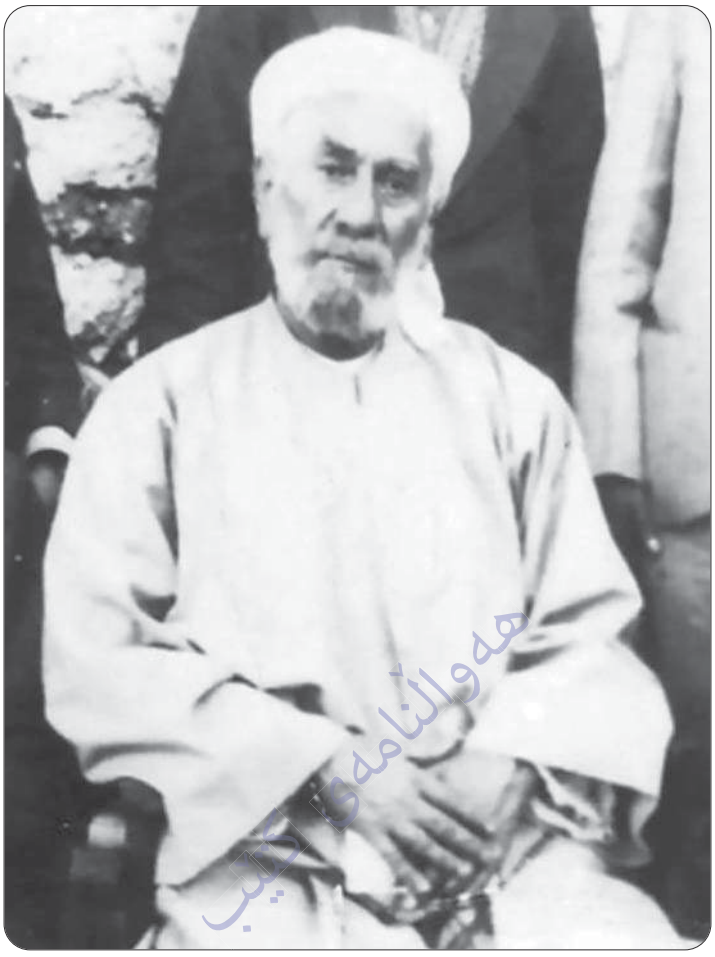

مەلای گەورەی کۆیە

قۆناغەکانی خوێندنی لای باوکی تەواوکردووە، یەکێک بووە لەو کەسە زیرەک و بلیمەتانەی ساڵی ١٨٩٤ کە تەمەنی(١٨) ساڵ بووە ئیجازەی مەلایەتی وەرگرتووە.

بەهۆی بوونی کتێبخانەیەکی گەورە لە حوجرەی باوکی و لە ماڵەوە، دەرفەتێکی باشی بۆ هەڵکەوتووە بۆ ئەوەی بەردەام بێت لە خوێندنەوە و سوود وەرگرتن لە بەهرە و توانا و ئەزموونی باوکی، هەر لە مزگەوتی باوکی بۆتە وانەبێژی ئایینی و دەرسی بە فەقێیان داوە، دواتر بۆتە جێگری بەڕێوەبردنی حوجرەکەی باوکی، لە ساڵی ١٩٠٨ کە باوکی کۆچی دوایی

KOA UNIVERSITY

جمهورية العراق الفدرالي
حكومة اقليم كوردستان
وزارة التعليم العالي والبحث العلمي
جامعة كوا

دراسة كتاب

"الجهود الإسلامية للعلامة فقي حلبرده (ملاي گەورە) في المجالات التربوية، الاجتماعية، السياسية"

مؤلف اسماعيل شيخان

بحث مقدم إلى قسم التربية الدينية ، كأحد متطلبات نيل شهادة البكالوريوس في التربية الدينية

من قبل الطالب:
(ژیر خالد مصطفى)

إشراف
أ.م.د (زواب ابراهيم مولود)

٢٠٢٢م ١٤٤٤هـ ٢٧٢٢م

دەکات، ئەو تەمەنی (٣٢) ساڵان بووە، ڕاستەوخۆ دەبێتە بەڕێوبەری حوجرە و مەدرەسەکەی باوکی، ناو و ناوەنگی بە هەموو کوردستان بڵاودەبێتەوە هەتا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانیش هاتوونەتە لای بۆ وەرگرتنی ئیجازەی مەلایەتی.

مەلای گەورە لەساڵی ١٩١٢ بۆتە موفتیی شاری کۆیە، پاش سێ ساڵ بووە بە ئەندامی زانستی لە شاری مووسڵ، دواتر لە ساڵی ١٩١٩ گەڕاوەتەوە کۆیە بووەتە قازی قوزاتی(قاضي القضاة)ی کۆیە، تەنانەت لە شارە گەورەکانی کوردستان(هەولێر، سلێمانی) مەسەلە و گیروگرفتی شەرعییان هێناوەتە لای.

ئەو لەساڵی ١٩٢٤ بۆ ماوەی چوار ساڵ نوێنەری کورد بووە لە ئەنجومەنی تەشریعی (پەرلەمان)ی عێراقی لە بەغدا، لە ساڵی ١٩٢٨ گەڕاوەتەوە شاری کۆیە، بەیەکجاری وازی لەکاری حکومەت هێناوە، وەک زانا و بیرمەندێکی گەورە هەموو ژیانی خۆی بە وانە وتنەوە لە قوتابخانەی (جەلیزادە) و نووسینەوە بەسەربردووە.

مەلای گەورە مەلایەکی تەقلیدی و کلاسیکی نەبووە، ڕووناکبیر و زانایەکی سەردەمی خۆی بووە، ناسنامەی نوێی بەبەر کورد و کوردایەتیدا کردووە، ئەوەتا دەڵێت:

هەتا دەمرم لە بۆ کوردان دەنالّم
عیلاجیان چۆن بکەم هاوار بە مالّم
دەبێ من کەیفی چیم بە دونیا بێ
قەومی من وا ڕەزیل و ڕیسوا بێ

ئەو وەکو مەلایەکی بیر و ئاسۆ فراوان هەمیشە لەگەڵ مافی ئافرەتدا بووە، لەساڵی ١٩٢٤ یەکەم کەس بووە لە کوردستان ڕێچکەشکێنی کردووە، کچەکەی خۆی (نەجیبە خان)ی ناردۆتە قوتابخانەی کوڕان لە کۆیە، ئەو بەم هەنگاوەی دوو ئامانجی پێکاوە، یەکەم: ڕێگە خۆشکردن بووە بۆ کچان کە بچنە قوتابخانە و بخوێنن، دووەم: نەهێشتنی جیاوازی لەنێوان

ڕەگەزی نێر و مێ.

ئەوەتا سەبارەت بە ئافرەت وەکو(ژن ، دایک) دەڵێت:

« بێ ویژدانییە خۆت بەڕەڵاکەی، ژن بە مادییەن و مەعنەویەن بخەیتە قەفەس، ئەمما بزانە، دڵ کرمێ بوون لەگەڵ غیرە جوودانە».

هەروەها دەڵێت:

بۆ ئەساسی تەربیەت، ژن فەوقی پیاوە

ژن لای کوردان بێ قیمەتە، بۆیە کورد نابنە ئینسان

هەزار ناصحی وەک من، نابێ بە دایکێکی چاک!»

چەندین مەلا ئیجازەیان لەسەر دەستی مەلای گەورە وەرگرتووە، هەر یەکەشیان لە شوێنی خۆیان بوونەتە خاوەنی پێگە و بیر و فیکر و ڕای خۆیان و هەڵگری بیر و فیکرە شۆڕشگێڕی و پێشکەوتنخوازەکەی ئەو بوونە لەوانە (مەلا ئەحمەدی ئاکرێ، مەلا محەمەدی مودەڕیس لە دهۆک، مەلا شێخ محەمەدی تاهیری شوشێ، مەلا ئەبوبەکری کۆیە، مەلا سادقی ماویلیان، مەلا عەبدولقادری کانی دەربەندی، مەلا شێخ عەبدولکەریمی ئۆمەراوە، مەلا محەمەدی شێروانی، مەلا مەحمودی ڕاجی، مەلا مەعسوومی هەورامی و چەندانی دیکە).

مەلای گەورە چەندین بەرهەمی بە زمانی کوردی و عەرەبی نووسیوە، بەشی زۆریان لە چاپدراون و بڵاوکراونەتەوە کە ئەمانەن:

بەرهەمە عەرەبییەکان:

- المصقول في الاصول.
- القائد في العقائد.
- الكلام الجديد.
- حقيقة الإيمان.
- المشاهد.
- الإله و الطبيعة والعقل والنبوة.
- المعجزات والكرامات.

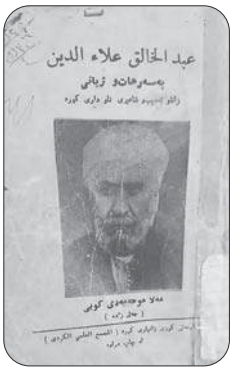

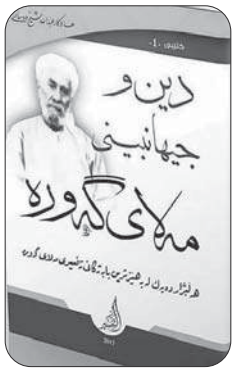

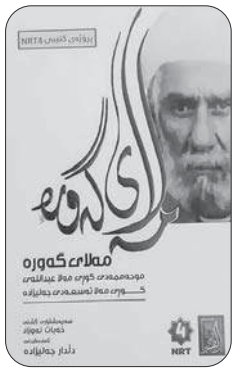

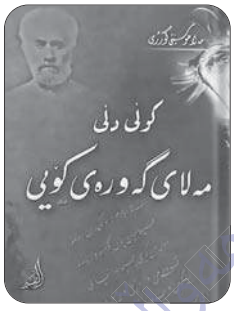

هەژارنامەی کتێب

- حقيقة الإسلام.
- أبهى المأرب وإثبات الواجب.
- كشف الاستار في مسألة الاختيار.
- ضياعان عظيمان.
- الاشخاص الستة.
- الحدس سلم الإرتقاء.
- خراب العالم.
- غايتي و املي في علمي و عملي.
- الوسيلة في علم اصول الفقه.

بەرهەمە کوردییەکان:

- حکایات خەون و کەرامات.
- دیاری مەلا محەمەدی کۆیی.

- عەقیدەی ئیسلام.
- نوێکەرەوە.
- فڕی فڕی قەل فڕی.
- تەفسیری قورئانی پیرۆز بە کوردی، ساڵی ١٩٤٣ تەواویکردووە، ساڵی ١٩٦٨ چاپکراوە.

زۆر لە بەرهەمە عەرەبییەکانی مەلای گەورە تا ئێستاش لە لایەن فەقێیەکان دەخوێندرێت، بەرهەمە کوردییەکانیشی زۆر لە نووسەر و لێکۆڵەری کوردی، لێکۆڵینەوە و توێژینەوەیان لەسەر کردووە لەوانە:

- لە چوارچیوەی پڕۆژەی کتێبی nrt٤، کتێبی مەلای گەورە، سەرپەرشتیی نووسەر خەبات نەوزاد، ئامادەکردنی نووسەر دانا جەلیزادە.
- بەسەرهات و ژیانی زانا و ئەدیب و شاعیری ناوداری کورد مەلا محەمەدی کۆیی، نووسەر عەبدولخالق عەلائەدین.
- فری فڕی قەل فڕی، ئامادەکردن و پەراوێز نووسین، نووسەر قانع خورشید.
- گوڵی دڵی مەلای گەورەی کۆیی، لە نووسینی مەلا حوسێنی گورژی.
- دەردو دەرمانی زانایان، لیکۆڵینەوە لەسەر تەفسیرەکەی مەلای گەورە، نووسین و ئامادەکردنی نووسەر هێمن عومەر خۆشناو.

سەبارەت بە مەلای گەورە زۆر لە نووسەر و ئەدیبان باسیان کردووە، ئەواتا نووسەر و ڕووناکبیری گەورەی کورد، مەسعود محەمەد کە کوڕی مەلای گەورەیە، لە کتێبی(گەشتی ژیانم)باسی باوکی دەکات و دەڵێت:(باوکم تاکە مرۆڤێکە تەئسیری بێسنووری لێم کردبێ، ئەو تەئسیرە لە زۆر ڕووەوە بوو، بەڵام من تەنها باسی دوو ڕووی دەکەم کەوا زۆر بە سەیری پێچەوانەی یەکترن، ڕووی یەکەم: ئەوەیە کە حەقپەرستی و ڕاستگۆیی و ڕاستڕۆیی ئەو لەمندا ماکی تەقدیسی ڕاستی ڕسکاند، ئەو تەقدیسەش کێشایەوە سەر هەندێ کە تا ڕادەی قێز هاتنەوە و سل لە درۆزن و لە درۆ بکەمەوە بە تایبەتی لە مەیدانی کۆمەڵایەتیدا، ڕووی دووەمیش: ئەوەیە شەخسییەتی زێدە بە هێزی باوکم لە مندا وردە وردە هەستی لەخۆ

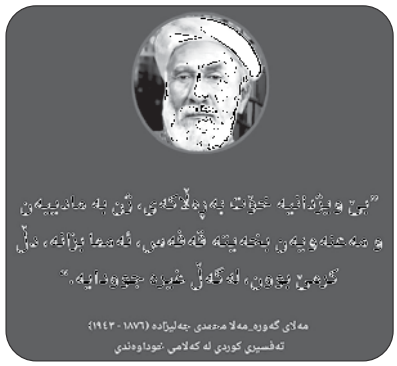

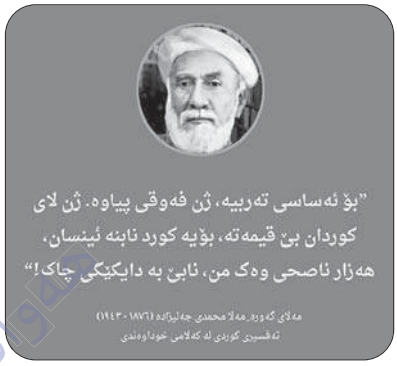

پەیکەری مەلای گەورەی کۆیە

ڕازیبوون بەخۆمدا کز کردەوە، سااڵ لە دوای سااڵ بە شێوەیەکی ئاشکراتر بۆم ڕوون دەبۆوە کە من هەر چی هەبم ناگەم بەو باوکە....هتد).

مەلای گەورە خودی خۆی و بەرهەمەکانی چەندین لێکۆڵینەوە و دیراسات و توێژینەوەیان لەسەرکراوە بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس و ماستەر لە زانکۆکانی کوردستان لەوانە:

- الجهود الإصلاحية للعلامة محمد جليزاده(مەلای گەورە) في المجالات التربوية، الإجتماعية، السياسية، تأليف إسماعيل شيخاني، لێکۆڵینەوەیەکە لە لایەن قوتابی (ژیر خالید مستەفا) پێشکەش بە بەشی دینی کۆلێجی پەروەردەی کۆیە کراوە، بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس، بە سەرپەرشتیی دکتۆر زۆراب ئیبراهیم مەولود.

- بەشی زانستییە کۆمەڵایەتییەکان لە کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتیی زانکۆی سلێمانی وەک بەشێک لە داواکاری بروانامەی بەکالۆریۆس. لە ساڵی ٢٠٢١ قوتابی (ئیمان سدیق نامیق) توێژینەوەیەکی شیکاریی بە

ناوی(ڕۆڵی مەلای گەورە لە نووسینەوەی مێژوودا) بەسەرپەرشتیی دکتۆر بەهمەن سالّح محەمەد پێشکەشکردووە.

چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی دیکەش.

دیارە پەیکەرێک بۆ مەلای گەورە دروستکراوە و لە کۆیە داندراوە.

لە ڕۆژی ١٢- ١٠- ١٩٤٣ کۆچی دوایی کردووە، ڕوحی پاکی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت و گڵکۆی پڕ نوور و ڕەحمەت بێت.

هەوالّنامەی کتێب

سەرچاوەکان:

١ - پەیجی ئەلیکترۆنیی کوردڕاوم، نووسینێکی نووسەر کوردۆ شابان.

٢- History of Kurdish، وتارێکی نووسەر زریان ئەحمەد، لە ٣٠-٣-٢٠١٧.

٣ - کوردیپیدیا.

٤ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٥ - مالّپەڕی فەیسبووک بە ناوی مەلای گەورە.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

محەمەد ئۆزون

خاوەنی ڕۆمانی(هاواری دیجلە)، کە باس لە مێژووی کورد و مێژووی بۆتان دەکات، دڵۆپ دڵۆپ ئاوێ دیجلە شاهێدی(خۆشی، ئازار، غەدر، کوشتن و بڕینی کوردە)، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و ڕۆماننووسی گەورەی کورد ڕەوانشاد محەمەد ئۆزون...

نووسەر و ڕۆماننووس محەمەد ئۆزون، لە ساڵی ١٩٥٣ لە گوندی (سوێرەکا)ی سەر بە ناوچەی(ڕەها- ڕحا- اورفە) لە باکووری کوردستان لەدایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لەوێ تەواوکردووە، هەر زوو لە تافی لاوێتیدا تێکەڵ بە ڕێکخراوە چەپڕەوەییەکانی باکووری کوردستان بووە و دەستی بە کار و خەباتی سیاسی کردووە، لە کودەتایەکەی ١٢ی مایسی ساڵی ١٩٧٢، لەگەڵ چەند گەنجێکی دیکەی کورد دەستگیرکراوە و بە(٨)ساڵ حوکمدراوە، دواتر بە لێبووردنی گشتی ئازادکراوە، بەڵام ئەو هەر سووربووە لەسەر چالاکی و هەڵوێستەکانی، ساڵی ١٩٧٤ بۆتە سەرنووسەری گۆڤاری(ڕزگاری)ی کوردی، دواتر لە ساڵی ١٩٧٧ بە ناچاری وڵاتی بەجێهێشتووە و ڕووی لە وڵاتی سوید کردووە و لەوێ نیشتەجێبووە..

ڕۆماننووس محەمەد ئۆزون، یەکێکە لە دامەزرێنەرە سەرەکییەکانی

لە لای ڕاستەوە: ڕۆمانnووسی گەورەی(تورکی- بەڕەچەلەك کورد) یەشار کەمال، ڕۆمانnووس محەمەد ئۆزون

گۆڤاری(رزگاریا کوردستان) لە ولاتی سوید، لە ساڵی ١٩٨٥ دەستی بەنووسینی چیرۆک و ڕۆمان کردووە، نۆبەرەی نووسینەکانی بە ڕۆمانی(تو) دەستپێکردووە و هەمان ساڵ بڵاوی کردۆتەوە، لە بەشی زۆری ڕۆمان و پەخشان و نووسینەکانی دیکەی باری سەختیی ژیان و ئازار و ئەشکەنجە و غەدر و ناهەمواڕەکانی گەلی کورد لە تورکیا و هەموو کوردستان ڕەنگی داوەتەوە، ئەو کەوتۆتە ژێر کاریگەریی بیروباوەڕی سۆشیالیزمی و بەرهەمەکانی بەشێوەیەکی نیمچە ڕیالیزمی(واقعي) نووسیوە، بە سەرقافڵە و پێشڕەوی ڕۆمانی نوێی کوردی دادەنرێت، بە زمانەکانی کوردی و تورکی و سویدی و ئەڵمانی و ئینگلیزی نووسیویەتی، کۆمەڵێک شاکاری بە نرخی لەدوای خۆی بەجێهێشتوە، ئەمانەی خوارەوە هەندێکیانن:

- تو، ڕۆمان، ١٩٨٥.

- ڕۆژەک ژ ڕۆژێن ئەڤدالێ زەینکێ، ڕۆمان، ١٩٨٧.
- مرنا کالەکی ڕند، ڕۆمان، ١٩٨٩.
- سیا ئەڤینێ، ڕۆمان، ١٩٨٩.
- دەستپێکا ئەدەبیاتا کوردی، ڤەکۆلین، ١٩٩٢.
- هێز و بەدەویا پێنووسێ، پەخشان، ١٩٩٣.
- ئانتۆلۆژیا ئەدەبیاتا کوردی، بەرگی دووەم، ١٩٩٥.
- بیرا قەدەرێ، ڕۆمان، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٨.
- ڕۆنی مینا ئەڤینێ تاری مینا مرنێ، ڕۆمان، ١٩٩٨.

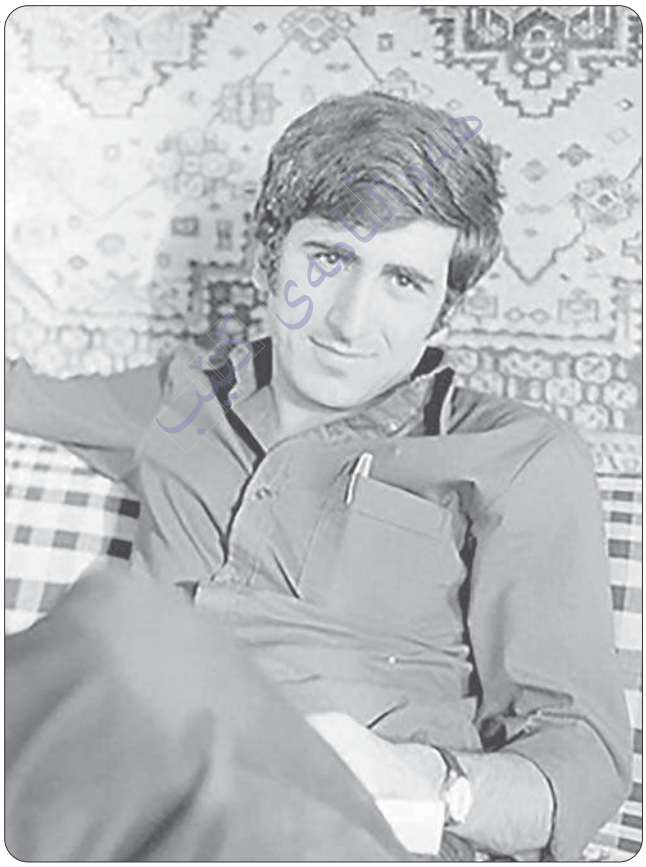

ڕۆمانووس محەمەد ئۆزون

- هاواری دیجلەیێ،(١) ڕۆمان، ٢٠٠١.
- هاواریێ دیجلەیێ،(٢)، ڕۆمان، ٢٠٠٣

چەندین بەرهەمی دیکەش بە زمانەکانی تورکی و سویدی و ئەڵمانی و ئینگلیزی.

یەک لە هەڵبەستەکانی محەمەد ئۆزون(دەستانا عەگیدەکی) کە هونەرمەند جوان حاجۆ کردوویەتییە گۆرانی.

بەرهەمەکانی ڕۆماننووس محەمەد ئۆزون بۆ زیاتر لە(١٠) زمانی بیانی وەرگێردراون لەوانە(ئینگلیزی، سویدی، ئیتالی، فارسی، تورکی، نەڕویجی...).

ئەو یەکەم کەس بووە لە تورکیا ڕۆمانی بە زمانی کوردی نووسیوە، لە ڕۆمانی(هاواری دیجلە) کە بە شێوەزاری کرمانجی نووسیویەتی، نووسەر سروە سۆران وەریگێڕاوەتە سەر شێوەزاری سۆرانی، لە ڕاستیدا هاواریێکە لە ناخی نووسەر محەمەد ئۆزون دەربارەی کورد و مێژووی بۆتان، ڕۆمانێکە جگە لە دیجلە کەس ناتوانێت بیگێڕیتەوە، دڵۆپ دڵۆپ ئاوی دیجلە شاهێدی(خۆشی، ئازار، غەدر، خیانەت، کوشتن و برینی کوردە) هەموو دڵۆپەکانی باس لە غەدر و بەرخودان دەکەن).

ڕۆمانی(ڕووناک وەک ئەوین، تاریک وەک مردن)ی محەمەد ئۆزون، کە لە ساڵی ١٩٨٨ بڵاوبکردۆتەوە، لەسەر ئاستی جیهانی جێگای مشتومڕ و گفتوگۆ بووە، کە تێیدا باسی عەشقی کچە گەریلایەکی کورد دەکات لەگەڵ فەرماندەیەکی سەربازیی تورک کە بەدوای ڕەچەڵەکی خۆیدا دەگەڕێت، بە زمانی کوردی(شێوەزاری کرمانجی) نووسراوە، وەرگێڕدراوەتە سەر زیاتر(١٠) زمانی بیانی و زیاتر لە(١٠) جاریش چاپکراوەتەوە.

ڕەخنەگرانی(کورد، تورک، سویدی، ئەورووپی) تیشکیان خستۆتە سەر بەشی زۆری بەرهەمەکانی و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەیان لەسەرکردووە.

ئەو نەخۆش بووە لە نەخۆشخانەی زانکۆی دیجلە لە (دیاربەکر- ئامەد) هاوڕێی دێرینی ڕۆماننووسی گەورەی(تورک- بەڕەچەڵەک کورد) یەشار کەمال سەردانی کردووەو وتوویەتی:(تۆ نووسەرێکی گەورە و گرنگی، لە

پۆلێك ئەدیب و رۆشنبیری لەسەر ئارامگای نووسەر محەمەد ئۆزون

دواڕۆژدا ڕەخنەگران ئەمە ئاشکرا دەکەن، تۆ قامەتێکی گەورەی ئەدەبی کوردی.. وەکو نووسەرێکی گەورەی کورد دەچیتە ناو مێژووەوە، چونکە لەسەر ئیش و ئازار و ئاواتەکانی میللەتەکەت بە زمانی کوردیت نووسیوە، منیش کوردم!!، بەڵام تۆ کوردتری لە من، چونکە بە زمانی کوردیت نووسیوە، نەک هەر نووسین بە زمانی کوردی بەڵکو قسەکردنیش سزا و لێپێچینەوەی لەسەربوو).

لە پێنجەمین سااڵیادی کۆچی دوایی نووسەر و ڕۆمانووس محەمەد

ئۆزون، نووسەر حەسەن جەمال میللەتی، نووسینێکی سەلاحەدین بایەزیدی لە تورکییەوە وەرگێڕاوە، کە محەمەد ئۆزون خۆی وتوویەتی:(یەکەم ڕۆژی چوونە قوتابخانەم لە سیڤەرێک زللەیەکم وێکەوت، تەنانەت تا ئەم ساتەش لە یادمە، لە حەساری قوتابخانە کە هەوڵمان دەدا لەیەک ڕیزدا بوەستین بە کوردی قسەمان دەکرد، مامۆستای ئەستەنبوولی کە ئەفسەرێکی(یەدەگ-إحتیاط)بوو، زللەیەکی لێدام، گوتی بە تورکی قسە بکە، بەڵام خۆ من تورکیم نەدەزانی).

ساڵی ٢٠٠١ ئەو کاتەی لەلایەن دادگای ئاسایشی ئەستەنبووڵ بە تاوانی تیرۆڕ و جووداخوازی تاوانبار کرابوو، ئەم تۆمەتانە بوونە هۆی ناڕەزایی لەسەر ئاستی ناوەوە و دەرەوەی تورکیا، لە ئەورووپا براوەکانی خەلاتی نۆبل هەر یەک لە(نادین گۆردیمە، گونتیزگراس، ئێلیێ ویسبێل و ئەندامانی ئەکادیمی دانیمارکی و ئەندامانی ئەکادیمی سویدی وچەندانی دیکە) نامەیان واژۆ و ئاراستەی لێپرسراوانی دەوڵەتی تورکیا کردووە.

ئەو لە چەندین بواری دیکە چالاکی هەبووە لەوانە:

- یەکێک بووە لە دامەزرێنەرە سەرەکییەکانی ڕێکخراوی(پێنووسی کورد) لە وڵاتی سوید.
- لێپرسرا و سەرنووسەری گۆڤاری ڕزگاری کورد بووە، لە تورکیا، لە سویدیش.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی سویدی بووە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی سویدی و جیهانیی بووە.
- لە زۆر لەدەزگا و ڕێکخراوە ڕۆشبنیرییەکانی ئەورپا چالاکی نواندووە.
- فلمێک لەسەر محەمەد ئۆزون لەلایەن هونەرمەند ئەحمەد گوینەشی وێنەگر دەرهێناوە، نووسەر مەعسووم ئەلماس، لە فلیمەکەدا شیعرەکەی محەمەد ئۆزون بە کوردی دەخوێنێتەوە، شاعیر یلماز ئەردۆغانیش شیعرە تورکییەکەی کە لاواندەوەیە بۆ ئۆزۆن لەسەرەتای فلیمەکە دەخوێنێتەوە، بە ڕاستی زۆر کاریگەرە.

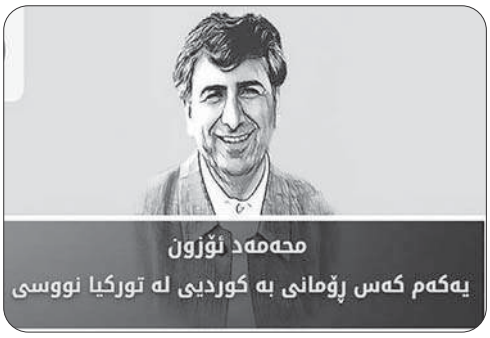

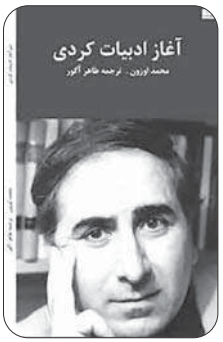

بەرهەمە وەرگێڕدراوەکانی ڕۆماننووس محەمەد ئۆزون

- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لە(تورکیا و سوید و ئەلمانیا لە باشووری کوردستانیش.

ئەو هاوسەرگیری لەگەل خاتوو زۆزان کردبوو، کچێکیان هەبووە بە ناوی(زریان).

لە ڕۆژی ١٣-٧-٢٠٠٦ لە وڵاتی سوید نەخۆش کەوتووە، گەڕاوەتەوە باکووری کوردستان (دیاربەکر- ئامەد) پێشوازییەکی گەرمی لە لایەن سەرۆکی شارەوانی ئامەد بەڕێز(عوسمان بایدەمیر) و ڕۆشنبیران لێکراوە، بۆیە هەر ئەو کات وتوویەتی:(ئامەد گیانی پێ بەخشیمەوە)، پاش نزیکەی ساڵێک و سێ مانگ چۆتە ئەستەنبوڵ و دواتر گەڕاوەتەوە سوید، بەڵام باری تەندروستی بەرەو خراپی ڕۆیشتووە و هاتۆتە ئامەد لە نەخۆشخانەی زانکۆی دیجلە لە ئامەد، وەسیەتی کردووە کە هەر لە ئامەد بینێژن و وتوویەتی(من خۆم بە قەرزاری گەلەکەم و ڕۆشنبیرییەکەی دەزانم)، لە ڕۆژی ١١-١٠-٢٠٠٧ کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە

بێت، گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

ڕۆشنبیرانی کورد و هەوادارانی لە باکووری کوردستان و شارەکانی دیکەی هەموو کوردستان سااڵنە یادی دەکەنەوە و سەردانی ئارامگاکەی دەکەن

.

هەواڵنامەی کێبڕکێ

سەرچاوەکان:

١ – ماڵپەڕی فەیسبووکی Mem u Zin، لە ١٣– ٤– ٢٠٢١.

٢ – ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی ANF News، لە ١١–١٠–٢٠٢١.

٣ – ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Roj News، لە ١١– ١٠ –٢٠٢٠.

٤ – ماڵپەڕی Politic، لە ٢٦– ٤– ٢٠١٩.

٥ – کوردیپیدیا.

٦– Wikiwan.

٧ – ماڵپەڕی فەیسبووکی،Dirok u bandoren Kurdan، لە ٥– ١ – ٢٠١٩.

٨ – ماڵپەڕی(ملتقى الحضارات)..

٩ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

خەلیلێ چاچان مورادۆڤ

نووسەر و ڕۆژنامەنووسی کوردی ئێزیدیی یەکێتیی سۆڤییەتی جاران، ڕەوانشاد خەلیلێ چاچان مورادۆڤ...

خەلیلێ چاچان مورادۆڤ لە ساڵی ١٩٢٤ لە وڵاتی ئەرمەنستانی یەکێتیی سۆڤییەتی پێشوو لە خانەوادەیەکی ئێزیدیی دڵسۆز و کوردپەروەر لەدایک بووە، لای هەموان ڕوون و ئاشکرایە کە کوردانی ئەرمەنستان لە ماوەی زیاتر لە(١٠٠)ساڵی ڕابردوو زۆر نووسەر و زمانەوان و فەرهەنگنووس و ڕۆژنامەنووس و میدیاکاری گەورە و بە ناوبانگیان تێدا هەڵکەوتووە، کە خزمەتێکی زۆری زمان و ئەدەب و کەلتوور و فۆلکلۆری کوردییان کردووە، خەلیلێ چاچان مورادۆڤ یەکێکە لەو کەسانەی کە لە ساڵی ١٩٥٧ تاوەکو ساڵی ١٩٨١ بەڕێوەبەری ڕادیۆی کوردی یەریڤان بووە، لە کاتی ئەودا سەدان گۆرانیبێژی کورد ڕوویان لەم ڕادیۆیە کردووە، لە سەرەتادا(٣) گۆرانیبێژ کاریان تێداکردووە ئەوانیش(بێمالێ کەکۆ، سوسیکا سمۆ، مەمێ خلۆ) دواتریش(کاراپێتی خاچۆ و داودی خلۆ) هاتوون و گۆرانییەکانیان تۆمارکردووە.

ئەو زۆر هەوڵی داوە دەنگی گۆرانیبێژانی کورد لە ڕادیۆی یەریڤان بەردەوام بێت و نەبڕێت، زۆریش لە خەمی تۆمارکردن و بە ئەرشیفکردنی گۆرانیی گۆرانیبێژانی کورد بووە، هەتا لەسەر ئەرک و خەرجیی خۆی

ستافی ئێزگەی کوردیی یەریڤان ساڵانی پەنجا و شەستەکانی سەدەی ڕابردوو

ستۆدیۆی بۆ بەکرێ گرتوون، ئەوەتا تەیمور چاچان کە کوڕی خەلیلێ چاچانە دەڵێت:(گۆرانیبێژ شەڕۆیێ بڕۆ لە تەبلیسی دەژیا و نەدەهاتە یەریڤان، باوکم تایبەت بۆ بینینی ئەو چووە بەتلیسیی و ماوەی یەک حەفتە لەوێ مایەوە و ستۆدیۆیەکی تایبەتی بەکرێ گرت و دەنگ و گۆرانیی شەڕۆیێ بڕۆی تۆمارکرد و هێنایەوە بۆ ڕادیۆی یەریڤان)، لە ماوەی(٢٤) ساڵ کە بەڕێوەبەری ڕادیۆکە بووە، زیاتر لە(١٤٠٠) گۆرانیی فۆلکلۆریی کوردی تۆمارکردووە.

کاتێک سەرکردەی نەمر مەلا مستەفای بارزانی سەردانی ئەرمەنستان دەکات، کۆبوونەوەیەکی سێ قۆڵی لەسەر پەخشی ڕادیۆی کوردی سازدەکات. یەکێک لە ئامادەبووانی کۆبوونەوەکە خەلیلێ چاچان مورادۆف بووە، تێموورێ خەلیل چاچان لەبارەی ئەو دیدارە دەڵێت:(مەلا مستەفای بارزانی تایبەت بۆ بینینی کورد هاتە ئەرمەنستان و سەردانی ئەلەگەز و هەکۆی کرد، هەروەها سەردانی ڕادیۆی یەریڤانیشی کرد و پرسیاری لە باوکم کرد کە ئەوان چۆن دەتوانن هاوکاریی ڕادیۆ بکەن، ئەوکاتە باوکم و عەرەبێ شەمۆ و مەلا مستەفا بارزانی چوونە ژووریک، باوکم نامەیەکی

دایـه دەسـت بارزانـی کـه بـه زمانـی ڕووسـی نووسـیبووی و داوای لێکـرد بیداتـه کاربەدەسـتانی دەوڵەتـی سـۆڤیەت، لـەو نامەیـەدا داوای کردبـوو کاتـی پەخشـی ڕادیـۆ زیـاد بکرێـت، دیـارە دوای سـێ مانـگ کاتەکـە ٣ بەرامبـەر زیادکـرا).

هەروەهـا نووسـەری بەناوبانـگ وەزیـری ئەشـۆ سـەبارەت بـه نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس خەلیلـێ چاچـان مـورادۆڤ دەڵێـت:(خەلیـل مـورادۆڤ بـه هـۆی تۆمارکردنـی گۆرانییـەکان، کارێکـی زۆر گەورەی کرد لـه پێنـاو ڕزگارکردنـی هـەزاران گۆرانیـی کـوردی لـه مـردن و فەوتـان، بـۆ خـۆم بینیـم کـه بەهـەر شـێوەیەک بووبێت هونەرمەند و دەنگبێژانـی لـه ڕادیـۆی کـوردی کۆدەکردەوه و زۆرجاریـش لەنێـو ژووورەکانیـدا تێسـتی بـه دەنگبێژان دەکرد).

نووسـەر خەلیلـێ چاچـان چەندیـن بەرهەمـی بـه زمانـی کـوردی بـه پیتـی لاتینـی نووسـیوه کـه ئەمانـەن:

- کلامێن جماعەتا کوردان (Kilamên Cimaeta Kurdan)، ١٩٦٣.
- دوو پۆئیـم (Du Poêm) چیرۆکـه فۆلکلۆرییەکانـی مەمـێ و عەیشـێ، و زەمبیلفـرۆش، ١٩٦٥.
- قسێن جماعەتێ (Qisên Cimaetê) کۆکراوەی فۆلکلۆر، ١٩٦٩.

خەلیلێ چاچان

لە لای ڕاستەوە: خاتوو ئەزنیفا ڕەشیدی هاوسەری خەلیلێ چاچان، تەیموری خەلیلێ چاچان، خەلیلێ چاچان

- مۆریێ نەنێ (Morîyê Nenê)، ڕۆمان، ١٩٧٢.
- بەنێ من قەتیا (Benê Min Qetiya)، ٢٠٠٧.
- جەواهرێن کوردی (Cewahirên Kurdî)، ٢٠١٠.

نووسەر خەلیلێ چاچان موراد‌ۆف ڕۆژنامەنووسێکی بە تواناش بووە، چەندین وتاری لە ڕۆژنامەکانی(ریا تازە، ئازادی ئەرمنستان، دەنگێ کۆمار، ڕۆژا کوردستان و چەند ڕۆژنامە و گۆڤاری دیکەی ئەو سەردەم) بڵاوکردۆتەوە.

کە باسی کار و ڕەنجەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووس خەلیلێ چاچان، لە ڕادیۆی کوردیی یەریڤان دەکەین، نابێ ئەوەشمان لە بیر بچێت کە هاوسەرەکەی ڕەوانشاد خاتوو(ئەزنیفا ڕەشیدی)، ئەویش ساڵی ١٩٥٥ وەکو یەکەمین ژنە بێژەری کورد لە ڕادیۆی یەریڤان کاریکردووە، دیارە بێژەری ژنی دیکەش هەبووە لەوانە(زەینەبا ئیۆ) کە هاوسەری نووسەر حەجیێ جندی بووە، لە ڕادیۆی لۆکاڵی کوردی کاریکردووە کە حەفتانە تەنیا(١٠) دەقیقە پەخشیان هەبووە.

نووسەر خەلیلێ چاچان مورادۆف ئەندام بووە:

- لە حیزبی شیوعیی سۆڤیەت.
- ئەندامی یەکێتیی ڕۆژنامەنووسانی سۆڤیەت، ئەرمنستان بووە.
- ماوەیەک سکرتێری کۆمیتەی ناوچەی ئێلیگێزێی ئەرمنستان بووە، چەندین جموجۆڵ و چالاکیی دیکەی هەبووە.

چەندین نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەری کورد تیشکیان خستۆتە سەر ژیان و بەرهەم و کارەکانی بۆ پاراستنی هونەر و فۆلکلۆری کوردی لەوانە (قەناتی کوردۆ، حەجیێ جندی، ئەمەریکێ سەردار، جگەرخوێن،

لە لای ڕاستەوە: نە ناسراوە، خەلیلێ چاچان

گڵکۆی خەلیلێ چاچان و خاتوو ئەزنیفا ڕەشیدی

فێرکـێ ئـووس، چەندانـی دیکـەش)، هەتـا نەمـر مـەلا مسـتەفای بارزانـی باسـی خەلیلـێ چاچـان مورادۆڤـێ بـەم جـۆرە کـردووە (ڕادیـۆی کوردیـی یەریڤـان و بەڕێوەبەرەکـەی خەلیـل چاچـان ڕۆلێکـی گەورەیـان هەبـووە لـە وشـیارکردنەوەی گەلـی کـورد).

خەلیلـێ چاچـان مـورادۆڤ لـە ١٣ - ١١ - ١٩٨١ کۆچـی دوایـی کـردووە، ڕەوانـی شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێـت.

سەرچاوەکان:

١- Rudawnet، وتارێکی نووسەر سالّحێ کەڤربڕی، لە ٣-٢- ٢٠١٤.

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٤ - نووسـەر و ڕۆشـنبیر جەمیل مـەلا قـەرە، هەنـدێ وێنـە و نووسـینێکی بـە پیتـی لاتینـی بـۆ نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ناهیدە ڕەفیق حیلمی

وەکو باس دەکرێت ڕەوانشاد ڕەفیق حیلمیی باوکی بە ناوی یەکێک لە پیرۆزییەکانی ئایینی زەردەشتییەوە ناوی ناوە(ئەناهید- ناهیدە)، ئەو لە ژنە هەرە ڕووناکبیرە گەورەکانی کورد بووە لە سەدەی بیستەمدا، نووسەر و چالاکوان و ڕووناکبیر، ڕەوانشاد خاتوو ناهیدە ڕەفیق حیلمی..

نووسەر ناهیدە ڕەفیق حیلمی لە ساڵی ١٩٢٨ لە شاری کەرکووک لە دایک بووە، پاش تەواوکردنی خوێندنی ناوەندی لە ساڵی ١٩٤٨ کە تەمەنی(٢٠) ساڵان بووە، چووەتە بەیرووتی پایتەختی وڵاتی لوبنان (٢) ساڵ زمانی ئینگلیزی خوێندووە، لە ساڵی ١٩٥١ وەکو یەکەمین ژنی کورد چۆتە ئەمەریکا لە زانکۆی (کلارک) بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زانستی جوگرافیا بەدەستهێناوە، دواتر چەند ساڵێک لە وڵاتی سوید ژیاوە و لە تەمەنی (٣٤) ساڵیدا بڕوانامەی ماستەری لە زانستی سیاسی و پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان وەرگرتووە، ماوەیەکیش لە وڵاتی هۆڵەندا ژیاوە و بڕوانامەی دبلۆمی باڵای لە زانستی خزمەتی کۆمەڵایەتی لە شاری لاهای وەرگرتووە، دواتر گەڕاوەتەوە عێراق لە بەغدا ژیاوە، لە پاش ساڵی ٢٠٠٠ەوە، کە نەخۆش کەوتووە گەڕاوەتەوە شاری سلێمانی.

نووسەر و ڕووناکبیر ناهیدە ڕەفیق حیلمی هەر لە منداڵییەوە لەبەر دەستی ڕەفیق حیلمیی باوکی گەورە بووە، زۆر خولیای خوێندنەوەی زانستە جیاوازییەکان بووە، ئەو یەکێکە لەو ژنە کوردە دەگمەنانەی کە زۆر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس دوریە عەونی، نووسەر ناهیدە ڕەفیق حیلمی، سەرکردەی نەمر مەلا مستەفای بارزانی، لە کاتی هاتنەوەی لە سۆڤییەتی جاران، سەردانی ماڵی ڕەفیق حیلمی کردووە، لە ساڵی ١٩٥٨

ئازا و بوێرانە چۆتە ناو دنیای نووسین و چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیری، بە تایبەتیش لە بواری مافی ژنان، بەشداریی لە زۆر کۆڕ و کۆبوونەوەی ئەدەبیی کوردی و عەرەبی ئەو سەردەمی کردووە لە بەغدا، پەیوەندییەکی باشیشی لەگەڵ شاعیر و نووسەرە بەناوبانگەکانی ئەو سەردەم هەبووە، لەوانە(لەمیعە عەباس عیمارە، عاتیکە خەزرەجی، ئەمیرە نورەدین، نازک مەلائیکە، عەبدولوەهاب بەیاتی، نزار قەبانی، مەحمود دەرویش و چاندانی دیکە)، چەندین کۆڕی شیعری عەرەبی و کوردیی بەڕێوە بردووە.

خاوەنی چەندین کتێبە لە بوارەکانی سیاسی و مێژوو و گژوگیا و دروستکردنی خواردەمەنی و بیرەوەرییەکانی، سەرەڕای بڵاوکردنەوەی دەیان وتار و لێکۆڵینەوە لە ڕۆژنامە و گۆڤارە عەرەبی و کوردییەکاندا بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی، لە بەرهەمەکانی:

- دليل المسافر، قاموس مفردات و محادثات، بە هەردوو زمانی ئینگلیزی و کوردی، ساڵی ١٩٨٥ چاپکراوە.
- مسيرة حياتي منذ طفولتي حتى الآتي عبر العالم في رحلاتي، صدرت عن بيت المتنبي في بغداد عام ٢٠١٦.
- کتێبی(بەسەرهاتی ڕەفیق حیلمی)، کە شاعیری دیار و ناسراوی کورد

خاتوو کەژاڵ ئەحمەد پێداچوونەوەی لە ڕووی زمانەوانی و ڕێنووسەوە بۆ کردووە.

- کتێبێک لەسەر گژوگیا و دروستکردنی خواردەمەنی بەشی زۆری وڵاتانی جیهانی.

ناهیدە ڕەفیق حیلمی وەکو ژنە چالاکوانێکی کورد، لە هەموو ئەو گەشتانەی کە لەگەڵ ئافرەتانی عێراقی لە ڕێکخراوە پیشەیی و ڕۆشنبیرییەکان بۆ وڵاتانی عەرەبی و جیهانی کردبێت، وەکو ژنە کوردێکی کوردپەروەر، گەلانی ئەو وڵاتانەی بە بارودۆخی کورد و مافە ڕەواکانی ئاشنا کردووە.

سەبارەت بە ناهیدە ڕەفیق حیلمی، خاتوو ژیان ڕەفیق حیلمیی خوشکی دەڵێت:(بیست ساڵ خزمەتی ناهیدەی خوشکم کرد، ئەو کاتەی لە ناو جێگادا کەوتبوو، لە لای دادەنیشتم و وردە وردە بیرەوەرییەکانی بۆ باس دەکردم و منیش بۆم دەنووسییەوە، دواتر خۆم لە کتێبێکدا بە ناوی(ئەمە منم، ئەوەش ئێوە) بە چاپم گەیاند، هەروەها وتارەکانیشی کە یەکێک لە

نووسەرە ناودارەکانی عێراق و عەرەبی لە وێنەکەدا یەک ئافرەتی تێدایە لەلای چەپ لە سەرەوە: ناهیدە ڕەفیق حیلمی

ناهیده له نەخۆشخانە، له لای ڕاستەوە: خاتوو ژیان ڕەفیق حیلمی، نووسەر مەجید سالّح

ئاواتەکانی بوو لە هەمان کتێبدا بڵاوم کردوونەتەوە، ئەو هەمیشە چاوی لە ئازادی و سەربەخۆیی گەلەکەی بوو).

بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیریی سلێمانی کتێبێکی بەڕێز نووسەر مەجید سالّح سەبارەت بە ژیانی ناهیدە ڕەفیق حیلمی لە چاپداوە و پەیکەرێکیشی بۆ دروستکردووە لە پێش بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردی سلێمانی داندراوە.

نووسەر و ڕووناکبیر ناهیدە ڕەفیق حیلمی پاش(٢٠) سالّ لە نەخۆشی، لە ڕۆژی ١٩-٦-٢٠١٩ لە شاری سلێمانی کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانیشاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - وزارة الثقافة العراقية، الثقافة الكردية، وتارێک له ٢٠-٦-٢٠١٩.

٢ - مالّپەڕی ئاوێنە، له ٢٠-٦-٢٠١٩.

٣- Wikiwand.

٤- Mewda Midia، له ٣- ٢ - ٢٠٢٢.

٥ - کوردیپێدیا.

٦- Rudaw، وتارێکی نووسەر عومەر شایان، ٣٠-٥- ٢٠١٩.

٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەحمەد ئابلّاخی

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، ڕەخنەگر و لێکۆڵەری فیکری و فەلسەفی، ڕەوانشاد ئەحمەد ئابلّاخی...

ناوی تەواوی(ئەحمەد محەمەد ئابلّاخی)یە، لە ناوەندی ڕۆشنبیری بە ئەحمەد ئابلّاخی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٣ لە گوندی(ئابلّاخ) کە ئەو کات لە نزیک شاری سلێمانی بووە، ئێستاش کەوتۆتە ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی مام ناوەند لەدایک بووە، خوێندنی سەرەتایی هەر لە گوندی ئابلّاخ تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندیشی لە ناوەندیی سیروان تەواوکردووە، ئامادەیی بازرگانی بە پلەیەکی زۆر باش تەواوکردووە و لە کۆلێجی(کارگێڕیی و ئابووری- الإدارة و الإقتصاد) لە بەغدا وەرگیراوە، لەبەر نەبوونی و دەستکورتی نەیتوانیوە بەردەوام بێت لە خوێندن، چووەتە بەشی(ژمێریاری- محاسبة) لە پەیمانگای کارگێڕی لە سلێمانی و بەسەرکەوتوویی تەواوی کردووە، چونکە زۆر حەزی لە خوێندن بووە، دواتریش کۆلێجی کارگێڕی و ئابووریشی هەر بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ١٥-١٠-١٩٧٧ وەکو(نووسەری ژمێریاری- کاتب حسابات) لە کارگەی چیمەنتۆی سەرچنار دەستبەکاربووە، لەبەر بەتوانایی لە بواری پسپۆڕیی خۆی پاش(٥) ساڵ بۆتە بەڕێوەبەری ژمێریاری، تا ساڵی ١٩٨٩

لەلای ڕاستەوە: هاوسەری شاعیر و نووسەر ئابلاّخی، شاعیر و نووسەر ئەحمەد ئابلاّخی

بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە هەمان شوێن، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ خزمەتی خۆی گواستۆتەوە بۆ وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان چەندین وەزیفەی دیکەی بینیوە، دواتر مۆڵەتی بە بێ مووچەی وەرگرتوە لە کۆمپانیای(ئاسیا سێل) دەستبەکاربووە تا خانەنشینی.

ئەو زۆر حەزی لە خوێندنە، بۆیە بڕوانامەی ماستەریشی لە بواری کارگێڕی و ژمێریاری بەدەستهێناوە.

شاعیر و نووسەر ئەحمەد ئابلاّخی، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، بۆ بژێوی ژیانی خۆی ماوەیەک کاری(هەڵەچن)یی لە ڕۆژنامەی هاوکاری کردووە، وەکو قوتابییەکی کوردیش بەردەوام هاتوچۆی کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی لە بەغدا کردووە و بەتەواوی حەز و خولیای چۆتە سەر ئەدەب و نووسین، ئەو لە ساڵی ١٩٧٦ وەکو هەر گەنجێکی دیکەی کوردیی ئەو سەردەم بە شیعر نووسین دەستی پێکردووە، دیوانێکی شیعری بەناوی(بەهار و نێرگز و چاوەکانت) بڵاوکردۆتەوە.

لە ساڵی ١٩٧٧ لە شیعر نووسین دوورکەوتۆتەوە، ڕووی لە نووسینی لێکۆڵینەوەی و ڕەخنەی ئەدەبی و فیکریی و فەلسەفیی کردووە، دواتریش وەرگێڕان، ئەو کۆمەڵێک شانۆنامەی جیهانیی و نووسینی فیکریی و فەلسەفیشی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، خاوەنی(٩) کتێبی چاپکراوە کە دیوانێکی شیعرییە و ئەوانی دیکەش هەندێ لێکۆڵینەوە وەرگێڕانە، کە ئەمانەن:

- دیوانی شیعری(بەهارو نێرگز و چاوەکانت)، ساڵی ١٩٧٦.
- لێکۆڵینەوە دەربارەی خەیام لەبەر ڕۆشنایی شیعرەکانیدا، وەرگێڕان.
- شانۆنامەی(چاوەڕوانی گۆدۆدا)، لە نووسینی سامۆئێل بێکت، وەزارەتی ڕۆشنبیری عێراق چاپیکردووە.
- مرۆڤە ترسناکەکان، وەرگێڕان، کۆمەڵە چیرۆکیکی نووسەرێکی سوورییە.

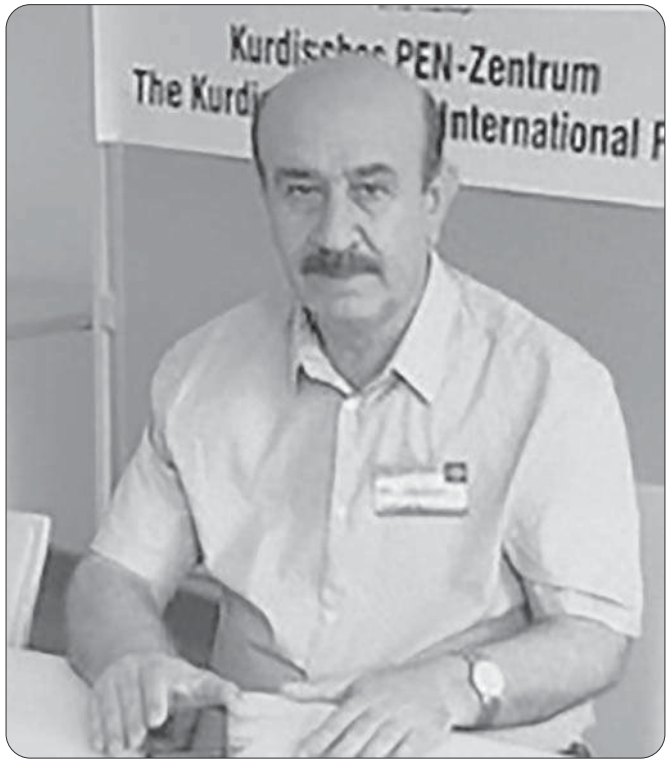

شاعیر و نووسەر ئەحمەد ئابلاخی

- پێنخ وتاری شانۆیی، وەرگێڕان، بە هاوبەشی لەگەڵ ئەندامانی کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی لقی سلێمانی.
- نامیلکەی(لینین دەربارەی ڕۆڵی ئافرەت لە کۆمەڵدا)، وەرگێڕان.
- شانۆنامەی تەبایی، وەرگێڕان.
- ئاوەداکردنەوەی کوردستان.
- نامەیەک بۆ هاوڕێیەک، وەرگێڕان، لەنووسینی لینین.
- ئەلف و بێی کۆمۆنیستی، وەرگێڕان، نووسەر کەمال ڕەئوف پێشەکی بۆ نووسیوە، چەندین بەرهەمی دیکەش
- دەیان لێکۆڵینەوەی ئەدەبی ڕۆشنبیریی و ڕەخنەیی و فیکریی و فەلسەفی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

نووسەر و لێکۆڵەر ئەحمەد ئابڵاخی چەندین چالاکیی ئەدەبی ڕۆشنبیری و هونەریی و میدیاکاری نواندووە لەوانە:

لە ساڵانی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو ماوەیەک بەرنامەی(گەورە پیاوانی جیهان)ی لە ڕادیۆی کوردی بەغدا ئامادە و پێشکەشکردووە.

- پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ بووەتە ئەندام لە کۆمەڵی هونەر و وێژەی

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر ئەحمەد ئابڵاخی

سلێمانی، پاش(٥)ساڵ بووەتە سەرۆکی بەشی ئەدەبی، لەم ماوەیەدا بە هاوکاری و هاوبەشی نووسەر و هونەرمەندانی دیکە توانیویانە(١٢) کتێب لە بوارەکانی ئەدەبی و هونەری نواندن و مۆسقا و چەندین شانۆنامە لەچاپبدەن.

- ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی هەرێم بووە.

- لە ساڵی ١٩٧٨ەوە، ئەندامی دەستەی یەکێتیی نووسەرانی کورد بووە، ماوەیەکییش ئەندامی دەستەی بەڕێوەبردنی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی سلێمانی بووە.

- سەرنووسەری گۆڤاری(ڕۆژی سلێمانی)بووە.

سەبارەت بە شاعیر و نووسەر ئەحمەد ئابلاخی، نووسەر و هونەرمەند یاسین قادر بەرزنجی دەڵێت:(ئەحمەد ئابلاخی یەکێکە لەو ڕووناکبیر و خاوەن قەڵەمانەی کە کاریگەرییەکی زۆری لەسەر ژیانی ئەدبی و هونەری من هەبووە، هەر لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردووەوە یەکێک بووە لەو ڕەخنەگرە خاوەن پەیامانەی کە بە شوێن بەرهەمە شانۆییەکانی ئێمە کەوتووە و بە ووردی لەسەری ئەنووسێت، ئەو یەکێکە لەو ڕۆشنبیرانەی کە پاشخانێکی ئەدەبی و فیکریی یەکجار باشی هەیە، لەهەر مەسەلەیەک بدوێت بەرپرسانە ئەدوێت، بۆیە من گەلێک سوودم لێی وەرگرتووە، هەمیشە بە مامۆستای خۆمی ئەزانم).

خزمەتێکی زۆری بواری ئەدەبی و ڕۆشنبیری کوردی کردووە، لە ڕۆژی ٢٤-٤- ٢٠٢١ لە شاری سلێمانی کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانیشاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١- Gksattv، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر جەمال رەشید

یەکەمین مێژوونووسی کوردە کە چۆتە بنج و بنەوانی مێژووی کۆنی کورد و کوردستان و بەشێوەیەکی ئەکادیمی و زانستی نووسیویەتی، مامۆستای زانکۆ و پسپۆری مێژووی کۆنی کورد، ڕەوانشاد پڕۆفیسۆر دکتۆر جەمال رەشید ...

ناوی تەواوی(جەمال سەید ڕەشید سەید ئەحمەد شاهۆیی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و کۆمەڵایەتی بە دکتۆر جەمال ڕەشید ناسراوە، لە ٣- ٦- ١٩٤١ لە(قەڵای کەرکووک) لە بنەماڵەیەکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەکانی(قەڵای یەکەم و دووەم) تەواوکردووە، ناوەندی و دواناوەندیشی لە(ثانویة المصلی- دواناوەندی موسەڵا) تەواوکردووە، لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو بەشی زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا تەواوکردووە، بۆ دریژەدان بە خوێندن لە ساڵی ١٩٦٨ چووەتە وڵاتی بولگاریا و لە شاری(سۆفیا) بڕوانامەی ماستەر و دکتۆرای لە مێژووی کۆنی کورد بەدەستهێناوە، لە ساڵی ١٩٧٣ گەڕاوەتەوە عێراق، لە بەشی کوردیی زانکۆی سلێمانی وەکو مامۆستای مێژووی کوردی دەستبەکار بووە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ پەیوەندی بەشۆڕشی ئەیلوول کردووە و بۆتە پێشمەرگەی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر کوردستان موکریانی، دکتۆر جەمال ڕەشید

کوردستان، لە کاتی بۆردمانکردنی شاری قەڵادزێ و زانکۆی قەڵادزی ئەو لەوێ بووە، پاشان بۆتە مامۆستا لە پەیمانگای کادیران لە(زینوێ شێخی)، لە ساڵی ١٩٧٥ پاش نسکۆی شۆڕشی ئەیلوول لەگەڵ(میر تەحسین بەگ) میری ئێزیدییان چووەتە شاری دیمەشق، لەوێشەوە پاش ماوەیەک چۆتە وڵاتی هۆڵەندا و لەوێ نیشتەجێ بووە.

دکتۆر جەمال ڕەشید لە ساڵی ١٩٨٠ گەڕاوەتەوە کوردستان و وەکو مامۆستای مێژووی کورد لە زانکۆی سەڵاحەدین خزمەتی کردووە، لە ساڵی ١٩٨٢ پاش خۆپیشاندانەکانی قوتابیانی زانکۆی سەڵاحەدین و جەماوەری شاری هەولێر، تاوانبارکراوە بە ڕێکخەر و پشتگیریکردنی خۆپیشاندانەکە، بۆیە وەکو سزایەک فەرمانی گواستنەوەی دەرچووە بۆ شاری (بەسرە) لە خواروووی عێراق، بەڵام ئەو فەرمانەکەی جێبەجێ نەکردووە و نەچۆتە بەسرە، دواتر لە ڕێگای چەند هاوڕێ و کەسانێک گواستراوەتە بەشی مێژوو لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا، هاوسەرەکەشی دکتۆرە کوردستان موکریانی گواستراوەتە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە بەغدا، بۆتە سکرتێری نووسینی گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)، دکتۆر جەمال ڕەشید

پاش ماوەیەک دووبارە گواستراوەتەوە زانکۆی سەڵاحەدین دەڕێژەی بە خزمەتی خۆی داوە.

لە ناوەڕاستی نەوەتەکانی سەدەی ڕابردوو گەڕاوەتەوە وڵاتی هۆڵەندا، هەموو کاتی خۆی بۆ نووسینەوەی مێژووی کورد تەرخان کردووە، لە ساڵی ٢٠٠٣ جارێکی دیکە گەڕاوەتەوە کوردستان وەک ئەندام لە کۆڕی زانیاریی کورد دامەزراوە.

دکتۆر جەمال ڕەشید، یەکەمین مێژوونووسی کوردە بە شێوازێکی ئەکادیمی و زانستییانە بەتەواوی چووەتە بنج و بنەوانی و ڕەگ و ڕیشەی مێژووی کورد و کوردستان، پێش ئەو هیچ کەسی بیانی و هیچ کوردێکیش بەم شێوە ڕاستگۆیانە مێژووی کوردی نەنووسیوەتەوە، ئەو هەر چەندە زمانی کوردی باش زانیوە، بەڵام بەرهەمەکانی بە زمانی عەرەبی نووسیوە، بۆ دوو مەبەست یەکەمیان: ڕاستەوخۆ هەر بە زمانی خۆیان وەڵامی ڕەگەزپەرستان و شۆڤینییە عەرەبەکانی داوەتەوە، کە هەندێکییان(ڕەگەزی کورد دەگێڕنەوە سەر(جنۆکە)، دووەمیش: گەلانی عەرەبی و ئەوانەی زمانی عەرەبی دەزانن بە مێژووی کۆنی کورد و کوردستان ئاشنا کردووە،

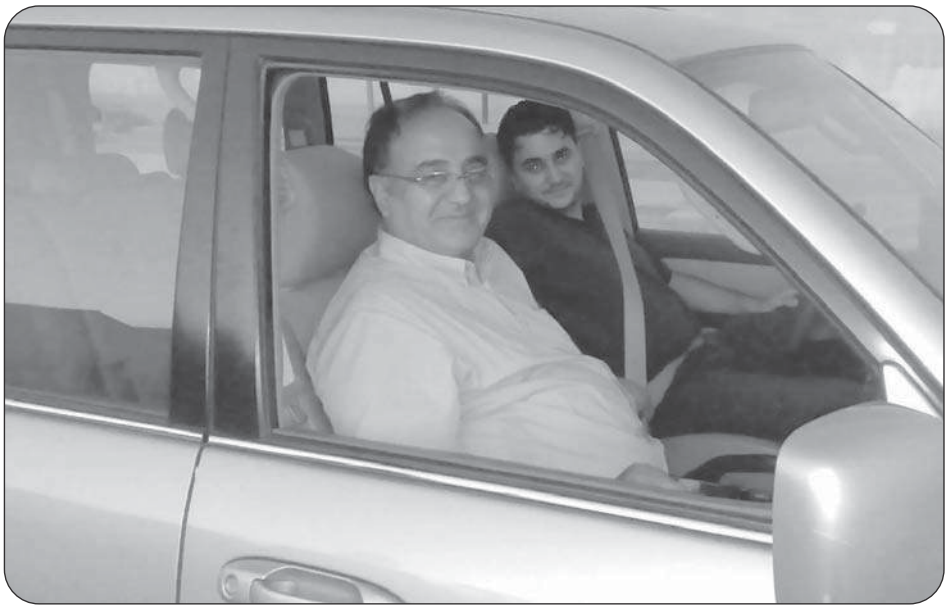

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز مینواس کۆری دکتۆر جەمال ڕەشید، دکتۆر جەمال ڕەشید

ئەو لە بواری پسپۆری خۆی چەند بەرهەمێکی زۆر بە نرخی نووسیوە گرنترینیان:

- مێژووی کۆنی کورد، بەهاوبەشی لە گەڵ دکتۆر فەوزی ڕەشید، بە زمانی عەرەبی نووسراوە، وەرگێڕدراوەتە سەر زمانەکانی کوردی و تورکی و ئینگلیزی، لە بەشی مێژووی زانکۆی سەڵاحەدین و گەرمیان دەخوێندرێت.
- ظهور الكورد في التاريخ – دراسة شاملة عن خلفية الامة الكوردية و مهدها– سەرهەڵدانی کورد لە مێژوودا)، چاپی یەکەم هەولێر ٢٠٠٣، چاپی دووەم هەولێر ٢٠٠٥.
- المعتقدات الدينية في بلاد سوبارتو، بەغدا ١٩٨٤.
- تاريخ الشرق القديم، كتاب منهجي لقسم التاريخ بجامعة بغداد، بغداد ١٩٨٨.
- لێکۆڵینەوەیەکی زمانەوانی دەربارەی وڵاتی کوردەواری، بەغدا ١٩٨٨.

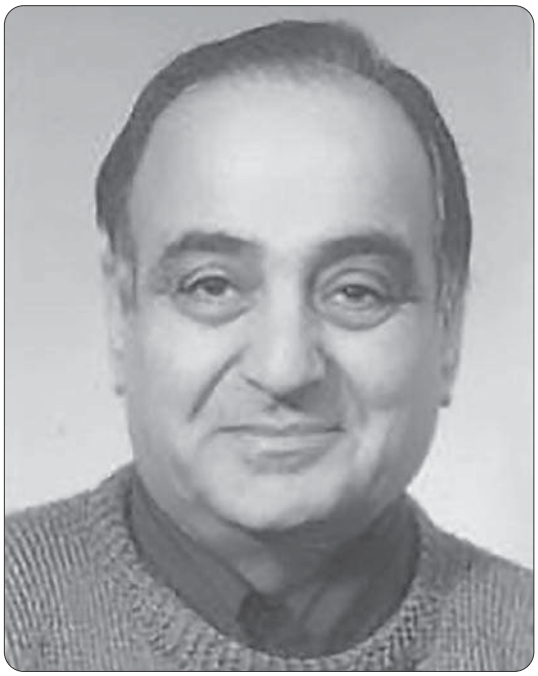

دکتۆر جەمال ڕەشید

- تاريخ الكورد القديم، كتاب منهجي لقسم التاريخ بكلية التربية بجامعة صلاح الدين، اربيل ١٩٩٠.
- مع بعثة ابن فضان، كراس طبع على نفقة قسم التاريخ بكلية التربية في جامعة بغداد، بغداد ١٩٩٠.
- لقاء الاسلاف(الكورد و اللان في بلاد الباب و شيروان)، المملكة المتحدة ١٩٩٢، نووسەر ئاسۆس محەمەد مەلا قادر وەریگێڕاوەتەوە سەر زمانی کوردی، ساڵی ٢٠٠٤.
- کارەساتەکانی هەڵەبجە لە زاتی مێژوونووسێکی کورددا، هۆڵەندا ١٩٩٤.
- رؤية تاريخية عن الكرد و قضيتهم الوطنية و مستجداتها، هولندا، ١٩٩٦.
- كركوك في العصور القديمة، اربيل ٢٠٠٢، نووسەر حەسەن جاف وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، ساڵی ٢٠٠٨.
- کەرکوک و ناوچەی گەرمیان و مافی کۆنترۆڵکردنەوەیان لە لایەن کوردەوە، هەولێر ٢٠٠٨، لە لایەن نووسەر مینواس جەمال ڕەشید

بەرهەمەکانی دکتۆر جەمال رەشید

وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی ئینگلیزی، هەولێر ٢٠٢١.

- کتێبێک لە سەر شۆڕشەکانی کورد، کە تێیدا تیشکی خستۆتە سەر شۆڕشەکان و پارت و ڕێکخراو و کەسایەتییەکانی کورد، نزیکەی(١٤٠٠) لاپەڕەیە ئامادەیە بۆ چاپکردن.

دکتۆر جەمال ڕەشید مرۆڤێکی کوردپەروەر و دڵسۆزی گەل و نیشتمانەکەی بووە، جگە لە بەرهەمە بە نرخەکانی چەندین چالاکی و هەڵوێستی دیکەی هەبووە لەوانە:

- لە دەوروبەری مانگی پێنجی سالی ١٩٨٢ من لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیری و لاوانی سەر بە ئەمیندارێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان لە هەولێر، سەرۆکی بەشی (التأليف و التعضيد و النشر) بووم، بەڕێز شامل مەردان ئاغا بەڕێوەبەری ڕۆشنبیریی جەماوەریی هەولێر بوو بە

وەکالەت، داوای لە پڕۆفیسۆر دکتۆر ڕەوانشاد جەمال ڕەشید کردبووە کە کۆڕێکیان لەسەر مێژووی کورد لە هۆڵی ڕۆشنبیریی جەماوەری بۆ ئەنجام بدات، ئەویش ڕازی ببوو، دیارە کاک شامل داوای لە دکتۆرە کوردستان موکریانی کردبووە کە ئەو کۆڕەکە بەڕێوەببات بەو پێیەی دکتۆر جەمال هاوسەریەتی، ئەوسا بارودۆخ زۆر ناخۆش بوو شەڕی پێشمەرگە و حکومەتی بەعس لە گەرمەیدا بوو، قوتابیانی زانکۆی سەلاحەدین سەرقاڵی خۆپیشاندان و مانگرتن بوون، دکتۆر جەمال باسەکەی خۆی بە مێژووی کورد و ستایشی بن و بنچینە و ڕەگەزی کورد بە تێر و تەسەلی باس کرد، بووە هۆی هاندانی قوتابیان کە کۆڕەکە تەواو بوو، قوتابییەکان بە دەم سروودی ئەی ڕەقیب چوونە دەرەوە و دیارە پیاوانی ڕژێمیش ئامادە ببوون ئیتر کەوتنە ڕاونانیان، بەڵام کەسیان پێدەستگیر نەکرا، لە سەر ئەم ڕووداوە دکتۆر جەمال ڕەشید و دکتۆرە کوردستان موکریانی سین و جیمێکی زۆریان لە گەڵدا کراو خەریک بوو دەستگیریان بکەن و ڕەوانەی بەغدا بکرێن، بەڵام سەرۆکایەتیی زانکۆی سەلاحەدین و کاک محەمەد محێدین کە ئەو کات جێگری ئەمینداری گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان بوو هەوڵێکی زۆریان داو مەوزوعەکە گەمارۆ دراو دکتۆرە کوردستان موکریانی و دوکتۆر جەمال ڕەشید ڕزگاریان بوو.

- لە ساڵی ١٩٨٩ بە نهێنی بزووتنەوەیەکی دامەزراندبوو بە ناوی بزووتنەوەی دیموکراسی و مرۆڤایەتی.
- لە ڕاپەرینی ساڵی ١٩٩١ لەگەڵ کۆمەڵێک گەنجی شاری هەولێر دەوریان هەبووە و خۆشی دەوری هەبوو لە پاراستنی کتێبخانەی زانکۆی سەلاحەدین لە فەرهود(تاڵان)کردن.
- خاوەنی پێشنیاری دامەزراندنی(المعهد الاستراتيجي للامن القومي الكردي- پەیمانگای ئیستراتیژیی ئاسایشی نەتەوەیی کورد) بووە، بەڵام بەداخەوە ئەم خەونەی نەهاتەدی.

دکتۆر جەمال ڕەشید لە ساڵی ١٩٨٢ لەگەڵ دکتۆرە کوردستان موکریانی هاوسەرگیرییان کردووە، خاوەن کوڕێک و کچێکن بە ناوەکانی(مینواس و

شـارا)، خـوا تەمـەن درێژیـان بـکات. پـاش چـوار سـاڵ لـە ململانـی لەگـەڵ نەخۆشـی ڕۆژی ١٨- ١٢- ٢٠١٦ لـە شـاری هەولێر کۆچـی دوایـی کـردووە، تەرمەکـەی لـە گۆڕسـتانی کەسـنەزان بـە خاکـی نیشـتمان سـپێردراوە، ڕوحـی پاکـی شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێت.

دوای مردنـی خـۆی، هاوسـەرەکەی دکتـۆرە کوردسـتان موکریانـی، کتێبخانەکـەی دکتـۆر جەمـال ڕەشـیدی پێشـکەش بـە کتێبخانـەی زانکـۆی کەرکـووک کـردووە.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی فەیسبووکی بەڕێز مینواس جەمال ڕەشید، لە ١٩-١٢-٢٠١٦.

٢ - ماڵپەڕی دکتۆر کوردستان موکریانی، لە ١١- ٣-٢٠١٦.

٣- bas news، لـە ٧- ٥- ٢٠٢٢، دیمانەیەکی نووسـەر محەمـەد هەسـتانی لـە گـەڵ دکتـۆر جەمـال ڕەشـید، لـە کۆتایـی سـاڵی ٢٠١٠، لەشـاری ڕواندز ئەنجامیداوە.

٤ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی وشـە، وتارێکی نووسـەر سـتار جەبـاری، دەربارەی ژیـان و بەرهەمـی دکتـۆر جەمـال ڕەشـید، لـە ٤ - ٨ - ٢٠١٩.

٥ - سـایتی کوردسـتان پۆسـت، وتارێکی نووسـەر ئیبراهیم عەبدوڵڵا محەمەد، لە ٢٧- ٣- ٢٠٢١.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر جەبار قادر

مامۆستای زانکۆ و پسپۆڕی مێژووی نوێ و هاوچەرخی کورد، لێکۆڵەر و توێژەر و وەرگێڕ، پرۆفیسۆر دکتۆر جەبار قادر...

ناوی تەواوی(جەبار قادر غەفوور زەند)ە، لەساڵی ١٩٥١ لە گوندی(یەنگیجە)ی سەر بە ناحیەی داقوق(کە ئێستا بووەتە قەزا)ی پارێزگای کەرکووک لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندی(یەنگیجە و چەورکە) تەواوکردووە، ناوەندی لە ناوەندیی داقوق و ئیمام قاسمی ناو شاری کەرکووک تەواوکردووە، ئامادەییشی لە ئامادەیی(مصلی- موسەڵا) بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٢ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی مێژووی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بە پلەی یەکەم لەسەر هاوپۆلەکانی بەدەستهێناوە، هەر لە هەمان ساڵدا حکومەتی عێراق خۆمالێکردن (تأمیم)ی نەوتی ڕاگەیاند و دامەزراندن ڕاوەستا، ئەو بۆ ماوەی چەند مانگێک بەگرێبەست وەکو وانەبێژ لە ئامادەیی کوردستان لە شاری کەرکوک دامەزراوە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٣ لە ڕێگای کۆڕی زانیاریی کورد چووەتە یەکێتیی

دکتۆر جەبار قادر بە منداڵی

لەلای ڕاستەوە: هونەرمەندی ڕەوانشاد شەمال سائیب، دکتۆر جەبار قادر

سۆقیەتی جاران، لە ئینستیتوتی ڕۆژهەڵاتناسی سەر بە ئەکادیمیای زانستیی سۆقیەت لە مۆسکۆ دەستی بە خوێندنی میژووی بزووتنەوەی کورد لە تورکیا کردووە، لەژێر سەرپەرشتیی پرۆفیسۆر(میخائیل سیمیۆقیچ لازاریف) لە مانگی ١٢ی ساڵی ١٩٧٧ بڕوانامەی دکتۆرای بەدەستهێناوە، نامەی دکتۆراکەی بە ناونیشانی (بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد لە تورکیا لەنێوان هەردوو جەنگی جیهانیدا ١٩١٨-١٩٣٩) بووە.

دکتۆر جەبار قادر لە ١١-٩- ١٩٧٨ گەڕاوەتەوە عێراق، لە ساڵی ١٩٧٩ تا ساڵی ١٩٨١ لە زانکۆی سلێمانی وەکو مامۆستای میژووی نوێی کوردی و عێراقی وڵاتانی عەرەبی دەستبەکار بووە، لەساڵی ١٩٨٢ گواستراوەتەوە زانکۆی موسڵ، تا ساڵی ١٩٩٠ مامۆستای میژووی نوێی ئەوروپا، فەلسەفەی میژوو، میژووی نوێی ئێران و تورکیا بەردەوام بووە لە خزمەتکردن پلەی زانستیشی بۆتە پرۆفیسۆری یاریدەدەر، لە کۆتایی ساڵی ١٩٩٠ گەڕاوەتەوە زانکۆی سەلاحەدین، پاش کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ ڕووی لەوڵاتی هۆڵەندا کردووە و وەکو پەنابەر لەوێ نیشتەجێبووە، لە ساڵی ١٩٩٣ ماوەیەکی کورت گەڕاوەتەوە باشووری کوردستان، لە ساڵی ١٩٩٤ بەهۆی خراپی

بارودۆخی باشووری کوردستان دووبارە گەڕاوەتەوە هۆڵەندا، لە ساڵانی ١٩٩٤-١٩٩٥ لە بواری ڕۆژنامەگەری و وەرگێڕان و ڕاگەیاندن کاری کردووە.

دکتۆر جەبار قادر لە ساڵی ٢٠٠٧ دیسان گەڕاوەتەوە باشووری کوردستان لە زانکۆی کۆیە وەکو مامۆستا و ڕاگری کۆلێژی زانستە کۆمەڵایەتییەکان دریژەی بە خزمەتکردنداوە، لە ساڵی ٢٠٠٧ پلەی زانستی کراوەتە پرۆفیسۆر، لە ساڵی ٢٠٠٩ - ٢٠١١ ماوەیەک ڕاوێژکاری سەرۆک وەزیرانی هەرێمی کوردستان بووە بۆ کاروباری خوێندنی باڵا، هەر لە ساڵی ٢٠٠٧- ٢٠١٦ وەکو ئەندامی کارای ئەکادیمیای کورد بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، لە کۆتایی ساڵی ٢٠١٦ وازی لە ئەکادیمیای کوردی هێناوە و گەڕاوەتەوە هۆڵەندا.

دکتۆر جەبار قادر

دکتۆر جەبار قادر

دکتۆر جەبار قادر، هەردوو شێوەزاری کوردی (بەهدینانی و سورانی)، عەرەبی، ڕووسی، تورکی، هۆڵەندی و ئینگلیزی دەزانێت، تا ئێستا (١٥) کتێبی لە بواری مێژووی نوێ و هاوچەرخی کوردی و وەرگێڕان و بابەتی مێژوویی دیکە لەچاپداوە، زیاتر لە (٤٠٠) وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و ئامادەکردن و پێداچوونەوە و ساغکردنەوە لە بوارەکانی مێژووی نوێ و کۆن و هاوچەرخ و بزووتنەوە سیاسیەکانی باکوور و باشووری کوردستان لە ڕۆژنامە وگۆڤار و سایتە ئەلیکترۆنییەکانی کوردی و عێراقی و چەند وڵاتێکی عەرەبیش بڵاوکردۆتەوە، ئەمانەی خوارەوە هەندێکیانن:

- ئەبولقاسمی لاهوتی، کورد و کوردستان، ڕۆتردام، ١٩٩٨. (لە ڕووسییەوە وەریگێڕاوە و پێشەکی و پەراوێزی بۆ نووسیوە). لەبەر ئەوەی ئەم کتێبە

لەلای ڕاستەوە: خاتوو سۆزان چاوشلی هاوسەری دکتۆر جەبار قادر، دکتۆر جەبار قادر

کەم بینرا، بۆیە لە کتێبی "لاهووتی کرماشانی – شاعیری شۆڕشگێڕی کورد" ی ئەنوەر سوڵتانی وەک پاشکۆی دووەم و لە لاپەڕەکانی ١٨٥ – ٢٥٦ جارێکی دیکە بڵاوکراوەتەوە. ئەم کتێبەی ئەنوەر سوڵتانی لە بنکەی ژین لە سلێمانی لە ساڵی ٢٠٠٦ بڵاوکراوەتەوە.

- چەند بابەتێکی مێژووی کورد، سلێمانی، ١٩٩٩.
- م. س. لازاریڤ، کورد و کوردستان، فاکتەرەکانی دروستبوونی دۆزەکە، سلێمانی، ٢٠٠٠ (لە ڕووسییەوە کردوویەتی بە کوردی و پێشەکی و پەراوێزی بۆ نووسیووە).
- ناعەقڵانییەت لە گوتاری بەرەی تورکمانیدا، سەباح ئیسماعیل لە عەرەبییەوە کردوویەتی بە کوردی، کەرکوک، ٢٠٠٥.

- کەرکووک، نەفرەتی نەوت و ستەمی دیموگرافیا، کوردستان، ٢٠١٩.
- بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد لە تورکیا لە نێوان هەردوو جەنگی جیهانیدا (١٩١٨ - ١٩٣٩)، مۆسکۆ، ١٩٧٧. (نامەی دکتۆرا بە زمانی ڕووسی).
- قضايا كردية معاصرة – كركوك – الأنفال – الكرد وتركيا، طبعة برلين، ٢٠٠٦، طبعة أربيل، ٢٠٠٦.
- تركيا المعاصرة، جامعه الموصل، ١٩٨٨، وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی کوردی، لە ساڵی ٢٠٠٨ بڵاوکراوەتەوە.
- دراسات فی التاريخ الأوربي الحديث، جامعة الموصل، ١٩٨٨، بە هاوبەشی لەگەڵ چەند نووسەرێکی دیکە.
- من وثائق ثورة أيلول – مجلس قيادة الثورة، جامعة دهوک، ٢٠٠٩.
- إستخدام الأسلحة الكيمياوية ضد الكرد في ضوء الوثائق الرسمية العراقية، أربيل، ٢٠١١. (باللغتين العربية والإنجليزية).
- قرارات مجلس قيادة الثورة المنحل الخاصة بالكورد وكوردستان، أعدها مع الكاتب طارق جامباز، أربيل، ٢٠١٣.
-(کردلر) کتێبێکی هەڵبەستراو و نووسەرێکی خەیاڵکرد، دالّی ٢٠٢٠.
- أوراق جلادت وروشن بدرخان – أعدها للطبع و قدم لها و ترجم قسما منها.
- الاثار الكاملة، الدكتور كمال مظهر، (١٠) اجزاء بالمشاركة مع كل من(الدكتور دلشاد محمود، الدكتور ازاد عبيد، الدكتور كامران محمد).

لێکۆڵینەوە و وتارەکانی بە زمانی کوردی:

بەرهەمەکانی دکتۆر جەبار قادر

بەرهەمەکانی دکتۆر جەبار قادر

- ڕۆژنامەی "کورد" و چەند زانیارییەکی نوێ، گۆڤاری (کاروان)، ژمارە (٣٢)، هەولێر، ١٩٨٥. یاسین خدر شەریف کردوویەتی بە عەرەبی و لە ژمارە (٧٢)ی هەمان گۆڤار لە ساڵی ١٩٨٩دا بۆ کوردی وەرگێڕاوەتەوە.
- ڕووناکبیری کورد دکتۆر عەبدوڵڵا جەودەت (١٨٦٩ – ١٩٣٢) گۆڤاری (کاروان)، ژمارە (٣٧)، هەولێر، ١٩٨٥، دکتۆر عەبدولفەتاح بۆتانی وەریگێڕاوە بۆ سەر زمانی عەرەبی و لە ژمارە (٤٦) هەمان گۆڤار لە ساڵی ١٩٨٦ بۆ کوردی گێڕاوەتەوە.
- دەربارەی سەرچاوە تورکییەکانی مێژووی کورد، گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)، ژمارە (١٠٦)، بەغدا، ١٩٨٥.
- ژیان و بەرهەمەکانی کوردناسانی یەکێتیی سۆڤییەت، بەشی یەکەم، نێرگز، چەپکی دووەم، کەرکوک، ١٩٨٥.
- ئیسماعیل بێشکچی– نموونەی زانای خاوەن هەڵوێست، گۆڤاری(ڕابوون)، ژمارە (٢٠)، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٧.
- هاوکاری دەوڵەتانی داگیرکەری کوردستان لە دژی گەلی کورد، گۆڤاری (ڕابوون)، ژمارەکانی (١٦ – ١٧)، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٦.
- ژیاننامەی شەرەفخان و نەمری شەرەفنامە، ئەم باسە لە کۆنفراسی (شەرەفنامە) لە ئایاری ١٩٩٨ لە بەرلین پێشکەش کراوە، دواتر لە گۆڤاری (ڕابوون)، ژمارە (٢٧)، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٩ بڵاوکراوەتەوە.
- کوردناسی ڕووس خاتوو ژیگالینا، گۆڤاری (دڵانپار)، ژمارە (١)، هێلسنکی، ١٩٩٥.

- لـه بـارەی دەقـه تورکییەکانـی پیرەمێـردەوە (١٩٠٨ -١٩١٩)، گۆڤـاری ئەکادیمیـای کـوردی، ژمـارە (١٨)، هەولێـر، ٢٠١١. ئـەم لێکۆڵینەوەیـە لـە کاتی خۆیدا لـە کۆنفرانسـی "پەنجـا سـاڵەی کۆچـی دوایـی پیرەمێرددا" لـە لەندەن پێشکەش کراوە، لە گۆڤاری(باسکار) بڵاوکراوەتەوە. کۆنفرانسـەکە لـە لایـەن سـەباحی غالیبـەوە (دکتـۆر سـەباحی غالیـب) و لەسـەر ئەرکـی خـۆی ڕێکیخسـتبوو و گۆڤارەکـەش هـەر خـۆی دەریدەکـرد.
- ژنانـی کـورد لـە مێـژوودا، گۆڤـاری ئەکادیمیـای کـوردی، ژمـارە (١٣)، هەولێـر، ٢٠٠٩.
- خەسـڵەتەکانی دەوڵـەت و دۆزی کـورد لـە تورکیـا، گۆڤـاری ئەکادیمیـای کـوردی، ژمـارە (٢١)، هەولێـر، ٢٠١١.
- مێـژووی کوردۆڵۆژیـا لـە ئینسـتیتوتی ڕۆژهەڵاتناسـی لـە سـاڵانی ١٩٥٩ – ٢٠٠٥، نووسـینی: پرۆفیسـۆر زایۆ یوسـوپۆڤا، وەرگێڕانـی: پرۆفیسـۆر جەبـار قـادر، گۆڤـاری ئەکادیمیـای کـوردی، ژمـارە (٢٣)، هەولێـر، ٢٠١٢.
- بەبۆنـەی کۆچـی دوایـی کوردناسـی ڕووسـەوە پرۆفیسـۆر ژیگالینـا، گۆڤاری ئەکادیمیـای کـوردی، ژمـارە (٢٧)، هەولێر، ٢٠١٣.
- کرۆنۆلۆجیای ڕاپەڕینی شـێخ سـەعیدی پیران (١٩٢٥)، گۆڤاری ئەکادیمیای کـوردی، ژمـارە (٢٥)، هەولێر، ٢٠١٣.
- قانـون دانانـی تورکـی و کـورد، نووسـینی پرۆفیسـۆر م. ئـە. هەسـراتیان، وەرگێڕانـی: پرۆفیسـۆر جەبـار قـادر، گۆڤـاری ئەکادیمیـای کـوردی، ژمـارە (٢٥)، هەولێـر، ٢٠١٣.
- گەڕەکەکانـی شـاری کەرکـوک لـە ڕۆژگـاری پاشـایەتیدا (١٩٢١ – ١٩٥٨)، بـە هاوبـەش لەگـەڵ دکتـۆر دڵشـاد مەحمـوود.

وتارەکان بە زمانی عەرەبی:

- التاريـخ، تألیـف الاسـتاذ الدکتـور کمـال مظهـر أحمـد، مراجعـة: الدکتـور عبدالجبـار قـادر غفـور، مجلـة (کاروان)، العـدد (٢٣)، أربیـل، آب ١٩٨٤.
- أربیـل فـی السـالنامات العثمانیـة، مجلـة (کاروان)، العـدد (٩١)، أربیـل، ١٩٩٠. دراسـة قدمـت فـي نـدوة أربیـل التـي نظمتهـا جامعـة صـلاح الديـن فـي (١٦

– ١٧) مايس ١٩٨٩، أعيد نشرها بعد مراجعتها في مجلة الأكاديمية الكردية، العدد (٢٦)، أربيل، ٢٠١٣.

- انقلاب عام ١٩٦٠ فى تركيا– تحليل دوافعه السياسية والاقتصادية، دراسة قدمت فى المؤتمر الأول للدراسات التركية بجامعة الموصل في حزيران ١٩٩٠، ونشرت فى العدد الأول من مجلة الدراسات التركية، الموصل، ١٩٩١.
- التركيبة الأثنية لسكان كركوك خلال قرن (منتصف القرن التاسع عشر حتى عام ١٩٥٧)، دراسة قدمت في مؤتمر كركوك بالعاصمة البريطانية لندن في تموز ٢٠٠١ ونشرت فيما بعد في كتاب (كركوك: مدينة القوميات المتآخية)، ٢٠٠٢.
- السياسات الحكومية في كركوك خلال العهد الملكي (١٩٢١ – ١٩٥٨)، قدمت الى نفس المؤتمر، ونشرت في الكتاب المشار إليه أعلاه.
- الأنفال تجسد لقسوة البعث وعنفه، دراسة قدمت في ندوة لاهاي ربيع عام ٢٠٠١.
- الأنفال- نتاج أيديولوجيا البعث ونظامه الشمولي.
- تطورات القضية الكردية في تركيا من منظور باحث أرمني، دراسة مفصلة عن ما كتبه الباحث الأرمني السوفيتي البروفسيور مانڤيل أرسينوڤيچ هسراتيان عن القضية الكردية في تركيا منذ نهاية الحرب العالية الأولى وحتى التسعينات من القرن الماضي.
- القضية الكردية في تركيا – محاولة لقراءة جديدة.
- الدكتور إسماعيل بيشكجي – نموذج العالم المنصف- دراسة مكثفة عن الجهود العلمية الرائدة لعالم الإجتماع التركي الدكتور إسماعيل بيشكجي عن القضية الكردية في تركيا وتضحياته الكبيرة التي قدمها على هذا السبيل.
- ليلى زانا- نموذج المرأة الثورية الكردية. تتناول الدراسة بالتدقيق حياة ونضال السياسية الكردية المشهورة على الصعيد العالمي ليلى زانا و دورها في التعريف بالقضية الوطنية الكردية.

- الدستور التركي أداة لقهر الكرد – دراسة نشرت في جريدة (المنار الكردي) التي كانت تصدر في لندن قبل سقوط نظام صدام حسين.
- دراسات عن الكورد وكوردستان باللغة الروسية خلال (١٧٨٠ – ١٩٩٠)، عرض بيبليوغرافي، مجلة الأكاديمية الكوردية، العدد (١١)، أربيل, ٢٠١٠.
- إضافات محمد علي عوني العلمية من خلال ترجماته وهوامشه ومقدماته، دراسة قدمت فى مؤتمر تكريم المترجم والمؤرخ الكردي المصري الكبير محمد علي عوني الذي عقد في ٢٠٠٧ بأربيل ونشرت في مجلة الأكاديمية الكوردية، العدد(٢٢)، أربيل, ٢٠١٢.
- القرارات السرية لمجلس قيادة الثورة المنحل، مجلة الأكاديمية الكوردية، العدد (٢٨)، أربيل, ٢٠١٤.
- كورد الاتحاد السوفيتي، بقلم: البروفيسور م. أ. هسراتيان، ترجمة: البروفيسور جبار قادر، مجلة الأكاديمية الكوردية، العدد (٢٤)، أربيل, ٢٠١٣.
- ضرب كوردستان بالأسلحة الكيميائيه عام ١٩٨٧ كما ترويه الوثائق الرسمية العراقية، مجلة (الأنفال).
- نصائح رجل حكيم لم تستمع إليها الحكومات العراقية، الدراسة عبارة عن ترجمة مذكرة المؤرخ والوزير الكردي محمد أمين زكي الى الملك فيصل الأول من اللغة الكردية الى اللغة العربية مع مقدمة وافية، نشرت أولا في (الملف العراقي)، بلندن ومن ثم في جريدة الإتحاد بالسليمانية في ٢٠٠٢.
- النظام الفدرالي- تعايش التنوع والوحدة على سطح واحد، قدمت فى مؤتمر دعم الديموقراطيه فى العراق الذي عقد فى لندن خلال الفتره ٢٨ – ٣١ من تموز ٢٠٠٥.
- معوقات توطين الديموقراطية في العراق، دراسة قدمت فى ندوة جمعت التيارات السياسية العراقية المختلفة في هولندا تحت عنوان(معوقات تطبيق الديموقراطية في عراق ما بعد صدام) في مدينة ديلفت الهولندية قبل سقوط نظام البعث في العراق.
- في ضوء مذكرات مقرر لجنة عصبة الأمم حول مشكلة الموصل أينار

ڤیرسن: المعطیات الإحصائیة والحقائق التاریخیة تدحض المزاعم والإدعاءات، قراءة تحلیلیة لما ورد في مذکرات الدیبلوماسي السویدي عن مشکلة الموصل وخاصة الترکیبة الأثنیة لسکان الولایة. نشرت في أکثر من مکان.

- القضیة الکردیة – عود الی البدیهیات. نشرت في العدید من المواقع علی شبکة الإنترنیت.

دەیان نووسەر و ڕەخنەگری کورد و عەرەب، تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی دکتۆر جەبار قادر، هەندێکیشیان وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.

دکتۆر جەبار قادر، وەکو پسپۆڕیکی خاوەن ئەزموون جگە لە نووسینەکانی چەندین چالاکی دیکەشی نواندووە لەوانە:

- لە ساڵانی ١٩٨٢- ١٩٩٠ ڕۆلێکی گرنگی هەبووە لە کردنەوەی سەنتەری لێکۆڵینەوەی تورکی لە زانکۆی موسڵ، لە یەکەمین کۆنفراسی لێکۆڵینەوەی تورکیدا بەشدار بووە.
- لە ساڵانی ١٩٩٤- ١٩٩٥ لە ڕێکخراوی(فاو)ی سەر بە نەتەوەیەکگرتووەکان، تەلەفزیۆنی Medtv، Midiatv, Rojtv، کاریکردووە و چەندین بەرنامەی بۆ ئامادەکردوون.
- بەشداریی چالاکییە ڕۆشنبیری و سیاسییەکانی ڕێکخراوی(دیاسپۆرا)ی کوردی لە ئەورۆپا کردووە.
- ماوەیەک ئەندام و سەرنووسەی گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی بووە لە هەولێر.
- بە لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و وتارەکانی بەشداری لە دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراس و کۆنگرەی زانستی و مێژوویی و سیاسیی و ئەدەبی لە ناوەوە و دەرەوەی وڵات کردووە.
- لەسەر کێشەی کەرکووک و ئەنفال و کیمیابارانکردنی هەڵەبجە دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری پێشکەش کردووە.
- لە کەناڵە ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنییە لۆکالی و ئاسمانییەکان، دەیان دیمانە

و چاوپێکەوتنی ئەنجامداوە، زۆریش بەڕاشکاوانە بیروڕای دەربڕیوە و دەردەبڕێت.

- سەرپەرشتیی چەندین نامەی ماستەر و دکتۆرای بۆ قوتابیانی زانکۆکانی موسڵ، سەڵاحەدین، کۆیە، کردووە.

دکتۆر جەبار قادر هاوسەرگیری کردووە، خاوەنی دوو کچ و کوڕێکە بە ناوەکانی(تارا، ئارام، ئەڤین) خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت لە خزمەتکردن بۆ ئاشناکردنی نەوەکانمان و گەلانی هەموو دنیان بە مێژووی نوێ و هاورچەرخی کورد.

سەرچاوەکان:

١- Kurd collect.

٢- کوردیپیدیا.

٣- Kurdish VOA news، وتارێکی نووسەر سمکۆ عەزیز، لە ٢٧-١- ٢٠٢١.

٤- Kurdistan net، وتارێکی دکتۆر جەبار قادر، لە ٢٣-١-٢٠٢٢.

٥ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی چاوی کورد، وتارێکی دکتۆر جەبار قادر، لە ٩- ٣- ٢٠٢٣.

٦ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی مێژووی کورد- History of Kurd، نووسینێکی نووسەر ئامانج نازم بە ناونیشانی(کورتەیەک لە ژیان و قۆناغەکانی خوێندنی دکتۆر جەبار قادر)، لە ١٦-١-٢٠٢٠.

٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

نارین عومەر

شاعیر و چیرۆکنووس و ڕۆمانناووس، مامۆستای پەروەردە و چالاکوانی بواری ئافرەتان و کاری ڕێکخراوەیی، خاتوو نارین عومەر...

بەپێی ناسنامەی باری شارستانێتی ناوی تەواوی(حەلیمە عومەر سەیفەدین)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی بە نارین عومەر ناسراوە، هەر ئەو ڕۆژەی لە شاری(دیریک)ی ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست لە دایک بووە، باوک و دایکی بە(نارین) بانگیان کردووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری دیریک تەواوکردووە، دواتر بەشی زمان و ئەدەبی عەرەبی لە کۆلێژی ئاداب و زانستە مرۆییەکان لە زانکۆی دیمەشق بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە و بۆتە مامۆستای زمانی عەرەبی لە گوندەکانی دەوروبەر و ناو شاری دیریک، ئەو زیاتر لە(٢٥)ساڵ وەکو مامۆستا لە بواری پەروەردە خزمەتی کردووە، بە هۆی بارودۆخی خراپی سوریا، ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی ئەڵمانیا نیشتەجێ بووە.

شاعیر خاتوو نارین عومەر، لە خێزانێکی ئەدەبدۆست و ڕۆشنبیر پەروەردە و گۆشکراوە، ئەو خوشکی شاعیری ناسراوی کورد(عادل عومەر سەیفەدین)ە، هەر لە ڕێگای ئەویشەوە لە منداڵییەوە ئامادەی ئەو

شاعیر و ڕۆمانnووس نارین عومەر

کۆڕوکۆبوونەوە ئەدەبی و ڕۆشنبیریانە بووە کە لە ماڵەکەی خۆیان ئەنجامدراوە، بۆیە حەز و خولیای چۆتە سەر زمان و ئەدب و شیعر، بە هاندانی خوشکێکی بە ناوی(پەریخان) لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی وەکو شەوانی نەورۆز و ڕۆژی جیهانیی ئافرەتان و چەندین بۆنەی دیکە ئامادە بووە، لە ساڵی ١٩٨٠ ئەو هێشتا قوتابیی ناوەندی بووە، کە دایکی کۆچی دوایی کردووە، یەکەم پارچە شیعری خۆی نووسیوە بۆ کەسوکار و ئەوانەی دەوروپشتی خوێندۆتەوە، ئیتر کەوتۆتە ناو دنیای شیعر و پەخشان و چیرۆک و ڕۆمانnووسینەوە، بە زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئەڵمانی دەنووسێت، کۆمەڵێک بەرهەمی پوخت و جوانی چاپ کردووەو و بڵاوکردۆتەوە، چەندین بەرهەمیشی لەژێر چاپە و هەندێکی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ، کە ئەمانەن:

- کۆمەڵە شعري(پەریخانا من Perîxana min) ، بە زمانی کوردی، ساڵی ٢٠٠٨، لە(دار الزمان) لە دیمەشق چاپکراوە.
- کۆمەڵە شیعری(حیث الصمت

يحتضر) بـه زمانـی عەرەبـی، سـاڵی ٢٠٠٨، لـه(دار الزمـان) لـه دیمەشـق، چاپکـراوە.

- ڕۆمانی(موسـم النـزوح إلـی الغـرب)، بـه زمانـی عەرەبـی، سـاڵی ٢٠١٨، لـه(دار الخلیـج للنشـر والطباعـة) لـه چاپـدراوە.
- ڕۆمانی(عنـاق القلـم لفصـول الـروح) بـه زمانـی عەرەبـی، لـه(دار السـكرية للنشـر والطباعـة بجمهوريـة مصـر).
- ڕۆمانی(Henasên jiyanê, Koçberiya bê henas) بـه کوردی، بـه پیتـی لاتینـی.

-(أنفـاس الحیـاة)، بـه زمانـی کـوردی، لـه خانەی(سـه رسـەرا) لـه بەرلیـن، ئەڵمانیـا.

- کۆمەڵـه شـیعری Kenê Şanya (ضحكـة شـانیا)، بـه زمانـی کـوردی،

شاعیر و ڕۆماننووس نارین عومەر

لـه بڵاوکراوەکانـی یەکێتیـی نووسـەرانی کوردسـتان- سـوریا، سـاڵی ٢٠١٨.

- ڕۆمانی(همسـات الذاکـرة)، بـه زمانـی عەرەبـی، کـه خەڵاتـی یەکەمـی وەرگرتـووە لـه کێبڕکێـی دەزگای(دار الکلمـات للروایـة العربیـة) لەسـەر ئاسـتی هەمـوو وڵاتانـی عەرەبـی لـه جەزائیـر.
- کتێبێـک دەربـارەی هونەرمەنـدە کوردەکانـی(ژن Tîrêjên vejînê)، لـه(دەزگای سەرسـەرا)، لـه بەرلیـن، ئەڵمانیـا.
- کۆمەڵـه شـیعری(Çavên Dil)، بـه زمانـی کوردی، لـه(دەزگای سەرسـەرا) سـاڵی ٢٠١٩.
- کتێبی(ناودارانـی کـورد- مشـاهیر الکرد) کتێبێکـی مێژوویـیـه، بـه هاوبەشـی لەگـەڵ نووسـەر و مێژوونـووس بەهجـەت ئەحمـەد، سـاڵی ٢٠٢١.

ئـەم کتێبانەشـی لـه(دار النخبـة للطباعـة و النشـر) لـه وڵاتـی میسـر لـه ژێـر چاپدایـه:

- مجموعة قصصية باللغة العربية بعنوان(مفكرة أمي).
- مجموعة شعرية باللغة الألمانية بعنوان(عيون القلب).
- مجموعـة شـعرية مترجمـة إلـى اللغـة بعنـوان» بصمـة المحبيـن» ترجمـة الدكتـور صبحـي حسـين.

جگـه لـه(١٥) کتێبـی دیکـه کـه ئامـادەن بـۆ چـاپ، لەوانـه دوو کۆمەڵـه چیرۆک

بەرهەمەکانی شاعیر و ڕۆماننووس نارین عومەر

بەرهەمەکانی شاعیر و ڕۆماننووس نارین عومەر

بۆ منداڵان، کە هەندێکیانی لە ڕۆژنامەو گۆڤارەکان و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بڵاوکردۆتەوە، کتێبێک دەربارەی هونەرمەندانی کورد(پیاو)، کتێبێکی تایبەتیش بە گۆرانییە فۆلکۆرییەکانی کوردی دەربارەی (بووک و زاوا).

چەندین بەرهەمەکی شاعیر و نووسەر نارین عومەر وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی(ئینگلیزی، ئیسپانی، فەرەنسی).

شاعیر و نووسەر نارین عومەر، هەر لە منداڵییەوە وەکو کچە کوردێک حەزی لە تێکەڵبوونی کاری ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی ئافرەتان بووە، ئەو دەوری سەرەکی لە دامەزراندنی چەندین کۆمەڵە و ڕێکخراوی ڕۆشنبیری و ئەدەبی و چالاکیی ئافرەتان هەبووە کە ئەمانە هەندێکیانن:

- لەساڵی ١٩٨٣، هەر لە قوتابخانە لە شاری دیریک لەگەڵ کۆمەڵێک دەستەخوشکان و هاوپۆلەکانی(گروپی ڕۆشنبیری)یان دامەزراندووە.
- لە ساڵی ١٩٨٩ هەر لە شاری دیریک بانگهێشتی زیاتر لە(٢٠) لە کچە هاوڕێ ئەدەبدۆستانی خۆی لە ماڵەکەی خۆیان کردووە، لە ئەنجامدا گروپی(ڕۆشنبیریی کۆمەڵایەتی)یان دامەزراندووە.

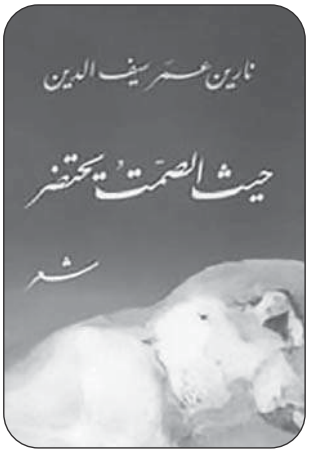

- لە ساڵی ١٩٩٠-١٩٩٣، گروپێکی تایبەت بە زمانی کورددییان پێکهیناوە بۆ خزمەتکردن لە بواری ئافرەت و منداڵان.
- لە ساڵی ١٩٩٥، لەگەڵ چەندانی دیکە لە

ڕۆشنبیران و مامۆستانی هاوڕێی کۆمەڵەی(دیریک)ی ڕۆشنبیرییان دامەزراندووە.

- لەساڵی ٢٠٠٤، لەگەڵ چەند هاوڕێیەکی ژن کۆمەڵەیەکی ڕۆشنبیری و فیکری و ئەدەبییان دامەزراندووە بە ناوی(Tevna çand û hunera kurdî).
- لە ساڵی ٢٠٠٥، گروپی(بێستانی دیرکا حمکۆ)یان دامەزراندووە، کە تایبەت بووە بە ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و چالاکیی ژنان، تا ساڵی ٢٠١٢ بەردەوام بووە.
- لەساڵی ٢٠٠٦، گروپێکی تایبەت بە(زمانی عەرەبی)یان دامەزراندووە کە تایبەت بووە بۆ مامۆستایانی زمانی عەرەبی ژن و پیاو.
- لەسەر بیرۆکەی ئەو لە ساڵی ٢٠١٢ یەکێتیی ئافرەتانی کوردی سوریا، لە ١٣ ی شوباتی هەمان ساڵ دامەزراوە.
- ئەندامی رابیتەی نووسەرانی دیریک،ە.
- ئەندامی یەکێتیی مامۆستایانی کوردە لە دیریک.
- تا ئێستاش ئەندامە لە یەکێتیی گشتی نووسەران و ڕۆژنامەنووسانی کوردی لە سوریا، ئەو کاتەی لەوێ بووە، لێپرسراوی نووسینگەی دیریک بووە.
- بەشداری لە چەندین ڕێکخراوی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی کوردی دیکەی لە قامشلۆ و سەریکانیی و عامودا کردووە.
- یەکەم ئافرەتی کورد بووە، بۆتە ئەندام لە ئەنجومەنی نیشتمانی کوردی لە سوریا، وەکو نوێنەری ئافرەتانی کورد و لە لێژنەی ناوچەی دیریکیش بووە.
- لەسەر داخوازیی ڕێکخراوی یەکگرتن و نەهێشتنی ڕەگەزپەرستی لە شاری(کارلسوە)ی ئەڵمانیا، شیعری نەورۆزی بەهەر سێ زمانی(کوردی و عەرەبی و ئەڵمانی) خوێندۆتەوە.

بـه هـۆی بەرهەمـه جـوان و ناوازەکانـی لـه بـواری شـیعر و پەخشـانه شـیعر و ڕۆمـان، زیاتـر لـه(٢٠) جـار خـەڵات و ڕێزلێنانـی بـۆ کـراوه، لەوانـه:

- خەڵاتی داهێنانی شاعیری کورد تیریژ.
- خەڵاتی شـاعیر و زانـا مـەلا ئەحمـەدی پالـۆ، لـه لایـەن یەکێتیـی نووسـەران و ڕۆژنامەنووسـانی کـورد لـه سـوریا، سـاڵ ٢٠١٢.
- خەڵاتی یەکێتیی ئافرەتانی کورد له سوریا، ساڵی ٢٠١٣.
- ویسـامی باشـترین نووسـەر لـه لایـەن سـایتی ئەلیکترۆنی(دلجـان) سـاڵی ٢٠٠٩.
- خـەڵات و پێزانیـن لەلایـەن ڕێکخـراوی(٢١ نـەورۆز) بـۆ خوێندن و فێرکـردن و وشـیارکردنەوەی باشـووری کوردستان.
- خەڵاتی سوپاس و پێزانین له ڕێکخراوی شارستانێتی له ئەورووپا.
- خەڵاتی یەکەمی ڕۆمانی عەرەبی له لایەن دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی(دار الکلمـات للنشـر و الطباعـة) لـه ولاتـی جەزائیـر. لەسـەر رۆمانی(همسـات الذاکرة).
- خەڵاتی سێیەمی کورتـه چیرۆک، لـه لایـەن دەزگای ئەدیبـان و ڕۆشـنبیران، بەسـەرپەرشتیی(شـێخه خلدیـه آل خەلیفه).
- خەڵاتی نۆزدەمین فیستیڤاڵی شیعری کوردی له قامشلۆ، ساڵی ٢٠١٤.

چەندین خەڵاتی دیکەش.

ئـەو بەبەردەوامـی دیمانـه و چاوپێکەوتنـی لەگەڵ کەناڵە لۆکالی و ئاسـمانییه کـوردی و عەرەبـی و جیهانییـەکان کـردووه و دەکات، زۆریـش بوێـر و ئـازاو ڕاشـکاوانه بیـروڕای خـۆی دەردەبڕێت.

هاوسـەرگیری لەگـەڵ بەڕیـز ڕەزوان عەلـی رمـو کـردووه، خاوەنـی سـێ منداڵ و دوو نەوەن، بە ناوەکانی(داسـتان، سـازین، شـیرین) نەوەکانیش(شـانیا، ئەریـام) خـوا تەمـەن درێژیـان بکات.

بـۆ شـاعیر و نووسـەر خاتـوو نارین عومـەر هەر سـەرکەوتوو و بەردەوام بیت بـۆ خزمەتـی ئەدەب و ڕۆشـنبیری.

دوو نموونەی شیعری شاعیر نارین عومەر- تان بۆ دەنووسمەوە:

(١) یەکەم بە کوردی بە پیتی لاتینی:

Welatê Eşqê

Kenê çavan kenê lêvan
Nerînên dil dibin mêvan
Pevokên geş bi wan xweş tên
Demarên wate bûn rêvan
Ne poşman im ji vê Eşqê
Sipasdar im ji van lêvan
Hemî peyvên te xweş tamin
Wekî hinguv wekî sêvan
Li ser ritma dilê mestyar
Niyaz xweş bûn li gel lavan
Sirûşta reng bi demsalan
Dibin bînahiya çavan
Di seyrana giyanê pak
Didavêjim bi lez gavan
Em in rengê bihara dil
Hunermend im tu helbestvan
Welato her dimînî xweş
Tu rêzan î ez Im rêwan
Siha daran hemî çaxan
Li daristan li nav mêwan
Hemêz û sîng du paytext In
Nikarim ez bijîm bê wan

Bimînî war ji bo kurdan
Tu yî sîber tu yî sêwan.

(٢) به زمانی عەرەبی:

نوروز
نوروز ضحكة طفل
يرتمي في حضن أمّه
في لحظة ولادته الأولى
حنان أمّ
وهي تنسج لأطفالها
قصص محبّة وسلام لغد أفضل
نظرة المحبّ لمحبوبه
في لحظات لقاء
بعد غياب طويل
نوروز هو كل هذا
وهو العمر الذي
لا ينتهي
مهما طال الأمد

سەرچاوەکان:

١- کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر نارین عومەر، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - مالپەڕی فەیسبووکی شاعیر نارین عومەر.
٣ - مالپەڕی ئەلیکترۆنیی ROJ AVA NEWS، لە ١٢-١٠-٢٠١٧.
٤ - ڕادیۆیREBAZ FM.
٥ - منبر حر للثقافة و الفكر و الادب، له ٢٤-٦-٢٠٢٠.
٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شەفیق بەیاد

مرۆڤێکی بلیمەت و زیرەک و بە توانا، شاعیرێکی خۆڕسک و هەست و وشە ناسک و جوان، شاعیر و نووسەر شەفیق بەیاد...

ناوی تەواوی(شەفیق کوڕی ئەحمەد ئاغای عومەری مەعروف ئاغای غەفوری)یە، لە ناوەندی ئەدەبی بە شەفیق بەیاد ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٢ لە گەڕەکی(قەڵات) کە یەکێکە لە چوار گەڕەکە کۆنەکانی شاری کۆیە، لە داوێنی چیای باواجیی سەرکەش لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، باوکی، پیاوێکی ڕەنجدەر بووە بژێوی خۆی و خێزانەکەی و چەند کەسانێکی دیکەی بە باغەوانی پەیداکردووە.

شاعیر شەفیق بەیاد، هێشتا زۆر منداڵ بووە بەسەر پێیان نەکەوتووە، کە ئاوی گەرمی ناو سەماوەر بەسەر دەم و چاویدا ڕژاوە، بەم هۆیەوە هەردوو چاوەکانی لە دەستداوە و نابینا بووە.

لە تەمەنی(١٠) ساڵیدا لەگەڵ هاوڕێ و هاوتەمەنەکانی لە ڕێگای ڕادیۆی کوردیی بەغدا ئاشنای شیعر و ئەدەب و هونەری کوردی بووە، زۆر زیرەک و بلیمەت بووە، هەرچەندە نابینا بووە، بەڵام بەبێ(گۆپاڵ- گۆچان) هەموو کۆچە و کۆڵانەکانی شاری کۆیەی ناسیوە و گەڕاوە، ئەو زۆر هاوڕێی نووسەر فازیل شەوڕۆ بووە، بەیەکەوە سەردەمی هەرزەکارییان

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عەبدولفەتاح بۆتانی، شاعیر شەفیق بەیاد

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کازم کۆیی، شاعیر شەفیق بەیاد

بە شیعر خوێندنەوە و گۆرانیی وتن بردۆتە سەر، ئەو ناسناوی(بەیاد)ی بۆ خۆی هەڵبژاردووە و نووسەر فازیل شەوڕۆش ناسناوی(شەوڕۆ) بۆ خۆی هەڵبژاردووە.

هەر لەگەڵ هەڵگیرسانی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١ هەست و ڕوحی کوردایەتی لە دڵ و دەروونی نەشونمای کردووە، ئیتر خولیای کەوتۆتە سەر شیعری(بەرەنگاربوونەوە- شعر المقاومة)، لە ساڵی ١٩٦٣ تەها شەکەرچی ئامیر لیوای ١٤ی سوپای بەعس،(حەمەدەمین)ی برای

شەفیق بەیادی لەگەڵ چەند لاوێکی دیکە دەستگیر کردووە و گوللە بارانی کردوون، ئەم ڕووداوە زۆر کاریگەری کردۆتە سەر.

شاعیر شەفیق بەیاد، زۆر زووش دەستی بە ئەزبەرکردنی شیعری شاعیرانی کلاسیکی لەوانە(حاجی قادری کۆیی، ئیبراهیم ئەحمەد، خالید دلێر، هەژار، دڵدار، دڵزار، عەونیی شاعیر) هاوکات شیعرە غەزەلییەکانی شاعیران(نالی، وەفایی، شێخ ڕەزای تاڵەبانی، مەحوی، کوردی)شی ئەزبەر کردووە.

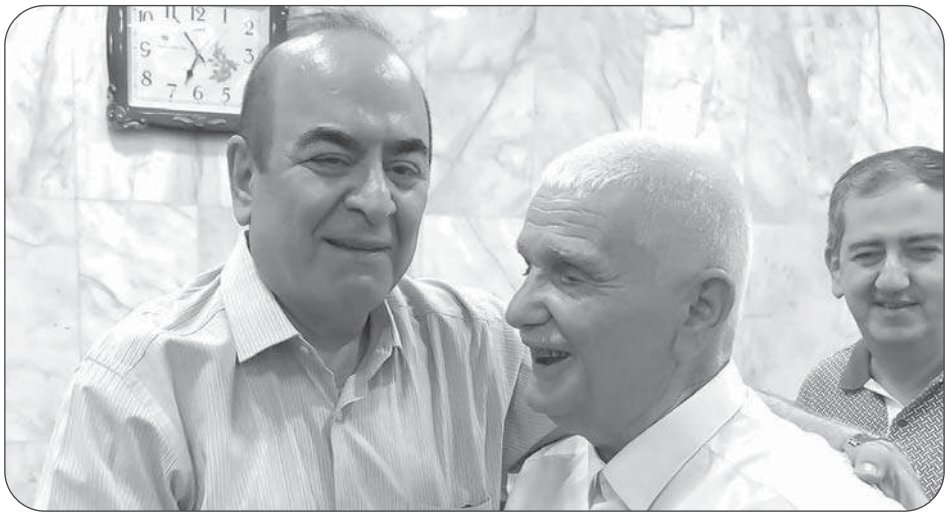

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شەفیق بەیاد، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئازاد عەبدولواحید

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆمانnوس سابیر ڕەشید، شاعیر شەفیق بەیاد

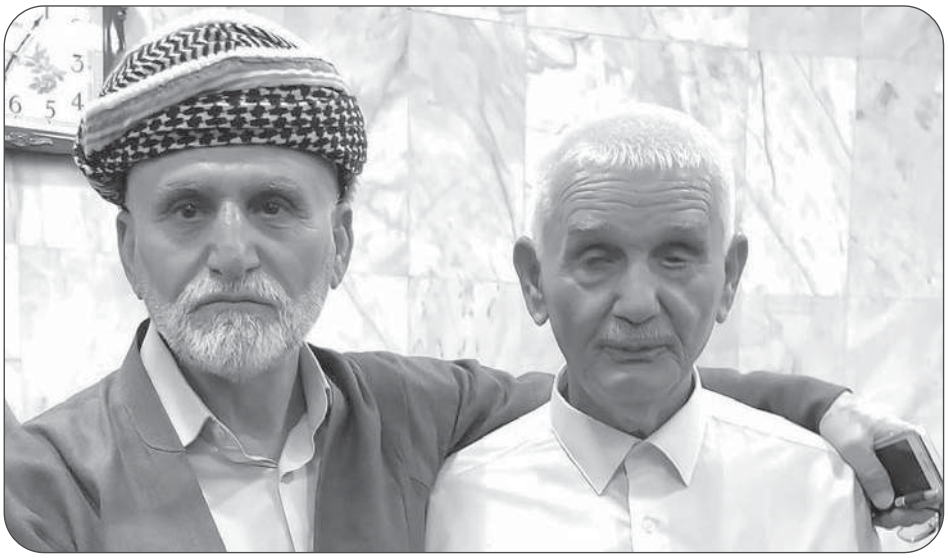

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شەفیق بەیاد، دکتۆر عومەر پەتی

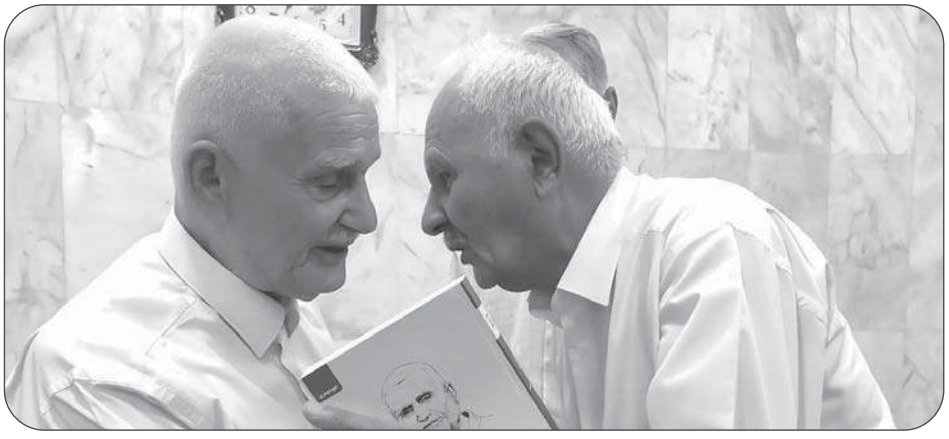

شاعیر سابیر گۆران، شاعیر شەفیق بەیاد

لە ١٧ - ١١ -١٩٨٣ ئەو کاتەی فەرمانبەر بووە لە وەزارەتی ئەوقاف لە کۆیە، لە گەڵ چەند گەنجێکی دیکە دەستگیر کراوە، پاش ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆر ڕەوانەی(هەیئەی کەرکووک) کراوە، ماوەی(٤٠) ڕۆژ ماوەتەوە، دواتر بە(٧) ساڵ حوکم دراوە و ڕەوانەی بەندیخانەی(ئەبو غرێب) کراوە، دوای(٩) مانگ بەر لێبووردنی گشتی کەوتووە و ئازادکراوە و گەڕاوەتەوە شاری کۆیە.

لە ساڵی ١٩٩٧ لە گەڵ(خاتوو گوڵزار حەسەن قادر) کە ئەویش نابینا

بووە، هاوسەرگیری کردووە خاوەنی کچێکن بە ناوی(سارێژ).

شاعیر شەفیق بەیاد سەرەتا دەستی بە شیعر نووسین کردووە، هەر یەک لە بەڕێزان(دڵزار فایەق و سەید جەبار ئەحمەد) هاوکارییان کردووە و شیعرەکانیان بۆ نووسیوەتەوە، دواتر کە خاتوو سارێژی کچی فێری نووسین بووە، هەموو نووسراوەکانی بۆ باوکی نووسیوەتەوە و بۆتە (نووسەر- کاتب)ی باوکی، یەکەم بەرهەمی خۆی لە ساڵی ١٩٧٣ بڵاوکردۆتەوە، زیاتر ڕاپۆرتی نووسیوە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شەفیق بەیاد، بەڕێز بنیاد مارف خەزنەدار

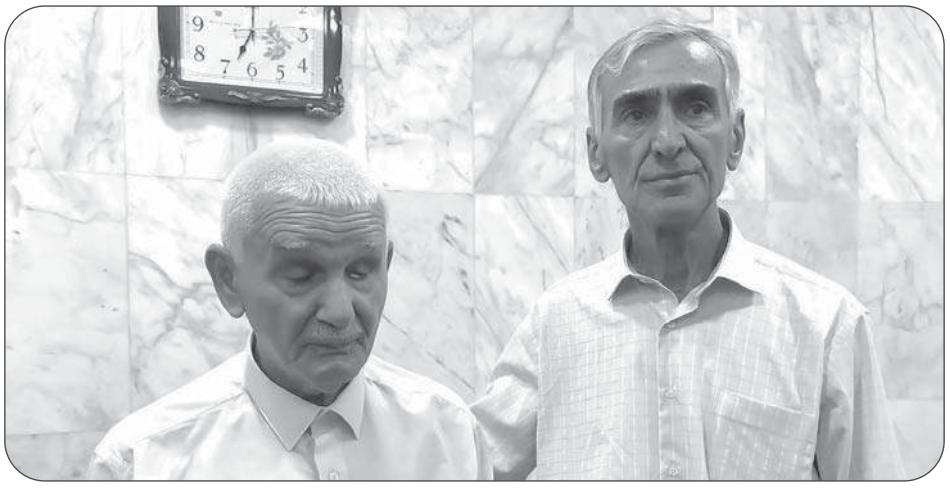

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عەبدولخالیق بەرزنجی، شاعیر شەفیق بەیاد

بڵاوی کردۆتەوە لەوانە(ڕۆژنامەی جەماوەر، هاوکاری، کوردستان ڕاپۆرت، برایی، ئاسۆ، ستاندەر...چەندانی دیکەش).

تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی لە شیعر و هەندێ نووسینی دیکەی لە بواری کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیریی گشتی نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاویشی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- شەوبەندی، کۆمەڵە شیعر، ئەمیندارێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوانی حوکمی زاتی ساڵی ١٩٨٥ بۆی چاپکردووە.
- سروشتی شیرین، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ١٩٨٩ لە لایەن ئەمیندارێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان لە هەولێر چاپکراوە.
- پەیام، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ١٩٩١ لە سەر ئەرکی بەڕێز مامۆستا سەعدوڵڵا شێخانی چاپکراوە.
- کتێبی(ئافرەت تەرازووی ژیانە) کە ناوەڕۆکەکەی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و پەروەردەییە، لە ساڵی ٢٠١٣ چاپکراوە.
- خاوەنی زنجیرە ڕاپۆرتێکی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و پەروەردەییە، کە(٨) زنجیرەی لە ڕۆژنامەی جەماوەر و(٣) زنجیرەی لە گۆڤاری ستاندەر و(٣)زنجیرەشی لە ڕۆژنامەی کوردستان ڕاپۆرت بڵاوکراوەتەوە، دوا نووسینیشی ڕاپۆرتێک بووە لە ساڵی ٢٠١٩.

ئاواز بۆ چەندین پارچە شیعری داندراوە و کراوەتە گۆرانی، لەوانە هەڵبەستی(وەسفی دولبەر) لە لە لایەن هونەرمەند سەروەت کۆیی ئاوازی بۆ دانراوە و گۆرانیبێژ ئەحمەد هاشم وتوویەتی.

بابزانین ئەم نووسەر و ڕۆشنبیرانەی کورد، سەبارەت بە شاعیر شەفیق بەیاد چ دەڵێن:

مامۆستا هەمزە عەباس فەقێ دەڵێت:(لە هەشتاکان، شەفیق بەیاد، لەو کاتەوە وەک کەسێکی چالاک لە چەند بواریک دەرکەوتووە، من سێ بوار دەستنیشان دەکەم: چالاک لە بواری جەندەری، کە دوای بیست سی ساڵ ئەوجا خەڵکانێک یان ڕێکخراوگەلێک ویستوویانە قسە لەسەر ئەو بابەتە بکەن. لە بواری کۆمەڵایەتییەوە، مامۆستا کەسێکی چالاک بوو، بەردەوام لە نووسینەکان لە کۆڕ و سیمینار و مەجلیس و قسەکردن باسی لەو

بەڕێز جەبار ئەحمەد، شاعیر شەفیق بەیاد

دیاردە و لەو حاڵەتە نامۆیانە دەکرد کە لەناو کۆمەڵگەی کوردەواریدا هەبوون و لە کۆتاییدا ئافرەت باجەکەی دەدا. وەکو بابەتی ژن بە ژن و گەورە بە بچووک و مەسەلەی سوڵح کردن بە ئافرەت و تەنانەت هێندێ بابەتی تایبەت کە ئافرەتی لەسەر دەکوژرا و بە شێوەیەک لە شێوەکان دەچەوسێنرایەوە، بەیاد بە دەنگێکی زۆر دلێرانە داکۆکی لەو لایەنە دەکرد. دواییـن بـوار هۆشـیاریی کۆمەڵایەتییـە، واتـا هۆشـیاریی ئاییـنـی. ئـەو زۆر مەبەستی بوو کە لە بواری ئاییـنی خـاوەن دید و تێگەیشـتنی خـۆی بـێ، بۆ خۆتان دەزانن، بۆ کەسێک بەو حاڵەتە تایبەتمەندییەوە وەک نابینایەک، لەوانەیە ئەمە قورس بێ).

لە بەرهەمەکانی شاعیر شەفیق بەیاد

نووسـەر بەڕێـز ڕابـەر سـەید برایـم دەڵێت:(شـەفیق بەیـاد شـاعیرێکی ناسـک و جوانی کورد و کوردستانە. شیعرە جوانەکانی زیرەکییەکەی لە ڕادە بەدەرە گەرچی نابینایە، بـەڵام مێشـکی چـاوە. مـن چەنـدان زیرەکـی و تواناییم لێ دیوە کە بە ڕاستی موهیممەتێکی وای کردوە لە شیعر و لە جوانیدا کە بۆ خۆم دەزانـم، بـۆ خـۆی دەزانـێ شـوێنەکە چۆنـە،

بەرهەمەکانی شاعیر شەفیق بەیاد

خەڵک جوانە، ناشیرینە، لاوازە، قەڵەوە هەر بە دەنگ، شیعرەکانی کە بڵاوکردووەتەوە جوانییەکانی جوانی چاوە. چەندان دەقە شیعریشی کراوە بە گۆرانی. ئەو نەک هەر شاعیرە، نووسەریشە).

ماموستا کاوە حەمید سەعید دەڵێت:(بەیاد شاعیر و ئەدیب و نووسەرێکی دیارە، شارەزاییەکی باشی لە قورئان و شەریعەتی ئیسلام هەیە هەروەها شارەزایی باشی لە پاراسیکۆلۆژی هەیە).

بۆ شاعیر و نووسەر شەفیق بەیاد هەر سەرکەوتوو سەرفراز و بیت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەب و زمانی کوردی

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر شەفیق بەیاد، لەسەر داخوازیی من نووسەر و لێکۆڵەر فازیل شەوڕۆ بۆی ناردووم سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم

مامۆستای زانکۆ و نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەر، وەرگێڕ و میدیاکار، پرۆفیسۆر دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم ...

ناوی تەواوی(ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید)ە، لە ساڵی ١٩٥٢ لە گوندی(سمایل بەگ)ی سەر بە شاری(طوزخورماتوو- دوزخورماتوو)ی پارێزگای کەرکووک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی تەواوکردووە، دواتر چووەتە شاری بەغدا، قۆناغی ناوەندی و ئامادەییشی لە بەغدا بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە.

لە ساڵی ١٩٦٨ باوکی کۆچی دوایی کردووە، ئەو کات ئەو قوتابیی ناوەندی بووە، بۆ بژێوی ژیانی خۆی و خێزانەکەیان ماوەیەک شانی داوەتە بەر کارکردن دواتر لە ١-٣- ١٩٧١ سەرەتا وەکو ئەرشیفەوان لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا وەکو(وەرگێڕ و بێژەر- مترجم و مذیع) دامەزراوە، چەندین بەرنامەی ئەدەبیی و ڕۆشنبیری و ئامادە و پێشکەشکردووە لەوانە بەرنامەی(دەرگای ژیان).

دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم لە ساڵی ١٩٧٨ بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی بەغدا تەواوکردووە، بووەتە مامۆستای زمان و ئەدەبی کوردی لە ئامادەیی کوردستان لە شاری کەرکووک، دواتر

لە لای ڕاستەوە: پرۆفیسۆر نازم جقسی، میدیاکار نازم کەریم سەرحەد، میدیاکار مەحمود موفتی، دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، نەناسراوە، نووسەر و میدیاکار جەمال بەرواری

گواستراوەتەوە ناوەندیی باباگورگور، هەر لەو ماوەیەش ماوەی (٦) مانگ لە تەلەفزیۆنی کەرکووک وەکو(مذیع- بێژەر)کاری کردووە، لە بەر ئەوەی نەبۆتە بەعسی کەوتۆتە ژێر گوشاری دام و دەزگاکانی ڕژێم لە کەرکووک، بەناچاری خزمەتی خۆی گواستۆتەوە بەغدا، ماوەیەک لە پەروەردەی کەرخ دەستبەکار بووە، لە هەمان کاتیش لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا دەستی بە کارکردن کردۆتەوە.

ئەو زۆر حەزی لە خوێندن بووە، بۆیە درێژەی بە خوێندنی بالا داوە، ساڵی ٢٠٠١ بڕوانامەی ماستەری لە زمان و ئەدبی کوردی لە کۆلێژی پەروەردی زانکۆی بەغدا بە پلەی نایاب بەدەستهێناوە، ناو نیشانی نامەی ماستەرەکەی(ئەسیری ژیانی و شیعرە بلاوکراوەکانی) بووە، لە ساڵی ٢٠٠٤ ماوەیەک وەک جێگری بەڕێوەبەری دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی هەر لە بەغدا دەستبەکار بووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ بڕوانامەی دکتۆرای لە هەمان بەش و هەمان کۆلێژ و زانکۆ دیسان بە پلەی نایاب وەرگرتووە، نامەی دکتۆراکەشی بە ناوی(ئەدەبی ڕۆژنامەنووسیی کوردیی بەغدا ١٩٧٠-١٩٧٤، قۆناغێکی نوێ) بووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ وەکو مامۆستای زمانی کوردی لە کۆلێژی پەروەردەی زنکۆی بەغدا لە خزمەتکردن بەردەوام بووە، لە ساڵی ٢٠١١ بووەتە سەرۆکی بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی زمان لە

هەمان زانکۆ تا خانەنشینبوونی لە ساڵی ٢٠١٩.

دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، سەرەڕای خزمەتکردنی وەکو مامۆستای زمان و ئەدەبی کوردی، چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و بابەتی کەلتووری و کۆمەڵایەتیی کوردەواری نووسیوە و وەرگێڕاوە، ئەو بەرهەمەکانی لە چەند کتێبێکی ئاست بەرز و بەنرخ چاپکردوون، کە ئەمانەن:

- ئەدەبی ڕۆژنامە نووسیی کوردیی بەغدا. ١٩٧٠ -١٩٧٤، قۆناغێکی نوێ، دەزگای ڕۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی بەغدا. ٨٤٥ لاپەڕە. بەغدا. ٢٠٠٥.
- ئەسیری شاعیری نەتەوەخوازی کورد، لە سەر ئەرکی یەکێتیی ئەدیبان و نووسەران - لقی کەرکووک چاپکراوە، ساڵی ٢٠٠٦.
- شیعرە بڵاوکراوەکانی ئەسیری، بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری سلێمانی، ٢٠٠٨.
- بابەتی ئەدەبی، دەزگای ڕۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی لە بەغدا چاپی کردووە، ساڵی ٢٠٠٧.
- ڕووداوەکانی کوردستان لە ئاوێنەی ئەدەبدا، دەزگای موکریانی- هەولێر، ٢٠١٠.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر و تەکنیککار عیزەت بریفکانی، دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید

- ئەدەبی گەنجان لە ڕاگەیاندنی بیستراوی کوردیدا، دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی، بەغدا، ٢٠١٣.
- وتوێژ بۆ خوێندکارانی پۆلی دوومی بەشی زمانی کوردی لە زانکۆی بە غدا، چاپخانەی زانکۆی بەغدا، ٢٠٠٩.
- هەڵکشان بەرەو ئامانج، چاپخانەی زاکی، بەغدا، ٢٠١٨.
- خەرمانی زانست، کۆمەڵە توێژینەوەیەکی زانستی و بابەتی کوردەواری، دەزگای ڕۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی- بەغدا، ٢٠٢١.
- کۆمەڵگای کوردەواری لە دیدی ڕۆژهەڵاتناسیدا، ئامادەکردنی د. بدرخان

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار نازم کەریم سەرحەد، پرۆفیسۆر نازم جقسی، میدیاکار و نووسەر جەمال بەرواری، دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید

دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، لە دوو چالاکیدا

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار نازم کەریم سەرحەد، هونەرمەندی دەرهێنەر ناسر حەسەن، دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید

دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، بەڕێز هاریتۆن.....، میدیاکار نەجمەدین عەزیز سمایل، میدیاکار نازم کەریم سەرحەد، لە یەکێ لە موحازەراتە هاوبەشەکانی بەشی کوردیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا ساڵی ١٩٧٥

سندی، وەرگێڕانی لە عەرەبییەوە دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، دەزگای موکریانی، هەولێر، ٢٠٠٨.

دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم، سەرەڕای کاری مامۆستایی و نووسینەکانی، میدیاکارێکی بە توانا و سەرکەوتوو بووە، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا، بەندەش لەوێ (بێژەر) بووم، زۆر چالاکی نواندووە، وەکو نووسینی زنجیرەی ناودارانی کورد کە(٣٠) ئەڵقە بووە، بەڵام کاتی خۆی لە بەر چەند هۆیەکی سیاسی بڵاونەکراوەتەوە،

بەرهەمەکانی دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید

لەگەڵ میدیاکار ڕەوانشاد محەمەد جیهاد حەسەن ماوەی(١٠) ساڵ بەرنامەی(دەرگای ژیان)یان بەیەکەوە ئامادە و پێشکەشکردووە، کە بەرنامەیەکی زۆر سەرکەوتوو بووە، لە بەشی زۆری وڵاتانی جیهان نامە بۆ ئەو بەرنامەیە دەهات، وا نامەی هەواداریک کە لە شاری(شیکاغۆ)ی ئەمەریکا بۆ ئەو بەرنامەی ناردووە، لە گەڵ نووسینەکەم هاوپێچ کردووە.

بۆ هاوڕێ و هاوکار و هاوپیشەم دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم سەعید، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - مالپەڕی فەیسبووکی ڕادیۆی کوردی، لە ٢١ - ٧ - ٢٠٢٣.
٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عوسمان چێوار

هونەرمەندی خۆڕسک، عاشق بە شانۆ و دراما، خاوەنی ڕێبازی ڕیالیزمی ڕەخنەیی و سایکۆلۆژی، شاعیر و هونەرمەندی شێوەکار و ئەکتەر و وێنەگر و وەرگێڕ و دەرهێنەری شانۆ و تەلەفزیۆن، ڕەوانشاد عوسمان چێوار....

ناوی تەواوی(عوسمان محەمەد ئەحمەدە)ە، لە ناو دنیای هونەردا بە عوسمان چێوار ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٦ لە گەڕەکی(سەرکارێز)ی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی هەژار و کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٩ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی تەواوکردووە، وەکو مامۆستا ماوەی چەند ساڵێک لە ناوچەکانی(چۆمان، شارباژێر، قەرەداغ، هەڵەبجە دواتریش ناو شاری سلێمانی)دەستبەکار بووە، ئەو هەر زوو تێکەڵ بە کار و چالاکیی سیاسی بووە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول و وەکو ڕابەری سیاسی و لە ڕادیۆی دەنگی کوردستان دەستبەکار بووە، پاش نسکۆی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٥ بۆتە لێپرسراوی چالاکیی قوتابخانەکان لە پەروەردەی سلێمانی.

شاعیر و هونەرمەندی شێوەکار و شانۆ و دەرهێنەر عوسمان چیوار،

لە لای ڕاستەوە ڕیزی یەکەم: هونەرمەند ئەحمەد سالار، نەناسراوە، هونەرمەند عوسمان چێوار،
ڕیزی پشتەوە: پۆڵێك هونەرمەندی کورد

هونەرمەندێکی خۆڕسکە، دەرچووی هیچ پەیمانگا و ئەکادیمییەکی هونەری نەبووە، تەنها چەند ڕۆڵێکی نواندنی لە بەغدا بینیوە، لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو هەر لە دامەزراندنی تیپی شانۆی خەبات و کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی دواتریش دامەزراندن و سەرۆکایەتیکردنی تیپی پێشڕەوی شانۆی کوردی بەردەوام لە خزمەتی هونەری تەمسیلییە و شانۆ و درامای کوردی بووە، هەر چەندە ئەو وەکو ئەکتەر چەندین دەوری سەرەکی بینیوە هەر لەشانۆگەریی بڕیار و ئەنجامەوە بۆ ڕۆڵی یوسف لە ڕەجەب و پیاوخۆرەکان و دەوری لە شانۆگەریی خەج و سیامەند تا شاکارەکەی ئەحەی کۆڕنۆ، کە گڕوتینێکی بەرچاوی داوەتە پێشخستنی شانۆ و درامای کوردی.

هونەرمەندی دەرهێنەر عوسمان چێوار وەکو دەرهێنەرێکی بە توانا و خاوەن ئەزموون عاشقی شانۆ و درامای کوردی بووە، خاوەنی ستایل و ڕێبازی تایبەت بە خۆی بووە، هەڵگری ڕێبازی ڕیالیزمی ڕەخنەیی و سایکۆلۆژییە، دەستی بۆ هونەری کۆمیدیاش بردووە، لە بواری شانۆی منداڵانیش سێ ساڵ لەسەر یەک خەڵاتی یەکەمی وەرگرتووە لە فیستیڤاڵەکانی شانۆی منداڵان لەسەر ئاستی هەموو عێراق، زۆر سەرسام بووە بە هونەرمەندانی جیهانی لەوانە(ستانسلاڤیسکی و چیخۆف).

کاروان عوسمان چێوار

ئەو لە بواری نواندن و دەرهێنان خاوەنی چەندین کاری جوان و ئاست بەرز و کاریگەرە لە تەمسیلییە و شانۆگاری و دراماى کوردی ، ئەمانە هەندێکیانن.

- بڕیار و ئەنجام.
- سەرینی باداری.
- لانەوازان.
- پاڵتۆ.
- ئابڵوقە.
- خەج و سیامەند.
- گوڵەمێخەک.
- بەهەشتیکی سووتاو (فیلمی سینەمایی).
- ئەحەی کوڕنو (شانۆگەری).
- مرۆڤ و شارەکەی.
- مەلی دەریا.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند عوسمان چێوار، نەناسراوە، شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس، نەناسراوە

- دڕندەی تۆروس.
- شانۆگەریی گوڵعومەر.
- لە ساڵی ١٩٨٦ شیعری بۆ شانۆگەریی(ئاسکۆڕیاڵ) نووسیوە.
- شانۆگەریی منداڵان(بەیتی ڕێزان کێ، داپیرەی دانا، گورگی بێ شەوهەر)، چەندین شانۆگەریشی بە تەنیا و لەگەڵ هونەرمەندانی دیکە وەرگێڕاوە و دەرهێناوە.

هونەرمەند عوسمان چێوار، مرۆڤێکی کوردپەروەر بووە، زۆر سادە و ساکار و هەتا بە هەژاریش ژیاوە، ئەو هەموو کات لە کارە هونەرییەکانی ڕاستەوخۆ و نا ڕاستەوخۆ لایەنی کوردایەتی و نەتەوەیی لە کارەکانی بەدیکراوە، ئەمانەش هەندێک لە هەڵوێست و چالاکییەکانین:

- لە ساڵی ١٩٧٤ لە هۆڵی(خولد) لە بەغدا شانۆگەرییەکی نەتەوەیی پێشکەشکردووە، هێندەی نەمابوو لە سەر ئەم کارەی دەستگیر بکرێت، هەر هەمان شەو بەغدایان بەجێهێشتووە و بەرەو شاخ ڕۆیشتوون.
- لەگەڵ هونەرمەند سیروان جەمالی هاوڕێی بەدەستی خۆی دارتاشی

هونەرمەند عوسمان چێوار و دایك و باوك و خوشك و براكانی

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، هونەرمەندی دەرهێنەر زوهێر عەبدولمەسیح، هونەرمەند عوسمان چێوار، نەناسراوە

هونەرمەند عوسمان چێوار و دوو لە منداڵەکانی

کردووە و سەکۆیەکی خنجیلانەی لە شەقامی(تووی مەلیک) بۆ تیپی پێشرەوی شانۆی کوردی دروستکردووە.

- لە ساڵی ١٩٨٨ بە ئاشکرا و بە دەنگی بەرز لە بەردەم سەرای سلێمانی بەرامبەر کاربەدەستانی ڕژێمی بەعس وتوویەتی:(وەرن من بکوژن، بەڵام گەلەکەم ئەنفال مەکەن)، لەسەر ئەم هەڵوێستەی نەوێراون

هونەرمەند عوسمان چێوار لە چەند کارێکی هونەریدا

بیکوژن لە ترسی خۆپیشاندان، بەڵام بە قەمە برینداریان کردووە، ئەو لە حەیفا ویستوویەتی خۆی بکوژێت.

- لە ساڵی ١٩٩١ خۆی و خێزانەکەی ماوەیەک لە پێنجوێن بوونە، بە هاوبەشی لەگەڵ هونەرمەندی شێوەکار(کامیل ئەحمەد)کاری لە سەر پۆستەرە شیعرێک کردووە بە ناوی(پێنجوێن گوڵە زەردە) وا وێنەی ئەم پۆستەرە شیعرییەم هاوپێچ کردووە.
- لە ساڵی ١٩٩١ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان، یەکەم کار و بەرنامە و بەرهەمی ئەو تەلەفزیۆنە لە ماڵەکەی خۆیدا تۆمارکردووە، چەندین کاری گرنگی دیکەی بۆ خزمەتی شانۆ و

دراماـای کـوردی کـردووه.

شـاعیری گـەورەی کـورد شـێرکۆ بێکـەس، لـە سـاڵی ١٩٩٧ بـە پارچـە شـیعرێک ستایشـی هونەرمەند عوسـمان چێـواری کـردووه، وا لەگـەڵ نووسـینەکەم هاوپێچـم کـردووه.

بـا بزانیـن ئـەو هونەرمەندانـەی هـاوڕێ و کاریـان لەگـەڵ هونەرمەند عوسـمان چێـوار کـردووه، سـەبارەت بـە خـودی خـۆی و کاره هونەرییەکانـی چ دەڵێـن:

هونەرمەند سـمکۆ ناکام دەڵێت:(زۆر ڕێـزی لـە شـانۆنامە دەگرت، بـە دەگمـەن نەبێت دیالۆگـی لـە گیرفانـی خـۆی دەرنەئەهێنـا، چێـوار بـە قوواڵـی دەچـووه بنـج وبنەوانـی بابەتەکـەوه، وەکـو ئەندازیارێـک تێکسـت و دەقەکانی شـانۆی بـە وردی هەڵدەبژارد).

- هونەرمەنـد خاتـوو بەدیعـە دارتـاش دەڵێـت:(زۆر ئامـادە بـوو بـۆ ئـەوەی ڕوحـی خـۆی دەربێنـێ بـۆ خزمەتـی میللەتەکـەی بـە هەمـوو شـێوه باشـەکانییەوه، بـە تایبەتـی عاشـقی شـانۆ و دراما بـوو).

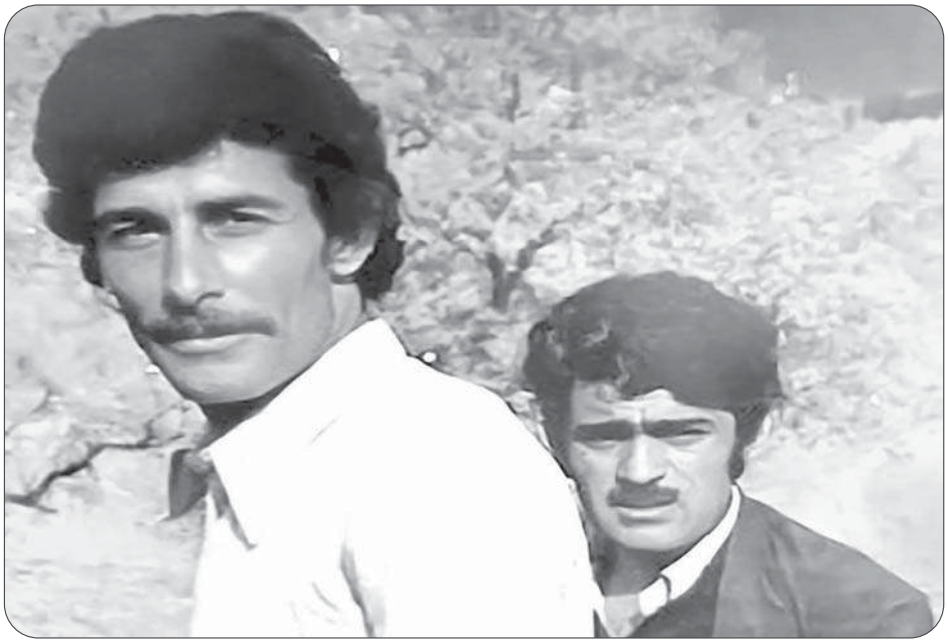

لە لای ڕاستەوه: هونەرمەند کەمال سابیر ، هونەرمەند عوسمان چێوار ، ساڵی ١٩٧٨

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند سیروان جەمال، هونەرمەند عوسمان چێوار، ساڵی ١٩٨٠ گیراوە

بەرهەمی هونەرمەند عوسمان چێوار

- هونەرمەند سیروان جەمال کە هاوڕێی گیانی بە گیانی چێوار بووە دەڵێت:(وەکو مامۆستایەک بە قسەمان دەکرد، من خۆم بە قەرزباری ئەو دەزانم).

- هونەرمەند مستەفا ئەحمەد دەڵێت:(ئێمە زۆربەی زۆرمان خۆمان بە قوتابی ئەو دەزانین بە تایبەتی من، چونکە ڕێنمایی و بەشداری پێدەکردین لە کارە هونەرییەکاندا).

هونەرمەند عوسمان چێوار لە ساڵی ١٩٧٢ هاوسەرگیری لەگەڵ خاتوو(ئەختەر) کردووە خاوەنی پێنج منداڵن بە ناوەکانی(کاروان، دالیا، ڕەنج، کۆسار،گەورەکەیان جوانەمەرگ بووە) خوا تەمەنی منداڵەکانیان درێژ بکات.

لە ڕۆژی ٢١- ٥-١٩٩٦ لە شاری سلێمانی کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٢ - کوردپێدیا.

٣ - فلمێکی دوکیومێنتاری لە کەناڵی کوردسات، دەربارەی ژیان و کارە هونەرییەکانی هونەرمەند عوسمان چێوار.

٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

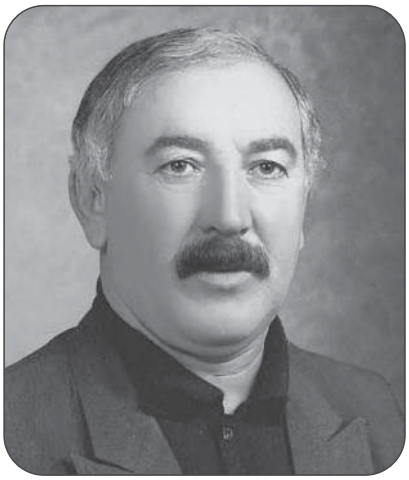

دکتۆر عوسمان دەشتی

مامۆستای زانکۆ و نووسەر و لێکۆڵەر، توێژەر و وەرگێڕ و ئامادەکردن و پێداچوونەوە و ساغکردنەوەی تێکستی شاعیرانی کلاسیکی، پڕۆفیسۆر دکتۆر عوسمان دەشتی...

ناوی تەواوی(عوسمان حەمەد خدر)ە، لە ناوندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە عوسمان دەشتی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٢ لە گوندی(ماستاوە)ی سەر بە ناحیەی قوشتەپەی پارێزگای هەولێر لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، لە سەرەتای پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو، ماڵیان هاتۆتە ناو شاری هەولێر، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوولی ١٩٦١، پاش نسکۆی شۆڕش هاتووەتەوە، لە ساڵی ١٩٧٥ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە هەولێر تەواوکردووە و بووەتە مامۆستا لە گوندەکانی ناوچەی(پشدەر و ڕانیە) تا ساڵی ١٩٨٠، دواتر هاتۆتەوە ناو شاری هەولێر، لە ساڵانی ١٩٨٢- ١٩٨٩ دووبارە بۆتەوە پێشمەرگەی شۆڕشی نوێی گەلەکەمان.

پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ درێژەی بە خوێندن داوە، لە ساڵانی ١٩٩٢- ١٩٩٦ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی

لە لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس پیری، دکتۆر مارف خەزنەدار، شاعیر جەلالی مەلەکشا، دکتۆر عوسمان دەشتی، لە سەر گلکۆی هونەرمەند حەسەن زیرەک هاوینی ٢٠٠٥

پەروەردەی زانکۆی سەلاحەدین وەرگرتووە، ساڵی ٢٠٠١ بڕوانامەی ماجستێری لە زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی زمان لە هەمان زانکۆ وەرگرتووە، نامەی ماجستێرەکەشی بە ناو نیشانی(ناوەڕۆکی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە شیعری هێمن موکریانی) بووە، لە ساڵی ٢٠٠٧ یش بڕوانامەی دکتۆرای لە ئەدەبی کوردی لە هەمان کۆلێژ و زانکۆ بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، نامەی دکتۆراکەشی بە ناونیشانی(شیعری ناوچەی موکریان- لە نیوەی یەکەمی سەدەی بیستەم) بووە، ئەو وەکو مامۆستای زمان و ئەدەبی کوردی لە زانکۆی کۆیە، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن تا ١-٧- ٢٠٢٢ خانەنشینکراوە.

نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەر دکتۆر عوسمان دەشتی، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، چۆتە ناو دنیای ئەدەب و ڕۆشنبیری و نووسین و ڕۆژنامەگەرییەوە، تا ئێستا زیاتر لە(٢٥) کتێبی لە بوارەکانی زمان و ئەدەب و لێکۆڵینەو و توێژینەوە ئامادەکردن و پێداچوونە و ساغکردنەوەی تێکستی شاعیرانی کلاسیکی و چەندین بابەتی هەمەجۆری دیکە، بە تەنیا

و هەندێکیان بە هاوبەشی لەگەڵ نووسەرانی دیکە، هەمووشی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و جوان و ڕەوان نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە، سەرەڕای نووسین و بڵاوکردنەوەی زیاتر لە(٢٠) لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی و ئەکادیمی لە گۆڤارە زانستییەکانی زانکۆکانی کوردستان و گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی، ئەمانە هەندێ لە بەرهەمە چاپکراوەکانییەتی:

- هێمن، دەربارەی ناوەڕۆکی سیاسی و کۆمەڵایەتی شیعرەکانی، نامەی ماجستێرەکەیەتی.
- شنەی هەیبەت سوڵتان، بەرگی یەکەم و دووەم، کۆبەرهەمی شیعر و نووسینەکانی جەلال جۆبار، ساڵی ٢٠١٠ و ٢٠١٨.
- دیوانی وەفایی، دەستنووسێکی دەگمەنی شیعری کلاسیکیی کوردییە، دەستخەتی میرزا عیسای گەورک. ٢٠٢٢.
- بارگەی یاران، سەرجەم شیعرەکانی هێمنی شاعیر.
- حاجی قادری کۆیی، نووسینی نووسەر قەدری یلدرم، وەرگێڕان لە پیتی لاتینییەوە.
- لە ئاستانەی ڕەخنە و لێکۆڵینەوەی ئەدەبیدا، هەولێر، ٢٠٢٢.

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عوسمان دەشتی، بەڕێز ئاغای جەعفەری مەزروعی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس مامۆستا فەرهاد عەونی

- دیوانی محەمەد ڕەسوڵ هاوار، بە هاوبەشی لەگەڵ نووسەر سدیق سالّح.
- هەواری خالّی، سەرجەم نووسینەکانی هێمن.
- لە زمانەوانییەوە بۆ ئەدەبیات، بەرگی یەکەم و دووەم، وەرگێڕانی دکتۆر عوسمان دەشتی و پێداچوونەوەی دکتۆر یوسف شەریف سەعید.
- شیعری ناوچەی موکریان.

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر مارف خەزنەدار، دکتۆر عەزیز گەردی، دکتۆر حەمە نوری عارف دکتۆر دڵشاد عەلی، تاوتۆکردنی نامەی ماجستێرەکەی لەهۆڵی فەرهادی- کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەدین

لە لای ڕاستەوە: پرۆفیسۆر دکتۆر دڵشاد عەلی، دکتۆر عوسمان دەشتی، دکتۆر شوکریە ڕەسوڵ، ڕۆژی گفتوگۆکردن لە سەر نامەی دکتۆراکەی لە ١٧-٣- ٢٠٠٧

لە لای ڕاستەوە؛ دکتۆر عوسمان دەشتی، ڕەوانشاد مامۆستا عوسمان کێخوا عەولاّ خەزنەیی

- دیوانی وەفایی، ئامادەکردنی سەعید عوبەیدوڵڵا ئەیوبییان، ئامادە و ساغکردنەوە و پێشەکی نووسینی دکتۆر عوسمان دەشتی.
- دیوانی ڕاجی، مەلا عەبدولڕەحمانی بارانی شارەزووری، مەسعود محەمەد پێشەکی بۆ نووسیوە، محەمەدی مەلا کەریم پێداچوونەوەی بۆ کردووە، دکتۆر عوسمان دەستی و بەڕێز ئیسماعیل ڕاجی ئامادەیان کردووە و ساغیان کردووەتەوە و لە چاپیان داوە.
- هێمن نامە، دوو بەرگ.
- لە خزمەتی ئەدەب و لە پێناوی ڕاستیدا، شیعر و ژیان و خەباتی هێمن، ٢٠٢٢.
- مەلا مەعسومی هەورامی. مەلا و زانا و ولاّتپەروەر، ٢٠١٥.
- لە بارەی بنیات و زمان و شێوازی شیعر، تێکست و لێکۆڵینەوە، ٢٠١٣ ئەزموونی شیعری موکریان و شوێنی لە مێژووی ئەدەبی کوردیدا، چەندانی دیکەش.

دکتۆر عوسمان دەشتی، چەندین چالاکیی دیکەشی لە بوارەکانی ڕۆژنامەگەری و ڕێکخراوە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان نواندووە لەوانە:

- سەرپەرشتیی چەندین نامەی ماجستێر و دکتۆرای قوتابیانی زانکۆکانی

لە لای ڕاستەوە: خاتوو هاوسەری دکتۆر عوسمان دەشتی، دکتۆر عوسمان دەشتی، لە گەڕەوانی خواروو لە کاتی پێشمەرگایەتی هاوینی ساڵی ١٩٨٣

کوردستان کردووە، وەکو لێژنەی تاوتوێکردنیش لە چەندانی دیکەش بەشدار بووە.

- بەشداریی چەندین کۆڕ و کۆبوونەوە و کۆنفراسی زانستی و ئەکادیمی نێودەوڵەتی لە ناوەوە و دەرەوەی کوردستان کردووە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و ڕۆژنامەنووسانی نێودەوڵەتی(IFJ)، یەکێتیی نووسەرانی کوردە.
- بەردەوامە لە ڕێنمایی و سەرپەرشتی و بەشداریکردن لە گفتوگۆکردنی نامەی ماستەر و دکتۆرای قوتابیانی زانکۆکانی هەرێمی کوردستان.
- لە ١٥-١٢- ٢٠٢١، زانکۆی کۆیە، لە ڕێوڕەسمێکی شایستە، هۆڵی(پڕۆفیسۆر دکتۆر عوسمان دەشتی) کراوەتەوە، خۆشی سەرجەم بەرهەمەکانی پێشکەش بە کتێبخانەی زانکۆی کۆیە کردووە.

دکتۆر عوسمان دەشتی، خێزاندارە، خاوەنی دوو کچ و سێ کوڕە بە ناوەکانی(ساوێن، ئاریان، هێژا، ڕۆژا، کاڵێ) خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

بەرهەمەکانی دکتۆر عوسمان دەشتی

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی دکتۆر عوسمان دەشتی، لە پەیجی خۆی وەرگیراوە.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕۆستەم باجەلان

خاوەنی پڕۆژەی(ئەدەبی منداڵان)، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبی منداڵان، ڕەوانشاد ڕۆستەم باجەلان....

ناوی تەواوی(ڕۆستەم سەلام محەمەد ئەمین)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ڕۆستەم باجەلان ناسراوە، لە ١ - ٧- ١٩٤٦ لە گەڕەکی(خانەقا) ی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەی هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە، بە هۆی هەڵوێستە سیاسییەکانی ساڵی ١٩٦٨ ماوەیەک دەستگیرکراوە، پاش ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆر ئازادکراوە.

لە ساڵی ١٩٧٣ بەشی زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە و بووەتە مامۆستای زمانی کوردی بە میلاکی(معلم جامعي) لە قوتابخانە ناوەندی و ئامادەییەکانی شاری هەولێر.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم باجەلان، لە نیوەی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، دەستی بە نووسینی شیعرکردووە، لە سەرەتای حەفتاکانیش بەرهەمەکانی خۆی لە ڕۆژنامەی هاوکاری و گۆڤاری بەیان بڵاوکردۆتەوە، دواتر ڕووی لە نووسینی شیعر و چیرۆک و ڕۆمان و ئۆپەرێت و شانۆی منداڵان کردووە، ئەو بە خاوەنی پڕۆژەی(ئەدەبی منداڵان) دادەنرێت، لە

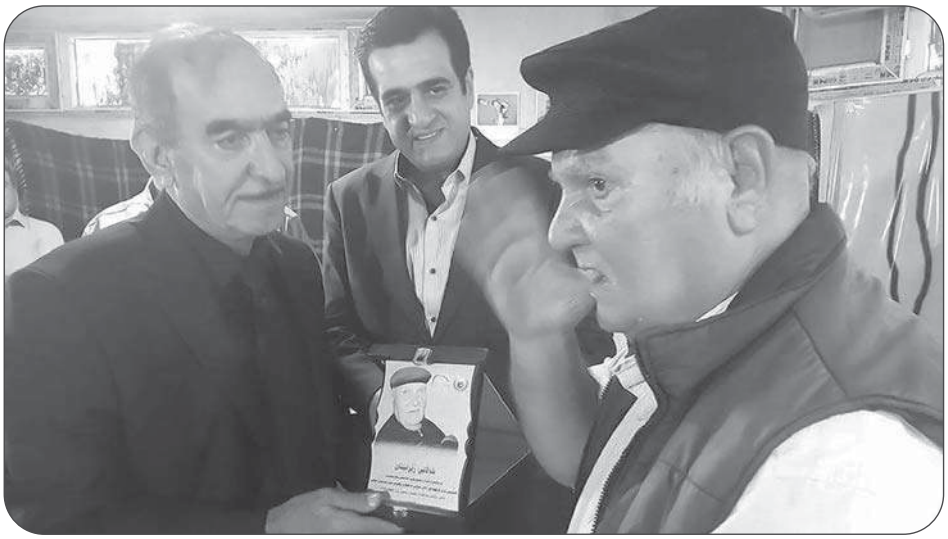

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم باجەلان، ئاری فاروق نانەکەلی، نووسەر و لێکۆڵەر د.عەبدوڵلا ئاگرین

کۆتایی ساڵی ١٩٨٤ پێشنیاری ئەو پڕۆژەیەی کردووە، لە گەڵ هەریەک لە شاعیر و چیرۆکنووسی بواری منداڵان(نەجات ڕەفیق حلمی، پیرباڵ مەحموود، ئیسماعیل تەنیا، سەلاح سەلیم سەیدۆک، خالید شەیدا، فەیسەڵ دێهاتی) ژمارە یەکی ئەم پڕۆژەیان لە سەر خەرجیی خۆیان چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە، ژمارەی دووەمیش لە ساڵی ١٩٩٠ کۆڕی زانیاریی کوردی لە بەغدا چاپی کردووە.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم باجەلان، کۆمەڵێک بەرهەمی لە بواری ئەدەبیاتی منداڵان و بابەتی هەمەجۆری دیکە چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- ژان و ئەوین، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ١٩٧٧.
- شاعیرێکی تێنوو لە پەڕاوی بیرەوەریدا، ، ساڵی ١٩٧٨.
- دڵدارەکەم لە شارێکی تڕە، شیعر، ساڵی ١٩٨٠.
- سۆلین، شیعر، ساڵی ١٩٨٠.
- دەریا، شیعر، ساڵی ١٩٨١.
- پێناو تۆدا دەمرم، شیعر، ساڵی ١٩٨٢
- باخچەی منداڵان، شیعر بۆ منداڵان، ساڵی ١٩٨٣.

- نیشتمانی منالّ و ڕەشەبا، بە هاوبەشی سالّی ١٩٨٣.
- منداڵ و جیهانی وەرزش، سالّی ١٩٨٤.
- دەریای منالّ، ڕۆمان بۆ منداڵان.
- گرانەتا، پێنج چامەی شیعرییە.
- غەریب، چامەیەکی شیعریی درێژە.

لە ساڵی ٢٠٠٨ قوتابی هیوا قاسم عەلی، لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی لە زانکۆی سەڵاحەدین، وەکو پێداویستییەکانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس، لێکۆڵینەوەیەکی بە ناونیشانی(شیعری منداڵان لای شاعیر ڕۆستەم باجەلان) پێشکەش کردووە، کە دکتۆر نەجم ئەڵوەندی سەرپەرشتیی کردووە.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم باجەلان، بە یەکێک لە شاعیرە پێشەنگەکانی ئەدەبی منداڵان دادەنرێت، جگە لە نووسینەکانی وەکو مامۆستای پەروەردەیی و کوردپەروەرێک چەندین چالاکیی هەبووە لەوانە:

- وەکو مامۆستای پەروەردەیی، زیاتر لە(٢٣) کۆڕی شیعری و چیرۆک و شانۆ و ئۆپەرێتی بۆ قوتابیانی بەهرەمەند ڕێک خستووە، هانیداون کە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم باجەلان، شاعیر و نووسەر ئیسماعیل تەنیا

زیاتر بخوێننەوە و فێری خوێندنەوەی شیعر و بەکارهێنانی مایکرۆفۆن و چالاکیی ڕۆشنبیریی ببن.

- لە ٢٢ - ٤ - ٢٠٠٩، (٢٢) شاعیر و نووسەری کۆکردۆتەوە، لە شاری کەرکووک کۆڕی بۆ ڕێکخستوون، لە کۆڕەکەدا سروودی(ئەی ڕەقیب و ئەی شەهیدان)یان وتووەتەوە، بەبێ گوێدان بە مەترسییەکان.
- لە ساڵی ٢٠٠٨ لەگەڵ هەر یەک لە شاعیر و نووسەران(عەباس عەبدوڵڵا یوسف و دکتۆر کەمال مەعروف) بڵاوکراوەی(بزافی تەغریبی)یان بە زمانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی بڵاوکردۆتەوە، کە بڵاوکراوەیەکی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم باجەلان، هونەرمەند و نووسەر ڕەوانشاد شێرزاد عەبدولڕەحمان

ڕۆژنامەنووس و میدیاکار قەهار شێخانی، شاعیر ڕۆستەم باجەلان

شاعیر ڕۆستەم باجەلان

نوێخوازی بووە، بەڵام ئەم بزاڤە هەر لە شوێنی خۆی پووکایەوە، کاتی خۆی نووسەر عەبدولغەنی عەلی یەحیا لە ڕۆژنامەی(العراق) نووسینێکی لە سەر ئەم بزاڤە نووسیوە.

- ئەو کاتەی نووسەر و هونەرمەند ڕەوانشاد شێرزاد عەبدولڕەحمان بەرنامەی(ئەدەب و هونەر)ی لە تەلەفزیۆنی کەرکووک پێشکەش دەکرد، مێوانداری شاعیر ڕۆستەم باجەلانی کردووە، شیعرێکی نیشتمانپەروەری خوێندۆتەوە، لەسەر ئەم شیعرە بەرنامەی(ئەدەب و هونەر) بۆ ماوەیەک ڕاگیرا.
- یەکێک بووە لە دەستەی دامەزراندنی بڵاوکراوەی(هاودەنگ) کە زمانحالی قەڵەمە نوێخوازەکانی ئەو کات بووە.

لە ٢٦- ٧ - ٢٠١٧، کۆمپانیای شادی بۆ چاپەمەنی و کاری هونەری بە هاوکاریی ڕێکخراوی ئاشتیی خێرخوازی جیهانی، لە ماڵی وەفایی مەڕاسیمێکی ڕێزلێنانیان بۆ شاعیر و نووسەر ڕۆستەم باجەلان سازکردووە.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم باجەلان لە ڕۆژی ١٥- ٣- ٢٠١٨ لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

بەرهەمەکانی شاعیر ڕۆستەم باجەلان

سەرچاوەکان:

١- Rudaw، نووسینێکی نووسەر پەسار فایەق، لە ١٥-٣-٢٠١٨.

٢ - مالّپەڕی دەنگەکان، نووسینێکی نووسەر ئیسماعیل تەنیا، لە ١٣-٥ - ٢٠١٨.

٣ - کورتە نووسینێکی ڕۆژنامەنووس و میدیاکار قەهار شێخانی، هاوڕێم شاعیر و هونەرمەند و میدیاکار سالار کۆشار بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٤- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

جان تۆماس

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و نووسەر، خەمخۆری هونەری مۆسیقا و ئاواز و گۆرانیی کوردی، ڕەوانشاد جان تۆماس...

ناوی تەواوی(جان تۆماس جانۆ)یە، لە ٤-٤- ١٩٤٧ لە خێزانێکی(کریستیان- مەسیحی- دیان)ی هەژار و زەحمەتکێش لە شارە جوان و ڕەنگینەکەی کۆیە لە دایک بووە، ئەوان بەڕەچەڵەک خەڵکی باکووری کوردستانن، لەگەڵ بنەماڵەی هونەرمەند(ولیەم یۆحنا)خزمایەتییان هەبووە، لە ئەنجامی جەنگی یەکەمی جیهانی، بەهۆی گرانی و نەبوونی و نەهاتی و سەختیی ژیان، ڕوویان لە عێراق کردووە و لە شاری بەعقوبە لە ئۆردوگایەک گیرساینەوە، لە ساڵی ١٩٢١ بە بڕیاری مەلیک فەیسەل هەموو ئاشووری و مەسیحیە ئاوارەکان ڕێیان پێدراوە وەکو هاوواڵاتییەکی عێراقی سەربەست و ئازاد بژین، بنەماڵەی جان تۆماس ڕوویان لە شاری کۆیە کردووە، ئەو لەو شارە دێرینە لە باوەشی تۆماس جانۆی باوکی و خاتوو(ڕۆمی)ی دایکی گۆش و پەروەردە کراوە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری کۆیە تەواوکردووە،

هونەرمەند جان تۆماس

تیپی باواجی

ئامادەییشی لە شاری هەولێر تەواوکردووە، دواتر خانەی مامۆستایانی لە شاری سلێمانی تەواوکردووە و بووەتە مامۆستا لە شارەدێی(هاودیان) لە نزیک ناحیەی(دیانە) هەر لەوێش هاوسەرگیری کردووە و ماڵ و خێزانی پێکهێناوە، دواتر هاتۆتە ناو شاری هەولێر وەکو مامۆستای هونەری لە قوتابخانەکانی هەولێر بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، لە ساڵی ١٩٧٦ لە چالاکیی قوتابخانەکانی سەر بەپەروەردەی هەولێر بووە، لە ساڵی ١٩٧٧ وەکو مامۆستای هونەری(ئینتداب)ی ئەمیندارێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوانی حوکمی زاتی بووە هەر لە هەولێر، دواتر بووەتە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی تاوەکو خانەنشینبوونی.

لە ساڵی ١٩٥٧ هونەرمەندی ڕەوانشاد مامۆستا باکووری لە قوتابخانەی ناوەندیی کۆیە مامۆستای زمانی ئینگلیزی بووە، تیپێکی هونەری بەناوی(تیپی مۆسیقای باواجی) لەو قوتابیانەی کە حەزیان لە مۆسیقا بووە پێکهێناوە، هونەرمەند جان تۆماسیش یەکێک بووە لەو قوتابیانە، ئیدی ئاشنای مۆسیقا و ئامێرەکانی مۆسیقا بووە.

هونەرمەند جان تۆماس ئەو کاتەی قوتابی بووە لە پەیمانگای مامۆستایانی سلێمانی بۆ ماوەی دوو ساڵ لە سەر دەستی هونەرمەند(ولیەم یۆحنا) کە ئاشنایەتی و خزمایەتییان هەبووە، فێری مۆسیقا و نۆتەی مۆسیقی

جان تۆماس

تیپی باواجی

بووە هەر ئەو کاتیش خۆی فێری ئامێری(ڤیۆلۆن) کردووە، دواتر عود و کەمانجە.

هونەرمەند جان تۆماس، لە ماوەی ژیانی هونەریدا کە لە نیوەی دووەمی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو بە تەواوی چۆتە ناو دنیای هونەر و مۆسیقاوە، لە گەڵ چەند تیپێکی هونەر و مۆسیقا و کارە هونەرییەکانی خۆی ئەنجامداوە، لەوانە(تیپی مۆسیقای سلێمانی، تیپی هونەریی هەولێر، تیپی مۆسیقای باواجی، تیپی مۆسیقای خانزاد، تیپی مۆسیقای باکووری ڕۆژئاوایی)، چەندین چالاکیی هونەری و ڕێکخراوەیی دیکەشی نواندووە، ئەمانە هەندێکیانن:

- لە ساڵی ١٩٦٦- ١٩٦٨ لەگەڵ تیپی مۆسیقای سلێمانی چەندین کاری هونەری ئەنجامداوە.
- لە ساڵی ١٩٧٢ تا ١٩٧٤ ئەندامی دەستەی بەڕێوەبردنی تیپی مۆسیقای باواجیی کۆیە بووە، هەر چەندە ئەو ماڵی لە عەنکاوە-هەولێر بووە، بەڵام لە هەموو ئاهەنگ و چالاکییەکانی ئەو تیپە لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان ئامادە بووە.
- لە بەهاری ساڵی ١٩٧٤ لە گەڵ تیپی مۆسیقای باواجی کۆیە، لە

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە ، نەناسراوە، میدیاکار هاشم جەباری، جان تۆماس

لەلای ڕاستەوە: میدیاکار سەلام باپیر بالیسانی، جان تۆماس

میهرەجانی هونەری کوردی لە هۆڵی(خولد) لە شاری بەغدا بەشدار بووە، ئەو کات بەندە قوتابیی بەشی کوردیی کۆلیژی ئادابی زانکۆی بەغدا بووم لەم میهرەجانە ئامادە بووم، تیپی مۆسیقای سلێمانی بە پلەی(ممتاز- نایاب) دەرچوو، تیپی باواجیی کۆیەش بە پلەی یەکەم دەرچوو، هونەرمەندان(وریا ئەحمەد، سەردار ئەحمەد، زاهیر محەمەد، جان تۆماس و چەندین مۆسیقاژەنی دیکەش) ئامادە و بەشدار ببوون.

- لە ساڵی ١٩٧٦- ١٩٧٩ لەگەڵ مامۆستا یوسف باکووری تیپی(جۆزێف تریۆ)یان دامەزاندووە، چەندین چالاکیشیان نواندووە.
- لە ساڵی ١٩٧٧ تا ساڵی ١٩٨٠ ئەندامی دەستەی بەڕێوەبردنی تیپی هونەریی هەولێر بووە، لە ساڵی ١٩٧٨ لەگەڵ هەر یەک لە هونەرمەندان(وریا ئەحمەد و ڕزگار خۆشناو و ئەندامانی دیکەی تیپی مۆسیقای هەولێر)، (٢١) گۆرانییان بۆ تەلەفزیۆن لە بەغدا تۆمار کرد، کە بە وەرچەرخانێکی گەورە بۆ پەرەپێدان و پێشخستنی گۆرانی و مۆسیقای کوردی دادەنرێت.
- لە ساڵی ١٩٨٠ تا ساڵی ١٩٨٤ سەرپەرشتیاری تیپی مۆسیقای(خانزاد)

لە لای راستەوە: جان تۆماس، فەرهەنگ غەفور

بووە، چەندین ئاهەنگ و چالاکیی هونەریان پێشکەش کردووە.

- لە هەموو میهرەجان و چالاکییەکانی چالاکیی قوتابخانەکان لەسەر ئاستی کوردستان عێراق بەشداریکردووە.
- ئەندامی کارگێڕیی ئۆرکستڕای کوردستان بووە و وەکو مۆسیقاژەنیش بەشداری لە چالاکییەکانی کردووە.
- لە ساڵی ١٩٧٧ەوە، ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان - لقی هەولێر بووە، لە ساڵی ٢٠٠١ بۆتە سەرۆکی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان - لقی هەولێر.
- وەکو مامۆستا و ڕاهێنەر و فێرکار، بەشداری لە چەندین خولی فێرکردنی مۆسیقا کردووە، چەندین مۆسیقاژەنی گەنج لەسەر دەستی ئەو فێری مۆسیقاژەنین بووینە.
- ئەو لە گەڵ هونەرمەند وریا ئەحمەد و هونەرمەند ڕزگار خۆشناو بەشدار بووە لە ئامادەکردن و تۆمارکردنی مۆسیقای بەشی زۆری گۆرانییەکانی هونەرمەند(حەمە جەزا و ناسری ڕەزازی).
- لە گەڵ هونەرمەندان وریا ئەحمەد و ڕزگار خۆشناو، مۆسیقای

گۆرانییە بە ناوبانگەکەی هونەرمەند ڕەوانشاد(قادر کابان)یان ئامادە و تۆمارکردووە، کە دەڵێت:(هەموو ڕۆژێ لە بەر سەیری بتی ئەو بەژن و باڵایە- لە سەر ڕێیە ئەوەستم هەتاکە ئاوی پێم دایە)، کە شیعری شاعیر ئەحمەد هەردییە و ئاوازی قادر کابان خۆیەتی.

- دەیان وتار و نووسینی دەربارەی مۆسیقا و بابەتی هونەری دیکە لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان بڵاوکردۆتەوە، ساڵی ١٩٩٨ کتێبێکیشی بەناوی(ڕەزمەکانی مۆسیقای کوردی) چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە.

با بزانین هونەرمەندانی کورد، چ دەڵێن سەبارەت بە هونەرمەند جان تۆماس:

هونەرمەندی مۆسیقاژەنی گەورەی کورد ئەنوەر قەرەداغی دەڵێت:(براو هاوڕێی هونەرمەندم جان تۆماس، لەساڵی (١٩٦٢) وە دەناسم و پەیوەندی برایانە و هونەریمان پێکەوە هەیە ، کەسێکی جوان و هەست ناسک و هونەرمەندێکی بەتوانا لە بواری ژەنینی ئامێری ڤیۆلۆن، ماوەی چەند ساڵێک لە تیپی مۆسیقای سلێمانی لەگەڵماندا کاری هونەری ئەنجامدا).

هونەرمەندی دیار و ناسراوی کورد مامۆستا وریا ئەحمەد دەڵێت:(بەداخەوە ئەو هونەرمەندە بەتوانایە هاوڕێی ژیانی هونەریم ، ئەو پیاوە جوان و قۆزە ئێستا بەهۆی نەخۆشییەوە دۆخی باش نییە، بۆمن جێی شانازییە کە ئەو پیاوە هاوڕێی تەمەن و ژیانی هونەریمە، دەتوانم ئەوە بڵێم کە کاکە جان تۆماس لەم قۆناغانەدا پێکەوە هاوکارو هاوسۆز و ڕێبواری ڕێگا پیرۆزەکەی هونەری مۆسیقا و گۆرانی بووین، بەبێ دابڕان و هەموو کات ڕەچاوی ئەوەمان کردووە کە تێبکۆشین بۆبەرزڕاگرتن و پێشخستنی هونەری مۆسیقا لە ولاتەکەمان، شانازییە کە لەم تیپە مۆسیقییانە پێکەوە کارمان کردووە(تیپی مۆسیقای باواجیی کۆیە ، تیپی هونەریی هەولێر و تیپی مۆسیقای خانزاد).

هونەرمەند زاهیر محەمەد دەڵێت:(هونەرمەند جان تۆماس ، یەکێکە لە هونەرمەندانی دەستەی بەڕێوەبردنی تیپی مۆسیقای باواجیی کۆیە ، لەساڵی ١٩٧٢ دەوە، یەکێک بووە لە ئەندامە کارا و چالاکەکانی تیپی باواجی ، ڕاستە ئەو وەک شوێنی نیشتەجێ بوون لە شاری هەولێر دەژیا ، بەڵام لە هەموو کارو چالاکییە هونەرییەکانی تیپی باواجی لە بۆنە و ئاهەنگەکانداو ئەو بەرهەمانەی بۆ تەلەفزیۆنیش تۆمارمان کرد،

هونەرمەند جان تۆماس وەک هونەرمەندێکی دەست و پەنجە زێڕین و خۆنەویست ئامادەیی هەبووە).

هونەرمەند پایەدار بەرزنجیش دەڵێت:(جگە لەوەی کەمانجەژەنێکی زۆر باش بوو درامەرێکی زۆر باشیش بوو لە یەکەم تیپی ڕۆژئاوایی لەشاری هەولێر، مامۆستا جان تۆماس ژەنیاری درام بوو لەو تیپە لەگەڵ هونەرمەندان یوسف باکوری و نزار دیلان و خوالێخۆشبوو جەلیل ئازید، لە ساڵی ١٩٨٠ تیپێکی ڕۆژاوایی لە یەکێتیی ئافرەتان دامەزراند ئەو کات پەیوەندی بە منەوە کرد وەکو فلوتژەنێک لەگەڵیان کاربکەم، مامۆستا جان شارەزاییەکی زۆرباشی هەبوو لە موزیکی ڕۆژاوایی وجۆرەکانی، هەروەها ڕیتم وکۆردەکان بۆیە من زۆر سوودم لێ بینی ئەو بەڕاستی هونەرمەند ومامۆستاو برایەکی گەورە بوو ، زۆر هێمن و لەسەرخۆ بوو زۆر ڕێزی لە بەرامبەری ئەگرت ئێستاش من هەروەکو مامۆستاو پەروەدکار سەیری ئەکەم).

هونەرمەند جان تۆماس جانۆ لە ڕۆژی ٦- ٧-٢٠٢٣ لە شارۆچکەی عەنکاوە لە هەولێر کۆچی دوایی کردووە، ڕوحی پاکی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١- kurdistan tv - ، نووسینێکی نووسەر جەمالی دەلاک، لە ٦ - ١ - ٢٠٢٢.

٢ - کتێبی(کەشکۆڵی نووسینەکانم)، لە نووسینی هونەرمەند وریا ئەحمەد، لاپەڕە(٣٤٠).

٣- - Rudaw tv، نووسینێکی نووسەر پەسار فایەق، لە ٦-٧-٢٠٢٣.

٤ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(الزمن) Azzamen online لە ٦- ٧- ٢٠٢٣.

٥ - ماڵپەڕی فەیسبووکی خەلیل عەبدوڵڵا، لە ٧-٧- ٢٠٢٣.

٦ - ماڵپەڕی فەیسبووکی ڕادیۆی کوردیی بەغدا، لە ٦- ٧ - ٢٠٢٣.

٧ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

هادی زیائەدینی

هونەرمەندی هێلکاری و وێنەساز و نیگارکێش و پەیکەرتاشی دیار و ناسراوی شاری(سنە) و هەموو ئێران و کوردستان، مامۆستا هادی زیائەدینی...

هونەرمەندی پەیکەرتاش هادی زیائەدینی لە ساڵی ١٩٥٦ لە گەڕەکی(جۆرئاوا)ی شاری(سنە)ی دڵی کوردستانی ڕۆژهەڵات لە خێزانیکی ڕۆشنبیر و هونەردۆست و سۆفیگەری لە دایک بووە، هەر لە منداڵییەوە پێش ئەوەی بچێتە بەر خوێندن نیگاری کێشاوە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سنە تەواوکردووە، ساڵی ١٩٧٧ لەسەر دەست و لەژێر چاودێریی مامۆستای(هونەرمەند هانیبال ئەلخاس) بە هونەری ئاشووری و بە ناخی بابەتەکانی هێلکاری ئاشنا بووە، بەردەوام بووە لە خوێندن و ئەکادیمییای هونەرە جوانەکانی لە زانکۆی تاران تەواوکردووە، پاشان گەڕاوەتەوە شاری سنە و ئەکادیمیای هونەری هێلکاری و نیگارکێشان و پەیکەرتاشی کردۆتەوە و خۆشی وەکو مامۆستا تێیدا دەستبەکار بووە.

هونەرمەند هادی زیائەدینی هەر لە مێردمنداڵیدا خووی خۆی داوەتە قەڵەم و کاغەز و نەخش و نیگارکێشان بەبێ کەرەستە و پێداویستییە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند هادی زیائەدینی، نەناسراوە

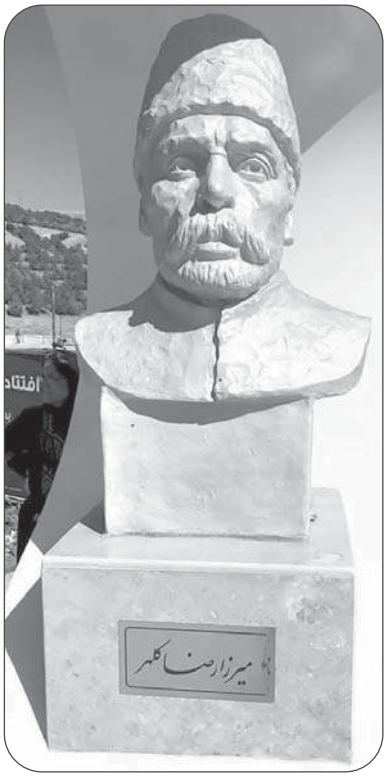

پەیکەری میرزا ڕەزا کەلهوڕ

تایبەتییەکانی وێنەکێشان، دەستی کردووە بە هونەری هێڵکاری و نەخش و نیگار، زۆربەی کارە هونەرییەکانی لە ماڵەوە ئەنجامداوە، ئەو لە بیرەوەرییەکانی خۆیدا دەڵێت:(کاریکاتێری هەموو مامۆستاکانی خۆم کێشا بوو، ڕۆژێک لەسەر خواستی هاوڕێکانم لە دیوارەکانی قوتابخانە هەمووم هەڵواسی، لە بەر ئاپۆڕای قوتابیان و خەڵکی دیکە، بوار نەبوو بۆ چەند ساتێکیش وێنەکان لە سەر دیوارەکان بمێننەوە).

ئەو وێنەساز و پەیکەرتاش و مامۆستایەکی بە توانا و خاوەن ئەزموونێکی بێ وێنەیە، هەموو کەلتوور و کەلەپوور و خەم و خەبات و ڕەنج و ماندوونی گەلەکەی لە هەر چوار پارچەی کوردستان لە کارە هونەرییەکانیدا بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە.

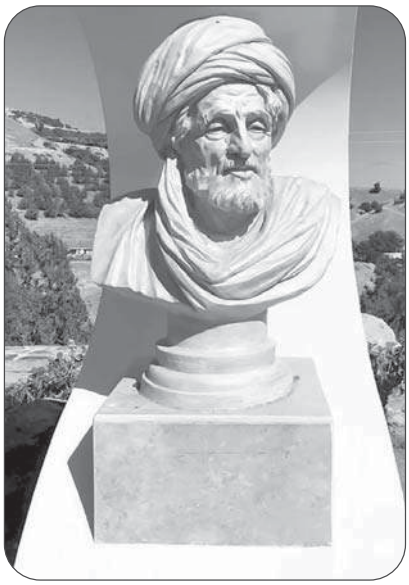

پەیکەری بابەتاهیری هەمەدانی

هونەرمەند هادی زیائەدینی کەم دەدوێت، بەڵام پەیکەرەکانی هەمیشە لەگەڵ خەڵکی دەدوێن، ئەو کەمتریش دەردەکەوێت، بەڵام پەیکەرەکانی لە یاد و بیرەوەی خەڵکی هەر دەمێننەوە، ئەو دەربارەی کارە هونەرییەکانی خۆی دەڵێت:(جەخت دەکەمەوە لەسەر دەروونناسی و هەڵکۆڵینی ڕوح و هەست، هەزاران وێنەم کێشاوە بۆ ئەوەی تایبەتمەندیی هاوبەشی ڕووخسارو شێوازەکانی مرۆڤم بۆ ڕوون بێتەوە).

ئەو ئێستا لە نیوەی دووەمی شەستەکانی تەمەنیدایە، زیاتر لە(٤٠)

پەیکەری ژن کۆبانی

سالّە خەریکی پەیکەرتاشی و دەرهێنانی ڕوحی شاعیر و نووسەر و کەسە ناوداڕەکانی کوردە لە بەردەکاندا، کەم شار هەیە لە ئێران و کوردستانی ڕۆژهەڵات و باشوور پەیکەری ئەوی تێدا دانەندرابێت، بۆ نموونە(پەیکەری شێخ مەحمووودی نەمر لە سلێمانی، مەستووڕەی ئەردەڵان لە هەولێر، پەیکەری جگەرخوێن لە هەولێر، ژنە کوردی کۆبانی لە سلێمانی، پلان و بەرجەستەی سەربازی مادی لە سنە، هەژار و هێمن و محەمەدی قازی لە مهاباد، پەیکەری هونەرمەند حەسەن زیرەک لە بۆکان، پەیکەری میر عیماد لە قەزوین، پەیکەرەرکانی باباتاهیری هەمەدانی، نالی، شێخ ڕەزای تالّەبانی، شەرەفخانی بەتلیسی، میرزا ڕەزا کەلهوڕ، شوان، ئازادی، دوو زارۆک، مەولەوی، کوردی، کرێکار و چەندانی دیکەش) هەموو ئەو پەیکەرانەی بۆ مۆزەخانەی(خەڵکناسیی مالّی ئاسەف)لە شاری سنە دروستکردووە.

لە دووەم ڕۆژی کۆنگرەی ناوداڕانی کورد لە سنە، پارکی ناوداڕانی کورد کراوەتەوە، تێیدا(١٥) پەیکەری شاعیر و کەسە ناوداڕەکانی کوردی لێدانراوە کە هەمووی بە دەست و پەنجە ڕەنگینەکانی ئەو هونەرمەندە دروستکراون.

بەرهەمی هونەرمەند

بەرهەمی هونەرمەند

ئەو یەکێکە لە هونەرمەندە گەورە و چالاکەکان لە سەر ئاستی هەموو ئێران و کوردستانیش.

سەبارەت بە هونەرمەند هادی زیائەدینی، مامۆستای خۆی(هانیبال ئەلخاس) چەندین جار نامەی بۆ ناردووە و ستایش و مەدحی کارە هونەرییەکانی کردووە، وا یەکێ لە نامەکانیم لە گەڵ نووسینەکەم هاوپێچ کردووە، هەر مامۆستای هانیبال ئەلخاس دەڵێت:(هادی یەکێک لە باشترینەکانی کوردستان و ئێرانە کە بە ویژدانێکی مرۆڤانەوە گەڕایەوە زێدی باب و باپیرانی خۆی و توانی وەک کۆلێژێکی ئەکادێمیکی هونەری، سنە بکاتە پێتەختی هونەر و یەکەم بنچینەکانی هونەری شێوەکاری لە کوردستان دابمەزرێنێ).

هەروەها هونەرمەندی کاریکاتێر

و دیزاییـنـەر بەڕیـز هێمـن قارەمانـی دەڵێت:(کـەم شـار هەیـە لـە ئێـران، پەیکەرێکـی دروسـتکراوی هـادی زیائەدینـی لـێ دانەنرابێـت. کـەم شـاخ و بـەردی ڕۆژهـەڵات هەیـە، جـێ پەنجـەی هادیـی پەیکەرتاشـی لەسـەر بەجـێ نەمابێـت. ئـەو لـە شەسـتەکانی تەمەنیدایـە و زیاتـر لـە ٤٠ سـاڵە، دەسـت و پەنجـەی لەگـەڵ بـەردەکان نـەرم کردووە و لـە ڕێگەی هونەرەکەیـەوە، ڕۆحیان بەبـەردا دەکات، کـەم کەسـایەتی هـەن کـە لـەم ئاسـت و تواناییـەدا بگەڕێنـەوە کوردسـتان و دەرد و خـەم ومەینەتـی خـاک و وڵاتـی خۆیـان وێنـا بکـەن. کاک هـادی توانـی بەشـێوەیەکی ئاکادیمیک سـەدان کـەس پـەروەردە بکات و شـەپۆلێکی هونـەری شـێوەکاری لـە کوردسـتان بخاتـە گـەڕ).

بـۆ هونەرمەنـد هـادی زیائەدینـی، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیت بـۆ خزمەتـی هونـەری نیگارکێشـان و پەیکەرتاشـی کـەس و ناودارانـی کـورد.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند هادی زیائەدینی، نەناسراوە، نەناسراوە

Tue, Feb 9, 2010 at 7:17 AM

هادی عزیزم

چقدر این وسیله اینترنت خوب است و آنا توانست به تقاضای من مجسمه بزرگت را دوربزند ، بالا و پائین و چپ و راست کند که من ریزه کاریهای آن را ازطرف دیدن خودم ببینم. موضوع تراژدی بزرگی ست و چقدرتو معنای قومی را می فهمی و می پذیری. قوم هنرمند برای او مردم جهان اند. برمردم جهان ناروائی های بیش از حد شرم آور آورده اند. قبر ۱۸۲ هزارکرد را ازدل تپه بیرون کشیده ای و باوسیله ات به آنها جان داده ای تا تراژدی مرگ خود را به مردم فریاد بزنند. چطورمی توان یک چنین موضوعی و یک چنین قدسی درحقی که لازم اوست شناخته نشود. من بالتمام عشقم می گویم که این مجسمه ات بسیار بسیار به فریادی ازدرون محبت زیبای تو ، که می گوید چرا چرا چرا؟! رسیده است. دستت درد نکند . به عکس مهری درکنارت و درکنار این مجسمه مرا و آنا را بخاطرات زیبائی برگرداند. ولی من به حد کافی برای این مجسمه ات گریه خود را خواهم کرد با هرشیونم ازتو تشکرمی کنم. سلام من و آنا برای مهری و بچه ها

هانیبال

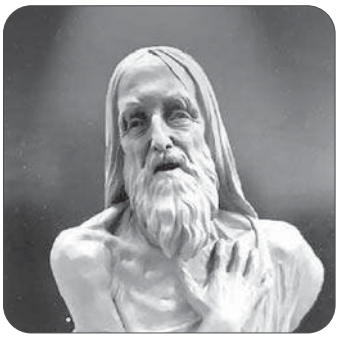

بەرهەمەکانی هونەرمەند

سەرچاوەکان:

١ –مالپەڕی ئەلیکترۆنیی کوردناس kurdnas، لە ١٥– ٧ – ٢٠١٩.

٢ – مالپەڕی ئەلیکترۆنیی کوردشۆپ، ڕێکخراوێکی کەلتووری کۆمەڵگەی مەدەنییە، وتارێک بە ناوی ناودارانی کورد.

٣ – کوردیپیدیا.

٤ – ویکیپیدیا ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٥ – مالپەڕی(إيران جديد)، چهل سال هادی ضیاء الدیني، به زمانی فارسی.

٦ – مالپەڕی ئەلیکترۆنیی Kordische taalschool، لە ٢٤ – ١٠ – ٢٠١٨.

٧ – مالپەڕی جام کوردی، لە ٩ – ١٢ – ٢٠٢١.

٨ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

حەسەنێ جزیری

بە(بولبولی کوردستان)ناسرابوو، هونەرمەندی گۆرانی و مەقامی کوردی، خاوەنی گۆرانی و مەقامی(کاڤۆکێ، مەترانۆ، خرابۆ. سالّحۆ) حەسەنێ جزیری ...

ناوی تەواوی(حەسەن فەتاح ئەحمەد)ە، لە سالّی ١٩١٧ لە ناوچەی جزیرێ بۆتان لە دایک بووە، پاش جەنگی یەکەمی جیهانی، لەبەر قات و قڕی و سەختی ژیان لە باکووری کوردستان، فەتاح جزیری باوکی بە خاوخێزانەوە ڕوویان لە باشووری کوردستان کردووە و لە شارۆچکەی زاخۆ نیشتەجێبوونە، دایکی ناوی(شەمس حەمید)بووە، حەسەنێ جزیری منداڵ بووە دایکی کۆچی دوایی کردووە، باوکی ژنێکی دیکەی بە ناوی(حەلیمە) هێناوە، بۆتە(زڕ دایکی).

هونەرمەند حەسەنێ جزیری تەمەنی(١٠)سالّان بووە تووشی نەخۆشیی چاوئێشە بووە، لە بەر کەمیی دکتۆر لەو سەردەمدا، حەلیمەی زڕ دایکی بە داودەرمانی خۆمالّی و کوردەواری(دواء قرمز) چارەسەری کردووە، لە ئەنجامدا هەردوو چاوەکانی لە دەستداوە و نابینا بووە، ئەو بە منداڵی لە زاخۆ وەکو شاگردی لە (مسگەری- صفارچي) کاریکردووە، زۆریش حەزی لە هونەری گۆرانی و مەقام بووە، هەر ئەو سەردەم محەمەد

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند حەسەنێ جزیری، هونەرمەند فوئاد ئەحمەد، میدیاکار هاشم جەباری، هونەرمەند محەمەد عارف جزراوی، شاعیر و نووسەر ڕۆژنامەنووس و میدیاکار عەبدوڵلاّ عەباس

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند حەسەن زیرەک، هونەرمەند حەسەنێ جزیری، هونەرمەند محەمەد عارف جەزراوی

عارف جزراوی و سەعید ئاغاش لە زاخۆ ژیاون، بۆیە لەگەڵ ئەوان لە چایخانە و ئاهەنگەکانی زاخۆ و دەوروبەری گۆرانییان وتووە.

هونەرمەند حەسەنێ جزیری لە ساڵی ١٩٣٣ ئەو کاتەی لە سەفەرێک بووە لە شاری حەسەکەی سووریا بەرەو شاری قامشلۆ، بۆ تۆمارکردنی قەوانێک لە کۆمپانیای(کۆلۆمبیای ئینگلیزی) لە ڕێگا تووشی بارانێکی زۆر بووە، ماوەی چەند سەعاتێک دواکەوتووە، کە دەگاتە ئەوێ گۆرانییەکی عەرەبی لە سەر قەوان بە ناوی(جاء مطر بدرب قامشلي) لەگەڵ مەقامێک کە باسی کوشتنی (حاجی بەدر)ی سەرۆک عەشیرەتی سندی دەکات،

تۆمارکردووە.

هونەرمەند حەسەنێ جزیری لە ساڵی ١٩٤١ ڕووی لە بەغدا دەکات، مامۆستای گۆرانی و مەقاماتی کوردی عەلی مەردان کە گوێی لێ دەبێت حەسەنێ جزیری هاتۆتە بەغدا، دەبنە هاوڕێ و دەیباتە ڕادیۆی کوردیی بەغدا، هەفتانە نیو سەعات بە پەخشی ڕاستەخۆ لە ڕادیۆی کوردی ئاهەنگی گێڕاوە، یەکەم مەقامی لە ڕادیۆ کوردی بەغدا مەقامی(یار گەورێ) بووە، یەکەم گۆرانیشی(بابێ سیرۆ) بووە، بەمەش ناوبانگی لە هەموو کوردستان دەرکردووە، دواتریش هەر لەوێ دادەمەزرێت، ئەو نزیکەی(٣٥) ساڵ لە ڕادیۆی کوردی خزمەتی هونەر و گۆرانیی کوردی کردووە و زیاتر لە(٣٠٨) گۆرانی و مەقامی تۆمارکردووە، کە ماوەکەی نزیکەی(٣٠)سەعات دەبێت، لەپاش هونەرمەند عەلی مەردان کە(٦٠)سەعات گۆرانیی تۆماکراوی هەیە، هونەرمەند ڕەسوڵ گەردیش(٤٠)سەعات گۆرانیی تۆمارکراوی هەیە، بەمەش هونەرمەند حەسەنێ جزیریێ سێیەم گۆرانیبێژە لە ڕووی ژمارە و کاتی گۆرانییەکانی لەوانە(کاڤۆکێ، مەترانۆ، ساڵحۆ، یار گەورێ، قوربانم، عەیشانێ، خرابۆ، هاوار لێ لێ، دینێ...هتد).

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند حەسەنێ جزیری، هونەرمەند ڕەسوڵ گەردی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند تایەر تۆفیق، هونەرمەند حەسەنێ جزیری، هونەرمەند عەلی مەردان، هونەرمەند ڕەسوڵ گەردی

لە پێش تۆمارکردنی گۆرانییەکانی لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا، هەر لە بەغدا، چەند گۆرانی و مەقامێکی لە سەر چەند قەوانێکی بازرگانی لە گەڵ هونەرمەندان(ئەڵماس محەمەد، مریەم خان)، لە کۆمپانیای(بەیزافۆن، ئۆدیون و کۆلۆمبیا) تۆمارکردووە.

هونەرمەند حەسەنێ جزیری لە ساڵی ١٩٥٨ فێری(عود) ژەنین بووە، کە بووتە هۆی ئەوەی بەشی زۆری گۆرانییەکانی خۆی و هەندێ گۆرانیی فۆلکلۆری کوردی نوێ بکاتەوە و ئاوازیان بۆ دانبێت، هەندێ لە گۆرانی و مەقامەکانی باس لە چیرۆکی مێژوویی و شەڕ و قارەمانێتی دەکات لەوانە(مەقامی خەلیل غازی، مەترانۆ و مەقامی ساڵحۆ کە لە سەعید ئاغا گوێی لێبووە).

هونەرمەند حەسەنێ جزیری ئەو ماوەیەی لە ڕادیۆی بەغدا بووە، ئاشنایەتی لەگەڵ هونەرمەندان(عەلی مەردان، تایەر تۆفیق، ڕەسوڵ گەردی، حەسەن زیرەک، محەمەد عارف جەزراوی، نەسرین شێروان، گوڵبەهار) پەیدا کردووە، حەزیشی لە دەنگی(تایەر تۆفیق، عەلی مەردان، محەمەد عارف جەزراوی، ڕەسوڵ گەردی، نەسرین شێروان، لە هونەرمەندانی نوێش لە دەنگی فوئاد ئەحمەد و قادر مەردان) بووە.

گڵکۆی هونەرمەند حەسەنێ جزیری

بەشداریی لە چەندین ئاهەنگ لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان لە ناوەوەی وڵات و دەرەوەی کوردستان کردووە، لەوانە لە گەڵ هونەرمەند محەمەد عارف جەزراوی لە چەند ئاهەنگێک لە حەلەب و قامشلۆ بەشدار بووە، لەگەڵ هونەرمەند عەلی مەردانیش لە ئاهەنگێکی کرماشان بەشدار بووە.

هونەرمەند حەسەنێ جزیری لە ساڵی ١٩٧٥ گەڕاوەتەوە زاخۆ، لە ٥ - ٩- ١٩٨٢ خانشین بووە،

زیاتر لە(٢٠)ساڵ بە ڕەبەنی و تەنیایی لە هۆتێلێکدا لە بەغدا ژیاوە، دواتر ساڵی ١٩٦١ هاوسەرگیری لەگەڵ خاتوو(سوعاد ئیبراهیم) کردووە و خاوەنی دوو کچ و کوڕێک بوونە بە ناوەکانی(ئیبتسام، سوندوس، فەلاح).

لە ڕۆژی ٩- ٧-١٩٨٣ لە شاری زاخۆ کۆچی دوایی کردووە و هەر لەوێش بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت، گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Waar Midia، فلمێکی دوکیومێنتاری، لە ١٧- ٧-٢٠٢١.
٢ - ماڵپەڕی Haje news، لە ٥- ٢- ٢٠٢١.
٣ - ماڵپەڕی کوردستان ئەرشیف.
٤ - ماڵپەڕی Kurd online، السيرة الذاتية للفنان حسن جزيري، مقال للكاتب عبدالكريم عبدالرحمان،المنشورة على موقع گلگامش، لە ٢٦-٧-٢٠٢٢.
٥ - ئامادە کردن و نووسینی خۆم.

حەسەن زیرەک

گولـدر مانـی گولـدر...دەردو نـادر بلـدر
پێبکەنە با بتبینم....دەرچی گیانی شیرینم
بـێ دکتـۆر دەواو دەرمـان....

ناو نیشانی یەک گۆرانییە.

کورد...بە هۆی ئەوەوە، دەوڵەمەندترین نەتەوەیە لە میلۆدیا، هونەرمەندی گەورە و دیار و ناسراوی کوردی هەمیشە زیندوو، گۆرانیبێژی فۆلکلۆری و میللی حەسەن زیرەک....

ناوی تەواوی(حەسەن عەبدوڵڵا)یە، هەر لە منداڵییەوە لەبەر زیرەکی و بلیمەتی بە حەسەن زیرەک ناسراوە، لە ٢٩-١١- ١٩٢١ لە گەڕەکی(قەڵای سەردار)ی شاری بۆکان لە دایک بووە، بەپێی هەندێ سەرچاوەی دیکە لە دایکبوونەکەی دەگەڕێتەوە بۆ گوندی (هەرمێلە)ی سەر بەشاری (سەقز)، ئەو دوو برای هەبووە بە ناوەکانی(حوسێن و مینە)، لە تەمەنی(٧-٨) وەکو مسگەری و قاوەچییاتی کاری کردووە، لە تەمەنی(١٠) سااڵیش لەگەڵ هەندێ لە دەنگخۆشانی بۆکان لە گوند و شار و شارۆچکەکانی بۆکان لە شایی و گۆڤەند و بۆنەکان بەشدار بووە، لە تەمەنی(١١) سااڵیدا باوکی کوچی دوایی کردووە، پاش کۆچکردنی باوکی ماڵیان چووەتە شاری سەقز، دایکی

هونەرمەند حەسەن زیرەک لە کارێکی هونەریدا

مێردی کردۆتەوە، ئەمەش کاریگەرییەکی زۆری لەسەر باری دەروونی و کۆمەڵایەتی و ئابووریی حەسەن زیرەک کردووە، لە تەمەنی(١٢)ساڵیدا دەگەڕێتەوە گوندی هەرمێلە و لە ماڵی ئاغای گوندەکە دەبێتە کارەکەر و وەکو بەردەست و قاوەچی و چاوساغیان، پاش ساڵێک لەگەڵ ئاغاکان نێوانی تێکدەچێت و دەچێتە بۆکان و دەبێتە شاگردی کەبابچییەک و دواتر کاسبی دەکات، پاش ماوەیەک بووەتە شوفێری(مینە خانی ئەردەڵان) لەنێوان سەقز و بانەدا کاری کردووە، لە کاتی شوفێریدا گەنجێکی گوندی(قوڕەدەرێ) بە ناوی(مەحمەد نارنج) بەر ئۆتۆمۆبێلەکەی دەکەوێت و دەمرێت، ئەویش لە ترسان و بە ناچاری ڕوو لە باشووری کوردستان دەکات و لە شاری سلێمانی دەگیرسێتەوە، دەستبەکارکردن دەکات، پاشان دەچێتە بەغدا لە هۆتێلی(الشمال الکبیر)دادەمەزرێت، لە ساڵی ١٩٥٣ لە ڕێگای پاشای مەقاماتی کوردی مامۆستا عەلی مەردان دەچێتە ڕادیۆی کوردی بەغدا دەیان گۆرانی تۆمار دەکات، بەمەش ناودەنگی لە هەموو کوردستان بڵاودەبێتەوە، لەگەڵ زۆر لە گۆرانیبێژانی کوردی ئەو کات ئاشنا بووە، ئەو نزیکەی(١٠) ساڵ لە عێراق بە ئاوارەیی ژیاوە، تووشی چەندین تەنگ و چەڵەمە بووە، نزیکەی ساڵ و نیوێکیش زیندانی کراوە، لەپاش شۆڕشی ١٤ی تەممووزی ساڵی ١٩٥٨ حەسەن زیرەک گەڕاوەتەوە ئێران لەوێ لە ڕادیۆی(تاران، کرماشان، تەورێز) گۆرانی وتووە، ئەو کاتەی لە ڕادیۆی

تاران کاری کردووە ئاشنایەتی لەگەڵ خانم میدیا زەندی پەیداکردووە و هاوسەرگیریان پێکهێناوە دوو کچیان هەبووە بەناوەکانی(ئارەزوو، ساکار)، دوای ئەوەی ڕێگایان پێ نەداوە ئیتر لە ڕادیۆی تاران کاربکات، دووبارە گەڕاوەتە بەغدا، بەڵام ئەمجارە لە بەغداش کاری نەدراوەتێ و دەستبەسەر کراوە و ماوەیەک لە بەندیخانە بووە و دواتر ئازادکراوە، دیسان گەڕاوەتەوە ئێران، لە ئێرانیش ساواک دەستگیری کردووە، لە ساڵانی ١٩٦٢-١٩٦٤ لە ڕادیۆی کرماشان کاری کردووە.

لە ساڵی ١٩٦٩ ماڵی خۆی بردۆتە شاری بانە، لەوێ لە(کانی مەلا ئەحمەد) لە چایخانەیەک دامەزراوە، ئەو بەردەوام بووە لە گۆرانیی وتن لە شایی و بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان، پاشان چووتە شاری(مهاباد)، لە دوا کاتەکانی ژیانیشیدا چۆتە شاری(شنۆ) کاروکاسبی کردووە، دواتر چۆتەوە شاری بۆکان.

هونەرمەند حەسەن زیرەک لە نێوان ئێران و عێراق ژیانێکی ئاوارەیی و سەختی بردۆتە سەر، سەرەڕای گۆرانیی وتن، لە ساڵانی ١٩٦٠-١٩٦١ لە شاری سلێمانی لەگەڵ تیپی شانۆی هونەرە جوانەکان لەگەڵ (سێوە

خـان و ڕەشـۆڵ عەبدوڵـلا) لـە شـانۆگەرییەکانی(بووکی ژێـر دەواری ڕەش، خەسـوو یـان ئەژدیهـا) بەشـدار بـووە، لـە نێـوان سـاڵانی ١٩٧٦-١٩٦٨ لـە شـاری سـەقز هۆتێلێکـی هەبـووە، کـە خـۆی لـەوێ گۆرانـی وتـووە، بەشـی زۆری گۆرانییەکانـی فۆلکلـۆری و میللـی و شـیعری شـاعیرانی کـورد و تێکستی خـۆی بـووە، هەندێ لـە گۆرانییەکانیشـی هـەر لـە ئـاوازی خـۆی بـووە، ئـەو شـیعری شـاعیران(نالی، وەفایی، سـەید کامیلی ئیمامی، کوردی، ئەحمـەد هـەردی، پیرەمێـرد، هێمـن و چەندیـن شـاعیری دیکـە)ی بـە گۆرانـی وتـووە، گۆرانیـی فارسـی و تورکـی و ئـازەری وتـووە، کـە تێیـدا هەڵبەسـتی کـوردی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند حەسەن زیرەک، خاتوو ڕابیعە هاوسەری هونەرمەند حەسەن زیرەک

هونەرمەند حەسەن زیرەک و ئەحمەد شێخ خالید لەگەڵ تیپی مۆسیقای مەولەوی،
لە سانەوییەی سلێمانی لە ٢٧-٨ – ١٩٥٦

تێهەڵکێشی تورکی کردووە لەوانە گۆرانی(گولدر مانی گولدر)، کە ساڵی ١٩٥٩ لە(تەبرێز- تەورێز) تۆمارکراوە، یەکێکە لەو میلۆدیایە لە ماوەی دوو ڕۆژدا خراوەتە سەر قەوانی گرامافۆن و لە هەموو ئێراندا بڵاوبۆتەوە و زۆرترین کڕیاریشی هەبووە و تا ئێستاش هەر ڕەواجی هەیە، ئەم میلۆدیایە تا ئێستاش ساغ نەبۆتەوە کە ئەو کچە گۆرانیبێژە(تورکە- ئازەری)یە کێیە؟ خانمە گۆرانیبێژی ئازەری بەناوبانگ فاتیمە زەرگەرییە وەکو نووسەر(ئومێد نەجم) دەڵێت، یان خاتوو(ژاڵە)ی کچە کارەکەرێک بووە، وەکو مامۆستای زانکۆ دکتۆر مەولود ئیبراهیم لە نووسینێکیدا وا دەڵێت.

هونەرمەند حەسەن زیرەک لە ڕادیۆی کوردیی(بەغدا، تاران، کرماشان، تەبرێز) گۆرانی وتووە، ئەو لە ئێران لەگەڵ گەورەترین هونەرمەند و مۆسیقاسازی ئەوسەردەم گۆرانییەکانی وتووە و تۆمارکردووە لەوانە:(حسەین باحەقی، حەسەن کەسایی، جەلیل شەهناز، جەهانگیر مەلەک، ئەحمەدی عیبادی، موجتەبای میرزادە، محەمەد عەبدولسەمەد، ئەکبەر ئیزەدی، بەهمەن پوولەکی و چەندانی دیکە)، لەگەڵ گورانیبێژانی

کوردیش گۆرانیی دوو قۆڵی وتووە لەوانە:(محەمەدی ماملێ، مەلا حوسینی عەبدوڵڵازادە، عوسمان بۆکانی، ڕەزا سەقایی، ئەحمەد شەماڵ و چەندانی دیکەش).

بەپێی هەندێ سەرچاوە هونەرمەند حەسەن زیرەک زیاتر لە(١٠٠٠) گۆرانیی تۆمارکراوی هەیە، بەڵام بە پێی بڵاوکراوەیەکی ڕێکخراوی کەلتووری شاری بۆکان ئەو(٣٦٢١) گۆرانی هەیە، لەوانە(گولدەر، گەوهەرێ، ئەسمەر یارم جوانە، سەبریە، وەک قومری، لۆرکێ، کەتانە، هەی نار، کابۆکێ، لەیلا، کرماشان شاری شیرینم، ئەمان دکتۆر، بۆچ منت ناوێت، میرگوڵان، جەرسە، ماڵی بابم نەسرین، کەویار، نەورۆز، دوا گۆرانیشی وا من نەخۆشم دەردم گرانە و چەندانی دیکەش).

نووسەر و هونەرمەندان و میدیاکارانی کورد، لە نێوان(٢٠- ٣٠) کتێبیان لەسەر ژیان و بەرهەم و بەسەرهاتەکانی حەسەن زیرەک نووسیوە لەوانە:

- کتێبی(حەسەن زیرەک چریکەیەک بۆ شادی) کە نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعود، ناوەڕۆکی(٧) کتێبی دیکە کە لەسەر ژیان و بەسەرهاتی حەسەن زیرەک نووسراون لەم کتێبەدا کۆکردۆتەوە، کە دوو بەرگە و بە قەوارەی(١٠٨٠) لاپەڕەی گەورەیە، بە بۆنەی ساڵیادی کۆچی دوایی هونەرمەندی ناوبراو لە ٢٦-٦ -٢٠١٩ لە شاری سلێمانی بڵاوی کردۆتەوە.
- کتێبی(حەسەن زیرەک ئەستێرەیەکی گەشی ئاسمانی گۆرانیی کوردی) کۆکردنەوە و ئامادەکردنی نووسەر ڕەحمان نەقشی.
- کتێبی(چریکەی کوردستان) هەر دوو بەرگی باسی هەندێک لە بەسەرهاتەکانی زیرەک دەکات، کە نووسەر میرزا کەریم خۆشناو نووسیویەتی، دوو جار چاپکراوەتەوە، مامۆستا سدیق موفتی زادە کە شاعیر و نووسەر و میدیاکارێکی دیار و ناسراوی سەردەمی زیرەک بووە، لە ڕادیۆی کوردی کاری کردووە، پێشەکییەکی جوانی بۆ ئەم کتێبە نووسیوە.
- کتێبی(زیرەک پاشایەک لە تاران.. هونەرمەندێک لە لووتکە) لە نووسینی

مامۆستا زانکۆ دکتۆر مەولود ئیبراهیم.

- ڕابیعە خانم کە دوا ژنی حەسەن زیرەک بووە، کاتی خۆی وەعدی دابوو، کتێبێک لە سەر ژیان و بەرهەمەکانی حەسەن زیرەک چاپ بکات و بڵاوی بکاتەوە، بەڵام دیارە بۆی نەلواوە و لە ڕۆژی ٧- ٦- ٢٠٢٣ کۆچی دوایی کرد.
- خاتوو میدیای زەندی ئەویش وەعدی دابوو، چەند بەرهەمێکی حەسەن زیرەک چاپ بکات، بەڵام ئەویش دیارە بۆی نەکراوە.

چەندین نووسەری دیکەش کتێب و نووسینیان لەسەر ژیان و بەرهەم

هونەرمەندی گۆرانیبێژ حەسەن زیرەک لە چەند کاتێکی جیاوازدا

گڵکۆ و پەیکەری حەسەن زیرەک

و بەسەرهاتی حەسەن زیرەک نووسیوە.

با بزانین هونەرمەند و نووسەر و ڕۆژنامەنووسانی کورد، سەبارەت بە هونەرمەند حەسەن زیرەک چ دەڵێن:

- هومەرمەندی گەورەی کورد مامۆستا عەلی مەردان دەڵێت:(پاش مەرگی حەسەن زیرەک من گەرووم گیراو هیچی تر گۆرانیم بۆ نەگوترا).
- میدیاکار خاتوو میدیای زەندی دەڵێت:(ڕۆژانە دوو هەزار نامە بۆ ڕادیۆی کوردیی تاران دەهات، لە سەدا ٩٩ی بۆ داواکردنی گۆرانیی زیرەک بوون، کە گوێگرەکان(پول- پارە)یان دەخستە ناو پاکەتەکان تا زووتر گۆرانیی خواستی خۆیان بۆ بڵاوبکرێتەوە).
- هونەرمەندی مۆسیقاژەن موجتەبای میرزادە کە(١٦٠-١٧٠) گۆرانی و ئاوازی بۆ زیرەک داناوە و تۆمارکردووە، لە سەفەرێکیدا بۆ شاری سلێمانی، نووسەر عەبدولی حەمەباقی پێی دەڵێت: مامۆستا ئەو دەست و پەنجانەت خۆش بێت کە ئاستی گۆرانییەکانی زیرەکت ئاوا بەرزکردۆتەوە، موجتەبای میرزادەش لە وەڵامیدا دەڵێت:(غەلەت نەکەی حەسەن زیرەک خۆش بێت، کە ئاستی منی ئاوا بەرز کردەوە).

مامۆستای زانکۆ دکتۆر مەولود ئیبراهیم لە نووسینێکیدا بە ناونیشانی(بەرگرییەک لە هونەرمەند حەسەن زیرەک) کە لە ماڵپەڕی ئەلیکترۆنی(زەمەن) بە بۆنەی(١٠٠)ساڵەی لە دایکبوون و(٥٠)ساڵەی کۆچی دوایی زیرەک لە ڕۆژی ٢٢-٦-٢٠٢١ بڵاوکراوەتەوە دەڵێت:(حەسەن زیرەک .. لەو ڕۆژەوەو لەساڵی ١٩٥٣ و لە ڕادیۆی بەغدا چریکاندی – ئەسمەر یارم جوانە- وە تاچەند ڕۆژێک پێش مەرگی ژەهرخواردووکردنی و دوا گۆرانی – وامن نەخۆشم دەردم گرانە ! (٢*)– لە ١٩٧٢/٦/٢٦ لە بۆکان گیان دەسپێرێ ! هەمیشە هونەرمەندی یەکەمی گوێ لێگرتن بووە، چ لە ڕادیۆ کوردییەکان و چ لە زۆر فرۆشتنی گۆرانییەکانی و چ ئێستاش لە یوتیوب و سۆشیال میدیا (٣*)، بەردەوام لە ڕیزی پێشەوەی هەموو هونەرمەندان بووەو بۆ گوێ لێگرتن .. ئێستاش هەس !!.

- هەر دیسان دکتۆر مەولود ئیبراهیم لە بەرپەچدانەوەی ڕەخنەیەکی دکتۆر

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار خاتوو میدیا زەندی هاوسەری هونەرمەند حەسەن زیرەک، هونەرمەند حەسەن زیرەک

ئەحمەد ئەمانیدا دەڵێت؛(پێم خۆشە مامۆستای بەڕێز ئەحمەد ئەمانی ئەمە بزانێ ، کە نزیک بە (٧٠) ساڵە خەڵکی کوردستان بە هەموو چین و تۆژ و تەمەن و ئاستەکانەوە بەردەوام گوێ لە گۆرانییەکانی زیرەک دەگرن ؛ عاشق لە ژوانێ، سەرخۆش لە مەیخانێ، بەندی لە بەندیخانێ، نەخۆش لە خەستەخانێ ، کریکار لەسەر کاری، جوتیار لە جوتیاری، شوان لە ئاقاری، ڕێبوار لە ڕێبواری، پێشمەرگە لە سەنگەرێ، ڕانەندە لە سەفەرێ، مەلا پاش نوێژێ، ژن لە ڕێژەو پێژێ، ڕەزوان لە نێو ڕەزی ، شوان لە بەر پەزی، ئاوارە لە غەریبی، دڵشکاو لە بێ نسیبی، بووک لە خەنەبەندانێ، زاوا لە گەڕی دیلانێ ، کچ لە ڕێی کانی، کوڕ لە سەر بانی ، شێخ لە خەڵوەتێ، سەید لە موحیبەتێ، سەپان لە پەڕێزێ، ئازا لە نێو مەتەڕێزێ ، جوانان لە شایی و هەڵپەڕکێ، پیر لە بەرهەیوان و بەر دەرکێ، باوک مردوو لەسەر قەبران، کۆستکەوتوو لە ژێر زەبران ، هەر هەموویان بەدڵ و بە گیان بەردەوام گوێ لە زیرەک دەگرن و .. بۆی دەژین و بۆی دەمرن !!).

- لە دانیشتنێکی نووسەر میرزا کەریم خۆشناو، لەگەڵ هەر یەک لە هونەرمەندان محەمدی ماملێ و مەلا حوسێنی عەبدوڵڵا زادە، مەلا حوسێنی عەبدوڵڵا زادە دەڵێت:(کاکە ئێمە زیرەکمان بە مامۆستای

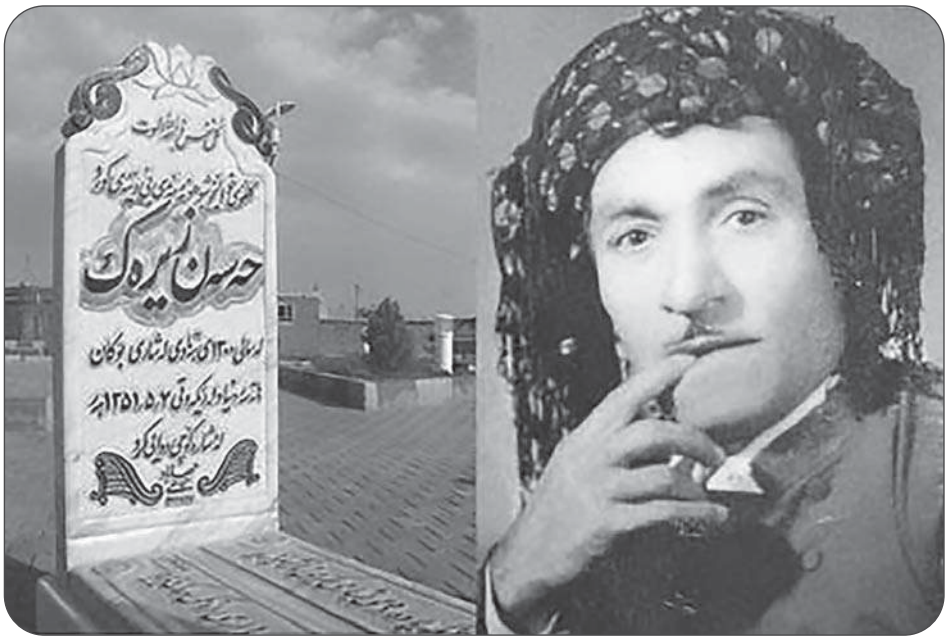

گۆڕی هونەرمەندی گۆرانییبێژ حەسەن زیرەک

خۆمان دەزانی، ئەم قسەیەش بە ناوی خۆی و ماملێ دەکات).

لە مێژووی ئێراندا بۆ یەکەمین جار وێنەی هونەرمەند حەسەن زیرەک کراوە بە تەمر(پول)، لە شەریکەی پۆستی ئێران بەکارهاتووە.

ساڵانە لە سلێمانی و بۆکان و شارەکانی دیکەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان ساڵیادی زیرەک دەکرێتەوە، چەندین هونەرمەندیش گۆرانییەکانی حەسەن زیرەک دەڵێنەوە.

هونەرمەند حەسەن زیرەک لە عێراق و ئێران ڕۆژێکی خۆشی نەدیوە، کاربەدەستانی عێراقی و کورد هەرگیز پشتیوانیان نەکردووە.

کورتە بیرەوەرییەکم لەگەڵ هونەرمەند حەسەن زیرەک، کۆتایی ساڵی ١٩٦٨ یان سەرەتای ساڵی ١٩٦٩ ی سەدەی ڕابردوو، حەسەن زیرەک سەردانی شاری هەولێری کردووە، لەگەڵ وێنەگری دیار و ناسراوی شاری هەولێر(ابو صباح)، ئێوارە ئاهەنگێکی خنجیلانە لە ماڵی مەلا عەولای حاجی سمایل ناسراو بە(مەلا ماتۆڕ) بە ئامادەبوونی هەندێ کەسایەتی و هونەرمەندان، شەو تا بەیانی گۆرانی وت، بەندە لەوێ ئامادە بووم، داخی

گرانم کاتی خۆی کاسێتی ئەم ئاهەنگە بچکۆلانەم دەست نەکەوت.

- لە ڕۆژی ٢٧-٦-٢٠١٨ لە شاری بۆکان پەردە لە سەر پەیکەری حەسەن زیرەک لادراوە، کە هونەرمەند ڕێبین حەیدەری دروستی کردووە و لە پارکی(کول تەپەری) داندراوە.

ئێمەی کورد، دۆست و دڵسۆز و هەوادارانی دەنگی حەسەن زیرەک، بمانەوێت و نەمانەوێت ئەو هونەرمەندێکی گەورەی کورد و هەتا هەتاییش دەنگە خۆشەکەی بۆ نەوەکانمان ماوەتەوە و دەمێنێت و لێدەدرێت، بۆ ڕەخنەگرانی حەسەن زیرەکیش، ڕێز لە بیر و ڕاتان دەگرین، بەڵام ئەو هونەرمەندێکی گەورەی کوردە، خۆی دەنگەکەی هەر بە زیندوویی دەمێنێتەوە.

هونەرمەند حەسەن زیرەک لە ڕۆژی ٢٦-٦ -١٩٧٢ لە نەخۆشخانەی شاری بۆکان کۆچی دوایی کردووە، لە سەر وەسیەتی خۆی لە داوێنی کێوی(نالە شکێن)کە دەڕوانێتە ناو شاری بۆکان بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕوحی پاکی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت و گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی (زەمەن)، نووسینێکی دکتۆر مەولود ئیبراهیم بەناو نیشانی(بەرگرییەک لە هونەرمەند حەسەن زیرەک) لە ٢٢-٦-٢٠٢١.

٢ - کوردیپیدیا، لە ئەکاوەنتی موجیب مهابادی وەرگیراوە.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٤ - ماڵپەڕی ئاسۆی ڕۆژهەڵات، لە ١٦- ٥ - ٢٠١٥.

٥ - Khaktv.

٦ - Rudaw، لە ٧ - ٦- ٢٠٢٣.

٧ - Kurdistan midia. com.

٨ - ماڵپەڕی فەیسبووکی دکتۆر مەولود ئیبراهیم، لە ٨-٦- ٢٠٢٣.

٩ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر مارگریت ڕۆدینکۆ

نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر، زمانناس(فیلۆلۆژی) و شارەزای بواری کەلتوور و فۆلکلۆری کۆنی کوردی و کوردە ئێزیدییەکانی پشتی(قەوقاز)، ڕەوانشاد دکتۆر مارگریت ڕۆدینکۆ...

ناوی تەواوی(مارگرێت بۆریسۆنا ڕۆدینکۆ)یە، لە ساڵی ١٩٢٦ لە(قیرغیزستان- گورجستان) بە ناوێکی ئۆکرانی و پەروەردەی و کەلتووری ڕووسی لە دایک بووە، هەندی سەرچاوەکی دیکە ساڵی لە دایکبوونەکەی دەگێڕنەوە بۆ ساڵی ١٩٣٠.

زانیاری لەسەر ژیانی دکتۆر ڕۆدینکۆ زۆر کەمە، ئەوەی زۆر ڕوونە کورد لە گورجستان حەقی نەبووە لە پاش پۆلی حەوت کە(ئیلزامی وئیجباری) بووە، بچێتە قوتابخانە و بەردەوام بێت بۆ خوێندنی باڵاتر، بۆیە ئەگەر ویستبوویەتی زیاتر بخوێنێت، بەرەو مۆسکۆ یان لینینگراد هەڵاتووە، ئاخر کوردانی ئازەربێجان زمانی خۆیان پێ لەبیر بردوونەتەوە و بەشی زۆریان بوونەتە تورک! کە چی لە ئەرمەنستان دەرس و خوێندن بە کوردی، ڕادیۆ و ڕۆژنامە و زمانی کوردیش بە ئازادی خوێندراوە و بەکار هاتووە و جلی کوردیش هەر ئازادانە لەبەرکراوە، ئەمەش چاکی و باشیی ئەرمەنییەکانمان بۆ ڕوون دەکاتەوە، چونکە ئەو کات(ئەرمنستان وگورجستان و ئازربێجان)

دانیشتووەکان لە لای چەپەوە: مارگریٹ ڕۆدینکۆ، سەید عەزیزی شەمزینی، دیمتری ئۆربێلی، هۆڤسێپ ئۆربێلی، قەناتی کوردۆ، ڕاوەستاوەکان لە لای چەپەوە: یەڤگینا ڤاسلیێڤیا، ژاکلینا مەسائێلیان، ئیرایدا سمیرنۆڤا، ئۆردیخانی جەلیل، سەید کەریمی ئەیوبی، ئەم وێنەیە لە لینیگراد ساڵی ١٩٥٩ گیراوە، لە ئەرشیفی بەڕیز فەرەیدون وەرگیراوە

لەژێر سایەی یاسا کارپێکراوەکانی ڕووسیدا بووە، دکتۆر مارگریٹ ڕۆدینکۆ دیارە پاش تەواوکردنی ئاستی خوێندنی ڕێگە پێدراو، ساڵی ١٩٥١ چووەتە پەیمانگەی ڕۆژهەڵاتناسی ئەکادیمیای زانستییەکان لە سان پترسبۆرگ، لەوێ خوێندنی بەکالۆریۆسی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٥٤ بڕوانامەی دکتۆرای لەسەر شاکاری شاعیری نەمر ئەحمەدی خانی (مەم و زین) وەرگرتووە، ئەو بەردەوام بووە لە خوێندن و لێکۆڵینەوەکانی ساڵی ١٩٧٣ دکتۆرای لە زانستی زماننناسی (فیلۆلۆژی) بەدەستهێناوە، نامەی دکتۆراکەی لەسەر چیرۆکە شیعری(یوسف و زلێخا)ی شاعیر سەلیم سلێمان بووە، کە لە سەدەی شانزەهەمدا ژیاوە.

دکتۆر ڕۆدینکۆ بە پشتگیریکردن و هاندانی ڕۆژهەڵاتناسی ڕووسی(ئەلێکسەندەر ژاپا)هەوڵ و تەقەلایەکی زۆری داوە بۆ دۆزینەوەی ئەو دەستنووسانەی کە لە گەنجینەکانی پترسبۆرگ پارێزراون، لیکۆڵینەوە و ساغکردنەوە و پەراوێزی بۆ نووسیون و داناون، هەموو ئەو کار و بەرهەمانەشی بە زمانی کوردی بەپیتی لاتینی نووسیوە و وەریشیگێڕاوەتە سەر زمانی ڕووسی، لە ساڵانی ١٩٥١ تا ١٩٧٦ چەند بەرهەمێکی گرنگ و سوودبەخشی دەربارەی مێژووی ئەدەب و کەلتوور و فۆلکلۆر و پەند

و قسەی نەستەق و داب و نەریتی کوردیی و کوردانی ئێزیدی و کوردانی پشت قەوقاز نووسیوە یان لە زمانی فارسیی و تورکی وەرگرتووە و وەرگێڕاوە لەوانە:

- لە سەر داخوازیی ڕۆژهەڵاتناسی ڕووسی و یاریدەدەرەکەی مەلا مەحموودی بایەزیدی، ژیان و بەرهەمی چەندین شاعیر و نووسەر و کەسایەتییە ئایینییەکانی ئەو سەردەمی نووسیوە، سەرەڕای چەندین وتار و لێکۆڵینەوەی زانستی، وەکو(شینی کوردە ئێزیدییەکانی پشت قەوقاز) کە بە زمانی ڕووسی نووسیویەتی و دکتۆرە شوکریە ڕەسوڵ وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی.

- وەرگێڕانی(عادات و ڕسوماتنامەی ئەکرادیە)ی مەلا مەحموودی بایەزیدی، کە بە زمانی ڕووسی نووسیویەتی و ساڵی ١٩٦٣ لە مۆسکۆ لە چاپی داوەو بڵاویکردۆتەوە.

- چیرۆکە شیعری(یوسف و زلێخا)ی شاعیر سەلیم سلێمان، کە نامەی دکتۆراکەیەتی، لێکۆڵینەوەیەکی (تێکستی- نصي) ورد و قووڵ و تێروتەسەل و زانستییانەیە، پشتی بە(٣) دەستنووس و هەندی داستان و حیکایەتی فۆلکلۆریی کوردی بەستووە، کە بریتییە لە پێشەکی و باس لە

لە لای ڕاستەوە: قەناتی کوردۆ، دکتۆر ڕۆدینکۆ

دکتۆر مارگریٹ ڕۆدینکۆ

دەستنووسەکان و ژیان و بەرهەمەکانی شاعیر سەلیم سلێمان دەکات، لەم کارەیدا هەندێ نووسەر و لێکۆلەر ڕەخنەیان لێگرتووە، گوایە هەموو شیعر و بەرهەمەکان هی شاعیری دیکەشن، بەڵام دکتۆر ڕۆدینکۆ ڕای وابووە هەر هەموویان بەرهەمی شاعیر سەلیم سلێمان- ن، باسی دەستنووسێکیش دەکات کە دواتر لە(یەریڤان) دۆزراوەتەوە، ئەگەر بەراوردێک لە نێوان تێکستە کوردییەکەی دکتۆر ڕۆدینکۆ و تێکستەکانی فارسی هەر یەک لە(جامی و فردەوسی) بکەین، دەبینین ڕۆدینکۆ کارێکی یەگجار گەورەی کردووە.

- کتێبی(الاساطیر الکردیة- ئەفسانەی کوردی) یان ئەسڵە ڕووسییەکەی(حکایات کردیة)، ئەم کتێبە لەم دواییەدا دەزگای(گوڵان) بۆ ڕاگەیاندن چاپی کردۆتەوە، کە بریتییە لە(٦١) چیرۆکی میللی کوردی، کە دکتۆر ڕۆدینکۆ خۆی لە زاری ئەو کەسانە نووسیویەتی کە بۆیان گێڕاوەتەوە لە وڵاتانی پشتی قەوقاز(ئەرمینیا، گورجستان، ئاربێجان)،

وەریگێڕاوەتە سەر زمانی ڕووسی و کاتی خۆی چاپی کردووە و بڵاوی کردۆتەوە، کە نووسەری ئێرانی(کەریم کساورز) لە ڕووسی وەریگێڕاوەتە سەر زمانی فارسی و نووسەر و میدیاکار کەریمی حوسامیش لە فارسییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، ئیدیعاکردنی فارسەکان بەوەی کە(حکایات کردیة) کەلتوور و کەلەپووری ئەوانە، بەڵام ڕۆژهەڵاتناسی دیار و ناسراوی ڕووسی لە وتارێکدا کە ساڵی ١٩١٢ بڵاویکردۆتەوە دەڵێت:(حیکایەت و چیرۆک و گۆرانیی کوردی لە ناو میللەتانی دەوروبەری وەکو فارس و تورک و ئەرمەن زۆر بڵاوبۆتەوە).

دکتۆر ڕۆدینکۆ زۆر عاشقی مێژووی ئەدەبی کلاسیکی کوردی بووە، ئەو سەردانی وڵاتانی(ما وراء القوقاز- پشتی قەوقاز)ی کردووە، کۆمەڵێک داستان و چیرۆک و بەیت و بالۆرەی کوردی لە زاری خەڵکەوە بیستووە و تۆمارکردووە و نووسیوونەتەوە، زۆر لە کەلتوور و کەلەپووری کوردی بە تایبەتی کوردانی ئێزیدی لە فەوتان ڕزگار کردووە، ئەو بەم کارانەی پڕۆپاگەندەی ناحەزانی دەوروبەری ڕەتکردۆتەوە کە گوایە کورد مێژووی ئەدەب و داب و نەریت و کەلتووری تۆمارکراوی هەبێت، بەڵکو هەمووی زارەکینە، ئەم کارانەشی بووە هاندانی ڕۆژهەڵاتناسانی وڵاتانی جیهانی زیاتر لێکۆڵینەوە لەسەر مێژووی ئەدەب و زمانی کوردی بکەن.

لە ڕاستیدا ژیانی دکتۆر ڕۆدینکۆ زۆر لایەنی نەزاندراو و نەبیستراوی هەیە، شاعیری گەورەی کورد هەژار موکریانی سەبارەت بە دکتۆر ڕۆدینکۆ لە کتێبی(چێشتی مجێور)دا دەڵێت:(نامەم بۆ کتێبخانەی لینین و زۆر لە کتێبخانەکانی تر نارد، نوسخەیەکیشم پێشکەش بە ئەنستیتۆی

ئەفسانە کوردییەکان

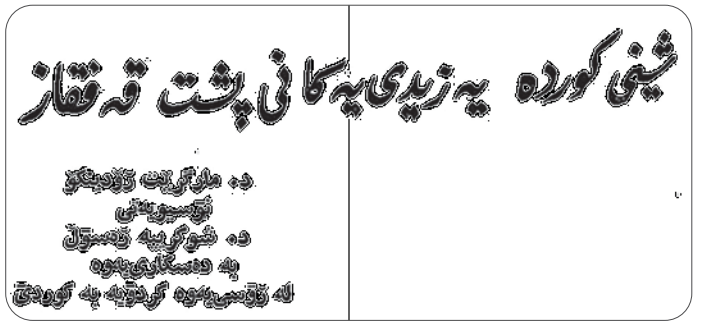
شێخی کوردە یەزیدییەکانی پشت قەوقاز

بەرهەمەکانی ڕۆدینکۆ و کە وەرگێڕدراون

ڕۆژهەڵاتناسی کرد کە «غەفوورۆف» ناو بە سەری ڕادەگەیشت. وەختێ میوانییەکەمان تەنیا حەفتەیەک بوو. بردیانینە لینینگراد، دوو شەو ماینەوە. ڕۆژێک میوانی «کەریم ئەیووبی» بووین؛ هەر من و دوکتور کەمال. کەریم زۆر گۆڕابوو؛ سەر و سمێڵی بۆز ببوو. ببووە چاکەرەوەی دەزگای دەنگ هەڵسەنگ؛ وازی لە زمانشوناسی هێنابوو.

شەو تەلەفۆنم لە خانم «سیدا ڕۆدینکۆ» کرد. ئادرێسی دامێ کە هەر دەبێ بچم میوانی بم. دیتمەوە؛ پیر ببوو؛ چاوی بێحوکم ببوو. دوو کوڕی لاوی هەبوو کە لە مەدرەسەی موسیقی بوون و کاریان نەدەکرد. مێردی نەمابوو. زۆر مااڵێکی فەقیری هەبوو. وا دەرکەوت لە ڕووسیاش کەسانێ کە لە کاری زۆر بەجێ دەمێنن لەبیر دەچنەوە. داوای مەم و زینم لێ کرد کە خۆی بە چاپی گەیاندووە و بە ڕووسیی مانای لێ داوەتەوە. سوێندی خوارد کە هەر تاقە نوسخەیەکی هەیە، گوتم لێت ناستێنم).

دکتۆر مارگریت ڕۆدینکۆ، خزمەتێکی زۆری مێژوو ئەدەب و فۆلکلۆری کوردی کردووە، لە ساڵی ١٩٧٦ کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(منتدى إقرأ الثقافي)، لە ١٨-٥- ٢٠٢١.

٢ - ماڵپەڕی ڤەژینبۆکس، وتارێک دەربارەی بەرهەمی شاعیر هەژار موکریانی.

٣ - ماڵپەڕی فەیسبووکی(مملكة الشمس)، Runak، لە ٢٥- ٥ - ٢٠١٥.

٤ - ماڵپەڕی(شخصيات من الذاكرة الكردية) وتارێکی دکتۆر ئەنوەر قادر محەمەد، وەرگێڕانی بۆ عەرەبی نووسەر جەلال زەنگابادی، لە ١٩-٢-٢٠٢٣.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەحەر موعێزی

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، شارەزای ئەدەبی منداڵان و فەرهەنگساز، خاتوو سەحەر موعێزی...

شاعیر و نووسەر و فەرهەنگساز سەحەر موعێزی، لە ساڵی ١٩٨١ لە شاری(سنە)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی کاسبکار و سادە و ساکار و کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سنە تەواوکردووە، هەڵگری بڕوانامەی(لیسانس)ە، لە(حقوق- ماف) و ماجستێریشی لە(ئەدەبی بەراوردکاری- الادب المقارن) هەیە.

خاتوو سەحەر موعێزی هەر لە منداڵییەوە وێڵ و سەودای پیت و شیعر و زمان و ئەدەبی کوردی بووە، لە کۆتایی نۆهەتەکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر بۆ منداڵان و گەورەکان کردووە، پاشان ڕووی لە نووسینی فەرهەنگی ڕەنگە کوردییەکان کردووە، بۆ ئەم شاکارە جوانەی، لە سەر خەرجیی خۆی کۆڵان بەکۆڵان، ماڵ بە ماڵ، گوند بەگوند، بەشی زۆری دەشت و کێوەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات گەڕاوە، هەروەها لە پێناوی خزمەتکردنی ووشەی ڕەسەنی کوردی لە ڕێگای تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان پەیوەندی بە کەسانی شارەزا لە کوردستانی باکورو

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد جەلالی مەلەکشاە، شاعیر سەحەر موعیزی

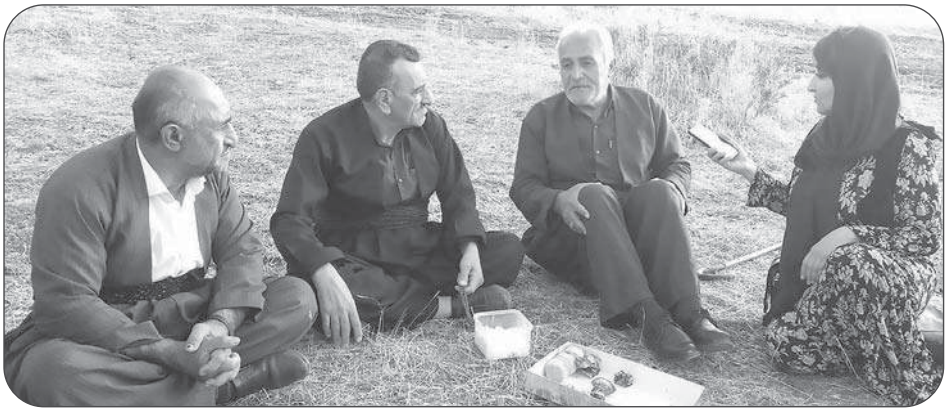

دیمانە و چاوپێکەوتن لەگەڵ پیاوان و ژنانی کوردی خاوەن ئەزموون لە بواری وشە و فۆلکلۆری کوردی

باشوورو ڕۆژئاوا کردووە. لەگەڵ چەندەها دیمانە و چاوپێکەوتنی لەگەڵ ژمارەیەکی زۆر لە پیاوان و ژنانی بەتەمەن و خاوەن ئەزموون لە بواری ڕەنگەکانی کوردی کردووە، ئەو فەرهەنگەی کە(٩) بەرگە و زیاتر لە(١٣) ساڵ لە تەمەنی خۆی بۆ نووسین و ئامادەکردنی تەرخانکردووە.

شاعیر و فەرهەنگساز، سەحەر موعیزی یەکێکە لەو ژنە کوردانەی کە

بە پەنجەی یەک دەست هەژمار دەکرێن، کە لە بواری فەرهەنگسازی بە شێوەیەکی ئەکادیمی ئەم کارە بە نرخەی ئەنجامداوە، ئەکادیمیای کوردی لە هەولێر هەموو بەرگەکانی بۆ لە چاپداوە، ئەو لە بواری شیعر و لێکۆڵینەوە و وەرگێڕان و بابەتی هەمەجۆری دیکە چەند بەرهەمێکی چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- فەرهەنگی پازار (فەرهەنگی ئینسایکلۆپێدیکی ڕەنگی کوردی)، ساڵی ٢٠٢٢.
- ڕێنووسی ئەوین (ڕێنووس بۆ ژنان و پیاوانی نەخوێندەوار)، بۆ

شاعیر سەحەر موعیزی، خەڵکانی بە ئەزموون ئەو بۆ پرسیارکردن سەردانی کردوون

شاعیر سەحەر موعیزی، خەڵکانی بە ئەزموون ئەو بۆ پرسیارکردن سەردانی کردوون

ماوەی(١٠)ساڵ بە شێوەیەکی خۆبەخشانە ژن و پیاوانی نەخوێندەواری فێری زمانی کوردی کردووە، ئەم کتێبەشی ئاسانکاری کردنێکە بۆ فێربوونی ئەلف و بێی زمانی کوردی.

- کتێبی ڤەژین (کتێبی شیعریی منداڵان لە باری ژینگەپارێزییەوە).
- داڕشتنی نەرمامێری ئەلفوبێی کوردی بۆ منداڵان کە یاریی ئەلێکترۆنیکییە و وەرگێڕدراوەتە سەر دە زمانی بیانی دیکە.
- وەرگێڕانی(١٠) کتێبی منداڵان لە بیچمی کتێبی ئەلێکترۆنیکیدا.
- کۆکەرەوە و لێکۆڵەری بواری فولکلۆری کوردی.
- چوار کتێبی شیعریشی ئامادەیە بۆ چاپ.
- لە ئێستادا خەریکی نووسینەوەی فەرهەنگی(پێڕەو)ە،

سەبارەت بە(پازار- فەرهەنگی- ئینسایکلۆپێدیای ڕەنگی- کوردی، دکتۆر ئەحمەد ئەحمەدیان، مامۆستای زانکۆ و زمانناس و لێکۆڵەر و ڕەخنەگری بواری فەرهەنگنووسی لە نووسینێکدا تیشکی خستۆتە سەر ئەم بەرهەمەی شاعیر و نووسەر سەحەر موعیزی دەڵێت:(هەروەک ئەحمەدی خانی پێشەنگ و ڕچەشکێن و دامەرزێنەر و بناخەداری کۆشکی فەرهەنگ نووسیی کوردی بووە و مێژووی فەرهەنگنووسیی

کوردی بە ئەوپەڕی شانازییەوە ناو و یادی بۆ هەتاهەتایە تۆمار کراوە، هەروەها مێژووی فەرهەنگنووسیی کوردی وەک پێشەنگ و ڕچەشکێن و دامەرزێنەری ڕەوت و پڕۆژەی فەرهەنگنووسیی ژنانی کورد لە ڕۆژهەڵات، هەروەها وەک یەکەم خاتوونی کوردی نووسەری فەرهەنگێکی تایبەتیی پسپۆڕانەی گشتگیری هەڵقوواڵیو لەناو جەرگەی ئیشی مەیدانی و کردەیی و لێکۆڵینەوەییدا، ناو و یادی خاتوو سەحەر موعێزی هەتاهەتایە بە هەرمانی و شکۆوە دەهێڵێتەوە. ئەوەی کە خاتوو سەحەر موعێزی هەروەک سەیدا ئەحمەدی خانی، جیا لە مرخ و لێهاتوویی فەرهەنگنووسی، خاوەن بەهرە و ئاسەواری بەپێز و بەهێزی شیعر و هۆنراوەی کوردیشە، خۆی لە خۆیدا جێی تێڕامانە و گەلێک سەرنجڕاکێشە. دەکرێ و دەلوێ و دەگونجێ کە لەمەوبەدوا و دوابەدوای بڵاوبوونەوەی فەرهەنگی ڕەنگەکان، چاوەڕوانی ڕەوتێکی زیندووی پێشکەوتووی فەرهەنگنووسی بین لە لایەن ژنانی زانا

شاعیر خاتوو سەحەر موعێزی

بەرهەمەکانی شاعیر سەحەر موعیزی

و زمانـزان و زمانەوانـی کـوردەوە. دەسـتپێکی ئـەم ڕەوتـە و سـەرهەڵدانی ئـەم ڕەوتـە، بەبـێ گومـان و هـەدان، دەگەڕێتـەوە بـۆ ڕێکەوتـی چـاپ و بڵاوبوونـەوەی فەرهەنگی ڕەنگەکانی خاتوو سـەحەر موعیزی؛ واتـە دەکرێ و دەڵـوێ و دەگونجـێ کـە ئـەم فەرهەنگـە خاڵـی وەرچەرخـان بێت لـە مێژووی فەرهەنگنووسـیی کوردیدا لەبابـەت سـەرهەڵدانی ڕەوتێکی زیندوو و بەهێزی فەرهەنگنووسـیی ژنانـی کـورد).

بـۆ شـاعیر و نووسـەر و وەرگێڕ خاتـوو سـەحەر موعیـزی، هـەر سـەرکەوتوو بیـت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب و فەرهەنگـی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ – کورتەیـەک ژیاننامـەی شـاعیر خاتـوو سـەحەر موعیـزی، کـە لـە سـەر داخوازیـی مـن بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ – ماڵپەڕی فەیسبووکی شاعیر سەحەر موعیزی.

٣ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

هاوڕێ باخەوان

دامەزرێنەری یەکەمین بانکی زانیاریی کوردی(ڕێکخراوی کوردیپیدیا)، نووسەر و لێکۆڵەر و یاسازان و ئەرشیڤەوان، مامۆستا هاوڕێ باخەوان.

ناوی تەواوی(هاوڕێ قادر ڕەسوڵ)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە هاوڕێ باخەوان ناسراوە، لە ٢٨- ٢- ١٩٦٦ لە گەڕەکی(گۆیژە)ی ناو شاری سلێمانی لە بنەماڵەیەکی کاسبکار و کوردپەروەر لە دایکبووە، لە بیستەکانی سەدەی ڕابردوو(ڕەسوڵە خڕ)ی باپیرە گەورەیان لە ناوچەی(پشدەر) خۆی و خێزانەکەی هاتوونەتە شاری سلێمانی، بۆ بژێوی ژیانیان دەستی بە وەستایی خشتبڕین و قورکاری و بیناسازی و باخەوانی کردووە، دواتریش وەکو بەڵێندەر، دایکیشی خاتوو(قومری شەمەیی)ش هەر لە سلێمانی لە دایکبووە، حەمە شەمەیی باوکی لە ناوچەی شارەزوورەوە هاتوونەتە سلێمانی و کاری کوتاڵ فرۆشتن و و بازرگانی توتن بووە.

نووسەر هاوڕی باخەوان بە جاحێلی

نووسەر و لێکۆڵەر و ئەرشیڤەوان، هاوڕێ باخەوان هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر هاوڕێ باخەوان، بەڕێز ڕۆژگار کەرکووکی، بەڕێز زریان سەرچناری، بەڕێز ڕاپەڕ عوسمان عوزێری، بەڕێز خاتوو بەناز جۆڵا، بەڕێز ڕێبوار جەمال سەگرمە

و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، ساڵی ١٩٨٤ لە بەشی یاسا لە کۆلێژی یاسا و ڕامیاریی زانکۆی موسڵ وەرگیراوە، پاش دوو ساڵ خوێندن، لە ساڵی ١٩٨٦ بەهۆی بەشدارنەبوونی لە (معسكرات تدريب الصيفي للطلاب- ئۆردوگای هاوینان بۆ مەشقی سەربازیی قوتابیان) دوو ساڵ لە خوێندن دوورخراوەتەوە، دواتر لە ساڵی ١٩٨٨ لە هەمان بەش و کۆلێژ دەستی بە خوێندن کردۆتەوە، ساڵی ١٩٩٠ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە یاسا وەرگرتووە، ماوەیەک پارێزەری کردووە، لە ٥ی ئاداری ساڵی ١٩٩٢ ڕووی لە وڵاتی سووریا و لەوێشەوە بۆ لوبنان کردووە، لە کۆتایی هەمان ساڵدا وەکو پەنابەر لە وڵاتی هۆڵەندا گیرساوەتەوە و نیشتەجێ بووە.

ئەو چەندین خولی ڕاهێنان و بڕوانامەی لە بوارەکانی(ئای تیIT) و بەڕێوەبردنی زانیاری و بەڕێوەبردنی پڕۆژەی پەیوەست بە کاروباری یاسایی و دام و دەزگاکانی نێودەوڵەتی بینیوە و وەرگرتووە، لە ساڵی ١٩٩٨ەوە، وەکو بەرنامەساز لە چەند کۆمپانیایەکی هۆڵەندی و نێودەوڵەتی، ماوەی(١٢) ساڵیش لە ڕێکخراوی نەتەوەیەکگرتووەکان کاری کردووە، دوا کاریشی لە دادگای تاوانەکانی نێودەوڵەتی لە شاری لاهای هۆڵەندی سەرۆکی بەشی پشتگیریی دادگا بووە، پاشتریش بۆ ماوەی دوو ساڵ بەڕێوەبەری

بەرنامەی(Legal Workfow)لە دادگای تایبەت بە تاوانەکانی(کۆسۆڤۆ)، کاریکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٨ ڕێکخراوی(کوردیپێدیا)ی دامەزراندووە و لە ساڵی ٢٠٢١ەوە، تا وەکو ئێستا هەموو کاتی خۆی بۆ پەرەپێدانی ئەم ڕێکخراوە تەرخان کردووە.

نووسەر هاوڕێ باخەوان هەر لە منداڵییەوە حەز و خولیای چووەتە خوێندن و خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی، وەکو هەر لاوێکی کوردی ئەو سەردەم، دەستی بە نووسینی شیعر کردووە، بەڵام هیچ لە بەرهەمە شیعرییەکانی بڵاونەکردۆتەوە، لە هاوینی ساڵی ١٩٧٨ بەشێک لە ماڵەکەیان لە ڕووداوێکی ئاگردا سووتاوە و دەفتەری شیعرەکانیشی هەر سووتاوە، دواتر ڕووی لە نووسین و لێکۆڵینەوەی مێژوویی و سیاسی و فیکری کردووە، لە نیوەی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو، ئەو کاتەی ماوەیەک بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی نوێی گەلەکەمان و لە ڕیزی ڕێکخستنەکانی پارتی سۆشیالیستی کوردستان(پاسۆک) درێژەی بە چالاکی و خەباتی خۆی داوە، کۆمەڵێک لێکۆڵینەوەی مێژوویی و بیرەوەرییەکانی

بەڕێز عەلی سیاسی، هاوڕێ باخەوان، نووسەر و وەرگێڕ شەفیقی حاجی خدر

خۆی نووسیوە، لە گوندی(شەمە)ی سەر بە ناوچەی شارەزوور حەشاری داوە، دواتر ئەویشی لێ فەوتاوە.

نووسەر و لێکۆڵەر هاوڕێ باخەوان بەردەوام بووە لە نووسینەکانی، تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی مێژوویی و سیاسی و فیکری بە زمانێکی کوردیی پاک و پاراو نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- لێکۆڵینەوەیەک لەسەر ڕاپەڕینەکەی بەهاری ١٩٩١ی باشووری کوردستان، چاپی یەکەم، هۆڵەندا، ١٩٩٤.
- پڕۆژەی پارتی نەتەوەیی کورد، چاپی یەکەم، هۆڵەندا، ١٩٩٤، چاپی دووەم، هۆڵەندا، ١٩٩٥، چاپی سێیەم، هەولێر ٢٠٠٢، لەبڵاوکراوەکانی ڕۆژنامەی میدیا، چاپخانەی ئۆفسێتی هەولێر.
- کوردستان... نیشتمانی یەکەمینی سۆمەرییەکانە، چاپی یەکەم، هۆڵەندا، ١٩٩٦، چاپی دووەم، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، کوردستان هەولێر، چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە.
- هاوڕێنامە بۆ مێژووی کوردستان و کورد، چاپی یەکەم بنکەی چاپ و پەخشی سەردەم، زنجیرە (١٦) چاپخانەی ڕوون، سلێمانی ١٩٩٩.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر هاوڕێ باخەوان، خاتوو بەناز جۆڵا، بەڕێز میتان هاوڕێ باخەوان کوڕی نووسەر هاوڕێ باخەوان

لە لای ڕاستەوە: نووسەر هاوڕێ باخەوان، خاتوو بەناز جۆلا هاوسەری هاوڕێ باخەوان، بەڕێز ئارتین هاوڕێ باخەوان کچی نووسەر هاوڕێ باخەوان

- ئـاڵای کـورد، چاپـی یەکـەم، دەزگای چـاپ و پەخشـی سـەردەم، زنجیـرە (١١٧) سـلێمانی، ٢٠٠١.
- ڕۆژی شـۆڕش یـان ڕۆژی تیـرۆر، چاپـی یەکـەم، ئۆکتۆبـەری ٢٠٠٣، چاپخانـەی وەزارەتـی ڕۆشـنبیریی هەولێـر.
- وشـە پەڕتـەوازەکان، بەرگـی یەکـەم کـە(١٠٠) وتـار و کورتـە لێکۆڵینەوەیـە کـە لەنێـوان سـاڵانی ١٩٩٥ و ٢٠٠٥دا لـە گۆڤـار و ڕۆژنامـە و ماڵپـەڕە کـوردی و بیانییـەکان لـە هەندەرانـدا بڵاوکراونەتـەوە، چاپخانـەی سـیما، ٢٠٠٩، سـلێمانی.
- وشە پەرتەوازەکان، بەرگی دووەم و سێیەم و چوارەم، چاپی ئەلیکترۆنین.

ئـەم بەرهەمانەشـی نووسـیوە و بڵاوکراونەتـەوە، بـەڵام هێشـتا وەکـو کتێـب چـاپ نەکـراون:

- ئەدەبیاتی کاژیک – کۆکراوەی بڵاوکراوەکانی کاژیک.
- بەراوردەکانـی ژیـان - پـرس و ڕایەکـی بەراوردکارییـە بـۆ بـەرەو نەتەوەییبـوون.

- دەستوورم واهی خوێندەوە - کۆمەڵێک ڕەخنە و تێبینیی یاسایی، زمانەوانی و لۆجیکییە لەسەر پڕۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان.
- دەیان وتار و کورتە لێکۆڵینەوە لە ڕۆژنامە و گۆڤار و ماڵپەڕە کوردی و بیانییەکاندا لە ١٩٩٥ەوە تاوەکو ئێستا بڵاوکردۆتەوە.

هاوڕێ باخەوان سەرەڕای بەرهەمە پوخت و ناوازەکانی خاوەن و دامەزرێنەری(ڕێکخراو، پەیج، سایت)ی(کوریدپێدیا)یە، کە بە گەورەترین بانکی زانیاریی کوردی هەژمار دەکرێت، ئەو بەخۆی و هاوسەرەکەی خاتوو(بەناز جۆلا) و هەر یەک لە هاوڕێ خوشک و براکانی لەوانە (ڕاپەڕ عوسمان عوزێری، ڕۆژگار کەرکووکی، زریان سەرچناری، ڕێبوار جەمال سەگرمە و ئاراس ئاغجەلەری و چەندانی دیکە) خۆبەخشانە ئەم کارە گرنگەیان جێبەجێ کردووە و بەردەوامیشن لە کارە بە نرخ و سوودبەخشەکانیان، تاوەکو ئێستا زیاتر لە (١٧،٠٠٠) کتێب و زیاتر لە (١٤) ملیۆن فایلیان بە شێوەی(دیجیتال) لە کوردپێدیا دابەزاندووە، هەموو ئەو کارانەشیان زانیاریی ڕاست و دروست و باوەڕپێکراون، بە زمانەکانی(کوردی - بە شێوەزاری سۆرانی و بادینانی و هەورامی، عەرەبی، هۆڵەندی، ئینگلیزی، ڕووسی، فارسی، ئەڵمانی، چەندین زمانی بیانی دیکە) دابەزێندراون، بەمەش بەشی زۆری گەلانی دنیای بە شاعیر و نووسەر و هونەرمەندان و کەسایەتییە مێژوویی و ناوداڕەکانی کورد و کەلتوور و ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی ئاشنا کردووە.

هاوڕی باخەوان لە ساڵی ١٩٩٢ هاوسەرگیری لەگەڵ خاتوو بەناز جۆلا

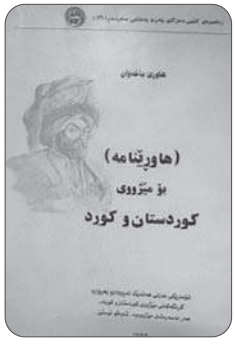

بەرهەمەکانی نووسەر هاوڕێ باخەوان

بەرهەمەکانی نووسەر هاوڕێ باخەوان

کردووە، خاوەنی کوڕێک و کچێکن بە ناوەکانی(ماتین و ئارتین) خوا تەمەن درێژیان بکات.

بۆ هاوڕێ باخەوان و هاوڕێکانی هەر سەرکەوتوو سەرفراز و بەردەوام بن، لەم کارە مێژوویی و گرنگەی کە خزمەتێکی گەورەی زمان و ئەدەب و کەلتووری کوردیمانە.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٣ - مالپەڕی فەیسبووکی نووسەر هاوڕێ باخەوان.
٤ - مالپەڕی کوردستان پۆست، لە ٢٨-٩- ٢٠٠٧.
٥ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

فازیل شەوڕۆ

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەوەر، وەرگێڕ و توێژەر و هونەرمەند، مامۆستا فازیل شەوڕۆ...

ناوی تەواوی(فازیل حەمەد عەبدوڵڵا جەیدی)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە فازیل شەوڕۆ ناسراوە، لە ١٢-٢-١٩٥١ لە داوێنی چیای باواجیی سەرکەش، لە گەڕەکی(قەڵا)ی شارە جوان و ڕەنگینەکەی کۆیە لە خێزانێکی ڕەنجبەر و کاسبکار لە دایک بووە، باوکی بەوەستا حەمەد ناسراوە، ماوەی(٨٠)ساڵ کاری کلیلکسازی و چەخماخسازی لە شاری کۆیە کردووە، پیاوێکی کۆمەڵایەتی و ڕووخۆش و قسە خۆش بووە.

نووسەر فازیل شەوڕۆ هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری کۆیە تەواوکردووە، ساڵی ١٩٧٠ لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە، پاش مانگێک دەوامکردن لەسەر ئامۆژگاری و پێشنیاری دکتۆر مارف خەزنەدار، خوێندنی خۆی گواستۆتەوە بەشی زمان و ئەدەبی ئینگلیزی لەهەمان کۆلێژ و زانکۆ، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ پاش ڕێکنەکەوتنی سەرکردایەتیی کورد لە گەڵ ڕژێمی ئەوسای عێراق بۆ جێبەجێکردنی تەواوی بەندەکانی ڕێککەوتننامەی ١١ی ئاداری ساڵی ١٩٧٠، وەکو بەشی زۆری قوتابیانی زانکۆی بەغدا ڕووی لە شاخ کردووە و بۆتە پێشمەرگەی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسوڵ، شاعیر فازیل شەورۆ، دکتۆر کەمال مەزهەر

شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١، وەکو مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە ناوچە ئازادکراوەکانی شۆڕش دەستبەکار بووە، پاش نسکۆی شۆڕش هاتۆتەوە و بەردەوام بووە لە خوێندن و هەمان ساڵ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمان و ئەدەبی ئینگلیزی وەرگرتووە، بۆ ماوەی دوو ساڵی بۆتە مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە شاری ڕەمادی، لە ساڵی ١٩٧٧ هاتۆتەوە هەولێر بۆ ماوەیەکی کورت وەکو مامۆستا لە دواناوەندیی(النضال) وانەی وتووەتەوە، دواتر گواستراوەتەوە بۆ دواناوەندیی کۆیەی کوڕان تاوەکو ساڵی ١٩٨٤ دریژەی بە خزمەتکردن داوە، پاشان لەژێر گۆشاری دام و دەزگاکانی حیزبی بەعس هاتۆتەوە ناو شاری هەولێر، لە بەشی ئینگلیزی پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایان و بەشی زمانی عەرەبی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەدین وەکو وانەبێژ بەردەوام بووە لە خزمەتکردن.

نووسەر فازیل شەورۆ لە ساڵی ١٩٩٤ چۆتە وڵاتی لیبیا، بۆ ماوەی(١٠) ساڵ لەوێ مامۆستای بووە، لە کۆتایی ساڵی ٢٠٠٢ ڕووی لە وڵاتی(ئیرلەندا- ئایرلەندا) کردووە و لە شاری(دبلن) نیشتەجێبووە، ئێستاش لەنێوان ئایرلەندا و شاری کۆیە لە کوردستان دەژیت.

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر فازیل شەورۆ، هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە شیعر و ئەدەب و زمانی کوردی بووە، ئەو قوتابی پۆلی

دووی ناوەندی بووە، شاعیر شەفیق بەیادی نازناوی(شەوڕۆ)ی داوەتێ، ئەو لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، ئەو کاتەی قوتابی بووە لە زانکۆی بەغدا، لە کۆڕوکۆبوونەوە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی بەغدا ئامادە بووە و ئاشنایەتی لەگەڵ شاعیران(شێرکۆ بێکەس، لەتیف هەڵمەت، فەرهاد شاکەلی، ئەنوەر قادر جاف، نەوزاد ڕەفعەت، ڕەفیق سابیر. کەمال میراودەلی و چەندانی دیکە) پەیدا کردووە، دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی و بەرهەم و شاکارە وەرگێڕدراوەکانی جیهان کردووە، هەر هەمان کات دەستی بە نووسینی شیعر کردووە، یەکەم نۆبەرەی بەرهەمەکانی کە پارچە شیعرێک بووە بە ناوی(زامەکان) لە ڕۆژنامەی هاوکاری بڵاوکردۆتەوە، ئەو کاتەی نووسەر مەحمود زامدار بەرنامەیەکی لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا هەبووە، بەشی زۆری شیعرەکانی فازیل شەوڕۆی لە بەرنامەکەیدا خوێندۆتەوە، ئیدی کەوتوتە ناو دنیای نووسینی شیعر و وەرگێڕان و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی ئەدەبی و فیکری و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی و ڕەخنەیی و بابەتی هەمەجۆری دیکە لە بوارەکانی کەلتوور و کەلەپوور و تێکستی شاعیران و بیرەوەرییەکان ، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی ناوازەی بە زمانێکی کوردی پوخت و ڕەوان نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە، بەرچاوترینیان

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و دیار و ناسراوی کورد شێرزاد حەسەن، نووسەر فازیل شەوڕۆ

ئەمانـەن:

- کۆتـرێک لە ئـاگر ، شیعر، ٢٠١١، چاپخانەی شەهاب ،هەولێر.
- دەنگ لە شـیعری کەریم دەشـتی دا، لێکۆڵینەوە، ٢٠١٢، دەزگای ئەکادیمیای کوردی، هەولێر.
- هەورازەکانـی کاروانـی تـەمـەنم ـ حەسـەن کاکـە، بیـرەوەری، دارِشـتنەوە،٢٠١٣ ، چاپخانـەی شـەهاب ، هەولێـر.
- دوو لێکۆڵینـەوەی ئەدەبـی، لێکۆڵینـەوە، ٢٠١٣، دەزگای ئەکادیمیـای کـوردی، هەولێـر.
- ڕەهەندەکانـی خـەون لـە شـیعری کوردیـدا، لێکۆڵینـەوە، ٢٠١٤، دەزگای ئەکادیمیـای کـوردی، هەولێـر.
- سـەدای شـیعر، بەرهەمـی هاوبەشـی نـۆ شـاعیر، ٢٠١٤، خانـەی چاپـی ئەربیـل، هەولێـر.
- ماچەکانی ئیوارە کازیوە، شیعر، ٢٠١٤، چاپخانەی شەهاب، هەولێر.
- ژنـە پیشـەوەرەکانی کۆیـە ١٩٠٠-٢٠١٥، کلتـوور، ٢٠١٥، چاپخانـەی شـەهاب، هەولێـر.

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە، نووسەر فازیل شەورۆ

لە لای ڕاستەوە: نووسەر فازیل شەورۆ، نووسەر عەبدولکەریم شێخانی

- پۆشاکی کۆییان، کەلتوور ٢٠١٧، چاپخانەی تاران.
- کەو لە کوردەواریدا، کلتوور و باڵندەناسی، ٢٠١٧، چاپخانەی تاران.
- جگەرە لە جیهانبینی شیعری شێرکۆ بێکەسدا، بەهاوبەشی لە گەڵ دکتۆر هاوژین سلێوە ، ٢٠١٧. ئەکادیمیای کوردی.
- دایک لە جیهانبینی شیعری لەتیف هەڵمەتدا، بەهاوبەشی لە گەڵ دکتۆر هاوژین سلێوە ، ٢٠٢٠.
- ئاگردانێک بە قەد نیشتیمان، بیرەوەری، هاوبەش لە گەڵ دکتۆر هاوژین سلێوە ، تاران، ٢٠٢٠.
- ئەزموونی پەروەردەیی لە پۆلە و بۆ پۆل، پەروەردەیی، ٢٠٢٠.
- گوتاری شەورۆ، ڕەخنەی ئەدەبی، چاپخانەی چوار چرا، ٢٠٢١.
- بولبولی ناو قەفەزیش دەخوێنی، شیعر، چاپخانەی چوار چرا، ٢٠٢١.
- زایەڵەی شەمشاڵەکەی سەرداری باب سەرداری، هاوبەش لە گەڵ دکتۆر هاوژین سلێوە، دکتۆر هێمن شەمس ، سەنتەری لاس، کۆیە، ٢٠٢١.
- ڕێوڕەسمی جەژن لە وراتی کۆیە ١٩٠٠ ــ ٢٠٠٠، کەلتوور، بڵاوکراوەی ئینستیتیوتی کەلەپووری کوردی لە سلێمانی.
- ڕێوڕەسمی جەژن لە وراتی کۆیە، چاپی دووەم، چاپخانەی چوارچرا، سلێمانی، ٢٠٢٣.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر فازیل شەورۆ، دکتۆر هاوژین سڵێوە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر فازیل شەورۆ، نووسەر و پێشمەرگەی دێرین حەمید ڕەشاش

ئەم بەرهەمانەشی ئامادەن بۆ چاپکردن:

- سەحەرە و ئەستێرەکم لێ هەڵنەهات، شیعر.
- بەرگی کەلەپووری، ئینسایکلۆپیدیای کۆیە، ٥٠٠ لاپەڕە.
- دیوانی بەیاد، لێکۆڵینەوە و ڕەخنە، هاوبەش، دکتۆر هاوژین سلێوە.
- پەروەردەیی ژینگەی لە شیعری منداڵاندا، لێکۆڵینەوە.

نووسەر فازیل شەورۆ، جگە لە نووسینەکانی چەندین چالاکیی دیکەی لە بوارەکانی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی و هونەری بینیوە لەوانە:

جگە لە بەرهەمە ئەدەبییەکانی، حەز و ئەشقێکی بە جۆشیشی هەبووە بۆ هونەر، بەتایبەتی، هونەری میناتۆر. سەدان کەلوپەل و کەرەستەی کوردەواری و هونەری، لە شێوەی زۆر ورد و بچووکی پڕ هونەرکاری، لە دار دروستکردوە. یەکەم پێشانگای هونەری لە ساڵی ١٩٨٢ لە شاری کۆیە کردۆتەوە، لە شارەکانی دیکەی کوردستانیش چەند کارێکی هونەری

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مامۆستا عەبدوڵڵا ئاگرین، نووسەر فازیل شەورۆ

لە لای ڕاستەوە: شاعیر فازیل شەورۆ، شاعیر نەوزاد ڕەفعەت

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر شوکریە ڕەسوڵ، نووسەر فازیل شەوڕۆ

و پێشانگای لە شوێنە دیارییەکان دروست کردووە. لەوانە:

- پێشەنگای کاری میناتۆری لە کۆیە، ١٩٨٢، ١٩٨٤، ١٩٨٦، ١٩٨٨.
- پێشەنگای کاری میناتۆری لە دهۆک، ١٩٨٤.
- پێشەنگای کاری میناتۆری لە مۆزەخانەی سلێمانی، ١٩٨٥.
- پێشەنگای کاری میناتۆری لە هۆڵی میدیا لە هەولێر، ١٩٩٢،١٩٨٨.
- پێشەنگای کاری میناتۆری لە تەرابلس، لیبیا، ١٩٩٥.
- دامەزراندنی چەرخی ئاش، لە پێش دەروازەی زانکۆی کۆیە، ٢٠١٠.
- دامەزراندن و دیزاینیکردنی کەلتوورخانەی کەلەپووری کوردەواری لە قەڵاتی هەولێر، ١٩٩٠. بە هاوبەشی لەگەڵ عومەر پەتی.
- بەشداری لە دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسی ئەدەبیی و ڕۆشنبیری لە ناوەوە و لە دەرەوەی وڵات کردووە، دەیان سیمینار و کۆڕی شیعری و لێکۆڵینەوە و بابەتی ڕەخنەیی و توێژینەوەی لە ناوەوە و دەرەوەی وڵاتیش گێراوە و پێشکەشکردووە.

چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- خەڵاتی شانۆگەریی شەهید، سرت، لیبیا، ٢٠٠٢.
- خەڵاتی شاری دوبلن لە لایەن سەرۆکایەتیی شارەوانیی دوبلن، ئایرلەندا، ٢٠٠٤.
- خەڵاتی سەید برایم، کۆیە، ٢٠١٠.
- خەڵاتی بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی کۆیە ٢٠١١.
- خەڵاتی فیستڤاڵی شیعری نەتەوەیی کوردی، هەولێر، ٢٠١٣.
- خەڵاتی باشترین لێکۆڵینەوەی ئەدەبی لە (١٩)همین فیستیڤاڵی گەلاوێژ، سلیمانی، ٢٠١٥.
- خەڵاتی باشترین لێکۆڵینەوەی ئەدەبی لە (٢٠)ەمین فیستیڤاڵی گەلاوێژ، سلیمانی، ٢٠٢٠، چەندانی دیکەش.
- ئەندامی تیپی باواجی بوو لە سەرەتای حەفتایەکانی سەدەی ڕابردوو.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە.
- سەرنووسەری گوڤاری (کلتووری کورد)ە.
- سەرنووسەری گوڤاری (شارەوان)ە.
- بەڕێوەبەری هونەری / بەڕێوەبەری نووسین بوو لە گوڤاری (کەکۆن).

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر فازیل شەورۆ، نووسەر خاتوو نەزەند بەگیخان

بەرهەمەکانی نووسەر فازیل شەورۆ

- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (ژیـار)ە.

شـاعیر و نووسـەر فازیل شـەورۆ، لـە سـاڵی ١٩٨٣ هاوسـەرگیری کردووە خاوەنـی کوڕێک و کچێکە بـە ناوەکانی(ڕەسـەن، تایـەن) خـوا تەمـەن درێژیـان بـکات، بـۆ خۆشـی هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بێت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب کەلەپوور و کەلتووری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامـەی شـاعیر و نووسـەر فازیل شـەورۆ ، کـە لـە سـەر داخوازیـی مـن بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

تیرۆژ ئامێدی

شاعیر و پەخشانووس و چیرۆکنووس و وەرگێڕو شارەزای شیعری(هایکۆ)، خاتوو تیرۆژ ئامێدی ...

ناوی تەواوی(هەناء محەمەد تاهیر)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە تیرۆژ ئامێدی ناسراوە، لە ٢٣-٤-١٩٥٩ لەبەر ئەوەی دایکی نەساغ بووە لە یەکێ لە نەخۆشخانەکانی شاری موسڵ لە دایک بووە، باوکی لەوێ ئامادە نەبووە(ممرضة- سستەر)ەکان، ناویان لێناوە(هناء) ئیدی ئەو ناوەی بۆ ماوەتەوە، لە بەر ئەوەی باوکی فەرمانبەر بووە، ماوەیەک لە ئامێدی و سەرسەنگ ژیاون، لە تەمەنی(٥) ساڵی چووەتە بەر خوێندنی سەرەتایی پۆلی یەکەمی لە ئامێدی تەواوکردووە، ژیانی منداڵی لە نێوان ئاکرێ و ئامێدی و سەرسەنگ بەسەربردووە، دواتر لەبەر هەڵوێستی سیاسیی باوکی دەستگیرکراوە و گواستراوەتەوە ناحیەی(گرمە بني سعد)ی سەر بە پارێزگای ناسریە لە خواروی عێراق، لەوێ لە خوێندن بەردەوام بووە، لە ساڵی ١٩٦٩ جارێکی دیکە گواستراوەتەوە سەرسەنگ، پاش ساڵی ١٩٧٠ هاتوونەتەوە شاری دهۆک.

لە کاتی ڕێزلێنانی لە شاعیر تیرۆژ ئامێدی لە لایەن یانەی(الجیاد)ی ئوردنی

ئەو هەموو خوێندنەکانی بە زمانی عەرەبی خوێندووە، لە تەمەنی(١٥) ساڵان چۆتە خانەی مامۆستایان لە دهۆک و بووەتە مامۆستا لە شار و شارۆچکەکانی دهۆک، زیاتر لە(٤٥)ساڵ لە کەرتی پەروەردە خزمەتی کردووە تا لە ٢٣-٤- ٢٠٢٣ خانەنشینکراوە، ئێستا لە دهۆک نیشتەجێیە.

شاعیر خاتوو تیرۆژ ئامێدی زمانی کوردی و عەرەبی باش دەزانێت، ئەو کاتەی قوتابی خانەی مامۆستایان بووە، حەز و خولیای چووەتە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی، بە خوێندنەوەی دیوانی شیعری شاعیرانی کلاسیکی کوردی و عەرەبیی عێراقی و عەرەبییەکان دەستی پێکردووە، پاشخانێکی ڕۆشنبیری و ئەدەبییي باشی پەیداکردووە، لە ساڵی ١٩٩١ گڕوگاڵی شیعر نووسینی کردووە، ئەو شیعرەکانی خۆی بە شاعیر دکتۆر عەبدولڕەحمان مزووری پیشانداوە، ئەویش ڕێنمایی و ئامۆژگاری کردووە و هانیداوە، پێشی وتووە: پەیوەندی لەگەڵ شاعیر خاتوو هێڤی بەرواری بکات بۆ زیاتر ئاشنا بوون بە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی، دیارە ئەویش هاوڕێیەتی لەگەڵ شاعیر هێڤی بەرواری پەیداکردووە، ئەویش هەر هانیداوە کە بەردەوام بێت لە شیعر نووسین.

شاعیر تیرۆژ ئامێدی بە شیعر و پەخشان و کورتە چیرۆک، بە هەردوو زمانی کوردی وعەرەبی دەستی پێکردووە، دواتریش چۆتە ناو دنیای شیعری(هایکۆ)، شارەزاییەکی تەواوی لە جۆرەکانی شیعری هایکۆ لە(هایکۆ، هایبۆن، تانکا، هایکۆ هەڵبەست) پەیداکردووە، ئەو تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی لەم بوارانەدا بە زمانی کوردی و عەرەبی نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانە:

- شیان و لەیلان، شیعر، ٢٠٠٢.
- وکر الخواطر، پەخشان، ٢٠٠٧.
- پەڕێ سپی، ٢٠١٢.
- ترانیم قصص، ل مسرێ هاتیە چاپکرن، کۆمەکا چیرۆکانە دگەل چیرۆک نڤیسێن عەرەب، پشکا حەفتێ، ٢٠١٧.
- ثورة المطر، هایکو، ٢٠٢٠.
- أریج البنفسج، تانکا هەلبەستن، ٢٠٢٠.
- چەند دیوانێن ئەلیکترۆنی ژی هەنە ل یانەیێن عەرەبی دەرچوینە، گشت

لە لای ڕاستەوە؛ شاعیری فەلەستینی مەحمود ئەبو جابر، نە ناسراوە، شاعیر تیرۆژ ئامێدی

لە لای ڕاستەوە: شاعیری(هایکۆ)فەلەستینی مەحمود ئەبو جابر، شاعیر تیرۆژ ئامێدی

ژێ جۆرێ نوی یێ هەلبەستێ نە ب ناڤێ هایکو هەلبەست.

- نادي الهايكو الحر، ترانيم، هايكو.
- نادي الهايكو العربي، مفاتيح القصيدة، هايكو.
- غمضة عين / هايكو هەلبەستە
- پێلێن چریێ، هایکو هەلبەستە ب زمانێ کوردی و خۆی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی،
- گولدانکا سۆسنا / هایکو هەلبەستێن کوردی نە.

چەندین بەرهەمی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

شاعیر تیرۆژ ئامێدی بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوەی شیعر خوێندنەوە و چالاکیی دیکەی لە شاری دهۆک و شارەکانی دیکەی کوردستان کردووە، چەندین جاریش خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

لە ساڵی ٢٠٠١ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆکە.

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس و نووسەر تیرۆژ ئامێدی هەر سەرکەوتوو و سەرفراز بیت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی.

وا چەند نموونەیەکی شیعر و شیعری هایکۆی شاعیر تیرۆژ ئامێدی-تان بۆ دەنووسمەوە:

شیعر:

دەریا

ناڤ پێلێن پایزۆکا لیلیانا من دا

پێلەکا بوهاری

من رادکێشیت زەلّالی یا ئاڤەکا شین و بنەفشی و تەیسی و تە بەرزە دکەت

تو مەلەڤانی ل سەر

پشتێ د زڤڕی و

ل رەنگێ فەیرۆزی د گەڕی و

دەما سەر ئاڤێ دکەڤی گەرماتی یا سیوانا کەسکە سۆری

کۆمەڵێك شاعیری ژن لە ئێوارە کۆڕێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە یانەی(الجیاد)ی ڕۆشنبیری و پەروەردان لە عەمان وڵاتی ئوردن، لە لای چەپەوە: شاعیر تیرۆژ ئامێدی، ئەوانی دیکە هەر یەك لە دکتۆر إیمان عبدالهادي، فائزة الشهواني، حلا السویدات، کۆڕەکە بەسەرپەرشتی دکتۆر سامر المعاني و ئیدارەدانی دکتۆرە میسون الباز

بەرهەمەکانی شاعیر تیروژ ئامیدی

تـە هەمبێـز دکـەت تـە چ د ڤێتـن ؟! سـەیرانێ ل وارگەهـێ پەلگـە زێڕینـێ بکـەی ؟

یان.. مەلەڤانێ دەریا رەنگان بی ؟!

ئەز ئاڤم .. تو .. چی ؟! چیای ،، تو ب منی بای ،،

هـەر ب. منی ئاگری دیسـان ب منی د نـاڤ خودا ئالۆز نەبە خو بنیاسـە و بێژە مـن،،

تو ،،

هـەم----ی

ژ چی ؟!.

******

هایکۆ هەلبەست:

پشتی مارەکرنی
شەڤانە بەڕکێن خو د برنە

بەرئێک مە و خەما
داقوتە سەرئێک
دارەک کولگولی
تو و خەم
ل سەر سفرا گەرم
عەرشێ تە د هژینیت
هزرێن سادەیا من
لەنگم
ل وەردەکێ د نێرم
چاوا گاڤێن خو ب. هاڤێژم ؟
دوو گاڤن د ناڤبەرا مەدا
ل سیتاڤکا تە د هەلنگڤم
! لەنگ و لارم
پشتا رۆژێ سەر نشیڤ بو ژڤانێ مە

******

هایبۆن

ژڤانێ مە
چار وەرزێن قەلس
عەڤر رەش بوو
ل ژڤانەکی جودا د گەڕیام
بەلگێن پایزێ چەرخەک ل من ڤەدا
و ل من کرن مێهڤان
زڤستان ب مژ و مۆرانڤە
بوهار ب بارانا خەماڤە
هاڤین ب هەستێن زوها و شکەستی ڤە
بەڕێ من دا رۆژا پشت خیل
ڤەگەڕیام ب ئاخینکێن خۆڤە

ل هەر چار وەرزا
بێ ژڤان
دیدار دخۆشن
****

تانکا

هەر تم بارانە
د زلقوتن
چراکێن خەما
بێ بەرسڤ د مینن
سەرەکانییێن هزرێن
,,,,,,,,,,,,,
د سێڕیانادا
سەرکێشێ دیلانێ
توی
ب پێ ئالینکەکێ
خەونێن گەش د بنە لەیلن

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر خاتوو تیرۆژ ئامێدی، هاوڕێم شاعیر و نووسەر ئیسماعیل بادی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - تەلەفزیۆنی کوردستان ٢٤، بەرنامەی(خانومان) ئامادە و پێشکەشکردنی میدیاکار خاتوو گوڵستان محەمەد ئەمین، لە ٢٠-٧-٢٠٢١.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

زوزان سالّح یوسفی

شاعیر و چیرۆک و پەخشاننووس، هونەرمەندی شێوەکار و لیکۆڵەر، خاتوو زوزان سالّح یوسفی..

شاعیر و نووسەر زوزان سالّح یوسفی، لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە زاخۆ لەدایک بووە، ئەو کچی شەهید سەیدا سالّح یوسفییە، لە باوەشی ئەو باوکە شۆڕشگێر و کوردپەروەرە گۆش و پەروەردە کراوە، زۆر سەختیی ژیانی لە دەربەدەری، دوورخستنەوە، گرتن و نەفیکردن بینیوە، لە ساڵی ١٩٨٠ کە خوێندنی ئامادەیی لە بەغدا تەواوکردووە، چونکە هەر لە منداڵییەوە حەز و خولیای لە ئەدەب و هونەر بە تایبەتی هونەری شێوەکاری(نیگار کێشان- رسم) بووە، بۆیە زۆر حەزی لێ بووە بچێتە ئەکادیمیای هونەرەجوانەکان هەر لە بەغدا، بەڵام ئەو کات قوتابیانی کورد ئەگەر لەگەڵ حیزبی بەعس نەبوونایە کەمتر لەو ئەکادیمییە وەردەگیران، هەر بۆیە بە ناچاری چووەتە پەیمانگای ئابووری و کارگێڕی، پاش ساڵی یەکەمی خوێندنی لەم پەیمانگایە، لە ٢٥-٦-١٩٨١ بە پیلانێکی ڕژێمی بەعس باوکی(سەیدا سالّح یوسفی) شەهیدکراوە، ئەوانیش بە ناچاری دەگەڕێنەوە زێدی خۆیان لە شاری زاخۆ.

نووسەر خاتوو زوزان سالّح یوسفی، دەستی کردووە بە پەرەپێدانی

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز کاوە مەحمود، خاتوو زوزان سالح یوسفی

بەهرە و توانای خۆی لە بواری هونەری شێوەکاری بە تایبەتی ڕەسم کردن، دواتر ڕووی لە نووسینی شیعر و کورتە چیرۆک و پەخشان و شانۆنامە و بیرەوەرییەکانی خۆی و خەباتی باوکی لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد کردووە، لەم بوارانەدا چەند بەرهەمێکی بە نرخ و سوودبەخشی بە زمانی عەرەبی نووسیوە و لە چاپیداون و بڵاویشی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- صالح اليوسفي صفحات من حياته و نضاله الوطني مع ديوانه الشعري الكامل، ٢٠٠٩.
- مجموعة قصص قصيرة (نبوءة حلم)، ٢٠١٠.
- مجموعة قصص قصيرة للاطفال و الناشئة(حلم الطفولة)، ٢٠١٢.
- خواطر من ذاكرتي، فيها لمحات من حياة الشهيد صالح اليوسفي في ايام من الثورة الكوردية كما عشتها معه، الطبعة الاولى باللغة

العربيـة، دهـوك ٢٠١٨، الطبعـة الثانيـة باللغـة العربيـة، دار نشـر نفرتيتـي، القاهـرة، مصـر، ٢٠٢٠، الطبعـة الثالثـة، باللغـة الكرديـة، السـليمانية ٢٠٢٢.

چەند بەرهەمێکیشی ئامادەیە بۆ چاپکردن:

- صالح اليوسفي و الحركه التحررية الكردية.
- ومضات فوق قمم كردستان.
- قلمي و ريشتي و ومضاتي.
- مجموعة قصص من ادب الخيال.

خاتـوو زوزان سـالّح يوسـفي، جگـه لـەم بەرهەمانـەی زۆر چالاکانـه بـه نووسینەکانی لـه هۆنراوه و کورتـه چیرۆک و وتـار و لێکۆڵینـەوه لـه بـواری ئافرەتـان و منداڵان و بابەتـی هەمەجۆری دیکه لـه ڕۆژنامـه و گۆڤـار و دیدار و دیمانـه و فیسـتیڤاڵه ئەدەبـی و ڕۆشـنبیرییەکان لـه نـاوەوەی کوردسـتان و عێـراق و وڵاتانـی عەرەبـی وەکو(سـعودیه و کوێـت و جەزائیـر) بەشـداری

لە لای ڕاستەوە: خاتوو زوزان سالّح یوسفی، شاعیری دیار و ناسراوی کورد دکتۆر بەدرخان سندی

کـردووه، هـەر بـە بۆنـەی بەشداربوونیشـی لـەم چالاکییانـە چەندیـن جـار خـەڵات و ڕێزلێنـان و سـوپاس و پێزانینـی پێبەخشـراوە، ئەمانـە هەندێکیانـن:

- بـە لێکۆڵینەوەیـەک بـە ناونیشانی(مسـیرة المـرأة التعلیمیـة بیـن الحاضـر و الماضـي) لـە کێبرکێی (الألوکـة الکبـری) بۆبەهـا و بیروبـاوەڕ و ڕەوشـت لـە وڵاتـی سـعودیە بەشـداریکردووە.
- بـە باسـێک بـە ناوی(کیـف یعیـش طفلـک المعـاق سـعیدا) بەشـداری لـە دیداری(المنـال) لـە شـاری شـاریقەی ئیماراتـی عەرەبـی کـردووە.
- بـە وتـاری(و قـل ربـي زدنـي علمـا)، بەشـداری لـە کێبڕکێی(جیـل إقـرأ) لـە وڵاتـی جەزائیـر کـردووە، خـەڵات و ڕێزلێنانـی بـۆ کـراوە.
- بەباسـێک بـە ناوی(زیـارة إلـی مدینـة عجائـب الثـلاث)، بەشـداری لـە کێبڕکێی(ناجـي جـواد السـاعاتي)، بـۆ ئەدەبـی گـەڕۆک(ادب الرحـلات- الرحالـة) کـردووە.

لەلای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر زوزان سالح یوسفی، نووسەر خەسرەو جاف

لە لای ڕاستەوە: شەهید سەیدا سالْح یوسفی، زوزان سالْح یوسفی

- چیرۆکی(سیمفونیة الغدر) لە ساڵی ٢٠١٨، خەڵاتی کەرکووکی بۆ کورتە چیرۆک وەرگرتووە.
- لە ساڵی ٢٠١٥ بڕوانامەی ڕێزلێنانی نێودەوڵەتی لە(جامعة شعراء الابجدیة) پێبەخشراوە.
- لە شەشەمین کێبڕکێی دەزگای(النور) لە ساڵی ٢٠١٤، لەسەر چیرۆکی(حلم الدراجة) خەڵاتی سێیەمی وەرگرتوە.
- لە کیبڕکێی کوێت بۆ دانانی چیرۆک بۆ منداڵان و لە بواری وەقف و کاری خێرخوازی و خۆبەخشی، لەسەر چیرۆکی(صابر و الحیاة نحو الافضل)،بڕوانامەی ڕێز و پێزانینی پێبەخشراوە.

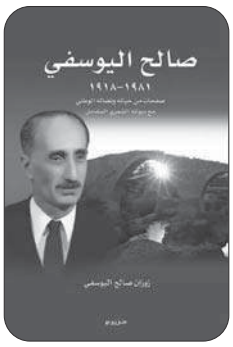

- لە کێبڕکێی(الإبداع لكتابة قصة للاطفال من المدينة المنورة) لە عەرەبستانی سعودی، خەڵات و ڕێزلێنان و خەڵاتی(نقد)یشی لەسەر چیرۆکی(ریم...و مدینتها المنورة) ساڵی ٢٠١٠-٢٠١١ وەرگرتووە.

- لـه سـاڵی ٢٠١١ لـه کێبڕکێـێ سـێیەمی(دیوان النیـل و الفـرات) لەسـەر شـانۆنامەی(الامیر نورالدیـن و الشـیخ الحکیـم) بڕوانامـەی خـەڵات و ڕێزلێنانـی وەرگرتـووە.
- لـه سـاڵی ٢٠١٠ خەڵاتـی یەکەمـی کورتـه چیرۆکـی لـه کێبڕکێـی دووەمـی کورتـه چیـرۆک لە(دیـوان النیـل و الفـرات)ی ئەدەبـی لەعێـراق، لەسـەر چیرۆکی(حلـم الطفولـة) پێبەخشـراوە.

نووسەر و شاعیر خاتوو زوزان سالْح یوسفی لە کاتی وتار خوێندنەوە

شاعیر و نووسەر خاتوو زوزان سالْح یوسفی

بەرهەمەکانی نووسەر زوزان سالح یوسفی

- لە سالّی ٢٠١٠ لە میهرەجانی(النور للادب و الشعر العالمي)لەسەر هۆنراوەی(إلى غزة...و إلى محمود درويش... و اطفال الحجارة) خەلّات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

لە چەندین شوێن و بۆنەی دیکەدا خەلّات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

نووسەر و شاعیر و هونەرمەندی نیگارکێش، خاتوو زوزان سالّح یوسفی، دەیان وتار و لیکۆلّینەوەی سیاسی و کۆمەلّایەتی و فیکری و هونەری و بابەتی دیکەی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بلّاوکردۆتەوە، لەوانە:(شبكة الألوكة الثقافية، شبكة

اورنينا الثقافية، شبكة كتابات في الميزان، مجلة المنال، مركز النور، مدونة حي بن يقظان للادب الاطفال، صوت العراق و چەندانی دیکەش).

هەروەها چەندین دیمانە و لێدوانی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی لەگەڵدا کراوە، بە ڕاشکاوی و بوێرانە هەڵوێستی خۆی بەرامبەر ڕووداوە هەنووکەییەکان دەربڕیوە، لەسەر سێ کورتە فلیمی بەڵگەیی کە باس لە ژیان و خەباتی شەهید سەیدا سالّح یوسفی دەکات تەلەفزیۆنی ڕووداو چاوپێکەوتنی لەگەڵدا کردووە، ئەو ئێستا لە دهۆک نیشتەجێیە، لە مالّپەڕی فەیسبووکی خۆی زۆر چالاکانە، هونراوە و وتاری هەمەجۆر بلاّودەکاتەوە، هەر سەرکەوتوو سەرفراز بێت و نموونەی هەر زۆر بێت لە کۆمەڵی کوردەواریماندا.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر و هونەرمەندی نیگارکێش، خاتوو زوزان سالّح یوسفی، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر مستەفا زەنگەنە

مامۆستای زانکۆ و پسپۆڕی زمانی کوردی، شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆمانnووس و ڕۆژنامەنووس، دکتۆر مستەفا زەنگەنە...

ناوی تەواوی(مستەفا محەمەد کەریم)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە مستەفا زەنگەنە ناسراوە، لە ساڵی١٩٤٧ لە ناحیەی(قادر کەرەم)ی سەر بە پارێزگای کەرکووک لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایک بووە، باوکی مامۆستا بووە و یەکەمین کەس بووە فێری ئەلف و بێی کردووە، لە ساڵی ١٩٥٨ چووەتە بەر خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی قادر کەرەم و تەواوی کردووە، دواتر چوونەتە شاری کەرکووک، خوێندنی ناوەندی لە ناوەندیی(ئیمام قاسم و چەمچەماڵ و عەلی حیکمەت)ی ئێواران لە کەرکووک تەواوکردووە، لەم ماوەیەدا باوکی بەسەردا گیراوە، ناچار بووە شان بداتە بەر ئیش و کار و کرێکاریشی کردووە، پاشان خوێندنی ئامادەیی لە دواناوەندی(مصلی-موسەڵا) بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٢-١٩٧٣ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە

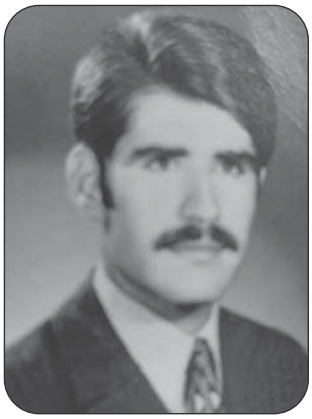

شاعیر و چیرۆکنووس دکتۆر مستەفا زەنگەنە بە جاحێلی

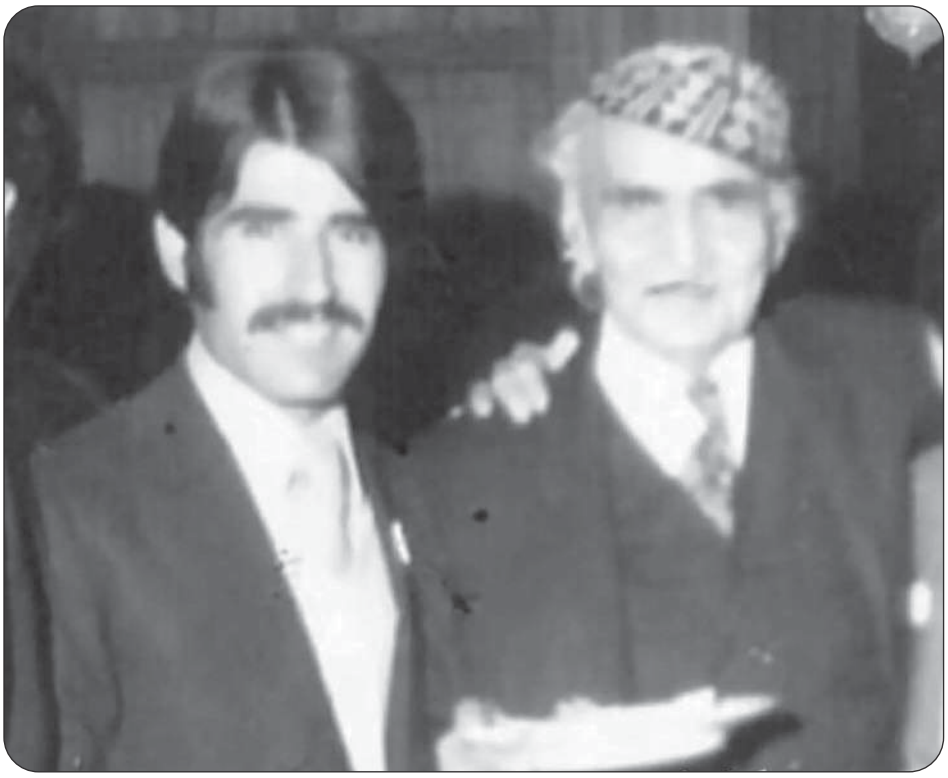

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورەی عێراقی و عەرەبی محەمەد مەهدی جەواهیری، دکتۆر مستەفا زەنگەنە

بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بەدەستهێناوە و وەکو مامۆستا لە ئامادەیی(شۆریجە)ی ناو شاری کەرکووک دەستبەکاربووە، لەبەر هەڵوێستە سیاسییەکانی ماوەیەک دەستگیرکراوە، دواتر ئازادکراوە و کردوویانەتە مامۆستای سەرەتایی لە قوتابخانەی(تەوەکەل)ی سەر بە ناحیەی ئاغجەلەری قەزای چەمچەماڵ، پاش ساڵێک گواستراوەتەوە ناو شاری چەمچەماڵ لە قوتابخانەیەکی شەوان دریژەی بە خزمەتکردن داوە، دواتر بۆتە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی، بەڵام دیسان هەر لەبەر هەڵوێستە سیاسییەکانی لەم وەزیفەیە دەرکراوە و کراوەتەوە مامۆستای سەرەتایی.

دکتۆر مستەفا زەنگەنە لە ژیانی خۆی و وەزیفیدا ساردو گەرمی و سەختیی ژیانی زۆر بینیوە، هەر لەژێر فشاری دام و دەزگاکانی ڕژێمی بەعس لە کەرکووک، لەسەر داخوازیی خۆی گواستراوەتەوە شاری هەولێر، تا ئێستاش هەر لەوێ دەژیێت.

شـاعیر و نووسـەر مسـتەفا زەنگەنـە ماوەیـەک مامۆسـتا بـووە لـە پەیمانـگای ئامادەکردنـی مامۆسـتایان لـە نـاو شـاری هەولێـر، سـاڵی ١٩٩٠ بڕوانامـەی ماسـتەری لـە زمانـی کـوردی لـە زانکۆی سـەڵاحەدین وەرگرتـوە، نامـەی ماسـتەرەکەی بـە ناونیشـانی(کار و ئەرکـی لـە سینتاکسـدا)بووە، پـاش ماوەیەکـی کـەم وەکـو مامۆسـتای زمانـی کـوردی لـە کۆلێـژی ئادابـی زانکـۆی سـەڵاحەدین و دواتـر بەشـی زمانـی کـوردی لـە کۆلیـژی پـەروەردی هەمـان زانکـۆ و سـەرۆکی بەشـی زمانـی کـوردی بـووە.

لـە دوای ڕاپەڕینـی سـاڵی ١٩٩١، ماوەیـەک ڕاگـری کۆلیـژی پـەروەردە و

لە لای ڕاستەوە: هاوسەری دکتۆر مستەفا زەنگەنە، دکتۆر مستەفا زەنگەنە

ماوەیەکیش بەرپرسی بەڕێوەبردنی ناوەندی ڕۆشنبیریی زانکۆی سەڵاحەدین بووە، لە ساڵی ٢٠٠٢ دکتۆرای لە زمان و ئەدەبی کوردی بەدەستهێناوە و نامەی دکتۆراکەی لەژێر ناونیشانی(ڕەنگ لە زمانی کوردیدا) بووە، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن وەکو بەڕێوەبەری ڕاگەیاندن لە وەزارەتی خوێندنی باڵای حکومەتی هەرێمی کوردستان، لە ساڵی ٢٠١٢ لە سەر داخوازیی خۆی خانەنشینکراوە.

شاعیر و نووسەر مستەفا زەنگەنە، لە ساڵی ١٩٦٢ دەستی بە شیعر نووسین کردووە، بەڵام بڵاوی نەکردوونەتەوە و هەمووشی لێ فەوتاون، لە ساڵی ١٩٦٨ یەکەمین شیعری بە ناوی(بێ ئومێدی) نووسیوە، کە هونەرمەند قادر مەردان کردوویەتی بە گۆرانی و لە ئێزگەی کوردیی بەغدا تۆماری کردووە، دواتر چیرۆک و ڕۆمان و چەندین لیکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی و ئەکادیمی لە بوارەکانی زمان و بابەت و هەمەجۆری

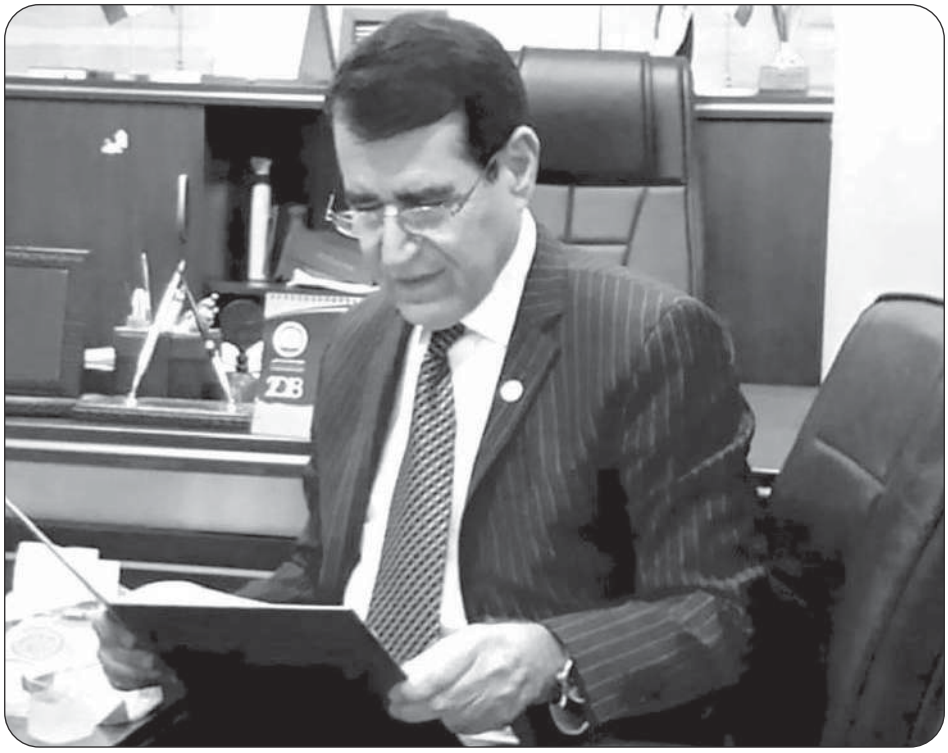

شاعیر و نووسەر مستەفا زەنگەنە

دیکه نووسیوه، ئەو ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەیە، پاڵەوانی چیرۆک و ڕۆمان و شیعرەکانی بەشی زۆری ناوی ئاژەڵ و گیانداری بەکارهێناوە، تا ئێستا(١٤)کتێبی چاپ کردوون و بڵاوکردۆتەوە، ئەمانە هەندێکیانن:

- گوڵ و ژن و چیا، کۆمەڵە شیعر.
- ڕووبارە ئاوێنە، کۆمەڵە شیعر.
- مۆمستان، شیعر.
- کەناری کۆمەڵی، چیرۆک.
- هەوزەکەی ئاوایی، ڕۆمان.
- ڕەنگ لە زمانی کوردیدا، نامەی کتۆرا.
- کارو ئەرکی لە سینتاکسدا، نامەی ماستەر.
- شێواز و ڕێگاکانی داڕشتن.
- شێواز و ڕێگاکانی گوتنەوەی ئەلف و بێ.
- مۆدێرینە و کاری ڕێکخسینی حزبی.
- دراماى(پاداشت)، کە بە(٩) ئەڵقە کراوەتە زنجیرە دراما.
- (١٠) کتێبیشی ئامادەیە بۆ چاپ.

زیاتر لە(٥٠) پارچە شیعری شاعیر مستەفا زەنگەنە، ئاوازی بۆ دانراوە و لە لایەن هونەرمەندانی کورد کراونەتە گۆرانی، لەوانە(بێ ئومێدی، ئەی سەمەرقەندەکەی دەم نوقڵ و نەبات، سروودی کەرکووک، ئەو یارە چەند جوانە و چەندانی دیکەش)، هەر یەک لە گۆرانبێژان(عەلی مەردان، قادر مەردان، تیپی باواجیی کۆیە، تارا ڕەسوڵ، سالار ئاوارە، تیپی شالاوی کەرکووک، دیاریی بەرزنجی، عەبدولقادر ئەسعەد، دانا عەبدولقادر، دڵنیا قەرەداغی و چەندانی دیکە) هۆنراوەی مستەفا زەنگەنە- یان بە گۆرانی وتووە.

ژیان و بەرهەمەکانی شاعیر مستەفا زەنگەنە، لە لایەن هونەرمەندی دەرهێنەری ناسراو(مەعروف) کراوەتە کورتە فلمێک لە تەلەفزیۆنی کەرکوک

پەخشکراوە.

شاعیر و نووسەر دکتۆر مستەفا زەنگەنە، لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕێکخراوەیی و پیشەیی و ڕاگەیاندن چەندین چالاکیی نواندووە لەوانە:

- ماوەیەک بەرنامەی(هەر جارەی تەوەرێک)لە تەلەفزیۆنی هەرێمی کوردستان ئامادە و پێشکەش کردووە.
- ئەندامی دەستەی دامەزرێنەری(زانکۆی کتاب) لە(ئالّتون کۆپری- پردێ) بووە، ماوەیەکیش ڕاگری کۆلێژ بووە هەر لەوێ، دوای نەمانی ڕژێمی بەعس ماوەیەکیش ڕاگری کۆلێژی پەروەردەی کەرکووک بووە، ئێستاش مامۆستایە لە زانکۆی نێو دەوڵەتی(تیشک).
- ماوەیەک سەرۆکی دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەق بووە.
- ئەندامی دەستەی دامەزرێنەری سەنتەری ڕۆشنبیریی کەرکووک بووە.
- ماوەیەکیش ڕاوێژکاری گۆڤاری شایان بووە.

ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی کەرکوک بووە.

- بەشداری لە دەیان دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی کردووە.
- دەیان کۆڕ و کۆبوونەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری ئەنجامداوە.
- سەرۆکی لێژنەی پرۆگرامەکانی خوێندن بووە لە وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان.

چەندین چالاکیی دیکەش.

شاعیر و نووسەر دکتۆر مستەفا زەنگەنە، هەر چەندە تۆزێ بە سالّدا چووە، بەلّام هێستا زۆر چالاکە، لە مالّپەڕی فەیسبووکی خۆی، وتار و لیکۆلّینەوە و توێژینەوە و ڕەخنەی ئەدەبی و بیروبۆچوونی خۆی سەبارەت بە ڕووداوەکان، بە ڕاشکاوی دەخاتە بەردەم لایەنە پەیوەندیدارەکان.

ئەو هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی پێنج کوڕ و چوار کچە، خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی.

وا پارچه شیعرێکی شاعیر مستەفا زەنگەنە-تان بۆ دەنووسمەوە:

هەنگی ڕۆح.....

ژیان بەخۆی چەند ساڵێکە
تۆش بەم جۆرە دەیشێوێنی
هەنگی ڕۆحم لەگوڵزاری
باخی جوانیت دەتۆرێنی
چ بەرداره تۆ بەم شێوە
گڕ بەرئەدەی لە خەرمانم
دڵەڕاوکە و نیگەرانی
دەکەیتە ماکی ژیانم
دەتۆ وەرە بە ماچێکی
ڕۆژووی ویسالم بشکێنە
کۆتایی بەم ماجەرایەو
کارەساتەی من بهێنە
دڵنیابە تەنها ئاوا
ئەم دنیایەت دەکرێتەوە
دەبیت بەحۆریی ئاسمان و
بۆ بەهەشتیش دەچیتەوە
دەسم دەگری و لەسەربالّت
دەمبەی بۆلای جاویدانی
وەک شەم دەبی بەتینی خۆر
بۆخۆشەویستیی یەزدانی
لە دیوانی شیعرەکانما
دەبیتە پەنجەرەی بینین
لەبۆ وشەی پڕ گریانم
خۆت دەبیتە قولّپی ئەسرین

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی فەیسبووکی دکتۆر مستەفا زەنگەنە، لە ١٩-١-٢٠٢٠.

٢ - تەلەفزیۆنی ڕەسەن، فلمێکی دوکیومێنتاری(بەرنامەی من).

٣ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(ئەمڕۆ) وتارێکی دکتۆر مستەفا زەنگەنە، ٢٤-٩-٢٠٢٢.

٤- KIRKUK TV، بەرنامەی گەوهەرەکان، ئامادە و پێشکەشکردنی میدیاکار هەڵمەت هوشیار، لە ٢٣-١٢-٢٠٢١٢.

٥ - کورتەیەک ژیاننامەی دکتۆر مستەفا زەنگەنە، لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕەزا شوان

شاعیر و نووسەر ڕۆژنامەنووس، شارەزای ئەدەب و هونەری منداڵان، لێکۆڵەر و توێژەر وەرگێڕ، مامۆستا ڕەزا شوان .....

ناوی تەواوی(ڕەزا سالّح عەلی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ڕەزا شوان ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٦ لە گوندی(گۆگجە)ی ناوچەی شوانی سەر بە پارێزگای کەرکووک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، لە ساڵی ١٩٥٢ مالّیان چۆتە کەرکووک، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی شۆریجە و ناوەندی لە ناوەندیي ئیمام قاسم و ئامادەییشی لە ئامادەیی(مصلی- موسەڵلا) بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٦-١٩٦٨ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە(باقوبە- دیالە) بە پلەی یەکەم لەسەر ئاستی هەموو عێراق تەواوکردووە، لە ٩-٣-١٩٦٩ وەکو مامۆستا لە قوتابخانەی(بادەوای سەرەتایی) لە گوندی بادەوای سەر بە ناحیەی(لەیلان)ی دەوروبەری شاری کەرکووک دەستبەکار بووە، لە مانگی ١٢ی ساڵی ساڵی ١٩٧٠ گواستراوەتەوە قوتابخانەی(مەشخەڵ)ی سەرەتایی لە ناو شاری کەرکووک، وانەی زمانی کوردی و بیرکاری بە پۆلی پێنجەم و شەشەمی وتووەتەو، لە ساڵانی ١٩٨٠- ١٩٩٠ لە قوتابخانەکانی(عائیشەی تێکەڵاو) لە گەڕەکی ڕەحیماوە، ناوەندی ١١ی ئاداری کچان، ناوەندی مەیسەلونی کچان، ناوەندی ئیمام قاسمی کۆڕان، قوتابخانەی سەرەتایی

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورەی کورد لەتیف هەڵمەت، نووسەر ڕەزا شوان

ئیمام قاسمی شەوان) درێژەی بە خزمەتکردن داوە لە بواری پەروەردە و فێرکردن.

شاعیر و نووسەر ڕەزا شوان لە ساڵانی ١٩٩٠-١٩٩٥ بۆتە جێگری بەڕێوەبەری قوتابخانەی(١٤ ی ڕەمەزان) هەر لە ناو شاری کەرکووک، لە بەر هەڵوێستە سیاسییەکانی کەوتۆتە ژێر فشاری دەزگا ئەمنی و ڕێکخستنەکانی ڕژێمی بەعس، بۆیە لە ساڵی ١٩٩٥ لەسەر داخوازیی خۆی خانەنشینکراوە، لە ساڵی ١٩٩٦ کوردستانی بەجێهێشتووە و ڕووی لە هەندەران کردووە، ماوەیەک لە تورکیا و ساڵێکیش لە وڵاتی ئەڵمانیا ماوەتەوە، ساڵی ١٩٩٩ لە شاری(بێرگن) لە وڵاتی نەرویج نیشتەجێ بووە.

لە ساڵی ٢٠٠٠-٢٠٠٢ لە وڵاتی نەڕویج

خۆبەخشانە وانەی زمانی کوردی بە قوتابییانی کورد لە شارەکانی(قۆس و بێرگن) وتووەتەوە، دوو ساڵیش لە کۆمپانیای(Free Tex فری تێکس) کە کۆمپانیایەکی خێرخوازی بووە، کاری کردووە، ماوەی(١١) ساڵیش لە دائیرەی بەریدی سەرەکی (تێرمینال پۆست) ی شاری بێرگن کاری کردووە، لە ٣٠-٦- ٢٠١٨ خانەنشین بووە

سەرەتای دەستپێکردنی نووسینی شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس ڕەزا شوان دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (١٩٦٤) کە بە نووسینی هەمەچەشنە بە شداریی لە بەرنامەی (گۆڤاری ئێزگە) کە بەرنامەیەکی هەفتانەی ڕادیۆی کوردی بوو، شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار عەبدوڵڵا عەباس ئامادە و پێشکەشی دەکرد، هەر لەم ساڵیشدا، هۆنراوەیەکی نووسیوە، گۆرانیبێژ (محەمەد قەدری) کردوویەتیی بە گۆرانی و لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا تۆماری کردووە، دواتر لە ساڵی(١٩٦٧) بۆ یەکەم جار نووسینێکی لەژێر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ڕەزا شوان، نووسەر ڕۆستەم خامۆش

ناوی (لە سایەی زانیاری)دا لە ڕۆژنامەی (الاخبار) کە لە (بەغدا) دەردەچوو(لاپەڕە کوردییەکەی)بڵاوکردۆتەوە، ئیدی چۆتە ناو دنیای نووسین، تاوەکو ئێستا بەردەوامە لە نووسینە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و فیکری و سیاسی و وەرگێڕان و لێکۆڵینەوە و تۆێژینەوە و بابەتی هەمەجۆری دیکە، بەشی زۆریشی لە گۆڤار و ڕۆژنامە کوردی و عەرەبییەکان و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی بڵاوکردۆتەوە و دەکات، بە تایبەتیش دەربارەی، پەروەردەی منداڵان، هۆنراوە و چیرۆک بۆ منداڵان، بابەتی هەمەچەشنی دیکە، ئەو زیاتر حەزی لە بواری ئەدەبیاتی منداڵانە، تا ئێستا نزیکەی (٥٠٠) نووسینی جۆربەجۆری لە سایتە ئەلیکترۆنییەکانی(ئەمڕۆ، ماڵپەڕی خۆی (ماڵپەڕی ڕەزا سالح) بڵاوکردۆتەوە و پاریزراوە)، نزیکەی (٢٥٠) نووسینیشی لە سایتەکانی (وتاری کورد، کوردستانپۆست) بە ناوی (ڕەزا شوان) هەوە بە ئەرشیف کراون. کە لە ساڵی (٢٠١٠ - ٢٠٢٣) نووسیویەتی، نووسینەکانیشی لەم ڕۆژنامە و گۆڤارانە بڵاوکردۆتەوە

پۆلێك لە نووسەران لە یەکەمین کۆڕبەندی پەروەردە و ئەدەبی منداڵان، لە سلێمانی ساڵی ٢٠٢٢

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ڕەزا شوان لە کاتی نمایش و واژۆکردنی کتێبی مینا و سێ ورچ لە کتێبخانەی کاریزی لە کەرکووک ساڵی ٢٠٢٣

(بەیان، هاوکاری، ڕۆژی کوردستان، الاخبار، ڕەنگین، تەندروستی و کۆمەڵ، ژین، گزنگ، ئەستێرە، پەپوولە، سۆڕە، ڕووداوی منداڵان، پەروەردە، جۆلانێ، گڕوگاڵی نوێ، ڕۆژی سولێمانی، کوردجییەنەس، هەنگ، ڕووداوی منداڵان، ئاراستەی پەروەردەیی، کۆماری ڕۆژ، بانەڕۆژ، شیکار، هەواڵ نیوز، سیروانی نوێ، کوردستانی نوێ، گوڵان، هەولێر، ژیار، گۆڤاری تی ڤی، شارباژێر، دیالۆگ، نەهری، گوڵچن، هتد).

بە زمانی نەرویجیش لە ڕۆژنامەی (هۆردەلاند) و گۆڤاری (لاوڤ) دا، چیرۆکی منداڵان و پەندی کوردی بڵاوکردۆتەوە.

چەندین بەرهەمی ناوازەشی لە بوارەکانی ئەدەبی منداڵان و چیرۆک و وەرگێڕان لە چاپداوە و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- هەڵەشەیی ، چیرۆک بۆ منداڵان، چاپخانەی (سەلمان ئەلئەعزەمی) لە بەغدا (١٠٠٠) دانەی لێ چاپکراوە، ساڵی ١٩٧٠.
- گوڵبژێرێک لە وتەکانی ناوداران، لە لایەن یەکێتیی نووسەرانی کورد ـ لقی کەرکووک لە چاپخانەی (کارۆ) لە سلێمانی چاپ کراوە، ساڵی ٢٠١٢.
- سروودی من ، کۆمەڵە هۆنراوەیەک بۆ منداڵان، چاپخانەی (ئاراپخا) لە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ڕەزا شوان، بەڕێز خاتوو ناز فەلەکەدین بەڕێوەبەری کتێبخانەی گشتیی هەولێر

کەرکووک چاپ کراوە، چاپی یەکەم ٢٠١٢، چاپی دووەم (٢٠١٥).

- سرودی من لە چاپخانەی (رؤی للطباعة والنشر) لە سلێمانی چاپکراوە، ٢٠١٧.
- چاوپێخشانێک بە مێژووی ئەدەبی منداڵان. لێکۆڵینەوەیە، لە بڵاوکراوەکانی کۆمەڵەی ڕووناکبیری و کۆمەڵایەتیی کەرکووک، لە چاپخانەی (کارۆ) لە سلێمانی ساڵی ٢٠١٥ چاپکراوە.
- گۆڵزاری چیرۆک بۆ منداڵان، (٣٣) چیرۆکە، لە چاپخانەی (رؤی للطباعة والنشر) لە سلێمانی ساڵی ٢٠١٩ چاپکراوە.
- چەپکێک لە لایلایەی دایکانی کورد، لە چاپخانەی (رؤیا للطباعة والنشر) لە سلێمانی ساڵی ٢٠١٩ چاپکراوە.
- یەکەم گەشتی مرۆڤ بۆ سەر مانگ، بۆ هەرزەکان و لاوانە، ساڵی (٢٠٢١) لە لایەن (پرۆژەی قەفتان) لە چاپخانەی (کارۆ)، لە سلێمانی چاپکراوە.

- ڕۆشنبیریی منداڵان، چاپخانەی (کارۆ)، سلێمانی، ساڵی ٢٠٢٢.
- مینا و سێ ورچ، چیرۆک بۆ منداڵان، لە ئینگلیزییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، لە لایەن ڕێکخراوی گەشەپێدانی مەدەنیەت (سی دی ئۆ) لە چاپخانەی کارۆ لە سلێمانی ساڵی ٢٠٢٣ چاپکراوە.
- یەکەم ژمارەی گۆڤاری (گزنگ)ی ئامادەکردووە و لە ساڵی ١٩٧٢ لە چاپخانەی (الشمال) لە کەرکووک چاپکراوە.

شاعیر و نووسەر ڕەزا شوانی، چەندین چالاکیی دیکەی لە بوارەکانی ئەدەب و هونەری منداڵان و کاری ڕێکخراوەیی و پیشەیی بۆ خزمەتکردنی زمانی ئەدەبیی کوردی نواندووە، ئەمانەی خوارەوە هەندێکیانن:

- لە ساڵی (٢٠٠٢)، لە گەڵ مامۆستا (مەهاباد حەمەسوور) و سێ کەسایەتیی دیکە، لە شاری بێرگن لە نەرویج(کۆمەڵەی منداڵ دۆستانی کوردستان ـ کۆمەک) یان پێکهێناوە، کە بە پارە یارمەتیی منداڵانی کەم دەرامەتی کوردستانیان داوە، بۆ ئەوەی لە خوێندن دانەبڕێن.
- لە ساڵی (٢٠٠٧)، لە شاری (بێرگن) لە وڵاتی (نەرویج) لەگەڵ چەند هاوڕێیەکی گرووپێکیان پێکهێناوە بە ناوی (گرووپی داکۆکیکردن لە

لە لای ڕاستەوە: خاتوو جوان بابان هاوسەری نووسەر ڕەزا شوان، نووسەر ڕەزا شوان

کەرکووک و ناوچە داگیرکراوەکان دیکەی کوردستان) چەند بەیاننامەیان بڵاوکردۆتەوە.

- لە ساڵی (٢٠٠٤ - ٢٠٠٥) لە شاری (بێرگن) بۆ یەکەم جار لە (نەرویج) لەگەڵ چەند خوشک و برایەکی دیکە (ڕادیۆی کوردستان)ی کردۆتەوە، کە ڕادیۆیەکی لۆکاڵی بوو، هەفتانە بۆ ماوەی دوو کاتژمێر بە زمانی کوردی بەرنامە و بابەتی هەمەچەشنەیان پەخشکردووە، گوێگری کوردی زۆری هەبوو، هەموو پرۆگرامەکان و بەرنامەکان خۆی ئامادەی دەکردن، هەر خۆشی بەرنامەیەکی هەفتانەی ئامادە و پێشکەش کردووە، بە ناوی (مێژووی کەرکووک).
- لە ساڵی (٢٠٠٠- ٢٠٠٢) جێگری (کۆمەڵەی کولتووری کوردی ـ لە شاری بێرگن ـ لە هەرێمی هۆردەلاند) و بەرپرسی (لیژنەی رۆشنبیری) بووە، چەندین کۆڕ و ئاهەنگیان ساز کردووە.
- لە ساڵی (٢٠٠٢) لەگەڵ چەند مامۆستایەک (گروپی هونەری کوردی و بەشی هونەریی منداڵان) یان دامەزراندووە، چەندین شانۆگەریی منداڵان و هەڵپەڕکێی منداڵان و چالاکیی دیکەیان نمایشکردووە، بە ئاڵای کوردستانەوە بەشداریان لە ڕۆژی نەتەوایەتیی نەرویج و ڕۆژی کەلتووری نەتەوەکان کردووە، (شڤان ڕەزا) کە کوڕە بچووکی نووسەر ڕەزا شوانە، ئەندامێکی چالاک و بە توانای ئەم تیپە بووە.

لە (٢٥ ـ ١٠ ـ ٢٠٠٦) بۆ یەکەمین جار لە (نەرویج) دا، کۆمەڵەیەکی بە ناوی (کۆمەڵەی منداڵانی کورد / لە نەرویج) دامەزراندووە، هەر بە

بەرهەمەکانی نووسەر ڕەزا شوان

نـاوی ئـەم کۆمەڵەیـەوە، گۆڤارێکـی وەرزییـان بـە نـاوی (کوردیلەکـان)، کـە بـە هـەر دوو زمانـی کـوردی و نەرویجی بـۆ منداڵانی کورد دەرکردووە، پێنج ژمـارەیـان لـێ دەرچـووە، خۆشـی سەرنووسـەری ئـەم گۆڤـارە بووە، هـەر خۆشـی نـاوی (کوردیلەکـان)ی لێنـاوە.

- تـا ئێستا نۆ کـۆڕی ئەنجامداوە، کـە شەشیان تایبـەت بـووە بـە ئەدەبی منـداڵان.

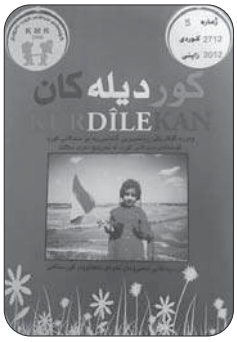

نووسـەر ڕەزا شـوان چەندیـن جـار خـەڵات و ڕێزلێنانـی لـە لایـەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشـنبیرییەکانی عێراق و کوردسـتان و دەرەوەی کوردسـتان بـۆ کراوە لەوانـە:

- لە سـاڵی (١٩٦٨)، خەڵاتی (قوتـابیی دەرچـووی یەکەمی پەیـمانگای ئامادەیـی مامۆسـتایان ـ لـە باقووبـە ـ دیالە) وەرگرتـووە، کـە خەڵاتی ئـەم لایەنانـە بـوونە (خەڵاتی پارێـزگاری دیالـە ـ کاتژمێرێکـی زێرینـی دەسـت، خەڵاتـی سـەندیکای مامۆسـتایانی دیالـە ـ سـێتێک پێنـووس پاندانـی پارکـەری ـ٥١ـ ی ئەمریکـی ،خەڵاتـی بانکـی ناوەندیـی عێراقـی ـ دە دینـار، خەڵاتی سـتۆدیۆی ئەمـەل ـ گـرتن و گەورەکردنـەوەی وێنەیەکـی، چەنـد خەڵاتێکی تایبەتی پەیمانگـای ئامادەکـردنی مامۆستایانی لـە باقووبـە).
- لە ماوەی مامۆستای و خزمەتکردنیدا لە کەرتی پەروەردە(٢٥) سوپاسنامەی فەرمـی لـە بەڕێـوەبەرێتیی پـەروەردەی کەرکووک ـ وەزارەتـی پـەروەردە وەرگرتـووە، لـە سـەر ڕێژەی لـە سـەدا سـەدی دەرچـوونی قوتابییەکانـی لـە تاقیکردنـەوە گشـتییەکانی (پـۆلی شەشـەم) لـە وانەکانـی بیـرکاری و کوردی و مێژوو و جوگـرافیادا، کـە ئـەو ئـەم وانـانەی وتـووەتەوە.
- لە سـاڵی (١٩٨٥) ، خەڵاتی بەرنامەی (جیهـانی منـداڵان) وەکو بەرنامەیەکی سـەرکەوتوو بـۆ منـداڵان، لـە لایـەن بەڕێوەبەرێتیـی گـشتیی تەلەفـزیۆنی عـێراق، دوو کاتژمێـری گرانبەهـای وەرگرتـووە، بـە هـۆی ئامـادە و پێشکەشـکردنی بەرنامەی(نـازەنین حەمـەلاو).

- ساڵی (١٩٧٣) خەڵاتی یەکەمی (هۆیەکانی فێرکردن لە بیرکاری) دا وەرگرتووە، کە ئامێرێکی ساکاری دروستکردبوو، بۆ بە ئاسان فێربوونی بیرکاری لە پۆلی و پێنج و شەشەم، لە پێشانگای هۆیەکانی فێرکردن لە بەغدا، بە باشترین هۆی فێرکردن لە بیرکاریدا هەڵبژێردرا و خەڵاتی یەکەمیان پێ بەخشیوە.

- لە ساڵی (٢٠٠٧) لە (پێشبڕکێی ئەدەبی منداڵان)، کە لە لایەن (وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان) ڕێکخرابوو، دوو خەڵاتی یەکەم لە (هۆنراوە) و دووەم لە(چیرۆک) بۆ منداڵان وەرگرتووە. کە لەلایەن وزیری ڕۆشنبیری ڕەوانشاد (فەلەکەدین کاکەیی) یەوە، پێشکەشی کراوە. خۆی ئامادە نەبووە بڕایەکی لە هەولێر بۆی وەرگرتووە.

- لە ساڵی (٢٠١٢) لە ساڵڕۆژی (١١٤) ی ڕۆژنامەگەریی کوردیدا، لقی کەرکووکی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان، (قەڵغانی ڕۆژنامەنووسانی کوردستان) یان پێ بەخشیوە. کە لە دەرەوەی وڵات بووە، ئەو بە ڕێزلێنانێکی گەورەی دەزانێت.

- قەڵغانی گۆڤاری (شارباژێڕ) و قەڵغانی (گۆڤار تی ڤی) پێ بەخشراوە. شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێر و ڕۆژنامەنووس و چالاکوانی بواری ئەدەب و هونەری منداڵان، ڕەزا شوان زیاتر لە(٥٠) ساڵە بەردەوامە لە خزمەتکردنی زمان و ئەدەبی کوردی و ئەدەب و هونەری منداڵان، ئێستاش هەر چالاکە و ناوبەناو بابەتێکی ئەدەبی، ڕەخنەیی، لیکۆڵینەوە، لە ماڵپەڕی خۆی یان لە سایتە ئەلیکترۆنییەکان بڵاودەکاتەوە، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی و ئەدەب و هونەری منداڵە چاو گەشەکانی کوردستان.

سەرچاوەکان

١ - ژیاننامەی نووسەر ڕەزا شوان، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەمین محەمەد

شاعیر و چیرۆکنووس و ڕۆمانننووسی بواری ئەدەبی منداڵان، لێکۆڵەر و توێژەر و ڕەخنەگر، ئەمین محەمەد...

ناوی تەواوی(حەمەئەمین محەمەد ئیسماعیل)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ئەمین محەمەد ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٢ لە شاری سلێمانی لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی بەشی(وێژەیی-ادبي) هەر لە شاری سلێمانی بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە.

لە منداڵییەوە خولیای زمان و ئەدەبی کوردی بووە، بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی دەستی پێکردووە، دواتر شیعری شاعیرانی عێراقی و عەرەبی و شاکارە جیهانییە وەرگێڕدراوەکانیشی خوێندۆتەوە، پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیری باشی پەیدا کردووە، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر کردووە، نۆبەرەی بەرهەمەکانی پارچە شیعرێک بووە لە ساڵی ١٩٨٦ لە گۆڤاری کاروان بڵاوی کردۆتەوە، یەکەم کۆمەڵە شیعری خۆشی کە بە ناوی(هەڵوێست) بووە، لە ساڵی ١٩٩١ چاپ و بڵاوکردۆتەوە، لە ساڵی ٢٠٠٨ ڕووی لە نووسینی شیعر و چیرۆک و ڕۆمان بۆ منداڵان کردووە، سەرەڕای لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و ڕەخنەگرتن و بابەتی هەمەجۆری دیکە،

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ئەمین محەمەد، شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس

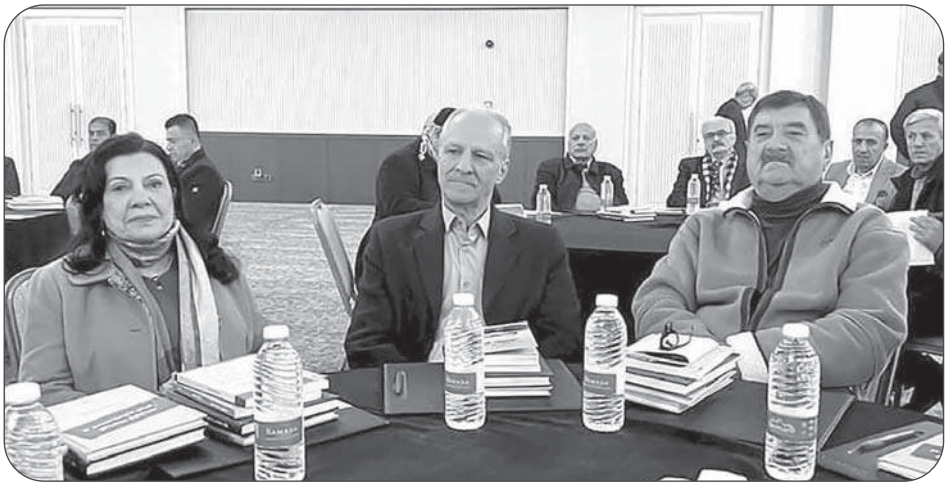

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر فاروق قەرداغی، شاعیر ئەمین محەمەد، خاتوو سەعدە مەحموود

لـەم بوارانـەدا(١٢) کتێبـی چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە، دوو کتێبیـان بـە هاوبەشـی لـە گـەڵ نووسـەرانی دیکـەی بـواری ڕەخنەگرتـن، هەمـوو ئـەو بەرهەمانـەی بـە زمانێکـی کوردیـی سـادە و سـاکار و ڕەوان نووسـیوە کـە ئەمانـەن:

١- هەڵوێست، شیعر سالّی ١٩٩١ .

٢- مالّی باران، شیعر بۆ منداڵان سالّی ٢٠١٠ .

٣- هاوڕێی نوێ، شیعر بۆ منداڵان سالّی ٢٠١١.

٤- خەونی چۆلەکە، شیعر بۆ منداڵان ساڵی ٢٠١١

٥- هەنگە وردیلە، شیعر بۆ منداڵان ساڵی ٢٠١١ .

٦- خەیاڵی منداڵانە، شیعر بۆ منداڵان ساڵی ٢٠١٢.

٧- گۆرانیی هەورەکان، شیعر بۆ منداڵان ساڵی ٢٠١٢ .

٨- دیوانی جریوەکان ع ع شەونم، کۆکردنەوەو ئامادەکردن ساڵی ٢٠١٢.

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار خاتوو کاڵێ ڕێناس، شاعیر ئەمین محەمەد

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز مەحمود باجەلان، دکتۆر شێرکۆ عەبدوڵڵا، نووسەر ڕۆستەم خامۆش، نووسەر زارا ئەحمەد، نووسەر ئەمین محەمەد، نووسەر زیاد ڕەشاد، شاعیر خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، نووسەر خاتوو پەیام ئیبراهیم، دکتۆر ماجد خەلیل

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز بەکر پشدەری، شاعیر ئەمین محەمەد

٩- بەرسیلە، شیعر بۆ منداڵان ساڵی ٢٠١٦ .

١٠- زمان ڕەوانی و جۆرەکانی کێشی برگە لەشیعری منداڵاندا، توێژینەوە ساڵی ٢٠١٣، بە هاوبەشی لە گەڵ پێنج نووسەری دیکە.

١١- چەند سەرنج و وردبوونەوەیەک لە مێژوی ئەدەبی منداڵانی کورد، توێژینەوە ساڵی ٢٠٢٢ بە هاوبەشی(١٠) نووسەری دیکە.

١٢- کچی دورگە بچکۆلەکە، ڕۆمان بۆمێرد منداڵان ساڵی ٢٠٢٢.

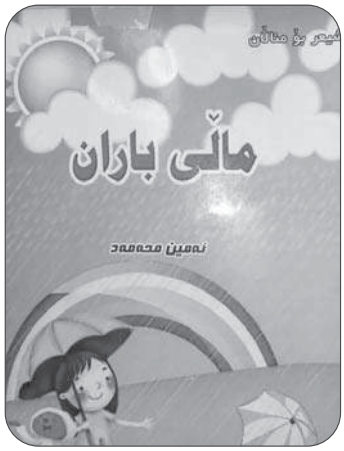

بەرهەمی
شاعیر ئەمین محەمەد

زیاتر لە(١٠٠) پارچە شیعری لە لایەن هونەرمەندانی کورد ئاوازیان بۆ داندراوە و کراونەتە سروود و گۆرانی و لە تەلەفزیۆنە کوردییەکان پەخشکراون.

پارچە شیعرێکی بە ناوی(ژینگەی کوردستان) لە پرۆگرامی خوێندنی پۆلی سێیەمی بنەڕەتی داندراوە.

چەند بەرهەمێکی دیکەی لە شیعر و چیرۆک و وەرگێڕان و ڕۆمان، ئامادەن بۆ چاپ.

شاعیر و نووسەر و توێژەر ئەمین محەمەد، ئەم چالاکییانەشی هەبووە و بەردەوامیشە لە نووسینە جوانەکانی:

- بەشداری لە زۆربەی کۆڕو کۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدبی و ڕۆشنبیرییەکانی لە سلێمانی و هەولێر و قەڵادزێ و هەڵەبجە و شار و شارۆچکەکانی دیکەی کوردستانی کردووە و دەکات.

بەرهەمی
شاعیر ئەمین محەمەد

- لە زۆربەی گۆڤارەکانی منداڵان بابەتی بواری منداڵانی بڵاوکردۆتەوە.
- ئێستاش ئەندامی دەستەی هەردوو گۆڤاری(کورد جینیەس و کورد جینیەسی تایبەت بە منداڵان و کورد جینیەسی پەروەردە و ڕۆشنبیرییە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد لەتیف هەڵمەت، شاعیر ئەمین محەمەد

بەرهەمەکانی شاعیر ئەمین محەمەد

بۆ شاعیر و نووسەر و تۆێژەر ئەمین محەمەد هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی و خزمەت و وشیارکردنەوەی منداڵە چاوگەشەکانی هەموو کوردستان.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر ئەمین محەمەد کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

زارا ئەحمەد جاف

مامۆستا و شاعیر و چیرۆکنووسی بواری ئەدەبیاتی منداڵان، نووسەر و ڕۆژنامەنووس، خاتوو زارا ئەحمەد جاف..

ناوی تەواوی(زارا ئەحمەد عەزیز)ە، لە ناوەندی پەروەردە و ئەدیبان و ڕۆشنبیران بە زارا ئەحمەد جاف ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە شاری ڕانیە لە دایک بووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری ڕانیە تەواوکردووە، دواتر پەیمانگای مامۆستایانی لە دهۆک بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە و ساڵی ١٩٩٥ بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەی(تێکۆشەر)، لە ڕانیە، لە ساڵی ٢٠٠٢ گواستراوەتەوە باخچەی منداڵان هەر لە شاری ڕانیە، ساڵی ٢٠٠٥ بۆتە بەڕێوەبەری باخچەی منداڵان، لە ساڵی ٢٠١٨ بۆتە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی پەروەردەی ڕاپەڕین، ئێستاش لە ڕانیە نیشتەجێیە.

شاعیر و نووسەر زارا ئەحمەد جاف، ئەو کاتەی مامۆستا بووە لە باخچەی منداڵان لە ڕانیە، هەستی بە هەستیاریی ئەو قۆناغەی تەمەنی منداڵان کردووە و ئاشنای ویست و حەز و ئارەزووەکانیان بووە.

شاعیر و نووسەر زارا ئەحمەد جاف، پاش خوێندنەوە و بەدواچوونێکی زۆری بواری منداڵان بۆی دەرکەوتووە کە منداڵان لەم قۆناغە هەستیارەی

پۆلێك نووسەرانی ڕانیە و قەڵادزێ لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیری و هونەری ڕاپەڕین

تەمەنیان پێویستییان بە ئامۆژگاری و ڕێنمایی و خۆشەویستی هەیە، بۆیە لە هەمان ساڵدا ڕووی لە نووسینی ئەدەبیاتی منداڵان کردووە، ساڵی ٢٠٠٦ یەکەم نۆبەرەی بەرهەمەکانی خۆی کە پارچە شیعرێکی منداڵان بووە بە ناوی(ئاسمان) لە گۆڤاری(پەپوولە) بڵاوکردۆتەوە، یەکەم چیرۆکیشی بۆ منداڵان بە ناوی(لانە بوو بە هاوڕێی گوڵ و پەپوولە) ساڵی ٢٠٠٧ لە گۆڤاری(مشکە) بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بە تەواوی کەوتۆتە ناو دنیای ئەدەبییاتی منداڵان، لەم بوارەدا خاوەنی کۆمەڵێک بەرهەمی پوخت و جوان و ئاست بەرزە لە شیعر و چیرۆک و ئۆپەرێت و شانۆ کە ئەمانەن:

بەرهەمەکانی
شاعیر و نووسەر زارا ئەحمەد جاف

- بێچووە فیل، ٢٠٢١.
- کەشتی، ٢٠٢١.
- ورچەکەی هاوڕێم، ٢٠٢١.
- بێچووە مراوییەکە لەئاو ناترسێت

- پشیلەکەی لاس، ٢٠٢١.
- نیشتیمانی لەقلەقەکان، ٢٠٢١.
- بووکەڵەکان، ٢٠٢١.
- کتێبی(٧) نامیلکەی شیعر و چیرۆک و ئۆپەرێت و شانۆیی، بۆ منداڵان، چاپی یەکەم، ساڵی ٢٠٢١.

لە بەرهەمەکانی
شاعیر و نووسەر زارا ئەحمەد جاف

ئەو وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووسیش، دەیان پارچە شیعر و چیرۆکی لە بەشی زۆری گۆڤارەکانی منداڵان و گۆڤارە پەروەردەییەکان بڵاوکردۆتەوە لەوانە:(پەپوولە، جۆلانێ، جگەرگۆشەکان، گوڵەکان، خەندە، هەنگ، کاکۆن، گۆڤاری نەهری، کوردجنەیس، ساڵنامەی گڕی نەورۆز، گۆڤاری پەروەردەیی ژیار، هەروەها گۆڤاری مهاباد، پاشکۆی کانی و گۆڤاری گڕوگاڵ کە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەردەچوو و چەندانی دیکەش)، چەندین وتار و لێکۆڵینەوەشی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مامۆستا هەمزە قادر، نووسەر مامۆستا عوسمانی ناریزادە، نووسەر بەڕێز ئەمین محەمەد، نووسەر دکتۆر هاوژین سلێوە، نووسەر و شاعیر عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی، شاعیر و نووسەر زارا ئەحمەد جاف، نووسەر و وەرگێڕ فەوزیە مەنمی

لە سایتە ئەلیکترۆنییەکانی وەکو(چراکان، دەنگەکان، قەڵەم، مۆزەی منداڵان) بڵاوکردۆتەوە.

نووسەران و ڕەخنەگرانی بواری ئەدەبی منداڵان، تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی شاعیر خاتوو زارا ئەحمەد جاف، چەندین دیراسە و لێکۆڵینەوەی ئەکادیمی بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی ماستەر و بەکالۆریۆسی لەسەر بەرهەمەکانی کراون.

شاعیر خاتوو زارا ئەحمەد جاف، جگە لە نووسینی شیعر و چیرۆک و پەخشانە شیعر، چەندین چالاکی دیکەی هەبووە و هەیە لە بوارەکانی پەروەردەیی و ڕۆژنامەگەری و بابەتی هەمەجۆری دیکە تایبەت بە باخچەی منداڵان و پەروەردەکردنیان، کە ئەمانە هەندێکیانن:

- بەشداریی لە یەکەمین میهرەجانی شیعر کردووە، کە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیری و هونەری ڕاپەڕین لە بنکەی ڕۆشنبیری و هونەری چوارقورنە ئەنجامیداوە.
- لە یەکەمین پێشبڕکێی شیعری کە تایبەت بووە بە ژنان بەشداری کردووە و بە پلەی یەکەمیش دەرچووە.
- بەشداریی لە دیداری ئەدەبی منداڵان کردووە کە یەکێتیی نووسەرانی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عومەر حوسێن، هونەرمەند هیوا مستەفا، شاعیر ئیسماعیل ڕاجی، شاعیر زارا ئەحمەد جاف، شاعیر سدیق عەلی، نووسەر و وەرگێڕ خالید فاتحی، نووسەر بیتوێن سەعید

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا جەمال ڕەشید حەوێز، شاعیر زارا ئەحمەد جاف

لە لای ڕاستەوە: شاعیر زارا ئەحمەد جاف، شاعیر و نووسەر عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی

کورد لقی سلێمانی بۆ(١٠) شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبی منداڵان ڕێکیخستبوو.

- لە ساڵی ٢٠٠٧ وەک نوێنەری باخچەکانی منداڵان لە دەڤەری(بیتوێن و پشدەر) ئەندامی کۆنگرەی پەروەردەیی بووە، کە لە شاری هەولێر بەستراوە.
- بەشداریی لە دووەمین دیداری شیعری کردووە، کە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیری و هونەری ڕاپەڕین بە هاوکاریی دەستەی ئەدیبانی قەڵادزێ سازی کردبوو.
- ئەو یەکێک بووە لە بەشداربووانی کۆڕبەندی(دنیایەکی ئارام.. داهاتوویەکی گەش لە پەروەردە و ئەدەبی منداڵاندا) کە یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانی بۆ ژمارەیەک لە پسپۆرانی بواری ئەدەبی منداڵان ڕێکیخستبوو.
- لە ساڵی ٢٠٠٨ بەشداریی لە چەندین خولی پەروەردەیی بۆ(سەرکردەی باخچەکانی منداڵان)کردووە کە لە هەولێر بەستراوە.
- بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمینار و کۆنفراسی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە شار و شارۆچکەکانی کوردستان کردووە.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەلایەن ڕێکخراوەکانی(ژینگەیی و گۆڤار و دەزگا پەروەردەییەکان).

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز ئەمیر حوسێن ناسراو بە(هاوڕێ) هاوسەری شاعیر زارا ئەحمەد جاف، شاعیر زارا ئەحمەد جاف

- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس نووسەری بواری ئەدەبی بواری منداڵان خاتوو زارا ئەحمەد جاف، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی ئەدەبی منداڵە چاوگەشەکانی کوردستان.

وا دوو پارچە شیعری شاعیر زارا ئەحمەد جاف- تان بۆ دونووسمەوە:

١

بێچوە فیل

بێچوە فیلێ
لە گەڵ دایکیدا دەڕوا
گورج وگۆڵە
بڕوای بەخۆیە بڕوا

پەلە ناکا
هێواش قاچی دادەنێ
لەسەرخۆیە
هەر دەڕواو هەنگاو دەنێ
بەلوتەکەی
یاری دەکا لە نێو ئاو
دەیپڕژێنێ و
تەڕم دەکا لە ناکاو
فیل ئاوایە
حەزی لە مۆسیقایە
سەمادەکا
بێزار نابێ و خولیایە
بومە هاوڕێ
لەگەڵ فیلی مێهرەبان
کەدییار نەبێ
بۆی دەگەڕێم لەتاوان .

****

۲

ژینگە کە م

سروشتی شارولادێ
ڕە نگینە وە ک وچاوە
خوڕە ی شە پۆل وکانی
وێنە یان لام نە خشاوە
جریوە ی پڕلە سۆزی
دە نگی دە گاتە لامان

وه ک په یامی پیروزه
هه میشه واله گوێمان
باهه موو بیپارێزین
ئه وکوردستانه جوانه
ژینگه ی پاک ودروسته
نیشتیمانی هه مووانه
نامه وێ من ببینم
شاره که م به شێواوی
پاشه ڕۆکی فڕێدراو
به فیڕۆ بڕوائاوی
وه رن هه موو بچێنین
داری حه زوو خه ونه کان
باچیتر نه شێوێنین
ژینگه ی پاکی نیشتیمان

شاعیر زارا ئەحمەد جاف
لە کاتی خوێندنەوەی وتارێك

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر خاتوو زارا ئەحمەد جاف، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕۆستەم خامۆش

شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس، لیکۆڵەر و توێژەر و شارەزای بواری ئەدەبیاتی منداڵان ڕۆستەم خامۆش...

ناوی تەواوی(ڕۆستەم جەلیل ئیبراهیم مەحموود)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ڕۆستەم خامۆش ناسراوە، لە ساڵی ١٩٨٠ لە گوندی(کانی کوردە)ی سەر بە ناحیەی ئاشتیی قەزای کۆیە لە خێزانێکی هەژار و کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە گوندی کانی کوردە و کۆیە و ئۆردوگای زۆرەملێی(تۆبزاوە) کە ئێستا بووەتە ناحیەی ڕزگاری لە سنووری قەزای خەبات، تەواوکردووە، دواتر هاتوونەتە ناو شاری هەولێر، خوێندنی ئامادەیی بەشی(وێژەیی- ادبي) تەواوکردووە.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم خامۆش هەر لە منداڵییەوە قوتابییەکی زیرەک بووە، لەتەک خوێندنەکانی بە تایبەتی پاش کۆچی دوایی باوکی لە ساڵی ١٩٩٤، ئەرکێکی قورسی کەوتۆتە سەر شان، بۆ بژێوی ژیانی خۆی و خێزانەکەی شانی داوەتە بەر ئیش و کارکردن، بەردەوامیش بووە لە خوێندنەوەی شیعر و چیرۆک و ئەدەبیاتی کوردی.

لە ساڵی ١٩٩٦ هەستی بە بەهرە و توانای خۆی کردووە، وەکو هەر گەنجێکی ئەوکات دەستی بە شیعر نووسین کردووە، لە ساڵی ٢٠٠٠ەوە،

لە لای ڕاستەوە: نووسەری گەورەی کورد عەزیزی مەلای ڕەش، شاعیر ڕۆستەم خامۆش

زیاتر گرنگیی بە ئەدەبی منداڵان داوە، هەر لە هەمان ساڵدا یەکەمین نۆبەرەی شیعری بە ناوی(باڵندەیەکی بەندکراو) نووسیوە و لە ساڵی ٢٠١٩ لە کتێبی(گوڵی ئاوات) بڵاوی کردۆتەوە، یەکەمین شیعری بۆ منداڵانیش بە ناوی(بەرەو خوێندگا) لە ساڵی ٢٠١٢ نووسیوە، ئیدی بە تەواوی کەوتۆتە ناو دنیای نووسینی ئەدەبیاتی منداڵان لە شیعر و چیرۆک و ڕەخنە و لێکۆڵینەوە و توێژینەوە، تا ئێستا(٨) کتێبی چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- داری هیوا، شیعر بۆ منداڵان، هەولێر ٢٠١٧.
- گوڵی ئاوات، شیعر بۆ منداڵان، هەولێر ٢٠١٩.
- ژینگەی کوردستان، شیعر بۆ منداڵان، کۆکردنەوە و ئامادەکردن، هەولێر، ٢٠٢٠.
- دۆستی ژینگەم، هۆنراوی ژینگەیی بۆ منداڵان، سلێمانی ٢٠٢١.
- باخی ئومێد، شیعر بۆ منداڵان، سلێمانی ٢٠٢١.
- هاوڕێی پێنووس، شیعر بۆ منداڵان، هەولێر ٢٠٢١.
- ئەدەب و هونەری منداڵان، چاوپێکەوتن دەربارەی ئەدەب و هونەری

منداڵان بە هاوبەشی لەگەڵ دکتۆر هاوژین سلێوە، کۆیە ٢٠٢٢.

- دیداری ئەدەبی منداڵان، چەند تۆژینەوەیەکی ئەدەبی و ڕەخنەیی، بە هاوبەشی لەگەڵ چەند نووسەرێک، سلێمانی ٢٠٢٢.

چەند پارچە شیعرێکی ئاوازیان بۆ داندراون و کراونەتە سروود و گۆرانی، پارچە شیعری (ئافەرین هێما) لە لایەن نووسەر هەڵۆ عەبدوڵڵا هەمزە وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی ئینگلیزی بە ناونیشانی(!HEME GOOD JOB) لە گۆڤاری(کورد جینیەس)ی تایبەت بە منداڵان بڵاوکراوەتەوە.

پارچە شیعری(وارێ مە) کە بە شێوەزاری کرمانجی ژوورو(بەهدینانی) نووسیوە، لە پرۆگرامی خوێندنی کوردی قۆناغی بنەڕەتیی(پۆلی دووەم-وەرزی یەکەم)داندراوە و دەخوێندرێت.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم خامۆش دەیان وتار و پارچە شیعر و چیرۆکی بۆ منداڵان و لێکۆڵینەوە و تۆژینەوە و بابەتی پەروەردەیی، لە ڕۆژنامە و گۆڤار و ماڵپەڕە ئەلیکترۆنییە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە لەوانە (ڕۆژنامەکانی یەکگرتوو، باسک، هەڵەبجە نیوز، کوردستانی نوێ، خەبات، ئاژانس، سیروان(لە کەرکووک)، سیروان(لە سنە)، ڕۆژان(لە سنە)، زەمەن، زاری کرمانجی، پردێی ئازاد، ڕێگای کوردستان، هەولێر، ئەڤرۆ، گۆڤارەکانی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم خامۆش، نووسەر و ڕۆژنامەنووسی دیار و ناسراوی کورد ممتاز حەیدەری

جگەرگۆشەکان، گوڵەکان، خەندە، جۆلانێ، ژیار، بەرات، هیوای تۆ، پەیامی ڕاستی، نەوەی نوێ، کەکۆن، زەنگ و بەنگ، پەپوولە، رامان، دیوان، بڕیار، نوالّەی نوێ، خازر، بەیان، مەهاباد، گڕوگالی نوێ، شاخی ڕەش، ئایندەی ژینگە، کانی، هەنگ، و چەندانی دیکەش).

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم خامۆش بەشداریی چەندین کۆڕ و کۆبوونەوەی ئەدەبی و شیعر خوێندنەوە و چالاکیی ڕۆشنبیری کردووە و دەکات لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠١٥ لە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوە لە چەمچەماڵ بەشدار بووە.
- لە ساڵی ٢٠١٦ بەشدار بووە، لە کۆڕی شیعر خوێندنەوە لە هەولێر.
- لە ٤- ٩- ٢٠٢٢ بە توێژینەوەیەک لە ژێر ناونیشانی(ڕۆلی ڕاگەیاندن لە ئەدەبیاتی منداڵان) لە دیداری ئەدەبی منداڵان لە سلێمانی بەشداری کردووە.
- لە ١٥-١٠-٢٠٢٢ بەشداریی لە یەکەمین کۆڕبەندی پەروەرد و ئەدەبی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر ڕۆستەم خامۆش، شاعیر و نووسەری تەنزئامێز دکتۆر شێرکۆ عەبدوڵڵا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم خامۆش، نووسەری گەورەی کورد دکتۆر فەرهاد پیربال

هاوچەرخی منداڵان لە سلێمانی کردووە و(١٥) پێشنیار و ڕاسپاردەشی پێشنیارکردووە.

ئەو چەندین جار لە لایەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان و ڕۆژنامە و گۆڤار و کەناڵە تەلەفزیۆنییەکان و لایەنی پەیوەندیداری دیکەی ڕۆشنبیری و هونەری، خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە، ئەمانە هەندێکیانن:

- گۆڤاری گوڵەکان، ساڵی ٢٠١٥.
- گۆڤاری ژیار، چوار جار، لە ساڵەکانی ٢٠١٦، ٢٠١٨، ٢٠١٩، ٢٠٢٢.
- کۆمەڵەی شاعیرانی کوردستان، ٢٠١٨.
- یەکێتیی نووسەرانی کوردی لقی سلێمانی، ٢٠٢٢.
- ڕۆژنامەی سیروان لە کەرکووک، ٢٠٢١.
- ڕێکخراوی هاوڕێیەتی منداڵانی کورد لە ئەمەریکا، ٢٠٢٢.

چەندین لایەنی دیکەش.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم خامۆش، لە ساڵی ٢٠٠٠ هاوسەرگیری

کردووه، خاوەنی دوو کوڕ و دوو کچە بە ناوەکانی(هێدی، هۆگر، هانا، هێما) خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەبی کوردی بە گشتی و بۆ ئەدەب و هونەری منداڵە چاو گەشەکانی کوردستان بە تایبەتی.

چەند نموونەیەکی شیعری شاعیر ڕۆستەم خامۆش-تان بۆ دەنووسمەوە:

١

ژینگەپارێزم

ژینگەپارێزم دڵسۆزی خاکم
پەروەردەی دەستی سێ کەسی پاکم
ئەوانیش دایە و بابە و مامۆستا
هەرسێکیان بۆ من ڕووناکن ئێستا
ژینگەپارێزم شەیدای سروشتم
پاک و خاوێنم جوانە ڕەوشتم
شارم پیس ناکەم بە زبڵ و خاشاک
لەنێو دڵمایە خۆشەویستی خاک
ژینگەپارێزم من جوانیم دەوێ
من دۆستی ژینم شارم خۆشدەوێ
وڵاتی شیرین کوردستانی خۆم
خۆشەویستەلام نیشتمانی خۆم

بەرهەمەکانی شاعیر ڕۆستەم خامۆش

بەرهەمەکانی شاعیر ڕۆستەم خامۆش

٢

واڕێ مە

واڕێ مــە گەلەک جوانە
نــاڤێ وێ کوردســتــانە
واڕێ مــە جهــێ ژیــنە
قەشــەنگ و پڕ ئەڤینە
واڕێ مــە بــاخــێ گــولا
خۆشــــتــەڤــی لبەر دلا
واڕێ مــە زۆر شیرینــە
هــەمــی دەمــا ڕەنگینــە

٣

ئێوارەیەک

ئێــوارەیــەک دەمــڕوانـــی
بۆ ئاسمانی شین و جوان
بینــیــم پــۆلــێ بــاڵندە
پێکــڕا دەیـــان جریــوان
منیش دەروونم شــاد بــوو
کــەوتــمــە دیلانــێ و قــاقا
گوتــم ئۆخەی چەنــد خۆشــە

دەنگیان چەشنی مۆسیقا
چونکە من دۆست و هاوڕێم
لەگەڵ گشت مەلی دونیا
دڵخۆشم بە بینینیان
لە ئاسمان و ڕۆخ دەریا

٤

وا ڕۆژهەڵات

چەند جوانە وا ڕۆژهەڵات
ڕۆشەن بوو خاکی ولّات
نەما کاتی پشووی شەو
منیش هەڵساوم لە خەو
دەم و چاوم جوان دەشۆم
نانی بەیانی دەخۆم
جلی خاوێن دەپۆشم
زیرەکم خاوەن هۆشم
دەڕۆم بۆ قوتابخانە
کە بۆ ژین چراخانە
بۆ هیوای گەش و ڕوونم
بە دڵ شەیدای فێربوونم

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر ڕۆستەم خامۆش، لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عیسا بەرواری

هەندێ لە ئەدیب و نووسەران و هونەرمەندان، ناسناوی باڵیۆزی گۆرانی کوردییان پێبەخشیوە، دەنگبێژ(گۆرانیبێژ)ی گۆرانی و بەستەو لاوکی قارەمانێتی، ڕەوانشاد عیسا بەرواری..

ناوی تەواوی(عیسا حوسێن یونس)ە، لە ساڵی ١٩٣٣ لە گوندی(گاراڤا) ی سەر بە دەڤەری بەرواری باڵای قەزای ئامێدی لە دایک بووە، تا پۆلی شەشەمی سەرەتایی خوێندووە، لە تەمەنی(١٠)ساڵیدا لەگەڵ مامی بەشداریی کۆڕ و ئاهەنگی مەجلیس و دیوەخانەکانی کردووە، گوێی لە گۆرانیی گۆرانبێژان گرتووە و فێر بووە و بۆ هاوڕێکانی وتووەتەوە، هەر لە ڕێگای ئەو مامەی هونەرمەندانی دەنگبێژ سەعید حەمۆ(سەعید ئاغای جزیری و مریەم خانی) ناسیوە، لە ساڵی ١٩٤٧ هونەرمەند سەعید ئاغای جزیری میوانی ماڵی باوکی دەبێت، مامیشی پێی دەڵێت: ئەو برازایەم دەنگی زۆر خۆشە، ئەویش داوا لە عیسا بەرواری دەکات کە گۆرانییەکی بۆ بڵێت، کە گوێی لە دەنگی دەبێت، پێی وتووە(تۆ سڕەکە لە ئێمە دەستێنی و دەبێتە دەنگبێژ).

دواتر چەندین جار لەگەڵ سەعید ئاغا و مریەم خان دەچێتە چایخانەی

لەلای ڕاستەوە: هونەرمەند عیسا بەرواری، ڕەوانشاد هونەرمەند محەمەد عارف جەزراوی

(بابان) هەموو شەوێک چارەگە سەعاتێک گۆرانی دەڵێت، ئیدی چاوی دەکرێتەوە و دەست بە گۆرانیی وتن دەکات.

لە بەر ئەوەی لە سەرەتادا باوکی ڕازی نەبووە گۆرانی بڵێت، ئەو لە ساڵی ١٩٥٠ دەچێتە ئێزگەی کوردیی بەغدا گۆرانیی(مەدینەیێ) بە ناوی خوازراوی(عەبدولقادر بەرواری) تۆمار دەکات، ئەم گۆرانییە بە نۆبەری بەرهەمەکانی ئەو هەژمار دەکرێت، لە ساڵی ١٩٥٢ وەکو کارمەند لە بەڕێوەبەرایەتیی شوێنەواری موسڵ دادەمەزرێت، ئیتر تا کۆچی دوایی هەر لەو شارە ژیاوە.

لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، وەکو کارمەندی بەشی مۆسیقا لە ئێزگەی کوردیی بەغدا دەست بەکار بووە، بەرپرسی بەشی مۆسیقا(شێوەزاری بەهدینانی) بووە، لەو ئێزگەیە بەردەوام بوو تاوەکو ساڵی ١٩٩٠، دواتر چۆتەوە شاری موسڵ لەوێ دوکانێکی(تسجیلات-تۆمارگا)ی بۆ بژێوی ژیانی خۆی و خێزانەکەی کردۆتەوە تاوەکو ساڵی ٢٠٠٠، لە ساڵی ٢٠٠٠ چۆتە حەج لە شاری مەکە، کە هاتۆتەوە تۆمارگاکەی داخستووە و ئیتر وازی لە گۆرانیی وتن هێناوە.

هونەرمەند عیسا بەرواری بۆ یەکەم جار گۆرانیی دووقۆڵی لە گەڵ هونەرمەند محەمەد عارف جزیری وتووە، دواتریش لەگەڵ هەر یەک لە

هونەرمەندان(حەسەن جزیری، گوڵبەهار، عائیشە شان، تەحسین تەها، نەسرین شێروان، فەوزیە محەمەد، سەبیحە محەمەد، سالّحێ ئامێدی، کەمال ئاکرەیی، عەبدۆ ئالانی و سالم حەلەبی)گۆرانیی دوو قۆڵی وتووە، پەیوەندییەکی باشیشی لە گەڵ هەر یەک لە هونەرمەندان(عەلی مەردان، تاهیر تۆفیق، محەمەد حەسەن کەلهوڕی، محەمەد شێخۆ، ڕەسوول گەردی، باکووری، تەحسین تەها، فوئاد ئەحمەد، محەمەد عەزیز شاکر، خەلیل وەندی و چەندانی دیکەش) هەبووە.

هونەرمەندی دەنگبێژ عیسا بەرواری ئەو کاتەی لە ئیزگەی بەغدا بووە نزیکەی(٣٠٠) گۆرانی و بەستە و لاوکی قارەمانێتی تۆمارکردووە، نزیکەی(٥٠) گۆرانیشی بۆ تەلەفزیۆن تۆمارکردووە، بەشی زۆری گۆرانییەکانی باس لە جوانیی سروشتی کوردستان، نیشتمانی و نەتەوەیی، خۆشەویستی و دڵداری و ئەڤینی، کۆمەڵایەتی و فۆلکلۆری و داستان و لاوکی قارەمانێتی بووە، دیارترین گۆرانی و کلیپەکانی ئەمانەن:

- کلیپی زەمبیل فرۆش، کە بە هاوبەشی لە گەڵ هونەرمەند گوڵبەهار ساڵی ١٩٨٣ وتوویەتی، هەڵبەست و ئاوازی فۆلکلۆرییە، بە شێوازێکی نوێ زیندووی کردۆتەوە، دەرهێنانی هونەرمەندان غازی فەیسەڵ و

لەلای ڕاستەوە: هونەرمەند تاهیر تۆفیق، هونەرمەند عیسا بەرواری، هونەرمەند باکووری، هونەرمەند تەحسین تەها، هونەرمەند فوئاد ئەحمەد، هونەرمەند مامۆستا عەلی مەردان

سەباح ئیبراهیم ، چیرۆک و داستانی زەمبیل فرۆش وەرگێردراوەتە سەر زیاتر لە(١٠) زمانی بیانی.

- جیرانێ، کە هەڵبەستی خۆیەتی و دەرهێنانی هونەرمەند تاریق فازیل.
- گۆرانیی(عەردێ مە) هەڵبەستی خۆیەتی، دەرهێنانی هونەرمەند سەباح ئیبراهیم .
- چەندین گۆرانی و لاوی نیشتمانیشی وتووە لەوانە(وەلاتی مە کوردستانە- جهێ عەگید و خۆش مێرانە) و لاوکی کوردۆ دینۆ، لاوکی ئەسمەرێ و سالّحێ نوری سالّی ١٩٦٦، خەج و سیامەند، مازی چنێ سالّی ١٩٧٠، شەمسی خانێ، لاوکی دەشتانێ، خانمێ، دەخالۆ، دنیا هەی دنیا، لەعلی خانێ، ئەمان یار و چەندانی دیکەش)، دوو قەوانیشی لە کۆمپانیای(بەشیرقەوان) تۆمارکردووە.

هونەرمەند عیسا بەرواری بەشی زۆربەی گۆرانی و لاوکەکانی خۆی بە(طنبور- ساز)ەکەی خۆی وتووە.

وەکو هونەرمەندێکی کوردی دیاری سەردەمی خۆی بەشێک لە ئەدیب و هونەرمەندان ناسناوی باڵیۆزی گۆرانیی کوردییان پێ بەخشیوە،

لەلای ڕاستەوە: هونەرمەند عیسا بەرواری، هونەرمەند محەمەد عارف جەزراوی

لەلای ڕاستەوە: هونەرمەند گوڵبەهار، هونەرمەند محەمەد عارف جەزراوی، هونەرمەند عیسا بەرواری

سەرەڕای گۆرانی و کارە هونەرییەکانی بەشداریی چەندین چالاکیی هونەری لە ناوەوەی کوردستان و عێراق و دەرەوەی عێراقیش کردووە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٧٣ لە گەڵ هونەرمەندان محەمەد عارف جزیری و گوڵبەهار، بەشداریی فیستیڤاڵی بەیروتی کردووە، چەندین گۆرانیشیان بۆ ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی بەیروت وتووە، ئاهەنگێکی گەورەشیان لە هۆڵی(سینەمای ڕۆلێت) ئەنجامداوە.
- لە ساڵی ١٩٧٧ بە بۆنەی جەژنی نەورۆز لە گەڵ هەنەرمەند گوڵبەهار، بە جل و بەرگی کوردی بەشداریی فیستیڤاڵی(لەندەن)یان کردووە.
- لە ساڵی ١٩٧٨ لە گەڵ تیپی(التراث العراقي) بەسەرۆکایەتیی هونەرمەندی گەورەی عێراق(مونیر بەشیر) چوونەتە هەردوو وڵاتی فەرەنسا و نەمسا.
- لە ساڵی ١٩٧٩ لە سەر داوای کۆمپانیایەکی هونەری یۆنانی چووەتە شاری(ئەثینا)، (٦) کاسێتی گۆرانی تۆمارکردووە.
- یەکەمین دەنگبێژی کوردە چووەتە(ڕادیۆی مۆنتی کارڵۆ)گۆرانی وتووە، هەروەها سەردانی وڵاتانی(ئەڵمانیا، ڕۆمانیا، ئیسپانیا و تورکیا)ی

هونەرمەند عیسا بەرواری.

لە پشتیەوە تەنبورژەن تەحسین بەرواری خوشکەزای هونەرمەند عیسا بەرواری.

کردووە و سوودی لە ئەزموونی هونەرمەندانی ئەو وڵاتانە وەرگرتووە.

- لە ساڵی ١٩٨٣ کۆنسێرتێکی هونەریی گەورەی لە شاری بەغدا ئەنجامداوە.
- لە ساڵی ١٩٨٥یش، لە فیستیڤاڵی فۆلکلۆری و مۆسیقا کە بەناوی(بابل الدولي)کە ساڵانە ساز دەکرا بەشداربووە، چەندین چالاکیی هونەری دیکەشی هەبووە.

لە ٨ - ١١ - ١٩٩٣ کۆمەڵەی ڕۆشنبیریی کوردی لە بەغدا، سیمیناڕێکیان بۆ هونەرمەند و نووسەر ئیبراهیم سەلمان نادری ڕێکخستوە، کە تێیدا کتێبی(عیسی برواري... الفنان و الانسان) نمایشکراوە.

دیارە کتێبک بە ناوی(بیرەوەرییەکانم) بە ناوی عیسا بەرواری چاپ و

بڵاوکراوەتەوە، وا بەرگەکەم هاوپێچ کردووە.

هونەرمەند عیسا بەرواری خاوەنی دوو خێزان و(١١) منداڵ بووە، دووانیان کوڕ و نۆشیان کچن، لە ڕۆژی ١٩-٧ - ٢٠٠٢ لە شاری موسڵ کۆچی دوایی کردووە، خزمەتێکی زۆری گۆرانی و بەستە و لاوکی کوردی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ -ماڵپەڕی گوڵان، لە ٤- ٨- ٢٠١٨.

٣ - ماڵپەڕی فەیسبووکی نووسەر و میدیاکار محەمەد سەلیم سواری.

٤ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی waar midia.

٥ - چەند فلمێکی دوکیومێنتاری لە youtube.

٦ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

(خوشکە گەزیزە) گەزیزە

ئەو دەڵێت(ئەگەر شوێنێک شانۆی لێ نەبێت، من ناتوانم لێی بژیم.... عاشقی شانۆم...شانۆش خەمە بۆ من)، ژنە شۆڕشگێر و خەباتگێڕی شانۆ، شانۆنووس و دەرهێنەر و ئەکتەر و میدیاکار، خاتوو گەزیزە..

ناوی تەواوی(گەزیزە عومەر عەلی ئەمین)ە، لە هەموو کوردستان بە(خوشکە گەزیزە یان گەزیزە) ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦١ لە شاری سلێمانی لە خانەوادەیەکی هونەر دۆست لە دایک بووە، عومەر عەلی ئەمینی باوکی تابلۆکێش و شانۆنووس و ئەکتەر و دەرهێنەری هونەری بووە.

هونەرمەند گەزیزە بەمندالی

هونەرمەند گەزیزە، قۆناغەکانی خوێندنی لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٤ وەکو کچە کوردێکی ئازا و بوێر و شۆڕشگێر بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول و جلی کوردیی کۆڕانی لەبەرکردووە، بەرنامەیەکی ڕادیۆییشی هەبووە، ئەو ماوەیەی پێشمەرگە بووە،

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی شێوەکار ئیسماعیل خەیات هاوسەری گەزیزە، هونەرمەند خاتوو گەزیزە، هونەرمەند و نووسەر عومەر عەلی ئەمین باوکی گەزیزە

چەند ڕۆژنامەنووسێکی ئەمەریکی چاوپێکەوتنیان لەگەڵدا کردووە، کاتی خۆی لە گۆڤارێکی ئەمەریکی بڵاوکراوەتەوە، لە ساڵی ١٩٨٨ بەشی شانۆی لە ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا تەواوکردووە، ئەو کاتەی قوتابی بووە لە بەغدا ماوەی چوار ساڵ بەرنامەیەکی منداڵانی لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا، کە ماوەیەک بەڕێز ڕزگار کەریم ئامادەی کردووە، ئەویش پێشکەشی کردووە، دواتریش هەر خۆی ئامادە و پێشکەشی کردووە، دواتر بووەتە مامۆستای شانۆ لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی بۆ ماوەی(١٤) ساڵ درێژەی بە خزمەتی خۆی داوە لە بواری شانۆنووسین و دەرهێنان و ڕاهێنانی قوتابیان لە پەیمانگاکە، لە ساڵی ٢٠٠٤ەوە، گواستراوەتەوە وەزارەتی ڕۆشنبیریی حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئێستاش بە پلەی(شارەزا- خبیر) لە بەڕێوەبەرایەتیی هونەری شانۆی سلێمانی بەردەوامە لە خزمەتکردن.

خانمە هونەرمەندی شانۆ گەزیزە عومەر، لە تەمەنی (٨) ساڵیدا بۆ

یەکەمین جار لەسەر دەستی باوکی هونەرمەند عومەر عەلی ئەمین چۆتە سەر شانۆ، لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان، چیرۆک بۆ منداڵان و شیعری خوێندۆتەوە، باوکی هانیداوە و پشگیرییەکی تەواوی کردووە، باوک و مامۆستا و هاوڕێی بووە، لە ساڵی ١٩٧٠ باوکی تیپی شانۆی هاوڕێیانی گەزیزەی دامەزراندووە، ئەویش لە بەشی زۆری کارە هونەرییەکانی ئەو تیپە لە (تەمسیلییە، شانۆگەری، دراما) بەشداری کردووە، زیاتر لە (٥٣) ساڵ وەکو شانۆنووس و ئەکتەر و دەرهێنەر خزمەتی هونەری شانۆی کوری کردووە، چەندین بەرهەم و چالاکیی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٧٤ لەگەڵ تیپی هونەر و مۆسیقا و نواندنی سلێمانی بۆ یەکەمین جار بە شانۆگەریی (داری ئازادی) بەشداریان لە فیستیڤاڵی هونەری کوردی لە بەغدا کردووە.
- (١٧) تێکستی شانۆیی نووسیوە، دەرهێنان و کاری هونەری بۆ(١٤) کاری شانۆیی کردووە.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند گەزیزە، خاتوو هەسارە کچی گەزیزە

- وەکو یەکەمین ژنیش کاری درامایەکی تەلەفزیۆنی کردووە.
- وەکو ئەکتەریش بەشداریی لە(٣٠) کاری هونەری لە تەمسیلییە و شانۆگەری و زنجیرە درامای تەلەفزیۆنیی و سینەمایی کردووە، لەوانە (داری ئازادی، دار تووەکە، ڕەش و سپی، چەم بێ چەقەڵ نابێت، شلە خەجێ، الحارث، وەک قەقنەس ئەسووتێم، زنجیرە درامای گەردەلوول و چەندانی دیکەش).
- دیداری(گوڵە میخەک) شانۆیی.
- مەشقە سەرەتاییەکانی ئەکتەر لە شانۆدا.
- (٣٠) ئەڵقە زنخیرە درامای(خوشکەکان)ی نووسیوە، کە هێشتا چاپ نەکراوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٤، دووبارە بە شێوەیەکی فەرمی مۆڵەتی دامەزراندنی تیپی شانۆی(هاوڕێیانی گەزیزە)ی لە وەزارەتی ڕۆشنبیریی حکومەتی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند گەزیزە، هونەرمەند هەیاس کوڕی هونەرمەند گەزیزە

هونەرمەند خاتوو گەزیزە لە تەمەنی جیاوازدا

هەرێمی کوردستان وەرگرتووە، هەر خۆیشی سەرۆکی تیپەکە بووە.

- لە ساڵی ٢٠١٢ بەدەقی شانۆیی(وەک قەقنەس ئەسووتێم) بەشداری لە فیستیڤاڵی(ئامەد) لە باکووری کوردستان کردووە، خەڵاتی دووەمی دەقی شانۆیی وەرگرتووە.
- یەکەمین ئافرەتی هونەرمەندی عێراقی و کوردستان بووە، کە بانگهێشتی کۆنفراسی(ژنانی شانۆنووسی نێودەوڵەتی) کراوە کە لە وڵاتی سوید بەستراوە.
- ماوەیەک بەرنامەی تەلەفزیۆنی(ڕوو بە ڕوو)ی کە مێواندارێتیی هونەرمەندانی کوردی دەکرد، لە تەلەفزیۆنی کەرکووک پێشکەش دەکرد، هەر لە یەکێ لەم بەرنامانەدا میواندارێتیی هونەرمەندی شێوەکار ئیسماعیل خەیاتی کردووە و یەکتریان ناسیوە و دواتریش هاوسەرگیریان کردووە.
- چەندین جار ئەندام بووە لە لێژنەی(حکم- دادوەری) بۆ هەڵسەنگاندنی

دەقەکان و هەڵبژاردنی ئەکتەرەکان بۆ خەڵاتکردن لە فیستیڤاڵە هونەرییەکان.

- بەرهەمەکانی لە شانۆگەری و زنجیرە دراماکان لە وڵاتانی(سوید و بەریتانیا و هیندستان و ئێران و چەندین وڵاتی دیکەش نمایشکراوە).
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

هونەرمەند گەزیزە عومەر، لە ژیانی خۆی و ژیانی هونەریدا، چەندین ساردی و گەرمی و سەختی ژیانی بینیوە، چەندین ئاستەنگ و تەنگ و چەڵەمەی هاتۆتە پێش، بەڵام ئەو وەکو کچە کوردێکی ئازا و بوێر هەمیشە و هەرگیز کۆڵی نەداوە و بەردەوام بووە لە کارتە هونەرییەکانی، سەبارەت بە ڕێڕەوی ژیانی هونەریی خۆی، لە نووسینێکیدا بۆ ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(نەوژین) دەڵێت:(زۆرن ئەو ڕۆژانەی کە لاپەڕەکانی ژیانی منیان لە شانۆ و هونەردا بە چەندەها شێوە پڕ کردووەتەوە، ڕەنگە ئەگەر ژیانی خۆم بکەم بە پێنج بەشەوە، ئەوا چوار بەشیم لەنێو کوچە تەنگەبەرەکان و شەقامەکانی شانۆدا بەسەر بردبێت، هەڵبەتە کە دەڵێم شانۆ جگە لە نواندنی سەر شانۆ، نووسین و دەرهێنان و بەرنامەی ئێزگە

هونەرمەند گەزیزە و ڕێزلێنانەکانی

و تەلەڤزیۆن و بە هەموو ڕۆژانی سەفەری ئیشی هونەری و بەشداریکردنم لەنێو فیستیڤاڵەکان و سالانی خوێندنی هونەریی شانۆ لە زانکۆی بەغدا و مامۆستایەتیم لەنێو پۆلەکانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانیشەوە، بۆیە کە پەڕەکانی هەڵدەدەمەوە، وەک ئەلبومێکی گەلێ جار ڕەنگاوڕەنگ و هەندێ جاریش ڕەش وەک قەتران، ڕەنگە نەتوانم هەندێکیان بنووسمەوە، تەنانەت نامەوێت بۆ خۆشمی بگێڕمەوە، نەوەکو لەبەر ئەوەی ناشیرین بوون، تەنیا بە خاتری ئەوەی کە لە سات و کاتی خۆیدا ڕۆحمیان ئازار داوە و کاریگەریی نادروستیان تێ کردووم، بە جۆرێک لەو چرکانەدا دڵمیان وەک بێژنگ کون کون کردووە. هەموو ساتەکانی هونەر و شانۆ بۆ من ئەو شەوانەی کە دڵخۆش بووم بە سەرکەوتنی کارەکەم لە خۆشیدا نەنووستووم و ئەو شەوانەشی کە سەختی و کۆسپە گەورەکان و کێشەکان لوولیان کردووم، لە خەم و ئازاردا هەر نەنووستووم، کەواتە زۆر کەم بوون ئەو شەوانەی کە بەئارامی خەوم لێ کەوتبێت، ئەو یادەوەرییانە لای من ئەو لاپەڕانەن کە خوێندکارێکی تەمبەڵ چەندەها جار نووسینەکەی دەکوژێنێتەوە و دیسان دەینووسێتەوە تا وای لێ دێت لاپەڕەکە زۆر چڵکن دەردەکەوێت و ئیدی هەرچییەکیشی لەسەر بنووسیت بە ئاستەمیش ناخوێنرێتەوە، بۆ من ئەو ساتانە ئاوا بوون، کەچی لە گەڵ ئەوەشدا ئەوەندە تاڵ بوون هێندەی تاڵییەکەشیان فێری جوانیی ژیانیان کردووم، فێریان کردووم لێبوردە و دڵگەورە بم، فێریان کردووم زۆرتر ببینم و کەمتر بدوێم، گەلێکیشیان ئەوەندە جوان بوون دەمەوێت سەردێڕی هەمو نووسینەکان بەوانە بڕازێنمەوە، یان بیانکەمە گۆرانی و بۆ خۆمی بڵێمەوە، یان وەک موروی ڕەنگاوڕەنگی بریقەدار بیانکەمە ملوانکە و بەردەوام لە ملیان بکەم).

ئەو هاوسەرگیری لەگەڵ هونەرمەندی شێوەکار ڕەوانشاد ئیسماعیل خەیات کردووە، کە لە ٢٠-١٠- ٢٠٢٢ لە شاری سلێمانی کۆچی دوایی کرد، خاوەنی کوڕ و کچێکن بە ناوەکان(هەیاس و هەسارە) هەردووکیان لە بواری هونەری کاردەکەن، خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو بێت بۆ خزمەتی هونەری شانۆ و درامای کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Kurd Collect، وتارێکی نووسەر دلێر ڕەفیق.

٢ - ماڵپەڕی پەیجی سابوونکەران، لە ٢٢-٩- ٢٠٢١.

٣ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(شەفەق نیوز) لە ١٠-٦-٢٠٢٢.

٤ – ماڵپەڕی K megezine، لە ١٤-٨- ٢٠١٩.

٥ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(نەوژین)، لە ٢٦-٩- ٢٠٢١.

٦ - کوردیپیدیا.

٧ – ماڵپەڕی Basnews، لە ٣٠-١٢- ٢٠١٧.

٨ - ماڵپەڕی فەیسبووکی Soz life، لە ٤- ٨- ٢٠٢٠.

٩ - Kurdmaxtv، بەرنامەی(ژیمایە) ئەڵقە (١٠) کە میدیاکار سەلمان محەمەد تاهیر، ئامادە و پێشکەشی کردووە.

١٠ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بورهان بەرزنجی

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر، مامۆستا بورهان بەرزنجی ...

ناوی تەواوی(بورهان محەمەد قادر)ە، لە ١٩-٣ - ١٩٦٠ لە گەڕەکی(مستەفا ئاغا)ی شاری (طوزخورما- دوزخورماتوو) خواروووی شاری کەرکوک لە دایک بووە، تەمەنی منداڵی و هەرزەکاریی خۆی لەو گەڕەکە بەسەربردووە، بەشی زۆری دراوسێکانیان تورکمان بووینە، بۆیە هەر زوو فێری زمانی تورکمانی بووە، ئاشنای کەلتوور و بیرکردنەوە و ڕۆشنفیکری ئەو نەتەوەیە بووە، خوێندنی سەرەتایی بە زمانی عەرەبی لە قوتابخای(النظامیة) تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی و دواناوەندی لە قوتابخانەی(ثانویة طوز للبنین)تەواوکردووە، لە ساڵی خوێندنی ١٩٨١- ١٩٨٢ بەشی زانستی خاک Soil Sciense))ی لە کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی موسڵ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٣ وەکو مامۆستا دامەزراوە.

شاعیر بورهان بەرزنجی لە قۆناغی خوێندنی ناوەندی و دواناوەندی زیاتر و باشتر شارەزای زمانی عەرەبی بووە، دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی عەرەبی و کوردی کردووە، لە کۆڕە شیعری و ئەدەبییەکانی قوتابخانەکە ئامادە و بەشدار بووە، بۆیە گڕوگاڵی شیعر نووسینی بەهەردوو زمانی کوردی و عەرەبی کردووە،

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر مەسعود پەرێشان، شاعیر بورهان بەرزنجی

لە ساڵی ١٩٧٧ لە فیستیڤالێکی شیعری لەسەر ئاستی پەروەردە بە زمانی عەرەبی شیعری خوێندۆتەوە و بە پلەی سێیەم دەرچووە، ئەمەش بۆتە هاندەرێک کە زیاتر لە نووسینی شیعر بەردەوام بێت و پەرە بە بەهرە و تواناکانی خۆی بدات.

شاعیر و نووسەر بورهان بەرزنجی، هێشتا تەمەنی(١٥) ساڵان بووە، یەکەم نۆبەرەی بەرهەمەکانی خۆی کە کۆپلە شیعرێک بووە لە ساڵی ١٩٧٥ لە ژمارە(٢٩)ی گۆڤاری بەیان بڵاوکردۆتەوە، ئیدی کەوتۆتە ناو دنیای نووسینی شیعر و بابەتی مێژوویی و لێکۆڵینەوە و ئامادەکردن و دەربڕینی بیروڕای خۆی و چەند بابەتێکی دیکەی ئەدبی و ڕۆشنبیری، ئەو لە شیعر نووسیندا ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەیە، بەشی زۆری شیعرەکانی نیشتمانپەروەری و نەتەوەیی و جوانی سروشتی کوردستان و ئەڤینین، هەمووشی بە زمانێکی کوردیی جوان و ڕەوان بە تام و چێژی گەرمیان نووسیوە، تا ئێستا(١٦)کتێبی لە چاپداوە و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- دیوانی نزای زایەڵە، شیعر، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی کوردی وەزارەتی ڕۆشنبیری، بەغدا ١٩٩٩.
- دیوانی (سیذهبون مع الریح)، لە کوردییەوە بۆ عەرەبی وەرگێڕانی(أنور حسن موسی)دار الشؤون الثقافیة العامة، بغداد ١٩٩٩.

- دیوانی ماسوولکەکانی جەستەم، شیعر، بەغدا ٢٠٠٠، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی کوردی- وەزارەتی ڕۆشنبیری
- دیوانی گۆرانییەکانی پەپولەکان، شیعری شاعیری تورکمانی فەوزی ئەکرەم لە زمانی تورکمانییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، بەغدا ٢٠٠١.
- دیوانی (أغاني الشجر)، وەرگێڕانی بۆ عەرەبی(أنور حسن موسی)، دارالشؤون الثقافیة العامة، بغداد ٢٠٠٢.
- دیوانی غەمەکانی نیشتمانی من، بەغدا ٢٠٠٢.
- دیوانی پانوراماى شەش سوارەی گەرمیان، لە شەهید بوونەوە بۆ شەهید بونێکی تر، سلێمانی ٢٠٠٤
- دیوانی بانێژەی غەمەکانی شارەکەم، دەزگای شەفەق کەرکووك، چاپخانەی هەولێر ٢٠٠٥.
- دیوانی زایەڵەی عیشق، شیعر، سلێمانی ٢٠١٦.
- دیوانی لە تۆ وشک نابمەوە، شیعر، سلێمانی، ٢٠١٩.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و هونەرمەند سالار کۆشار، شاعیر و نووسەر بورهان بەرزنجی

- پەرتوك، إقرأ، به زمانی عەرەبی، ڕا و بۆ چوون، بەغدا ٢٠٠٠.
- كتێبی، طوزخورماتو التاريخ والشراكة الحقيقية لبني البشر، مێژوویيە، دەزگای ڕووناكبیریی كەركووك، كەركووك ٢٠١١.
- كتێبی، كركوک الأرض والتأريخ، مێژوویيە، كركوك، دەزگای ڕوناكبیری كەركوك، كەركوك ٢٠١٦.
- ثقافة القتل والقتل الجماعي في العراق، كتێبێكی مێژووییە، سلێمانی ٢٠١٧.
- دیوانی، ئەم خۆشەویستییەت لێدێ، شیعر،سلێمانی، ٢٠٢١.
- دیوانی، هەور نیم و بۆت ئەبارێم، شیعر، سلێمانی، ٢٠٢٣.

دەیان نووسەر و ئەدیب و ڕەخنەگرانی كورد و عەرەب، تیشكیان خستۆتە سەر بەرهەمەكانی شاعیر بورهان بەرزنجی.

شاعیر و نووسەر بورهان بەرزنجی، لە بواری ڕێكخراوەیی و میدیایی، چەند چالاكییەكی نواندووە لە وانە:

- لە ساڵی ١٩٩٥- ١٩٩٦ ماوەیەک بەرنامەی(گۆڤاری ئەدەب)ی لە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر بورهان بەرزنجی، میدیاكار هەڤال دارا

لە لای ڕاستەوە: شاعیری ناسراوی کورد لەتیف هەڵمەت، شاعیر بورهان بەرزنجی

تەلەفزیۆنی کەرکووک ئامادە و پێشکەشکردووە.

- ئەندامی یەکێتی ئەدیبان و نووسەرانی عیراقە.
- ئەندامی یەکێتی ئەدیبان و نوسەرانی عەرەبە.
- ئەندامی یەکێتی نوسەرانی کورد - لقی کەرکووکە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنوسانی کوردستان - لقی کەرکوکە.
- لە بەشی زۆری کۆڕو کۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی شار و شارۆچکەکانی کوردستان ئامادە و بووە و دەبێت.
- دوا چالاکیی ئەو، ناساندن و دابەشکردنی دیوانی شیعری(هەور نیم و بۆت ئەباریم) لە هۆڵی شەهید(مەهدی خۆشناو) لە بارەگای یەکێتیی نووسەرانی کورد لە هەولێر لە ڕۆژی ١٥ - ٦ - ٢٠٢٣، بۆ هەمان مەبەستیش لە هۆڵی خاک لە شاری سلێمانی لە ڕۆژی ١٨ - ٧ - ٢٠٢٣ هەمان چالاکیی نواندووە.

بۆ شاعیر و نووسەر بورهان بەرزنجی، هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

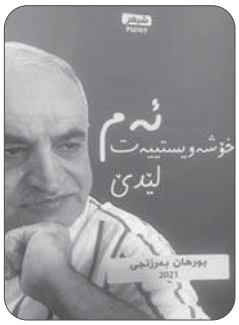

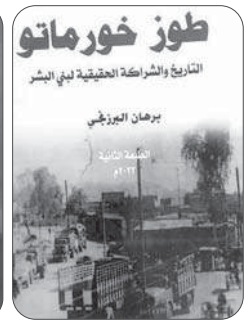

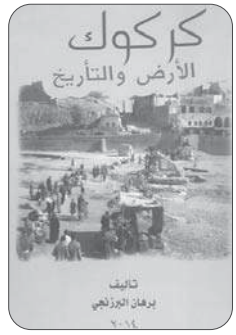

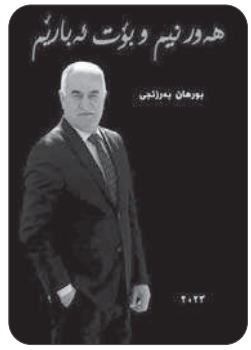

بەرهەمەکانی شاعیر بورهان بەرزنجی

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر بورهان بەرزنجی، هاوڕێی دێرینم شاعیر و هونەرمەند سالار کۆشار بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەبریە هەکاری

هەڵبەستڤان و نووسەر و ڕۆژنامەنووس، چالاکوانی بواری منداڵان و ئافرەتان، شۆڕشگێر و خەباتکاری ڕۆژانی سەختی بزاڤی ڕزگاریخوازی کورد، ڕەوانشاد خاتوو سەبریە هەکاری...

ناوی تەواوی(سەبریە ئەسعەد ڕسقۆ ئیسماعیل)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و سیاسی بە سەبریە هەکاری ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٨ لە باژێری دهۆک لە خانەوادەیەکی کوردپەروەر لە دایک بووە، ئەو لە شوێنێکدا دەڵێت:(ژ بەر کو بابێ من د ژیینێ(١٠) ساڵیدا ژ دەڤەرا هەکاریا ژ گەڤەرێ مشەخت بوو، ل باژێرێ دهۆکێ ئاکنجی بوو، لە گەل مالبات و ڕەڤەندا خۆ، لەوا من ناسناڤێ(هەکاری) بۆ خۆم هەڵبژارد).

پاش تەواوکردنی خوێندنی سەرەتایی، لە بەر کەلتوور و باری کۆمەڵایەتیی ئەو کات، باوکی ڕێگەی پێ نەداوە زیاتر بخوێنێت بە مێردی داوە، لە ساڵی ١٩٦١ بە هاندان و پشتگیریکردنی مێردەکەی شەهید(شەعبان محەمەد دێریشکی بەرواری) کە لە بەنداوی دەربەندیخان کارمەند بووە، چووەتە ڕیزی ڕێکخستنەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان، لەگەڵ هەڵگیرساندنی شۆڕشی ئەیلوول لە ١١- ٩- ١٩٦١، خاتوو سەبریە هەکاری گەڕاوەتەوە دهۆک تا ئاداری ساڵی ١٩٧٤ بەردەوام بووە لە چالاکییەکانی لە ناو

لە چلەی ماتەمینی شاعیر سەبریە هەکاری، لە دهۆك،
لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر حەسەن سلێڤانی، ئەوانی دیکە نووسەران و ڕۆشنبیرانی دهۆك

ڕێکخستنە نهێنییەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان، پاش نسکۆی شۆڕشی ئەیلوول لە ساڵی ١٩٧٥ لەگەڵ هاوسەرەکەی چوونەتە(سۆلاڤ)، لەوێ لە ڕێکخراوی(شەفەق) کە مستەفا مزووری بەرپرس بووە کار و خەباتی خۆی کردووە، لە ساڵی ١٩٧٦ هەر لە ڕێگای مستەفا مزووریەوە پەیوەندیی بە شۆڕشی گوڵان کردووە، لە مانگی شەشی ساڵی ١٩٧٧ هاوسەرەکەی شەعبان بەرواری لەگەڵ چەند کەسانێکی دیکەی ڕێکخستنەکانی پارتی دەستگیرکراون لە ڕۆژی ٢١- ٩ - ١٩٧٧ گوللە بارانکراون، لەم بارەیەوە شاعیر و نووسەر خاتوو سەبریە هەکاری دەڵێت:(وێ دەمی من(٩) زارۆک هەبوون، کو ژییێ ئێکی ژ وانا تنێ چوار مەه بوون، لەوما ئەز چوومە باژێرڤانییا ئامێدیێ من خۆە دامەزراند، و د بەڕرا من بەردەوامی داپێوەندییێن خۆ د گەل پارتی، من هەلبەست و نڤیسین و د ڕۆژنامە خەبات دا بو من بەلاڤ دکرن، من دەرمان پەیدا دکرن و کۆمدکرن بۆ پێشمەرگەیی فرێ دەکرن، هەروەسا من بەیاننامە و بەلاڤۆکێن پارتی لە دهۆک بەلاڤ دکرن).

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس، خاتوو سەبریە هەکاری لە ساڵی ١٩٩١ بە خۆی و منداڵەکانی چوونەتە تورکیا، لە ٥ - ١٢ - ١٩٩٢ هاتوونەتەوە دهۆک، لە ساڵی ١٩٩٥ لە بەر باری تەندروستی و هەندێ کاری تایبەتیی

خۆی، لە سەر داخوازیی ڕێکخراوێکی ئەڵمانی چۆتە ئەوروپا و لە وڵاتی سوید نیشتەجێ بووە، لە ١٧- ٢-٢٠٠٦ بە یەکجاری گەڕاوەتەوە کوردستان لە دهۆک لە چالاکییەکانی بەردەوام بووە.

شاعیر سەبریە هەکاری لە ساڵی ١٩٦٩ دەستی بە نووسینی شیعر و بابەتی هەمەجۆری دیکە کردووە و تا ساڵی ١٩٧٧ دوو دیوانی شیعری نووسیوە، بەڵام لە کاتی دەستگیرکردنی هاوسەرەکەی دەزگا ئەمنییەکانی ڕژێمی بەعس هەردوو دیوان و چەندین کاغەزی دیکەی گرنگیان لێ فەوتاندوون، ئەو خۆی دەڵێت:(وێ هەر ژ زارۆکینیێ حەزا هۆزانێ هەبوویە و ژ سالا ١٩٦٩ ی دەست بە نڤیسین کرییە، هەتا ساڵ ١٩٧٧ ێ وێ دوو دیوان نڤیسی بوون)، لە ساڵی ١٩٨٩ یەکەم بەرهەمی خۆی کە دیوانێکی شیعری بووە بە ناوی(پارزینێ هیڤیا) بە هاوکاری ئەمیندارێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوانی حوکمی زاتی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، دواتریش دوو دیوانی شیعری دیکەشی بڵاوکردۆتەوە بە ناوەکانی(ئارمانج و ڕۆناهی)، دیوانێکی شیعری بۆ منداڵان و کتێبێکی دیکەشی نووسیوە بە ناوی(ناسینی ئافرەتانی کورد).

شاعیر خاتوو سەبریە هەکاری، سەرەڕای نووسینەکانی، لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕێکخستنەکانی سیاسی و ڕێکخراوەیی، دەورێکی بەرچاوی هەبووە، ئەمانەی خوارەوە هەندێ لە چالاکییەکانییەتی:

- لە ساڵی ١٩٨٤ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی دهۆک بووە.
- لە ساڵی ١٩٩٢ ئەندام و بەرپرسی یەکێتیی ئافرەتانی کوردستان لقی

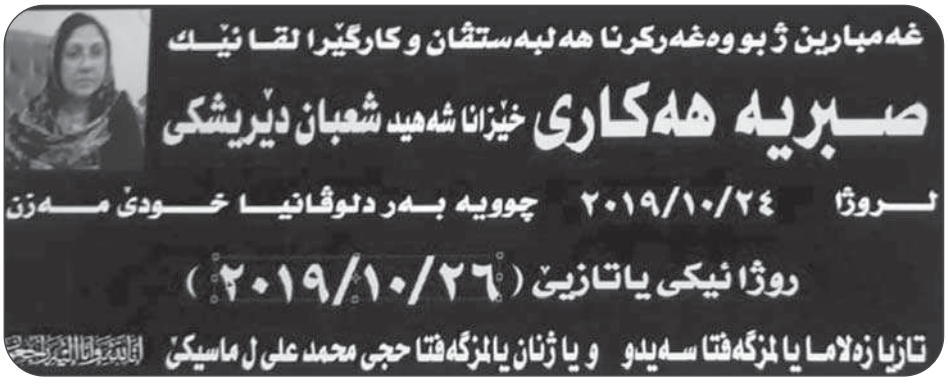

دهۆک بووە.

- لە ساڵی ١٩٩٢ ئەندامی نووسینگەی ڕێکخراوە جەماوەرییەکانی لقی یەکی پارتی دیموکراتی کوردستان بووە لە دهۆک.
- لەو کاتەی لە وڵاتی سوید نیشتەجێ بووە، ئەندامی کۆمەڵەی کەلتووری کوردی بووە لە شاری (یونشوپینگ).
- لە ٤-٥- ٢٠٠٢ بەشداریی کۆنگرەی بیستەمینی، فیدراسیۆنی کۆمەڵەی کوردستانی کردووە، بۆ ماوەی دوو ساڵ ئەندامی کۆمیتەی گشتیی ئەو فیدراسیۆنە بووە.
- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(پەیام) بووە کە کۆمەڵەی یۆنشۆپینگ دەریان دەکرد، یارمەتیی یەکێتیی ئافرەتانی کوردستانی سەر بە فیدراسیۆنەکەشی داوە.
- لە ١٦-١٢- ٢٠١٠ لە کۆنگرەی(١٣) ی پارتی دیموکراتی کوردستان، بە هۆی خزمەت و چالاکییەکانی خەڵاتی مەدالییای بارزانی پێ بەخشراوە.
- بەشداریی زیاتر لە(٣٠) کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراس و کۆنگرەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و سیاسی لەناو کوردستان و دەرەوەی کوردستان کردووە.
- دەیان پارچە شیعر و وتاری هەمەجۆری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

بەرهەمی شاعیر سەبریە هەکاری

شاعیر و نووسەر سەبریە هەکاری ناوێکی دەرەوشایەوەیە لە ئاسمانی

ئەدەب و ڕۆشنبیری و خەباتی ژنانی کوردستان، لە ڕۆژی ٢٤-١٠- ٢٠١٩ لە شاری دهۆک کۆچی دوایی کردووە، ڕوحی پاکی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لە ٧ - ١٢- ٢٠١٩ یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی دهۆک، بە ئامادبوونی خانەوادەی و جەماوەرێکی زۆر لە ئەدیب و ڕۆشنبیران، چلەی ماتەمینی بۆ شاعیر سەبریە هەکاری سازکردووە، کە تێیدا وتاری یەکێتیی نووسەران و خانەوادەکەی کە لە لایەن کوڕەکەی(عسمەت شەعبان) خوێندراوەتەوە، چەند هەڵبەستێکیش لە لایەن شاعیران(قادر قەچاخ و هشیار ڕێکانی) خوێندراونەتەوە، فلمێکی دوکیومێنتاریش دەربارەی ژیان و بەرهەم و چالاکییەکانی ناوبراو نمایشکراوە، کتێبێکی شاعیر سەبریە هەکاری بە ناوی(ڕۆناهی) بەدیاری بەسەر ئامادەبووان دابەشکراوە.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر خاتوو سەبریە هەکاری، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بەختیار کەڵهوڕێ

مامۆستای زمان و ئەدەبی کوردی، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەب و هونەری منداڵان، بەختیار کەڵهوڕێ ...

ناوی تەواوی(بەختیار حەمەد تاهیر)ە، لە ناو ئەدیب و نووسەران بە بەختیار کەڵهوڕێ ناسراوە، لە ساڵی ١٩٨٤ لە شاری هەولێر لە خێزانێکی دەستکورت و کاسبکار لە دایک بووە، لە ساڵی ١٩٨٦ ئەو کاتەی تەمەنی(٢) ساڵان بووە، باوکی لە شەڕی عێراق و ئێران ون بووە و تاوەکو ئێستاش بێ سەروشوێنە...، دایکی وەکو شێرە ژنێکی کوردی ئاسایی شانی داوەتە بەرو، ئەو ئەرکە قورسەی گرتۆتە ئەستۆ و زۆر پوخت و جوان پەروەردە و گۆشیکردووە و ناردوویەتییە بەر خوێندن، ئەو خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(دابان)ی سەرەتایی و ناوەندی لە ناوەندیی عێراق و ئامادەییشی لە ئامادەیی هەولێری کوڕان بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٧ بڕوانامەی دبلۆمی لە بەشی بیرکاری لە پەیمانگای ناوەندی هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە و بووتە مامۆستای سەرەتایی لە قوتابخانەی گوندی(کانی بۆت)ی سەر بە بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی مێرگەسۆر، دوای(٤) ساڵ خزمەتکردن گواستراوەتەوە بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی دەوروبەری شاری هەولێر و لە قوتابخانەی(ئاوێزەی بنەڕەتیی تێکەڵاو) درێژەی بە خزمەتکردن داوە لە بواری پەروەردە و فێرکردن.

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر ئیدریس عەبدوڵڵا، دکتۆر وریا عومەر ئەمین، شاعیر بەختیار کەڵهوڕی

بەڕێز نوری بێخاڵی، شاعیر بەختیار کەڵهوڕی، شاعیر خاتوو ڕێزان محەمەد

شاعیر و نووسەر بەختیار کەڵهوڕی زۆر حەزی لە خوێندن بووە، بۆیە لە ساڵی ٢٠١٨ بڕوانامەی بەکالۆریۆسیشی لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی سەڵاحەدین بەدەستهێناوە، هەر لە قوتابخانەی(ئاوێزەی بنەڕەتیی تێکەڵاو) بووەتە یاریدەدەری بەڕێوەبەر و تا ئێستاش بەردەوامە لە خزمەتکردن.

شاعیر بەختیار کەلهوڕی لە ساڵی ٢٠٠٤ەوە، دەستی بە نووسینی شیعر کردووە، دەستپێکی نووسینەکانی بە شیعر بۆ گەوران دەستپێکردووە، بە

بەردەوامی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوی کردوونەتەوە، لە ساڵی ٢٠١٤ەوە، ڕووی لە نووسینی شیعر بۆ منداڵە جوانەکانی کوردستان کردووە، ئەو دنیای منداڵانی زۆر خوشویستووە، خۆشەویستیی خاک و نیشتمان، خۆشەویستیی دایک و باوک، ڕاستگۆیی، پاک و خاوێنیی ژینگەی کوردستان، جوانیی سروشتی کوردستان، هەموو ئەوانەی بە شیعرە ناسک و جوانەکانی ئاوێتە یەکتری کردوون، لە بواری شیعر و ئەدەب و هونەری منداڵان چوار کتێبی خنجیلانە و جوانی بۆ منداڵە جوانەکانی کوردستان

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر عەباس عەبدوڵلا یوسف، شاعیر و نووسەر بەختیار کەڵهوڕی

شاعیر بەختیار کەڵهوڕی لەگەڵ پۆلێك قوتابی

چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- ئاوێنەی چل گوڵ، هۆنراوە بۆ منداڵان، ٢٠٢١.
- پەیامی چل پەپوولە، شیعر بۆ منداڵان. ٢٠٢١.
- ئاوازی چل مەل، شیعر بۆ منداڵان، ٢٠٢١.
- پیشەوەر، هۆنراوە بۆ منداڵان، ٢٠٢٢.

چەندین کتێبی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

دەیان پارچە شیعری گەوران و منداڵانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

بەرهەمەکانی خۆی لە شارەکانی هەولێر، سلێمانی، چوارقورنە، و شارەکانی دیکەی کوردستان دابەش و بڵاوکردۆتەوە و کۆڕ و کۆبوونەوە و سیمیناری بۆ سازکردوون.

شاعیر و نووسەر بەختیار کەلهوڕی، چەندین چالاکی و ئەدەبی و ڕۆشنبیریی نواندووە، ئەمانەی خوارەوە هەندێکییان:

- بەشداریی چەندین کۆڕی شیعری لە هەولێر و شارەکانی دیکەی کوردستان کردووە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر بەختیار کەڵهوڕی، مامۆستا و نووسەر و لێکۆڵەر حەمەسالح فەرهادی

لە لای ڕاستەوە: بەختیار کەڵهوڕی، میدیاکارێکی ڕادیۆی هیلین

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و میدیاکار قەهار شێخانی، شاعیر بەختیار کەڵهوڕی

- چەندین دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنیی ئەنجامداوە.
- ئەندامی دامەزرێنەری ڕێکخراوی(خەیاڵ)ە بۆ گەشەپێدانی هزری تاک.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

بۆ شاعیر و نووسەر بەختیار کەڵهوڕی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و هونەری منداڵان و گەورانیش.

لە لای ڕاستەوە: دایکی شاعیر بەختیار کەڵھوڕی

بەختیار کەڵھوڕی بە خۆی و خێزان و منداڵەکانی

وا(٣) پارچه شیعری شاعیر بەختیار کەڵهوڕی- تان بۆ دەنووسمەوە:

لاپتۆپ

١

باوکم بۆی کڕیم لاپتۆپ
لە بـری پایسکل و تۆپ
وتـی بـەکـاری بێنە
زانـیـاری لێدەر بێنە
دوگمـەی زۆری پێوەیە
بـۆ خـزمـەتـی ئێوەیە
لاپتـۆپەکەم قەشەنگە
لە زانـیـاری پێشەنگە
بۆتە هـاوڕێی هەمیشە
هـاوکـاری کـار و پیشە
لـێـزانە و زۆر وردبینە
دەی تـۆش وەرە ببینە

٢

جۆلانە

مـنـدالّـم وردیـلانە
ورد ورد دەکـەم جـۆلانە
هـەڵـم بـەستـاوە لە دار
دەفـڕێ لە شـێوەی بالّدار

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر بەختیار کەڵهوڕی

لەگەڵیا دەچمە ئاسمان
بچکۆلانەی بێ زمان
شادی دەبەخشێ گشت کات
کاتێک لەگەڵ خۆی دەمبات
سەرچاوەی بەختیارییە
لام خۆشترین یارییە

۳

بەرسیلە

منم منم بەرسیلە
دەنک سەوزی وردیلە
بە داریکی خێچ و خوار
هەڵواسراوم سەرەو خوار
لەتامدا ترش و خۆشم
سایە و سێبەری تۆشم
دەبم بە تری و سرکە
مالّی خۆتم لێ پڕکە
بۆ مێوژ و بۆ شەربەت
دانراوم گەلێک تایبەت
ڤیتامین و سودی زۆر
دەبەخشم بەچەندین جۆر

سەرچاوەکان:

۱ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر بەختیار کەڵهۆڕی، لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

۲ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

دایکی ئاریان(عەتیە خانم)

هونەرمەندێکی ئازا و بوێر و ڕێچکەشکێنی سەردەمی خۆی، یەکەمین ئافرەتی کورد لە(باشووری کوردستان)لە بواری نواندن(تەمسیلییە، شانۆ، دراما و فلیمی سینەمایی)، خاتوو(دایکی ئاریان-عەتیە خانم)....

ناوی تەواوی(عەتیە محەمەد ئەمین)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و هونەری بە دایکی ئاریان ناسراوە (چونکە کوڕە گەورەکەی ناوی ئاریان)ە، لە ساڵی ١٩٥٠ لە شارۆچکەی (پێنجوین)ی سەر بە پارێزگای سلێمانی لە دایک بووە، دواتر چوونەتە ناو شاری سلێمانی و لە گەڕەکی(مەڵکەندی) پەروەردە و گەورە بووە، خوێندنی سەرەتایی هەر لە سلێمانی تەواوکردووە، هەر زوو ساڵی ١٩٦٣ تەمەنی لە (١٢- ١٣)ساڵان بووە هاوسەرگیری کردووە، لەبەر ئەوەی هاوسەرەکەی مامۆستای زانکۆ بووە، کارەکەی گواستراوەتەوە پەیمانگای تەکنەلۆجی لە شاری بەغدا، ئەو زیاتر لە(٢٠) ساڵ لە شاری بەغدا ژیاوە و زمانی عەرەبیش زۆر باش فێربووە، سەرەڕای سەختیي ژیان و ئاستەنگەکانی بەردەمی، بەڵام ئەو هەر بەردەوام بووە لە خوێندن، یەکەمین کچە کورد بووە لە شاری سلێمانی چووەتە ئامادەیی سلێمانی ئێوارانی کوڕان، لەگەڵ قوتابیانی کوڕ لەسەر یەک تەختە دانیشتووە بۆ تەواوکردنی خوێندن.

هونەرمەند دایکی ئاریان لەگەڵ پۆلێك لە هونەرمەندان

هونەرمەند دایکی ئاریان، لە ناوەندی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، بۆ یەکەمین جار وەکو ئافرەتێکی ئازا و بوێر و ڕێچکەشکێنی سەردەمی خۆی، لە ڕێگای هونەرمەند ئەحمەد دەنگ گەورە، بەشداری کردووە لە(٥) ئەڵقەی تەمسیلییەی(فێلی بانگکێشەکان) کە لە نووسینی نووسەری میسری جۆرجی زێدان و وەرگێڕانی شاعیر و نووسەری کورد ئەبوبەکر هەوری بووە بۆ ڕادیۆی کوردیی بەغدا، دواتر لە ساڵی ١٩٦٧ بۆ یەکەمین جار لەسەر تەختەی شانۆ لەگەڵ هەر یەک لە هونەرمەندان(عومەر عەلی ئەمین، ئەحمەد دەنگ گەورە، کەمال سابیر، حەسەن دڵسۆز، خاتوو گەزیزە، حەسەن تەنیا و سەڵاح باڵابەرز) لە شانۆگەرییەکانی(گەزی چی و چاوی چی، خوا لە سوڵتان مەحموود گەورەترە، مشتەی ناو هەمانەکە) بەشداری کردووە.

هەرچەندە ئەو کات بەشداریکردنی ئافرەت لە نواندندا کارێکی قورس بووە، ئەو کەوتۆتە بەر تیرو توانجی خەڵک، هەتا بە خێزانەکەیان وتووە بیکوژن، بەڵام خێزانەکەی پشتگیرییان کردووە و ئەویش زۆر ئازا و بوێرانە وەکو ئەکتەر بەردەوام بووە لە کارکردن، نزیکەی زیاتر لە(٥٠)

سالّ خزمەتی کردووە لە بواری نواندن، لەگەڵ تیپەکانی(نواندنی سلێمانی، سالار، پێشڕەو، هاوڕێیانی گەزیزە و چەندانی دیکە).

وەکو ئەکتەر بەشداری لە زۆر لە شانۆگەری و زنجیرە دراما و فلیمە سینەماییەکان کردووە لەوانە(زنجیرە درامای گەردەلوول، کەرکووک چوار، بەپێی دەستوور، قاقا پڕاوپڕ لە قاقا، خەمی چۆلەکەکان، مۆڵەت، بووکی ژێر دەواری ڕەش، ژن بە ژن و چەندانی دیکە).

هونەرمەند دایکی ئاریان یەکەمین ئەندامی ئافرەت بووە لە:

- تیپی نواندنی سلێمانی.
- کۆمەڵەی هونەرە جوانەکان سلێمانی.

ئەو هەمیشە کارەکانی خۆی بە سەرکەوتوویی ئەنجامداوە، سەردەمێک ماڵی لە بەغدا بووە، بەڵام بۆ کارە هونەرییەکانی هاتۆتە سلێمانی، هەمیشە کاری هونەری و کارەکانی خۆی زۆر خۆشویستووە، لە شوێنێکدا دەڵێت:(

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند کەمال سابیر، هونەرمەند حەسەن تەنیا، هونەرمەند دایکی ئاریان، هونەرمەند حەسەن دڵسۆز، نەناسراوە، هونەرمەند خاتوو گەزیزە، هونەرمەند شەهید (ئاوات عومەر عەلی)، وێنەکە لە ئەرشیفی هونەرمەند حەسەن دڵسۆزە، لە ماڵپەڕی یاسین حاجی مەلا وەرگیراوە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند دایکی ئاریان، هونەرمەندی دیار و ناسراوی کورد ئەحمەد سالار

هونەرمەندی ئەکتەر دایکی ئاریان(عەتیە خانم)

هەموو ئەو کارانەم خۆشدەوێت کە بەشداریم تێداکردووە، زۆربەی ڕۆڵەکانیشم بە پێی تەمەنی خۆم بووە یان خۆم لەگەڵیدا گونجاندووە).

هونەرمەند دایکی ئاریان چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە، بەڵام ئەو ڕێزی هەوادارانی بە باشترین و بە نرختریـن خەڵات و ڕێزلێنان دەزانێت، لەگەڵ هاوسەرەکەی خاوەنی(٨) منداڵن، دوو کچ و کوڕێکی لە ژیاندا نەماون، ڕەوانیان شاد بێت، چوار کوڕ و کچێکی بە ناوی(تارا) ماوە، هەموویان خوێندنی زانکۆ و باڵایان تەواوکردووە، خوا تەمەن درێژیان

بکات، بۆ خۆشی تا ئێستا بەردەوامە لە کاری نواندن و ئامۆژگاری و ڕێنماییکردنی کوڕ و کچانی هونەرمەند لە شاری سلێمانی و شارەکانی دیکەی کوردستان، ئەزموونی خۆشی خستۆتە خزمەتی هونەرمەندانی گەنج بۆ هەر پرس و ڕاوێژکارییەکی هەیانبێت، هەر سەرکەوتوو و سەرفراز بێت بۆ خزمەتی هونەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١- Kurd Collect.

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - کوردسات، فلمێکی دوکیومێنتاری، چاوپێکەوتن لەگەڵ هونەرمەند دایکی ئاریان.

٤ - ئێوارەی Official NRT2، فلیمێکی دوکیومێنتاری.

٥ - مالپەڕی فەیسبووکی بەڕێز یاسین حاجی مەلا.

٦ - مالپەڕی Rojnews، وتارێکی نووسەر سەمیرا شەهابی لە ٢٥-٢-٢٠٢٠.

٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەحمەد سەعید خەتات

هونەرمەندێکی خۆڕسک، هونەرمەندی دەست و پەنجە رەنگین لە بواری خۆشنووسی، مامۆستا ئەحمەد سەعید خەتات....

ناوی تەواوی(ئەحمەد سەعید ئەحمەد)ە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە شاری سلێمانی لە دایک بووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٢ بەشی ژمێریاری لە کۆلێژی کارگێڕیی زانکۆی سلێمانی تەواوکردووە، وەکو فەرمانبەر ماوەیەک لە بانکی ڕەشید لە سلێمانی دەستبەکاربووە، دواتر بووەتە بەڕێوەبەری چاپخانەی وەزارەتی دارایی، پاشانیش بە پلەی بەڕێوەبەر لە ناوەندی پەرەپێدانی کارگێڕی و دارایی(بەڕێوەبەری دەورات) لە وەزارەتی دارایی هەرێمی کوردستان درێژەی بە خزمەتکردن داوە تا ساڵی ٢٠٢٠ خانەنشینکراوە.

خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات، هەر لە منداڵییەوە و لەوکاتەی دەستی بە خوێندنی سەرەتایی کردووە و بە پیتەکان(ئەلف و بێ)ی کوردی و عەرەبی ئاشنا بووە، حەز و ئارەزووی کەوتۆتە سەر نووسین و خۆشنووسی، لەگەڵ گەورەبوون و هەڵکشانی تەمەنی زیاتر خولیای کەوتۆتە سەر نووسینی خەت و جۆرەکانی، ئەو کاتەی قوتابیی ئامادەیی

لە لای ڕاستەوە: خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات ، هونەرمەند مەزهەری خالقی

بووە، ڕۆژانە چۆتە بەردەم دوکانی هونەرمەندی خۆشنووس(سەید موحسین) کە دوکانێکی خۆشنووسی لە شەقامی(چواربا‌خ)هەبووە، دیقەتی دەست و پەنجەی ئەم خوشنووسەی داوە، کە خەریکی نووسینی لافیتە و تابلۆ کێشان بووە، زۆر سوودی لێوەرگرتوە، هەر لەم سالانەدا نامیلکەیەکی هونەرمەندی خۆشنووس (هاشم بەغدادی) دەستکەوتووە کە ئەو کات بەناوبانگترین و باشترین نامیلکەی فێربوونی خۆشنووسی بووە، بە شێوازی بەغدادی کە زۆر لە نهێنییە سەرەکییەکانی جۆری خەتەکانی(سولس، نەسخ، ئیجازە، دیوانی، جەلی دیوانی، تەعلیق(فارسی) تێدا بووە، ئەم نامیلکەیە کاریگەرییەکی زۆری لە ژیانی هونەری ئەودا کردووە، لە ساڵی ١٩٨٥، لە ڕێگەی نامەوە خۆشنووسی ناوداری عیراقی جاسم نەجەفی ناسیوە و ساڵی ١٩٨٨ لە شاری نەجەف سەردانی کردووە، ناسینی ئەو کەڵە خۆشنووسە گۆڕانکارییەکی زۆری لە ژیانیدا کردووە، ئەو

دەرچووی هیچ ئەکادیمی و پەیمانگای هونەری خەت و خۆشنووسی نییە، بەڵکو هونەرمەند و خۆشنووسێکی خۆڕسکە، خۆی، خۆی پێگەیاندووە، بووەتە خۆشنووسێکی دیار و ناسراوی شاری سلێمانی و هەموو کوردستان.

هونەرمەندی خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات، شارەزاییەکی زۆری لە خەتی(سولس)دا هەیە، خەت و نەخش و نیگاری زۆرێک لە مزگەوتەکانی شاری سلێمانی نووسیوە لەوانە:(مزگەوتی گەورەی سلێمانی، بەختیاری، شێخ قادری چوێسە، شێخ سیراجەدین، مزگەوتی زانکۆی گەشەپێدان و چەندانی دیکەش)، سەدان تابلۆی لە ئایەتی قورئانی پیرۆز و فەرمووده و شیعری شاعیران و وتەی ناوداران بە کوردی و عەرەبی نووسیوە، کە جۆرەکانی خەتی تێدا بەکارهێناوە، بەشداریی لە چەندین چالاکی و پێشانگای هونەری خۆشنووسی کردووە و خەڵات و ڕێزلێنانیشی بۆ کراوە، ئەمانەی خوارەوە هەندێ لە چالاکییەکانییەتی:

لە لای ڕاستەوە: خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات، نووسەر و ڕۆشنبیر جەمیل مەلاقەرە

رۆشنبیری نوێ ژمارە ١٠٩ رۆشنبیری گشتی

گۆنەری خۆشنووسی و خۆشنووسانی کورد

- لە ساڵی ١٩٨١ بۆتە ئەندام لە کۆمەڵەی خۆشنووسانی عیراق، هەر لەوساڵیشەوە بەردەوام بووە لە بەشدار بوون لە چالاکیی ساڵانەی ئەو کۆمەڵەیە.
- لە ساڵی ١٩٨٣ لەهۆڵی مۆزەخانەی سلێمانی لەگەڵ هەر یەک لە خۆشنووسان(عەلی عومەر ساڵح، سەرکەوت عەلی، نەوزاد تۆفیق، بەهاوکاریی هونەرمەند خالید ڕەسوول)، پیشانگەی هاوبەشی چوارخۆشنووسیان کردۆتەوە .
- لە ساڵی ١٩٨٨ لە یەکەمین فیستیڤاڵی بەغدا بۆ هونەری خۆشنووسی وزەخرەفە بە سێ تابلۆ بەشداریکردووە. .
- لە ساڵی ١٩٨٩ بەشداریی لە پێشبڕکێی دووەمی جیهانی خۆشنووسی لە تورکیا کردووە، کە هەر سێ ساڵ جارێک ئەنجام دەدرا. .

لە لای ڕاستەوە: خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات، نووسەر ڕەفیق ساڵح

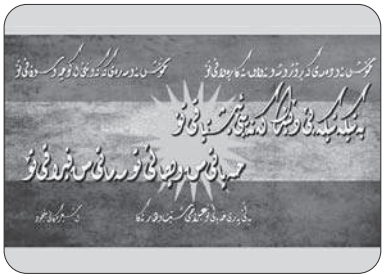

بەرهەمەکانی خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات

- لە ساڵی ١٩٩٠ لە پیشانگەی خۆشنووسانی سلێمانی بەشدار بووە، کە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی سازی کردبوو .
- بەمەبەستی ناساندنی ژیان و بەرهەمەکانی خۆشنووسانی کورد، لە ساڵی ١٩٨٥ زنجیرە وتارێکی بەناوی(نوابغ الكرد فی الخط العربي) بە زمانی عەرەبی لە ڕۆژنامەی(العراق) بڵاوکردەوە، لەدوای ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١یش لە ڕۆژنامەی(الاتحاد) هەمان زنجیرەی دەست پێکردۆتەوە هەر بە زمانی عەرەبی بەناوی(اعلام الكرد فی الخط العربي).
- بە بەردەوامیش لە گۆڤار و ڕۆژنامەکاندا وتار و لێکۆڵینەوەی لەسەر هونەرمەندە خۆشنووسەکانی کورد بڵاوکردۆتەوە.
- ساڵی ١٩٩٢ بەشداریی لە فیستیڤاڵی هونەری شێوەکاریی لاوان کردووە، کە کۆڕی ڕۆشنبیریی کورد سازی کردبوو.
- لە ساڵی ١٩٩٣ بەشداریی پیشانگەی گشتیی خۆشنووسانی سلێمانی کردووە.
- بەشداریی لە پێشبڕکێی خۆشنووسی کردووە، کە خاچی سوری

نێودەوڵەتی سازی کردووە.

- ساڵی ١٩٨٨ و ١٩٨٩ بەشداریی لە پیشانگەی جوان نووسانی سلێمانی کردووە، کە گروپی سپێدە سازی کردبوو.
- ساڵی ٢٠٠٠ بەشداریی لە ڤیستیڤاڵی دووەمی هەولێر بۆخۆشنووسی و نیگارسازی کردووە.
- لە پێشبڕکێی دووەمی هونەری خۆشنووسی بەشدار بووە، کە خاچی سووری نێودەوڵەتی ساڵی ٢٠٠١ و ٢٠٠٢ سازی کردبوو.
- لە فیستیڤاڵی نێودەوڵەتیی هونەری خۆشنووسی لە وڵاتی ئێران کە هەر دوو ساڵ جارێک لەو وڵاتە ئەنجام دەدرا، تابلۆیەکی لە ئەلبومی تایبەتی فیستیڤاڵەکە دانراوە .
- ساڵی ٢٠٠٤ لە پیشانگەی هاوبەشی خۆشنووسانی سلێمانی و ئەنبار بەشدار بووە، کە مەڵبەندی ڕۆشنبیریی عیراق ساڵی ٢٠٠٦ سازی کردبوو.

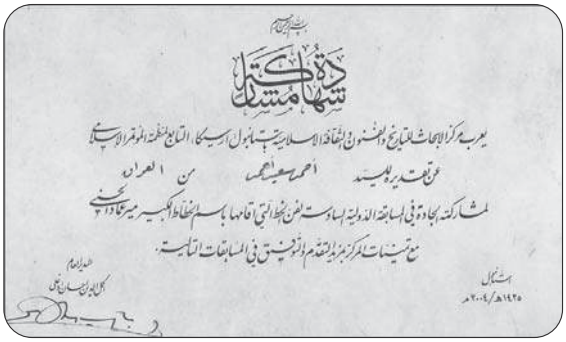

بەرهەمەکانی خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات

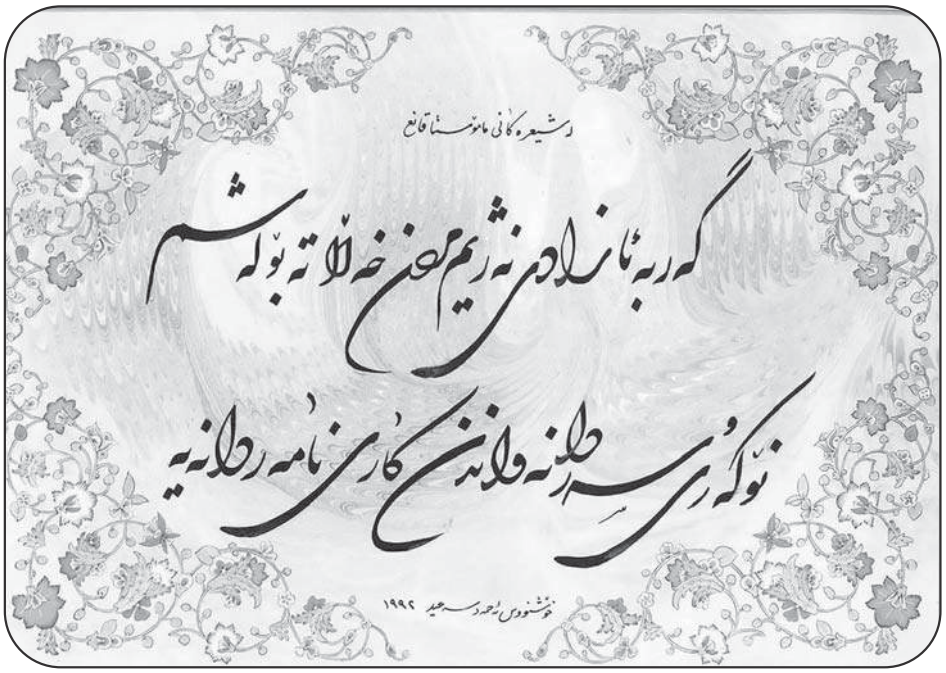

له بەرهەمەکانی خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات

- لە ساڵی ٢٠٠٦، ٢٠٠٧. ٢٠٠٨ لە پێشانگە و پێشبڕکێی تایبەت بەخۆشنووسی(عبدالحمید کاتب) لە وڵاتی سوریا بەشدار بووە. .
- ساڵی ٢٠٠٩ وەک ئەندامی لیژنەی هەڵسەنگاندنی تابلۆکان لە پێشانگە و پێشبڕکێی خۆشنووسی هەولێر بەناوی حاجی خەلیل زەهاوی، هەمان ساڵیش وەک ئەندامی لیژنەی هەڵسەنگاندنی تابلۆکان بۆ پێشانگە و پێشبڕکێی سلێمانی بەناوی خالید زامدار، هەڵبژێردراوە.
- ساڵی ١٩٩٥ بە درێژیی نزیکەی ٢٠٠ مەتر ئایەتی قورئانی پیرۆزی بە خەتی سولس نووسیوە، دواتریش لە مزگەوتی چوێسە کۆمەڵێ نووسینی جوانی هەر بە هەمان شێواز ساڵی ٢٠٠١ نووسیوە.
- جوانترین نووسینەکانیشی لەبواری ڕازاندنەوەی مزگەوتەکان، لە مزگەوتی زانکۆی گەشەپێدان لە ساڵی ٢٠١٨ لەلایەن خۆشنووس نەهرۆ قادر جێبەجێکراو، ساڵی٢٠٢٠ یش لەمزگەوتی بەختەوەری لە گەڕەکی ڕاپەڕین نزیکەی ١٥٠ مەتر ئایەتی جۆراو جۆر بە بەرزیی نزیکەی یەک مەتر هەر لە لایەن هونەرمەند نەهرۆ قادر جێبەجێکراوە.

ئـەو شـانازی بـە کارەکانـی لـەم دوو مزگەوتـە دەکات و بـە گۆڕانکارییەکـی گرنـگ لـە ژیانـی هونەریـدا دەزانێت، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بێت لـە نووسـینە جوانەکانـی.

- ئەو لە ساڵی ١٩٨٨ەوە، ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی عێراقە.
- ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستانە.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی هونەرمەندی خۆشنووس ئەحمەد سەعید خەتات، لەسـەر داخوازیی مـن بـۆی نـاردووم، سـوپاسـی دەکـەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

مستەفا ڕابەر

نووسەر و وەرگێڕ و ڕۆشنبیری کوردپەروەر مستەفا ڕابەر....

ناوی تەواوی(مستەفا محەمەد ئەمین مستەفا)یە، لە ناو ئەدیب و ڕۆشنبیران بە مستەفا ڕابەر ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٣ لە گوندی(شێخان)ی بناری چیای پیرمام لە خانەوادەیەکی ئایینی و کوردپەروەر لە دایک بووە، باوکی مەلای گوندی(براغ)بووە، بۆیە ماڵیان چووەتە ئەوێ، باوکیشی هەر لەو گوندە کۆچی دوایی کردووە، ئەو لە لای باوکی(سیپارە)ی خوێندووە و فێرە خوێندن و نووسین بووە، دواتر ماڵیان چووەتە هەولێر خوێندنی سەرەتایی لە هەولێر و ناوەندی لە سلێمانی تەواوکردووە، سەرەتای شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١ بۆتە پێشمەرگەی کوردستان، لە نیوەی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو هاتۆتەوە.

نووسەر مستەفا ڕابەر لە ساڵی ١٩٦٨ خولێکی باڵای ئەفسەرانی پۆلیسی لە بەغدا تەواوکردووە و بۆتە ئەفسەر لە بەڕێوەبەرایەتیی پۆلیسی هەولێر، لە ساڵی ٢٠٠٠ ڕووی لە هەندەران کردووە لە شاری(لەندەن)ی وڵاتی بەریتانیا گیرساوەتەوە، ئێستا لەوێ دەژیێت.

نووسەر مستەفا ڕابەر لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو گڕوگاڵی نووسینی هەمەجۆری کردووە، تا ئێستا چەند بەرهەمێکی چاپ کردووە و

بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- مێژووی هونەری سینەما.
- هونەری نووسینی ڕۆمان، ئەمسااڵ تۆ ڕۆمانی خۆی دەنووسیت، ٢٠٢١.
- خاپەڕۆک، ١٩٩٨.
- ڕێزمانی ئینگلیزی، کوردی و ئینگلیزییە.
- سندوقی هاوسەرگیری، پارالێلە، واتە بە کوردیی و ئینگلیزییە، ٢٠٢٢.

ئەم بەرهەمەشی ئامادەیە بۆ چاپکردن:

- چیرۆکی هاجیکۆ سەگە بە وەفاکەی ژاپۆن، بە کوردی و ئینگلیزییە.

زمانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی بە باشی دەزانێت.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ مستەفا ڕابەر هەر سەرکەوتوو بیت لە نووسینەکانت.

لە ڕاستەوە: مامۆستای ڕەوانشاد ئیسماعیل سەرهەنگ، نووسەر مستەفا ڕابەر، هەردووکیان بە جلی پێشمەرگایەتی سەردەمی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو

بەرهەمەکانی نووسەر مستەفا ڕابەر

سەرچاوەکان:

١- کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر مستەفا ڕابەر، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سابیر گۆران

مامۆستای پەروەردە و شاعیری چەوساوان و ڕەنجدەران، شاعیری کوردپەروەر، سابیر گۆران...

ناوی تەواوی(سابیر کوڕی حاجی سالّح عەزیز گۆران)ە، لە سالّی ١٩٥٠ لە گوندی (گۆمەگڕو)ی سەر بەناحیەی قوشتەپە لە خێزانێکی کوردپەروەر و خاوەن دوو شەهید، شەهید(جەمیل ڕەنجبەر و شەهید یاسین) لە دایک بووە، لە سالّی ١٩٥٧ مالّیان هاتۆتە شاری هەولێر لە گەڕەکی(بەلاشاوە) نیشتەجێبوونە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی چوارەم لە قوتابخانەی(اربیل اولی) و سۆرانی سەرەتایی تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندیشی لە ناوەندیی جمهوری تەواوکردووە، لە سالّی خوێندنی ١٩٦٦- ١٩٦٧ چۆتە خانەی مامۆستایانی هەولێر و بەسەرکەوتوویی تەواوی کردووە، لە سالّی ١٩٧٢ وەکو وانەبێژ لە گوندی(گرتک)ی دۆلّی ڕۆستێ لە بناری چیای هەلّگورد دامەزراوە، لە ٦-٩-١٩٧٣ بە فەرمی وەکو مامۆستای بنەڕەتی لە گوندی (پیرئۆمەر) هەر لە هەمان ناوچە دەستبەکار بووە، ئەو ماوەی(٤٠) سالّ

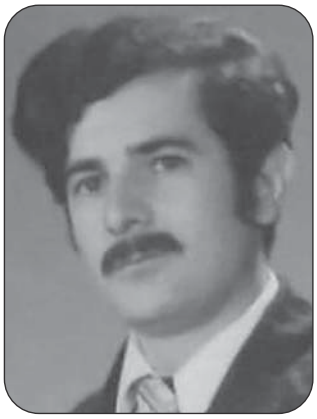

شاعیر سابیر گۆران بە جاحێلّی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سابیر گۆران، نەناسراوە، شاعیری گەورەی کورد عەبدوڵلا پەشێو

لە بواری پەروەردە و فێرکردن کاری کردووە، لە ساڵانی ١٩٧٧ - ١٩٨١ لە قوتابخانەکانی گوندی(گەیتل و کەلەکان) بووە لە ساڵی ١٩٨١ەوەش لە قوتابخانەکانی(نیگار، اربیل اولی، تەبایی، پیرەمێرد، نالی، هێمن) لە ناو شاری هەولێر درێژەی بە خزمەتکردن داوە تا خانەنشینبوونی لە ساڵی ٢٠١٣.

لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ بۆتە پێشمەرگەی کوردستان تا نسکۆی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٥ مامۆستای شۆڕش بووە لەگوندی(گوندەڕۆژ).

شاعیر سابیر گۆران، لە خێزانێکی کوردپەروەرە، لە باوەشی ڕەوانشادان حاجی سالح گۆران و شێرەژن(ئاسکە)ی دایکی گۆش و پەروەردە کراوە، هەر لە نیوەی دووەمی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو لە ڕێگای شەهید(جەمیل ڕەنجبەر)ی برای کتێبخانەیەکی خنجیلانەیان لە ماڵەوە هەبووە، لە ساڵی ١٩٦٨(بەندە) لە ڕێگەی(سدیق گۆران)ی برای نیوەڕۆیەک میوانیان بووم، یەکەم خوێندنەوەی من لە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی لەو کتێبخانە جوانەی شەهید(جەمیل ڕەنجبەر) دەستی پێکرد، دیارە سابیر گۆرانیش هەر لەوێوە دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی کوردی و عەرەبی و شاکارە وەرگێڕدراوەکانی جیهانی

لە شیعر و چیرۆک و ڕۆمان کردووە، پاش خوێندنەوەیەکی زۆر پاشخانێکی پوختەی بۆ خۆی پەیدا کردووە، لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو گرووگاڵی شیعر نووسینی لەسەر کێش و سەروای کوردی سووک و شیعری(ئازاد- الحر)ی برگەیی(مقطعي) کردووە، لە ساڵی ١٩٧١ هەندی لە شیعرەکانی خۆی بە شاعیری گەورەی کورد(عەبدوڵڵا پەشێو) نیشانداوە، دیارە ئەویش بە نامەیەک ئامۆژگاری و ڕێنمایی کردووە، وا نامەکەم لە گەڵ نووسینەکەم هاوپێچ کردووە.

شاعیر سابیر گۆران نزیکەی زیاتر لە(٥٠) ساڵە شیعر دەنووسێت، لە بەر بارودۆخی کورستان و سەختیی ژیان چەندین جار دەفتەری

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز فوئاد ڕەحیم، شاعیر سابیر گۆران، شاعیر و نووسەر دکتۆر مەولود ئیبراهیم، بەڕێز سالار مامە کەریم

لە لای ڕاستەوە: ڕۆشنبیر سەلاح مەزن، ڕەوانشاد هونەرمەندی دەرهێنەر تەڵعەت سامان، شاعیر سابیر گۆران

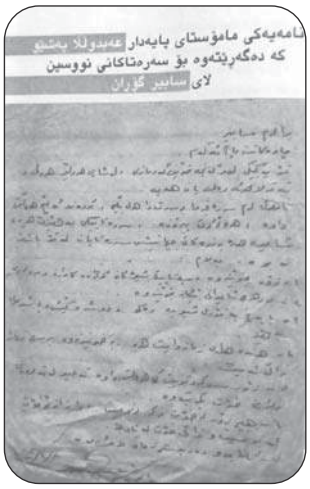

شیعرەکانی لێ فەوتاوە، جاروباریش هەر خۆی لەبەر هەر هۆیەک بووبێت، بۆ ماوەیەکی کەم لە نووسینی شیعر دوورکەوتۆتەوە، بەڵام هەمیشە لە ناخیدا هەر بەردەوام بووە لە خۆ پێگەیاندن، شیعرەکانی ئەو زیاتر نیشتمانپەروەری و باسی باری ناهەمواری و کارەسات و مااڵوێرانیی میللەتەکەی و خەمی خۆی و خەڵک لە شیعرەکانی زۆر بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، سروشتی جوانی کوردستان و ئەڤینی و کێشەی کۆمەاڵیەتیشی لە بیرنەکردووە، دەتوانم بڵێم: ئەو بە شاعیری هەژار و چەوساوەکان هەژمار دەکرێت، هەر لە نیوەی حەفتاکانەوە ناوبەناو شیعرەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان باڵوکردۆتەوە، دیارە سەختیی ڕۆژگارەکانی ژیان دەستباری نەگرتووە کە زوو بەرهەمەکانی چاپ و باڵوبکاتەوە، بۆیە تا ئێستا ئەو بەرهەمە جوان و پوختانەی نووسیوە:

- لە کاتی کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ لە شاری مهاباد، نامیلکەیەکی شیعری بە ناوی(سروودی نەورۆزێکی تازە) بە فۆتۆکۆپی(٦٠) دانەی چاپ و باڵوکردۆتەوە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سدیق گۆران، نووسەر و ڕۆشنبیر عەباس شێخ محەمەد ناسراو بە(حاجی مەمۆ)، شاعیر سابیر گۆران

لە لای ڕاستەوە: شاعیری ناسراوی کورد موحسین ئاوارە، شاعیر سابیر گۆران

شاعیر سابیر گۆران لە کاتی واژۆکردنی دیوانی شیعری(هالاوی زامەکانم) لە یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێر

- لە ١٠ - ٧ -٢٠٢٣یش دیوانە شیعرەکەی خۆی بەناوی(هالاوی زامەکانم) کە لە(٣٨١)لاپەڕەیە، لە بارەگای یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی هەولێر، ناساند و واژی بۆ کردووە.

شاعیر سابیر گۆران چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە ئەمانەش هەندێکیانن:

- لە نیوەی دووەمی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو لە ڕیزەکانی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان کاری کردووە، دواتریش لە ڕیزەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و کۆمەڵەی

شاعیر سابیر گۆران و خاتوو هاوسەرەکەی

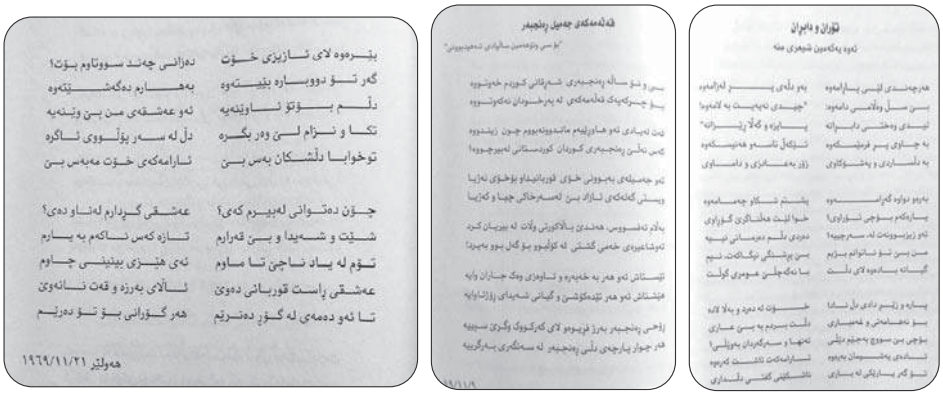

بەرهەمەکانی شاعیر سابیر گۆران

ڕەنجدەرانی کوردستان چالاکی هەبووە، لە ساڵی ١٩٨٣ەوە، وازی لە کاری سیاسی هێناوە.

- لە ساڵی ١٩٧٢ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی لە هەولێر.
- بەشداریی بەشی زۆری کۆڕو کۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی شاری هەولێر و دەوروبەری و شارەکانی دیکەی کوردستانی کردووە.

- وەکـو ئەندامێکـی کارا بەشـداری لـە کۆنگرەی(ڕاپەریـن)ی یەکێتیـی نووسـەرانی کـورد لـە شـەقڵاوە، سـاڵی ١٩٩٢ کـردووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێرە.

بـۆ شـاعیری کوردپـەروەر سـابیر سـاڵح گـۆران، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیت لـە نووسـینی شـیعرە جـوان و بـە چێژەکانـت و بـۆ خزمەتـی زمـان و ئەدەبـی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر سابیر سـاڵح گـۆران، کـە لـە سـەر داخوازیی مـن بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بەناز سابیر ڕەشید

داتازان و ئەرشیفەوان و سەرپەرشتیکاری ماشینی گەڕان لە ڕێکخراوی(کوردیپیدیا) خاتوو بەناز سابیر ڕەشید ..

خاتوو بەناز سابیر ڕەشید لە گەڕەکی(سەرکارێز) لە خانەوادەیەکی ڕەسەنی شاری سلێمانی لە دایکبووە، خانەوادەکەیان هەر لەگەڵ دروستبوونی شاری سلێمانی لەسەدەی هەژدەهەم هاتوونەتە ناو شاری سلێمانی، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، دواتر دوو ساڵ لە بەشی(علم النفس- زانستی دەروونی)ی کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی سەڵاحەدین دەوامیکردووە، لە ساڵی ١٩٩٢ لەگەڵ هاوسەرەکەی نووسەر و لێکۆڵەر و یاسازان هاوڕێ باخەوان ڕوویان لە ئەوروپا کردووە و لە شاری(لاهای)ی وڵاتی هۆڵەندا نیشتەجێبووینە.

خاتوو بەناز سابیر ڕەشید، هەر زوو پاش فیربوونی زمانی هۆڵەندی دریژەی بە خوێندن داوە و بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە(Busnis Information) وەرگرتووە، نامەی بەکالۆریۆسەکەی بە

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز میتان کوڕی هاوڕێ باخەوان، خاتوو بەناز سابیر ڕەشید، نووسەر هاوڕێ باخەوان

ناوی(هاوڕێنامە بۆ مێژووی کوردستان و کورد)بووە، کە لە لایەن هاوسەرەکەی نووسەر هاوڕێ باخەوان بەرنامەڕێژکراوە، پاشان هەر ئەو بەرنامە و داتابەیسە بووەتە پێشەکیی و بەرایی بۆ داتابانکی ڕێکخراوی(کوردیپێدیا).

لە لای ڕاستەوە: خاتوو بەناز سابیر ڕەشید، نووسەر و لێکۆڵەر هاوڕێ باخەوان

ماوەیەک لە وەزارەتی کارو کۆمەڵایەتی وەکو کارمەند دەستبەکاربووە، ئێستاش لە شارەوانیی شاری (لاهای) لە کارکردن بەردەوامە.

خاتوو بەناز سابیر ڕەشید، هەر

لە لای ڕاستەوە: خاتوو بەناز سابیر ڕەشید، هاوڕێ باخەوان

لە لای ڕاستەوە،
خاتوو بەناز سابیر ڕەشید،ئارتینی کچی

لەسەرەتای دامەزراندنی ڕێکخراوی کوردیپیێدیا لە ساڵی ٢٠٠٨ەوە، لەتەک کاری وەزیفیی خۆی، وەکو ئەرشیفەوان و سەرپەرشتیی ماشێنێ گەڕان و بەدواچوون و ساغکردنەوەی زانیارییە ڕاست و دروستەکان سەبارەت بە کەسایەتییە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و سیاسی و کۆمەڵایەتییەکانی هەموو کورد دەکات.

بەناز سابیر ڕەشید

لە ساڵی ١٩٩٢ هاوسەرگیری لەگەڵ نووسەر و لێکۆڵەر هاوڕێ باخەوان کردووە، خاوەنی کوڕ و کچێکن بە ناوەکانی(میتان و ئارتین)، خوا تەمەنیان درێژیان بکات.

بۆ خاتوو بەناز سابیر ڕەشید هەر نموونەت زۆر بێت و سەرکەوتوو بیت بۆ خزمەتی گەنجینە و سامانی زمان و ئەدەب و کەلتوور و کەلەپووری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - هەندێ زانیاری لە نووسەر هاوڕێ باخەوان وەرگیراوە، سوپاسی دەکەم.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

گوڵستان ئاواز

شاعیر و نووسەر و ڕۆمانnووس، خاتوو گوڵستان ئاواز ....

شاعیر و نووسەر خاتوو گوڵستان ئاواز لە ساڵی ١٩٨٢ لە شاری(حەلەب) لە ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی بەڕەچەڵەک خەڵکی گوندی(ئەبو کەعبە) ی سەر بەناحیەی(جندریس)ی دەڤەری عەفرین لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری حەلەب تەواوکردووە، ئەو بەزمانی عەرەبی خوێندووە، چونکە خوێندن بە زمانی کوردی قەدەغە بووە، لە ساڵی ٢٠١٠ بڕوانامەی ئەوڕوپی لە بەکارهێنانی کۆمپیوتەر بە زمانی ئینگلیزی لە پەیمانگای(بالمیرا) لە حەلەب وەرگرتووە.

شاعیر گوڵستان ئاواز
بە جاحێڵی

بە نهێنی فێری زمانی کوردی بووە، هەرچەندە باوکی پێی ناخۆش بووە، چونکە مەترسییەکی زۆریان لەسەر بووە، بەڵام ئەو بەردەوام بووە لە فێربوونی ئەلف وبێی کوردی لەو ماڵانەی کە بە نهێنی منداڵانی کوردییان فێری زمانی کوردی کردووە، چەندین کەسیش لەو مامۆستایانەی کە بە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر حەیدەر عومەر، شاعیر گوڵستان ئاواز

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، شاعیر گوڵستان ئاواز، نووسەر عەلوان شڤان

لە لای ڕاستەوە: شاعیر گوڵستان ئاواز، نووسەر زەردەشت حاجۆ

نهێنی منداڵانی فێری زمانی کوردی دەکرد، تووشی ئازار و ئەشکەنجە و گیران بووینە، لە ساڵی ٢٠١٣ پاش وەرگرتنی پاڵپشتی لە لایەن دەزگای فێربوون و پاراستنی زمانی کوردی کە ئاستی فێربوونی زمانی کوردی گەیشتۆتە ڕادەیەک کە بتوانێت وانە بە منداڵانی کورد بدات، بۆیە بۆتە وانەبێژی زمانی کوردی لە گوندی(حەلیمە)ی دەوروبەری شاری عەفرین، شیعر و نووسینەکانی شاعیر جگەرخوێن و فەرهەنگی عەلی سەیدا گۆران و چەندین شاکاری عەرەبی و جیهانیی وەرگێردراوی خوێندۆتەوە و پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی پوختی پەیدا کردووە، لە بەر بارودۆخی نەلەبار و سەختیی ژیان لە سووریا، ساڵی ٢٠١٧ خۆی و خێزانەکەی ڕوویان لە ئەوروپا کردووە و لە شاری(بریمن)ی وڵاتی ئەڵمانیا نیشتەجێ بووینە.

شـاعیر و ڕۆمانـنـووس گوڵـسـتان ئـاواز، هـەر لـە منداڵییـەوە حـەزی لـە شیعر و ئەدەبی عەرەبی و کوردی بووە، لە پۆلی(٧) بووە گرۆگاڵی شیعر نووسـینی کـردووە بـە زمانـی عەرەبـی، لـە سـاڵی ٢٠١٢ سـەرەتا دەسـتی بـە نووسـینی شـیعر بـە زمانـی عەرەبـی کـردووە، پـاش ئـەوەی هێـدی هێـدی زمانـە کوردییەکـەی بـە تـەواوی بـاش بـووە، دەسـتی بـە وەرگێڕانـی شـیعرە عەرەبییەکانـی خـۆی بـۆ سـەر زمانـی کـوردی کـردووە، ئیـدی چۆتـە نـاو دنیـای شـیعر نووسـین، بـۆ یەکـەم جـار نووسـینێکی لـە ڕۆژنامـەی نـەورۆز

لە لای ڕاستەوە: خاتوو زاهیە ئال رشي، شاعیر دڵدار شکو، شاعیر گوڵستان ئاواز

شاعیر گوڵستان ئاواز لەگەڵ دایکی و باوکی

بڵاوکردۆتەوە، هەر لە ساڵی ٢٠١٢ چووەتە شاری عەفرین لەوێ بە هاوکاری هەندی ژنی زیرەک و کوردپەروەر ڕێکخراوی کۆمەڵەی (ڕەوشەن بەدرخان)یان دامەزراندووە، ڕۆژنامەیەکیشیان هەبووە، چەندین وتار و نووسینی لەم ڕۆژنامەیەش بڵاوکردۆتەوە.

شاعیر و ڕۆمانnووس گوڵستان ئاواز، تا ئێستا دوو کتێبی بە کوردیی کرمانجی و بە پیتی لاتینی نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- بوخچکا بیانی Buxcika biyaniye، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ٢٠٢٠.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر گوڵستان، نووسەر زیێر ساڵح

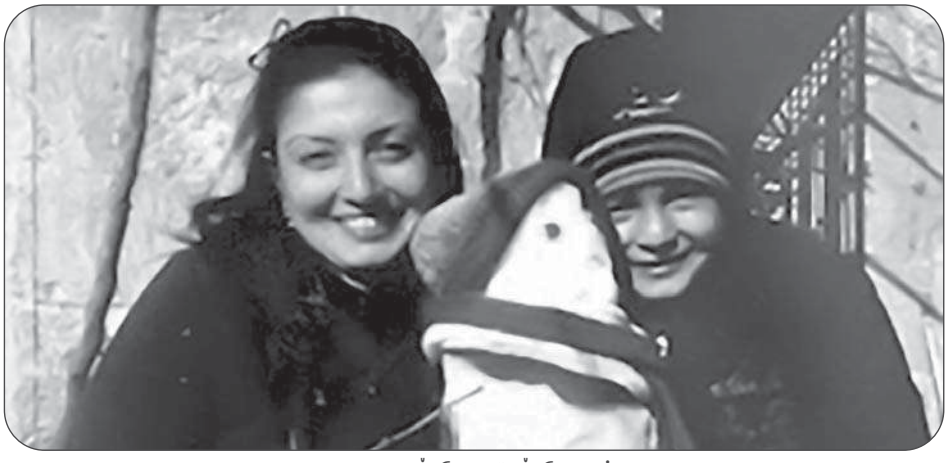

شاعیر گوڵستان لەگەڵ کوڕەکەی

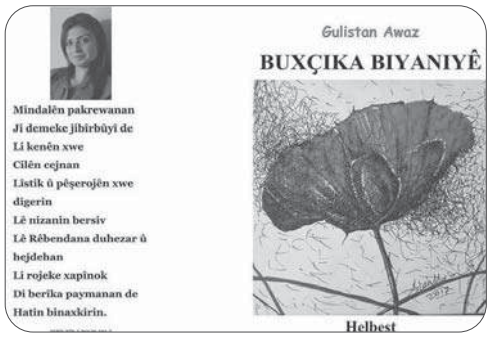

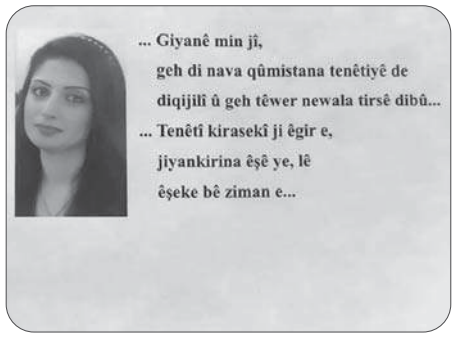

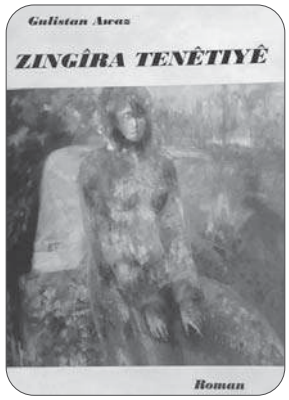

بەرهەمەکانی شاعیر گوڵستان ئاواز

- زنجیرا تینێتیێ،Zingira Tenetiye، ڕۆمان، ساڵی ٢٠٢٣.

بەشی زۆری شیعرەکانی شاعیر گوڵستان ئاواز نیشتمانپەروەرییە، ئێش و ئازار و خەم و خواستی خۆی و خەڵکەکەی و هەموو کورد لە شیعرەکانی زۆر بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، شیعری بۆ جوانیی سروشتی کوردستان و ئەڤینیش نووسیوە.

جگە لە شیعر و ڕۆماننووسین ، وەکو مامۆستا زمانی کوردی و چالاکوانی ڕێکخراوەیی و ئەدەبی چەندین چالاکیی دیکەی نواندووە لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠٠٩ بە نهێنی کۆڕسی زمانی کوردی بۆ منداڵانی کورد لە عەفرین وتۆتەوە و فێرنامەشی بڵاوکردۆتەوە.
- لە ساڵی ٢٠١٦ بە شێوەی(Online) لە پەیمانگای بەدرخان لە شارۆچکەی(دیرکا حمکۆ) وانەی زمانی کوردی وتووەتەوە، لە ١٥-٥-٢٠١٦ بڕوانامەی خەڵات و ڕێزلێنانی پێبەخشراوە.

- لـه سـاڵی ٢٠١٩ لەگـەڵ کۆمەڵێـک ئەدیـب و مامۆسـتای زمانـی کـوردی لقـی(دەزگای فێربـوون و پاراسـتنی زمانـی کـوردی) یـان لـه ئەڵمانیـا کردۆتـەوە، بـه شـێوەی(Online) وانـەی زمانـی کـوردی بـه منداڵانـی کـورد دەڵێتـەوە.
- بەشـداریی چەندیـن کۆڕوکۆبوونـەوە و کۆنفراسـی ئەدەبیـی و شـیعر خوێندنـەوەی کـردووە لـه عەفریـن و شـارۆ و شـارۆچکەکانی دیکـەی ڕۆژئـاوای کوردسـتان و دەرەوەی وڵات لـه ئەڵمانیـا.
- کاری وردینیـی و پێداچوونـەووەو سـاغکردنەوەی بـۆ کتێبـی کـوردی، پرۆگرامـی(Vejina Ramanan) کـردووە.
- چەندین دیمانە و چاوپێکەوتنی تەلەفزیۆنی و ڕۆژنامەگەری ئەنجامداوە.

بۆ شـاعیر و نووسـەر و ڕۆمانـنووس، گوڵسـتان ئـاواز، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیت بـۆ خامەتـی زمـان و ئەدەبـی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١- کورتەیـەک ژیاننامـەی شـاعیر و ڕۆمانـنـووس گوڵسـتان ئـاواز، هاوڕێـم مامۆسـتا ئیبراهیـم عەبـاس لـه هەولێـر بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.
٢ - تەلەفزیۆنی عەفرین ١، فلمێکی دوکیومێنتاری.
٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سیمین چایچی

بـه دایکـی هونەرمەنـدان ناسـراوە، شـاعیر و نووسـەر و ئەکتـەر و شـانۆنووس، چالاکوانـی بـواری ژنـان و منـدالآن، خاتـوو سـیمین چایچـی ....

شـاعیر و نووسـەر و چالاکوانـی بـواری ژنـان و منـدالآن، خاتـوو سـیمین چایچـی لـە سـالّی ١٩٥٢ لـە گەڕەکی(قەتارچییان)ی شـاری سـنەی ڕۆژهەلآتی کوردسـتان لـە دایـک بـووە، لـە سـالآنی ١٩٦٧- ١٩٦٩ کـە تەمەنی(١٤)سـالآن بـووە بۆ یەکەمین جار وەکو ئەکتـەر چۆتـە سـەر تەختـەی شـانۆ بەشـداری لە چەند شـانۆگەرییەک کـردووە کـە لـە دەرهێنانـی هونەرمەندان(دکتـۆر سـدیق، دکتـۆر غەفورپـور، سـدیو مەعریفـی)دا بـووە، ئـەو وەکـو کچـە کـوردێکی ئـازا و بوێـر و ڕێچکەشـکێن بەشـداری لـە وەرزشـی(ڕاکردن- رکـض) کـردووە و بـە پلـەی یەکەمیش دەرچـووە، لـە تەمەنـی(١٦) سـالّیدا دەسـتی بـە نووسـینی شـیعری گۆرانـی بـە مۆسـیقا و شـانۆ بـۆ منـدالآن بـە شـێوەزاری(ئەردەلان) ی کـردووە، بـە زمانـی فارسـیش شـیعری کلاسـیکی نووسـیوە، زۆر عەشـق و سـەودای زمـان و ئەدەبـی کـوردی بـووە، بۆیـە هەرچەنـد تەنـگ و چەڵەمـە و ئاسـتەنگی زۆری هاتۆتـە پێـش، بـەڵام بـەردەوام بـووە لـە چوونـە نـاو دنیـای هونـەر و ئەدەبیاتـەوە، بـە تایبەتـی ئەدەبیاتـی منـدالآن، لـە سـالّی ١٩٩١-١٩٩٣ کۆمەڵێـک شـیعر و چیرۆکـی بـۆ منـدالآن نووسـیوە.

شاعیر و نووسەر خاتوو سیمین چایچی

شـاعیر و نووسـەر خاتـوو سـیمین چایچـی خەرمانێـک بەرهەمـی بـە سـوود و ئاسـت بـەرز لـە شـیعر و شـیعری گۆرانـی بـە مۆسـیقا و چیـڕۆک و شـانۆنامەی شـیعری گۆرانـی بـۆ منـدالان نووسـیوە، لـە شـیعرەکانیدا باسی(نیشـتمانپەروەری، ئەڤینـی، کێشـەی کۆمەڵایەتـی، کێشـە و مافـی ژنـان و منـدالان، سـروشـتی جوانـی کوردسـتان)ی کـردووە، تـا ئێسـتا ئـەم بەرهەمانـەی چاپکـردووە و بڵاوکردۆتـەوە:

- شانۆی مۆزیکالی(خاڵخاڵۆکە و شاری مشکان)، ساڵی ٢٠٠٠، ئەم شانۆگەرییە لە فیستیڤاڵی دووەمی شانۆگەری کوردی لە شاری(سەقز) ساڵی ٢٠٠١ زۆربەی خەڵاتەکانی وەرگرتووە.
- قومار، کۆمەڵە شیعری گۆرانی.
- بەیانی باش، کۆمەڵە شیعری گۆرانییە، هەندێ لە شیعرەکانی کۆمەڵە شیعری قوماریشی تێدا چاپکردۆتەوە.
- کاسێتی(تیتیل و بیبیل)، چیرۆکی فۆلکلۆری کوردییە بە شێوەی مۆزیک بۆ منداڵان.
- جووجەڵە زەردە، چیرۆکێکی کوردییە بە شێوەی مۆزیکە بۆ منداڵان.
- نوقل و نەوات.
- شانۆگەریی هەناری، کە باسی بەسەرهاتی ڕاستەقینەی ژیانی ژنێک دەکات، لە تەمەنێکی کەم دەستدرێژی کراوەتە سەر، هەروەها باس لە هەندێ لایەنی شاراوەی ژنان دەکات.

هونەرمەند روزبە موسڵحی کوڕی شاعیر سیمین چایچی

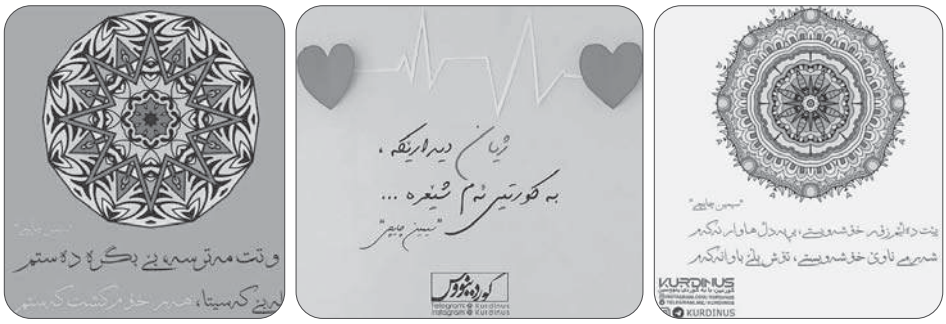

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر خاتوو سیمین چایچی

- زنجیرە بەرنامەی تەلەفزیۆنیی شانۆگەریی(بووکەلەکە).
- بەسەرهاتەکانی(خرتۆڵ و سەرچۆڵ) لە شاری ئاشتی.
- بەسەرهاتی(خرتۆڵ و خانمۆڵ).
- شانۆگەریی نوچە(نۆکەر) کە لە فیستیڤاڵی نێونەتەوەیی شانۆگەریی بووکەڵە لە شاری تاران ساڵی ٢٠٠٢ بەشداربووە.

چەندین بەرهەمی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

چەندین پارچە شیعری وەرگێڕدراوەتە سەر زمانەکانی عەرەبی و ئینگلیزی و سویدی.

زیاتر لە(٢٠٠) دەقی شیعری ئەو کراوەتە سروود و گۆرانی لە لایەن گۆرانیبێژانی کورد لەوانە(نەجمەدین غولامی، کانی، ژاڵە، شەهین تاڵەبانی، ئیسماعیل سابووری و چەندانی دیکەش).

شاعیر و نووسەر سیمین چایچی، سەرەڕای بەرهەمە پوخت و جوانەکانی، چەندین چالاکی لە بواری ژنان و منداڵانی بێ سەرپەرشتیکار و کاری ڕێکخراوەیی ئەدەبی و پیشەیی نواندووە، ئەمانە هەندێکیانن:

- ساڵی ١٩٩٩- ٢٠٠٢ ئەندامی دامەزرێنەری ڕێکخراوی پشتگیرکردن بووە بۆ نەهێشتنی مادە هۆشبەر و سڕکراوەکان.
- ساڵی ٢٠٠٠- ٢٠٠٣ سەرۆکی ئەنجومەنی ئەدەبیی شاری سنە بووە.
- هەر ساڵی ٢٠٠٣ بۆتە ئەندامی لێژنەی(ماڵی ئومێد)کە لێپرسراوێتی و سەرپەرشتیی منداڵانی بێ سەرپەرشتکاری گرتۆتە ئەستۆ.

- بەرپرسی کۆمیتەی ژنانی کورد بووە، لە ڕێکخراوی(جیهانی پێنووس).
- ئەندامی دامەزرێنەری(کەمپین) بووە، بۆ ڕزگارکردنی ئەو کەسانەی سزای لە سێدارەدانیان بەسەردا سەپێندراوە.
- لە بواری مافی مندالاّن و خاوەن پێداویستیە تایبەتییەکانیش زۆر چالاک بووە.
- چەندین جار لە شارەکانی کوردستانی ڕۆژهەلاّت(سنە، سەقز) شارەکانی باشووری کوردستان (هەولێر، سلێمانی، پێنجوێن، سەید سادق) لە لەندەن و ستۆکهۆلّم و فرانکفۆرت، خەلاّت و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

شاعیر و نووسەر سیمین چایچی خاوەنی دوو کچ و سێ کوڕە بەناوەکانی(ستارە، بەهارە، روزبە، ئارەش، ئاریەن) هەر هەموویان لە بواری هونەریدا کاردەکەن، بۆیە دایکیان بە دایکی هونەرمەندان ناسراوە، خوا تەمەن درێژ و سەرکەوتوویان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و سەرفراز بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و هونەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١- Sterk tv، فلیمێکی دوکیومێنتاری، چاوپێکەوتن لەگەلّ شاعیر سیمین چایچی، ئامادە و پێشکەشکردنی میدیاکار خاتوو جەلی محەمەدی.

٢ - مالّپەڕی ئەلیکترۆنیی ژیان، دیمانەی ڕادیۆیی لەگەلّ شاعیر سیمین چایچی، ئامادە و پێشکەشکردنی میدیاکار محەمەد جەمال.، لە ٣٠-٩-٢٠٢٠.

٣- Wikiwand -

٤- Rudaw، چاوپێکەوتنی ڕادیۆیی لەگەلّ شاعیر سیمین چایچی.

٥ - مالّپەڕی ئەلیکترۆنیی تربیون زمانە، سەرچاوەیەکی فارسییە.

٦ - کوردیپێدیا.

٧ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٨ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

گوڵێ سەلیم

شاعیری کوردپەروەر، شاعیری ڕۆژانی سەختی خەباتی نهێنی، ڕۆشنبیر و چالاکوانی بواری ژنان و کۆمەڵایەتی، خاتوو گوڵێ سەلیم.

شاعیر و ڕۆشنبیر و چالاکوانی بواری ژنان، خاتوو گوڵێ سەلیم لە گەڕەکی(سەیداوە)ی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی زەحمەتکێش و کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و تا شەشەمی ئامادەیی هەر لە شاری هەولێر خوێندووە، هەر زۆر زوو لە ڕێگای باوکییەوە تێکەڵ بە کاری سیاسی و ڕێکخستنە نهێنییەکانی حزبی بووە، وەک کچە کوردێکی ئازا و بوێر وەکو ڕابەر بڵاوکراوەی حزبی هێناوبردووە، چەندین جاریش ئاستەنگ و تەنگ و چەڵەمەی بۆ دروستکراوە و چاودێری و گوشاری خراوەتەسەر و لە لێواری دەستگیرکردن گەڕاوەتەوە، ساڵی ١٩٨٢ لە خۆپیشاندانەکانی قوتابیانی زانکۆی سەڵاحەدین و قوتابیانی هەولێر، شاعیر خاتوو گوڵێ سەلیم دیسان وەکو کچە کوردێکی چالاک و نەترس، هەمیشە لە ڕیزی پێشەوە و پێشەنگ بووە و دەورێکی بەرچاوی هەبووە، قوتابیانی قوتابخانەکانی(گارا، گەلاوێژ، هەولێری کچان) شاهیدی ئەم ڕووداوانەن، وەکو چالاکوانیش بە هانای قوتابیانی ئامادەیی ڕزگاریی کوڕانیش هاتووە.

پۆلێك نووسەر و شاعیر و هونەرمەندانی شاری هەڵەبجە، لە ڕیزی پێشەوە دانیشتووەکان: پێنجەمین کەس شاعیر گوڵێ سەلیم، شەشەمین کەس شاعیر کۆسرەت ئەحمەد

شاعیر و ڕۆشنبیر گوڵێ سەلیم، هەر لە منداڵییەوە خولیای زمان و ئەدەب و شیعری کوردی بووە، ئەو بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و شاعیرانی نوێخوازی کوردیمان دەستی پێکردووە، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو گڕوگاڵی شیعر نووسینی کردووە، وردە وردە بەرهەمەکانی خۆی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە، لەوانە ڕۆژنامەکانی(ڕێگای کوردستان، برایەتی)، ئیدی بە تەواوی کەوتۆتە ناو دنیای شیعر نووسینەوە، تا ئێستا نامیلکەیەکی شیعری بە ناوی(ئێوارەیێ بەدەستمەوە) چاپ کردووەو بڵاوکردۆتەوە.

خاتوو گوڵێ سەلیم، وەکو شاعیر بەشداری لە چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و فیستیڤاڵی شیعری لە شاری هەولێر و شار و شارۆچکەکانی دیکەی کوردستان کردووە، وەکو ژنە کوردێکی چالاکوانی بواری ژنان و باری کۆمەڵایەتیش زۆر چالاکانە بەشداریی کۆمەککردن و هاوکاری فەقیر و هەژار و لێقەوماون کردووە و دەکات، ئەمانەش هەندێک لە چالاکییەکانییەتی:

- ڕۆژی ٨-١١- ٢٠٢٢ لە بارەگای یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێر، بە هاوکاریی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکانی هەرێمی کوردستان، لە ژێر دروشمی(کتێب هۆکاری فیکر و ڕۆشنگەری و دووبارە بنیاتنانەوەی مرۆڤە) بە مەبەستی هاوکاریکردنی زیندانیانی چاکسازییەکان، هەڵمەتێکی کۆکردنەوەی کتێبیان کردووە.
- ڕۆژی ١ - ٣- ٢٠٢٣ لە کتێبخانەی(مەم و زین) لە هەولێر، ئێوارە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوە و فرۆشتنی کتێبەکەی شاعیر گوڵێ سەلیم(ئێوارەیێ بەدەستمەوە) و کتێبێکی نووسەر بەهائەدین حاجی بەکر دارتاش، سازکراوە، بە بڕی(٩٠) هەزار دینار فرۆشراوە و وەکو کۆمەک بەخشراوە بە کۆڕی هاوکاریی کۆمەڵایەتی هەولێر.
- لە ڕۆژی ٢٨-٥-٢٠٢٣ گەلەری جەلال عازەبانی لە شاری هەڵەبجە، بە سپۆنسەری خاتوو(کوێستان شێخ ئەکرەم)، لەژێر ناونیشانی(لە قەڵای هەولێرەوە بۆ باخی میری هەڵەبجە) بە ئامادەبوونی شاعیران و نووسەران و ڕۆشنبیرانی شاری هەڵەبجەی شەهید، ئێوارە کۆڕێکی شیعرییان بۆ هەر یەک لە شاعیران(گوڵێ سەلیم و کۆسرەت ئەحمەد) سازکردووە.

لە لای ڕاستەوە: نە ناسراوە، خاتوو بەهار خان، خاتوو لاولاو خان، شاعیر خاتوو کۆسرەت ئەحمەد، خاتوو کوێستان ئەکرەم فەرەج، شاعیر خاتوو گوڵێ سەلیم

چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە، ئەو بەردەوامە لە چالاکییە کۆمەڵایەتییەکانی و دەستبارگرتنی هەژار و لێقەوماوان.

شاعیر و ڕۆشنبیر گوڵێ سەلیم هاوسەرگیری لەگەڵ چیڕۆکنووس و ڕۆماننووسی دیاری کورد کەریم کاکە کردووە، هەر سەرکەوتوو سەرفراز بن بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و ووشەی کوردی.

وا چەند پارچە شیعرێکی شاعیر گوڵێ سەلیم- تان بۆ دەنووسمەوە:

١

قەندیل قەندیلە

لە پایزە ژن دەچێ

بە دیار فرمێسکی قەندیلەوە

شاعیر گوڵێ سەلیم لە دوو چالاکیی ئەدەبیدا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر گوڵێ سەلیم، خاتوو نیشتمان کەمال، شاعیر خاتوو کۆسرەت ئەحمەد

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆماننووس کەریم کاکە، خاتوو گوڵێ سەلیم

لە بەری هاوینەوە
تیسک تیسک دادەوەرێ
تیشک تیشک
لە چاوی زێد دادەبڕێ
قەندیل
دەریای لە بەر ڕۆیی
ئاسمانی لە بار چوو
قەندیل هەر قەندیلە
شۆڕشە لە ناو لانکی داربەڕوو
پایزە ژنێ
لە ناو فرمێسکان ڕایدەژەنێ

******

٢

به ناوی گوڵ
دەستەخوشکی پایز بووین
بە دوای کێژەڵووکە کەوتین
زستان
شەختەی نارده سەر ڕێ
هاوین
پۆلووە بەردان داوێ
بەهار دەڵێ:
ئەگەر نەمدیتنەوە
دوو گوڵتان بە ناو دەکەم لەوێ.

******

شاعیر خاتوو گوڵێ سەلیم، نووسەر و ڕۆژنامەنووس خاتوو ناز فەلەکەدین

٣

کۆڵانی نەدیتنەوە
هاتم هاتم
جادە جادە، کۆڵان کۆڵان
هاتم هاتم
شارێ پێچمکردەوە
گەیشتمە چۆلەوانی،
مااڵی دڵم نەدیتەوە.

******

٤

سپی
سپی سپی دەبارێ
هەموو ساڵێ
لە سپێدەی مانگی ئاداری
ژن سپی سپی
ژن کاڵوو کاڵوو
بە سەر ژیندا دەبارێ
لێ شەڕ ناهێڵێ
خوێن ناهێڵێ
بمێنێ تا ئێوارێ.

سەرچاوەکان:

١ – کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر گوڵێ سەلیم، کە لە سەر داخوازیی من نووسەر و ڕۆماننووس کەریم کاکە بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ – مااڵپەڕی فەیسبووکی شاعیر خاتوو گوڵێ سەلیم.
٣ – مااڵپەڕی شاعیر خاتوو کۆسرەت ئەحمەد.
٤– ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر ڕەئووف عوسمان

مامۆستای زانکۆ و نووسەر و لێکۆڵەر، ڕەخنەگر و توێژەری ئەکادیمی، دکتۆر ڕەئووف عوسمان..

ناوی تەواوی(ڕەئووف عوسمان مەعروف نێرگزەجاڕی)یە، لە ساڵی ١٩٤٥ لە بنەماڵەیەی ئایینی و ڕۆشنبیری کوردپەروەر لە شاری سلێمانی لەدایک بووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٩ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمان و ئەدەبی عەرەبی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بەدەستهێناوە، بووەتە مامۆستای زمان و ئەدەبی عەرەبی لە ئامادەییەکانی(سلێمانیی کوڕان، فریشتەی کچان، ئەزمڕی کوڕان، هەڵکەوتی کوڕان، خانزادی کچان) لەناو شاری سلێمانی، لەپاشان بەهۆی لێهاتوویی و بەتوانایی و خزمەتی زۆری بووتە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی لە بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی سلێمانی، دوای ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ بۆتە بەڕێوەبەری گشتیی ڕۆشنبیریی سلێمانی.

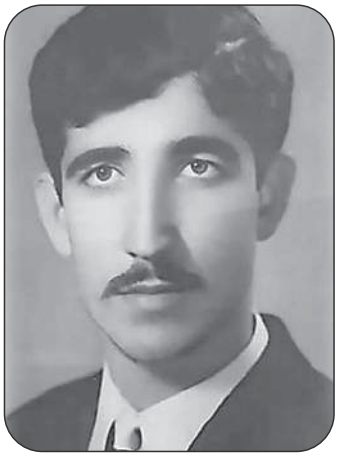

دکتۆر ڕەئووف عوسمان بە جاحێڵی

لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد دکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسوڵ، دکتۆر ڕەئووف عوسمان

دکتۆر ڕەئووف عوسمان زۆر حەزی لە تەواوکردنی خوێندنی بالا بووە، بۆیە بەردەوام بووە لە خوێندن، بڕوانامەی ماستەری هەر لە زمان و ئەدەبی عەرەبی لە زانکۆی سلێمانی وەرگرتووە، بۆتە مامۆستای زمان و ئەدەبی عەرەبی هەر لە زانکۆی سلێمانی و دواتریش بووەتە سەرۆکی بەشی زمانی عەرەبی لە هەمان زانکۆ، پاشانیش دکتۆرای لە هەمان پسپۆڕی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی(المستنصرية-موستەنسریە) لە بەغدا بەدەستهێناوە.

دکتۆر ڕەئووف عوسمان، لە بواری لێکۆڵینەوە، ڕەخنەی ئەدەبی و شیعری، تۆێژینەوەی ئەکادیمی، ساغکردنەوەی تێکستی شاعیرانی کلاسیکیی و کەسایەتییەکانی کوردی، کۆمەڵێک بەرهەمی سوودبەخشی بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاویکردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- محي الدين زنگنة روائيا، تۆێژینەوە و ڕەخنە.
- دنیابینی لە پانتاییەکانی دەقدا، ڕەخنەی ئەدەبی.

- افكار و تأملات، ڕەخنەی ئەدەبی.
- ساباتی ئەدەب و ڕوناکبیری، توێژینەوە و ڕەخنە.
- تجليات الروح نماذج من الشعر الكردي، توێژینەوە و ڕەخنەی شیعری.
- حكايات ليلى و مجنون، ساغكردنەوە و لێكۆڵینەوەی دەق لە بەرهەمی شێخ حسێنی قازی.
- العلوم البديعية في اشعار نالي(الإقتباس، التلميح، العقد)، توێژینەوەی ئەدەبییە.
- ئاسۆیەک بۆ ڕەخنەی ئەدەبی، ڕەخنەی ئەدەبییە.

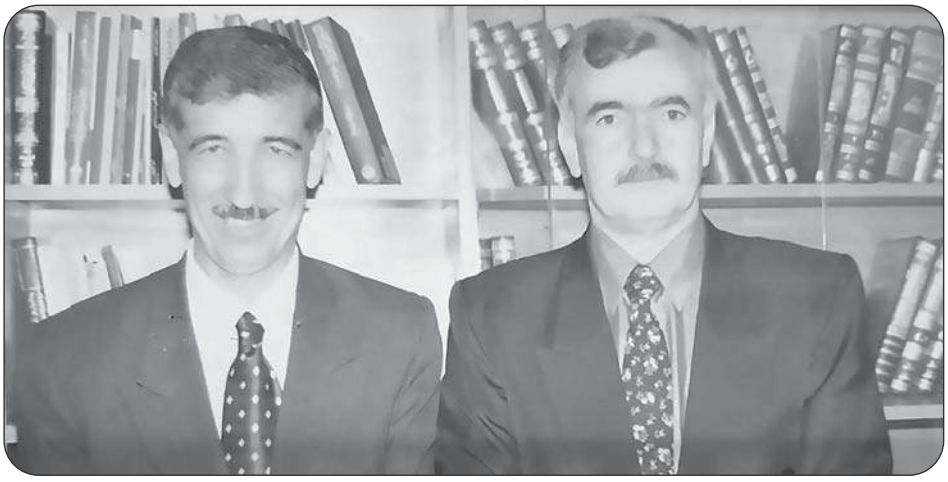

لەلای ڕاستەوە: نەناسراوە، دکتۆر ڕەئووف عوسمان

دکتۆر ڕەئووف عوسمان

لەلای ڕاستەوە ڕاوەستاوەکان: شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار نازم دڵبەند، هونەرمەند ڕەوانشاد حەمەجەزا، نەناسراوە، شاعیر موئەیەد تەیب، نووسەر و میدیاکار ڕەوانشاد سەگڤان عەبدوڵحەکیم، لەلای ڕاستەوە دانیشتووەکان: ڕەوانشاد دکتۆر عەبدوڵلاّ حەداد، شاعیر محسن ئاوارە، نووسەر و شاعیر ڕەوانشاد کەریم شارەزا، دکتۆر ڕەئووف عوسمان، نووسەر و شاعیر حەسیب قەرەداغی، نەناسراوە، ڕەوانشاد شاعیر دڵشاد مەریوانی، لەبۆنەیەکی ئەدەبی و هونەریدا

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، دکتۆر ڕەئووف عوسمان، نەناسراوە

- سێ تەڵ وەنەوشە بۆ کەزێکانی شیعر، ڕەخنەی شیعری.
- نالی لە دادگای ڕەخنەدا، ڕەخنەی ئەدەبی.
- حەپسەخانی نەقیب لە ئاوێنەی مێژوودا، تۆێژینەوە و ڕەخنە.
- الجوانب البلاغية عند شێخ معروف النودهي، تۆێژینەوە و ڕەوانبێژی(بلاغة).
- بحثان في الادب الكردي، ئەدەبی بەراورد(ادب المقارن).

بەرهەمەکانی دکتۆر ڕەئووف عوسمان.

- دەستووری هەرێمی کوردستان، لێکۆڵینەوەیەکی سیاسی و یاساییە.
- ئەزموونەکانم لە پەڕلەمانی عێراقدا، بیرەوەرییەکانی لە پەرلەمانی عێراقدا.

دکتۆر ڕەئووف عوسمان، دەیان وتاری ئەدەبی و ڕۆشنبیری و لێکۆڵینەوەی زانستی و ئاکادیمی بە زمانی کوردی و عەرەبی لە بەشی زۆری ڕۆژنامە و گۆڤارە عێراقی و کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە لەوانە:(کوردستانی نوێ، العراق، خەبات، ئاوێنە، برایەتی، دیموکراتی، هاوکاری، ئاسۆ، هاوڵاتی، ژین، المدى، التأخي، الجمعية الوطنية، بەیان، کاروان، شمس کردستان، سلێمانی، ئێستا، ڕۆڤار، سەردەم، الاديب الكردي، زەردە، پەیڤین، رامان، ئەکادیمیای کوردی، الأقلام، الطليعة الادبية...چەندانی دیکەش).

سەرەڕای نووسینەکانی چەندین چالاکی دیکەشی نواندووە ئەمانە هەندێکییانن:

- دوو خول بە هەڵبژاردن بووەتە سەرۆکی بنکەی ئەدەبی و ڕووناکبیریی گەلاوێژ لە سلێمانی.

- دوو خول ئەندامی پەرلەمانی عێراقی فیدرال بووە.
- بە لێکۆڵینەوە و توێژینەوەکانی بەشداریی دەیان کۆڕ و کۆبوونەوە و کۆنفراسی زانستی و ئەکادیمی لە ناوەوەی کوردستان و عێراق و دەرەوەی وڵاتیش کردووە، لەوانە کۆنفرانسە زانستییەکانی(بەغدا، قاهیرە، پاریس، واشنتۆن، تاران، مانێلا، وان، سنە و چەندانی دیکەش).
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد و عێراقە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و نێودەوڵەتییە.

دکتۆر ڕەئووف عوسمان، ئێستا خانەنشینە و لە سلێمانی دادەنیشێت، خزمەتێکی زۆری بە ئەدەب و زمان و ڕەخنەی کوردی کردووە، هەر سەرکەوتوو و تەمەن درێژ بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی دکتۆر ڕەئووف عوسمان، کە شێخ(ڕێزەن)ی کوڕی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر ئاراس حەمە سالّح

مامۆستای زانکۆ و لێکۆڵەر و توێژەرو وەرگێڕ، شارەزای بواری زانستی ئیسلامی، پرۆفیسۆر دکتۆر ئاراس حەمە سالّح ...

ناوی تەواوی(ئاراس محەمەد سالّح بارام)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ئاراس حەمە سالّح ناسراوە، لە بەهاری سالّی ١٩٧٠ لە گوندی(گاوانی)ی سەر بەناحیەی بازیانی پارێزگای سلێمانی لە خێزانێکی کشتوکالّ و ڕەنجبەر لە دایک بووە، لە سالّی ١٩٧٦ چووتە بەر خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی گوندەکەی خۆیان تا پۆلی پێنجەمی خوێندووە، پۆلی شەشەمیشی لە ئۆردوگای(ئەڵڵایی) تەواوکردووە، لە سالّی ١٩٨٤ خوێندنی ناوەندی لە قوتابخانەی ناوەندیی(زانیاریی کوڕان) لە سلێمانی تەواوکردووە، ئامادەییشی لە ئامادەیی(ڕۆشنبیری کوڕان) هەر لە شاری سلێمانی بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، سالّی ١٩٩٦ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە(شەریعە- الشریعة) لە زانکۆی دهۆک بەدەستهێناوە، لە سالّی ١٩٩٨ وەکو مامۆستای زمانی عەرەبی لە قوتابخانەی سورداش دەستبەکاربووە.

لە سالّی ١٩٩٩ بە مەبەستی درێژەدان بە خوێندنی بالّا لە کۆلێژی(اصول الدین) لە زانکۆی(ام درمان)ی وڵاتی سوودان وەرگیراوە و سالّی ٢٠٠١

لە لای ڕاستەوە: مامۆستای پەروەردە و نووسەر ڕەوانشاد عوسمان هەورامی، نووسەر دکتۆر ئاراس حەمە سالّح

بڕوانامەی ماجستێری وەرگرتووە، نامەی ماجستێرەکەی بە ناونیشانی(منهج القرآن الكريم لحماية المجتمع)بووە، ئەو بەردەوام بووە لە خوێندنی بالّا، سالّی خوێندنی ٢٠٠١- ٢٠٠٢ بووەتە قوتابیی دکتۆرا، لە ١٧-٨-٢٠٠٥ بڕوانامەی دکتۆراشی بە پلەی نایاب لە هەمان زانکۆ وەرگرتووە، نامەی دکتۆراکەشی بەناونیشانی(العقوبات في القرآن الكريم و أثارها على المجتمع) بووە.

دکتۆر ئاراس حەمە سالّح، لە سالّی ٢٠٠٤ بە بڕوانامەی ماجستێر لە زانکۆی سلێمانی وەکو مامۆستای زمانی عەرەبی دامەزراوە، لە سالّی ٢٠١١ پلەی زانستی بووەتە پڕۆفیسۆری یاریدەدەر، لە سالّی ٢٠١٩ەش، پلە زانستییەکەی بووەتە پڕۆفیسۆر.

دکتۆر ئاراس حەمە سالّح، لە بوارەکانی مێژوو و زانستە ئیسلامییەکان و کەسایەتییە ئەدەبی و ئایینییەکان و مزگەوت و شوێنە ئایینیەکانی شاری سلێمانی و کوردستان، کۆمەلّێک بەرهەمی بە نرخ و سوودبەخشی لە نووسینی خۆی وەرگێران چاپ کردووە و بلّاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- ناساندنێکی مزگەوتەکانی سلێمانی و خوێندنگە ئایینییەکانی، نووسینی

محەمـەد قزڵجەیـی، وەرگێـڕان، سـاڵی ٢٠١٣.

- مامۆسـتا شـێخ محەمـەدی خـاڵ لـە کۆمەڵـە دیداریـکـی ڕۆژنامەنووسـیدا، سـاڵی ٢٠١٤.
- گوتاری ئیسلامی (کێشەو چارەسەر)، لە ساڵی ٢٠١٥.
- فەرمـوودە لاواز و هەڵبەستراوەکان لەبـارەی مانگی ڕەمەزانـەوە، لـە سـاڵی ٢٠١٧.
- ئـاوە ڕەشـەی ڕووسـی سـوور، لـە نووسـینی پیرەمێـردی شـاعیر، لێکۆڵینـەوەی لەسـەر کـردووە و بەچاپـی گەیانـدووە.
- چل فەرمـوودەی پێغەمبـەر، لـە نووسـینی محەممـەد قزڵجەیـی، لێکۆڵینـەوەی لەسـەر کردووە و فەرموودەکانی تەخریـج کردووە و بـە چاپی گەیاندووە.
- هۆیەکانـی گەشـەکردنی بزاڤـی ڕۆشـنبیری لـە شـاری سـلێمانیدا، چاپـی یەکـەم ٢٠١٥.
- بەشـێک لـە ژیانـی حاجـی شـێخ ئەمینـی خـاڵ، نووسـینی شـێخ محەمـەدی خـاڵ، ئامادەکـردن و لێکۆڵینـەوەی دکتـۆر ئـاراس محمـد صاڵـح، چاپـی یەکـەم ٢٠٢٢.
- گوتـارە تەفسـیریەکانی شـێخ محەمـەدی خـاڵ لـە گۆڤـاری گەلاوێـژدا، چاپـی یەکـەم ٢٠١٨.
- زانایانـی بیـری ئیسـلاح و نوێکردنـەوەی ئایینـی لـە کوردسـتاندا، چاپـی یەکـەم ٢٠٢٣.

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عەدنان هەورامی، دکتۆر ئاراس حەمە ساڵح

لە لای ڕاستەوە: نووسەر تۆفیق کەریم، دکتۆر ئاراس حەمە سالّح، دکتۆر عادل سدیق

- میرایەتیی بابان و شاری سلێمانی لە شیعری شاعیرانی سەدەی هەژدە و نۆزدەدا، چاپی یەکەم ٢٠٢٣.
- مەلا خدری ڕواری زانا و شاعیر و خۆشنووس، چاپی یەکەم ٢٠٢٣.
- زیاتر لە(٣٠) لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی لە گۆڤارە ئەکادیمییەکان بڵاوکردۆتەوە.

چەند کتێبێکیشی ئامادەیە بۆ چاپکردن.

دکتۆر ئاراس حەمە سالّح، وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووسیش، بەبەردەوامی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بابەتی فیکری و مێژوویی و سیاسی و ڕۆشنبیری و زانستی ئیسلامی دەنووسێت و بڵاویان دەکاتەوە.

دەیان دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕۆژنامەگەری و ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی لەگەڵ دەزگا ڕاگەیاندنەکانی کوردی ئەنجامداوە.

ئەو بەشداریشی لە دەیان کۆڕو کۆبوونەوە و کۆنفراس و کۆنگرە زانستی و ئەدەبیی و ڕۆشنبیرییەکان لە ناوەوە و دەرەوەی وڵاتکردووە.

دکتۆر ئاراس حەمە سالّح ئێستا وەکو مامۆستای زمانی عەرەبی بەردەوامە لە خزمەتکردن لە زانکۆی سلێمانی، هەر سەرکەوتوو بێت لە کارە پیرۆزەکانیدا.

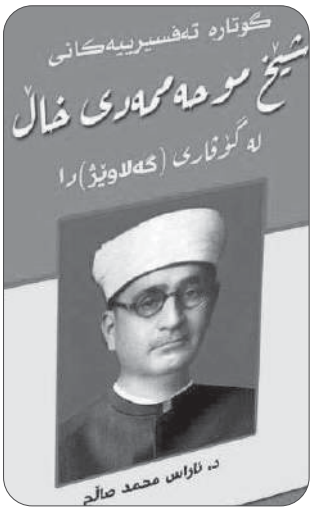

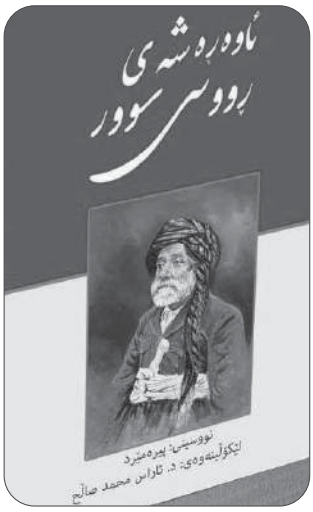

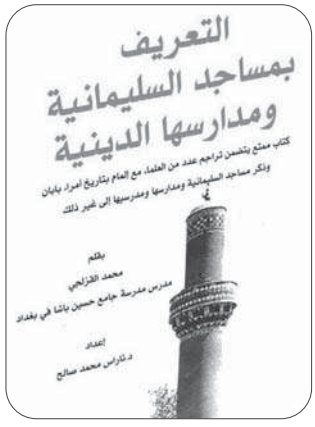

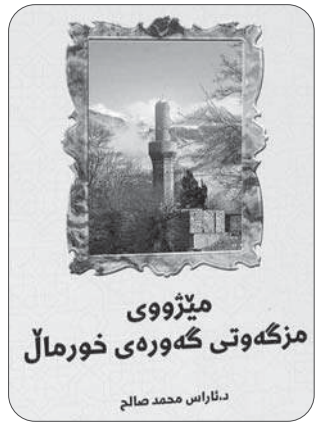

بەرهەمەکانی نووسەر دکتۆر ئاراس حەمە سالّح

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامەی دکتۆر ئاراس حەمە سالّح، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سینەم چێی

مامۆستای پەروەردە و نووسەر و وەرگێڕ، ڕۆژنامەنووس و چالاکوانی بواری ڕێکخراوەیی، خاتوو سینەم چێی.

ناوی تەواوی(سینەم ڕەسوڵ مەولود)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە سینەم چێی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٨٧ لە دەڤەری ئامێدی لە خێزانێکی شۆڕشگێڕ و کوردپەروەر لە دایک بووە، لە ساڵی ١٩٨٨ لەگەڵ خێزانەکەی ئاوارەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوونە و لە شاری(ورمێ) نیشتەجێبوونە، خوێندنی سەرەتایی بە زمانی فارسی هەر لە شاری ورمێ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٩ هاتوونەتەوە باشووری کوردستان لە کۆمەڵگای(تەناهی) کە لە ڕۆژئاوای دهۆکە نیشتەجێبووینە، قۆناغی خوێندنی ناوەندی و ئامادەیی لەو کۆمەڵگایە تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠١٢ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی لە زانکۆی دهۆک بەدەستهێناوە، بووتە مامۆستا لە قەزای سێمێل، تا ئێستاش لە خزمەتکردن بەردەوامە.

نووسەر و وەرگێڕ سینەم چێی
بە منداڵی

لە لای چەپەوە: هونەرمەندی دیزاینەر ناسر مینبەری، نووسەر و ڕووناکبیر هزرڤان عەبدوڵلاّ، لە ستافی گۆڤاری مەتین، نووسەر و وەرگێڕ سینەم چێی، نووسەر و لێکۆڵەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی، بەڕێز پشتیوان سادق، شاعیر شەمال ئاکرەیی سەرنووسەری گۆڤاری مەتین، نووسەر ئیحسان ئامێدی جێگری بەرپرسی ناوەندی خانی بۆ ڕاگەیاندن، نووسەر وەلات تەوفیق لە ستافی گۆڤاری مەتین، نووسەر خۆشناو...لە ناوەندی خانی بۆ ڕاگەیاندن

لە لای ڕاستەوە، ڕیزی دواوە: شاعیر سینەم چێیێ، ئەوانی دیکە کۆمەڵێك قوتابیی زانکۆ و ئامادەیی لە خولێکی ڕۆشنبیرییدا

نووسەر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس سینەم چێی هەر لە منداڵییەوە ئەو کاتەی پۆلی سێیەمی سەرەتایی بووە، حەز و ئارەزووی چۆتە سەر خوێندن و خوێندنەوە، سەرەتا بە خوێندنەوەی چیڕۆک و بەسەرهاتی منداڵان دەستی پێکردووە، لە قۆناغی خوێندنی ناوەندیش هەندێ شیعری

نووسیوە و بۆ هاوڕێ و هاوپۆلەکانی خوێندۆتەوە، ئەوانیش هانیانداوە کە بەردەوام بێت، ئەو هەر زووش تێکەڵ بە چالاکیی ڕێکخراوەکانی یەکێتیی ئافرەتان و قوتابیان و لاوانی کوردستان بووە، لە کۆمەڵگای تەناهی وەکو کچە کوردێکی چالاکوان ناسراوە، لە ساڵی ٢٠٠٨ یەکەم بەرهەمی خۆی کە وتارێکی پەروەردەیی بووە لە ڕۆژنامەی(ئەڤڕۆ) بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسینی وتار و لێکۆڵینەوەی تێکستی ئەدەبی و بواری

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سینەم چێمی، شاعیر ئەدیب چەلکی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سینەم چێمی، بەڕێز بەڕێوەبەری پەروەردەی قەزای سێمێل، میدیاکار دلێر فازیل

لە لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس خاتوو شەهلا ڕێکانی، نووسەر سینەم چێی

پەروەردەیی و بابەتی هەمەجۆری دیکە لە ڕۆژنامەو گۆڤارە کوردییەکان بڵاوی کردوونەتەوە.

لە ساڵی ٢٠١٢ ڕووی لە وەرگێڕان کردووە، تا ئێستا(٤) کتێبی لە زمانی فارسییەوە وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە و کتێبێکیشی ئامادەیە بۆ چاپ کە ئەمانەن:

- باب و کچ ، پەروەردەیی، نڤیسین (Hri.h.Hrson.gr)، چاپخانا پارێزگەها دهوکێ، ساڵ ٢٠١٨.
- چاڤێن وێ، ڕۆمان، نڤیسین (بوزورگ عەلەوی)، ژ وەشانێم پەرتوکخانا، نوورسین، سال ٢٠٢٠.
- گەشتێن کریستوڤەر کولۆمبوسی، نڤیسەر (ارمسترانگ اسیری) وەرگێڕان بۆ زمانێ فارسی (محمد روشنگر)، ساڵ ٢٠٢١.
- پەری، ڕۆمان، نڤیسین (م. موئەدەب پوور)، ساڵ ٢٠٢١.
- کتێبی(زەلامێ گیڵ) ئامادەیە بۆ چاپ.

لە بەرهەمەکانی نووسەر

نووسەر و وەرگێڕ سینەم چێی، وەکو مامۆستا و ڕۆژنامەنووس و چالاکوان چەندین چالاکیی دیکەی نواندووە لەوانە:

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس سینەم چێی

- لە ٢٢- ٩- ٢٠٠٩ وەکو ئەندامی کارگێڕی سەنتەری ڕۆشنبیریی کۆمەڵگای تەناهی هەڵبژێردراوە، بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری کردووە.
- لە ساڵی ٢٠١١ لەگەڵ کۆمەڵێک قوتابیانی زانکۆی دهۆک بڵاوکراوەیەکی ئەدەبییان بە ناوی(تامی ئەدەب) بڵاوکردۆتەوە، کە تێیدا کۆمەڵێک بابەتی ئەدەبی و ڕۆشنبیریان بڵاوکردۆتەوە.
- ئێستاش وەکو مامۆستا و ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(مەتین) لە خزمەتکردن بەردەوامە.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس خاتوو سینەم چێی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و وەرگێڕ سینەم چێی، هاوڕێم نووسەر و لێکۆڵەر و ڕۆژنامەنووس مامۆستا ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

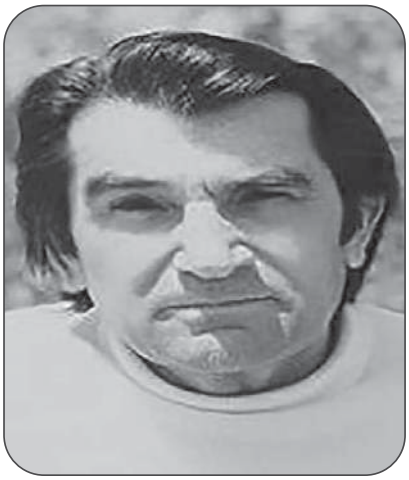

دکتۆر نورەدین زازا

هەموو ژیانی خۆی لە نێوان زیندان و ئاوارەیی بەسەربردووە، شاعیر و نووسەر و مێژوونووس و وەرگێڕ، ڕەوانشاد دکتۆر نورەدین زازا...

ناوی تەواوی(نورەدین مەلا یوسف)ە، لە ١٥- ٢- ١٩١٩ لە کەناری ڕووبای(دیجلە) لە داوێنی شاخ و دیمەن جوانەکانی شاری(مەعدەن)کە دەکەوێتە نێوان شاری دیاربەکر و ئەلعەزیزییە لە باکووری کوردستان، لە خانەوادەیەکی ڕەسەن و کوردپەروەر لە دایکبووە، مەلا یوسفی باوکی و دکتۆر نافیزی برا گەورەی هاوکار و پشتگیر و پشتیوانی شۆڕشی شێخ سەعیدی پیران ساڵی ١٩٢٥ بوونە، هەر بەو هۆیەشەوە ماوەیەکی کورت زیندانیکراون، پاش ئازادبوونیان و لەژێر گوشاری ڕژێمی دیکتاتۆری ئەوسای تورکیا ڕوویان لە ڕۆژئاوای کوردستان کردووە لە شاری(قامیشلۆ) گیرساونەتەوە.

دکتۆر نورەدین زازا بە جاحێڵی

دکتۆر نورەدین زازا، لەژێر چاودێری و ئامۆژگاری و ڕێنمایی دکتۆر نافیزی برا گەورەی پەروەردە و گۆشکراوە، چۆتە بەر خوێندن و لە ساڵی ١٩٣٨ خوێندنی ئامادەیی تەواوکردووە،

پۆلێك نووسەر و رۆشنبیری كورد لە شاری(لۆزان) لە وڵاتی سویسرا لە سەر گڵكۆی ڕەوانشاد دكتۆر نورەدین زازا

دكتۆر نافیزی برای ویستوویەتی لە كۆلێژی پزیشكی بخوێنێت بەڵام ئەو حەزی لە كوردیەتیی بووە، بۆیە لە شوێنێكدا دەڵێت:(ڕووداوە ناخۆشانەی كە بەسەر گەلی كوردەوە دەهات كاریگەریەكی زۆریان لەسەرم دروست كرد، كاتێك جەنگی جیهانی دووەم دەستیپێكرد، بڕیارم دا هەوڵێك بدەم و لەگەڵ هاوڕێكانم خەڵك هوشیار بكەینەوە و هەوڵی ئەوە بدەم گەلی كورد بۆ قۆناغی دوای جەنگی دووەمی جیهانی ئامادە بێت، لەبەرئەوە دیاربوو كە نەخشەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دەگۆڕێت و ئەگەری هەبوو سنووركانی ناوچەكە كە لەدوای جەنگی یەكەمی جیهانی كێشرابوون، هەڵبوەشێنرێنەوە، پێشتر كورد هەڵخەڵەتێنرابوو و ببوونە قوربانیی بەرژەوەندیی زلهێزەكان و ئەركی سەرشانمان ئەوە بوو ڕێگە نەدەین جارێكی دیكە كورد ببێتەوە بە قوربانی و كورد هوشیار بكەینەوە، براكەم دەیویست من بەشی پزیشكی بخوێنم و تێكەڵ بە سیاسەت نەبم و كاتێك دۆخی منی بینی ئیدی وازی لە من هێنا و منیش دەستم بە سیاسەت كرد).

ئەو هێشتا قوتابی بووە هەست و گیانی كوردایەتی نەش ونما كردووەو ئاشنایەتی لەگەڵ هەر یەك لە(جگەرخوێنی شاعیر، میر جەلادەت، میر كامەران بەدرخان، مەمدوح سەلیم، قەدری بەگ، جەمیل پاشا، حاجۆ ئاغا

و نوری دەرسیمی) ئاشنا و دۆستایەتی پەیداکردووە، لە ساڵی ١٩٣٧ ئەو کاتەی قوتابی بووە، لەگەڵ هاوڕێکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردی بە ناوی(هیڤی) دامەزراندووە و دەنگ و ناڕەزایی خۆیان و باری سەختی کورددییان گەیاندۆتە باڵوێزخانەکانی وڵاتانی بیانی لە سووریا، هەر ئەو کاتیش تیپێکی(فوتبۆل- تۆپی پێ)یان دامەزراندووە بە ناوی(کوردستان) چەندین چالاکییان نواندووە.

لە ساڵی ١٩٤٤ پەیوەندی بە پارتی(هیوا)وە کردووە و ڕووی لە عێراق کردووە، لەسەر سنووری عێراق و سووریا لە لایەن حکومەتی عیراقی دەستگیرکراوە، پاش ساڵێک زیندانیکردن، گەڕاوەتەوە وڵاتی لوبنان، لە زانکۆی فەرەنسی - لوبنانی کۆلێژی زانستە سیاسییەکانی خوێندووە و لیسانسراوی بەشی کورددییش بووە لە ڕادیۆ بەیروت، لە ساڵی ١٩٤٧ زانکۆی تەواوکردووە و ساڵی ١٩٤٩ بۆ تەواوکردنی خوێندنی باڵا چۆتە وڵاتی سویسرا، لە ساڵی ١٩٤٩ بڕوانامەی دکتۆرای لە زانکۆی(لۆزان) بەدەستهێناوە، پاشان گەڕاوەتەوە سووریا، وەکو مامۆستای فەلسەفە لە زانکۆی دیمەشق دەستبەکار بووە.

دکتۆر نورەدین زازا، لە ساڵی ١٩٥٧ لەگەڵ هاوڕێکانی لەوانە(عوسمان سەبری) پارتی دیموکراتی(سووریا)یان دامەزراندووە، لە ١٢-٧- ١٩٦٠ لەگەڵ هاوڕێکانی لە پارتی دیموکراتی سووریا دەستگیر دەکرێن و بڕیاری لە سیدارەدانیان بۆ دەردەچێت، لە کاتی دادگاییکردنی سەرۆکی دادگا یەکەمین پرسیاری لە دکتۆر نورەدین زازا کردووە پێی وتووە: بۆ چ پارتی هاتیە دامەزراندن و ئارمانج و داخوازێن وێ چ نە؟

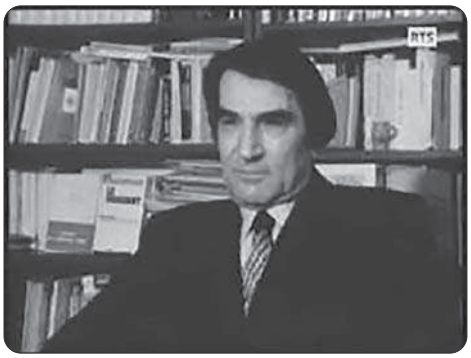

دکتۆر نورەدین زازا لە تەمەنی جیاجیادا

ئەویش بەم جۆرە وەڵامی داوەتەوە:(پارتیا دەمۆکراتا کورد ل سووریێ، ژ بۆ پاراستنا گەلێ کورد ژ وندابوونێ هاتیە دامەزراندن و دۆزا مافێن وی ییّن سیاسی، جڤاکی و چاندی دکە و هلانینا سیاسەتا نژادپەرەستیێ ژ سەر ملێ گەلێ کورد دکە).

پاش ساڵیک زیندانیکردن، بە هۆی فشاری کوردانی ناوەوە و کوردانی ئەوروپا و ناڕەزایی ئەدیب و ڕۆشنبیرانی کورد، بە(تدخل)کردنی سەرۆکی ئەو کاتی میسر، کۆچکردوو(جەمال عەبدولناسر) لێبووردنی گشتییان بۆ دەردەچێت و ئازاد دەکرێن.

دکتۆر نورەدین زازا، بەردەوام دەبێت لە خەباتکردن بۆ هێنانە دیی ئاوات و ئامانجەکانی گەلی کوردی سووریا و هەموو پارچەکانی دیکەی کوردستان، خەباتی ئەو دەچێتە قۆناغێکی تر، ئەویش خۆ کاندیدکردن بووە بۆ پەرلەمانی سووریا، بەڵام لە لایەن دەزگا ئەمنییەکانی ڕژێمی ئەو کات تووشی گیروگرفتێکی زۆر بووە و هەڕەشەی لێکراوە، ئەگەر لە خۆ کاندیدکردن نەکشێتەوە، تووشی گرتن و دەردەسەرییەکی زۆری دەکەن و ڕادەستی ڕژێمی تورکیای دەکەنەوە، بۆیە بە ناچاری ڕوو لە وڵاتی لوبنان دەکات، لەوێ ئاشنایەتی لەگەڵ(کەمال جەنبوڵات و جەمیل بیار) و کۆمەڵێک کوردی دیکە پەیدا دەکات، ماجەرا و سەربردەی کوردانی(لوبنان)- یان بۆ باس دەکات، بەڵام دیارە لە وێش لەژێر گوشاری حکومەتی عێراق ئەوێش بەجێدێلێت، بۆیە دیسان بە ناچاری ڕوو لە وڵاتی ئوردن دەکات، لەوێش لێی ناگەڕێن بحەسێتەوە، دەگەڕێتەوە سووریا، لەوێ دەستگیری دەکەن و(نفي) دووری دەخەنەوە بۆ چیای(دروز) لە وێ بە(الإقامة الجبرية- نیشتەجێی زۆرەملێ)دەمێنێتەوە، بەڵام ئەو زۆر ئازاو بوێر بووە، لەوێش هەڵدێت بۆ تورکیا، دەچێتەوە ناو خێزان و کەسوکارەکانی و پێیان شاد دەبێتەوە، بەڵام دیسان دەکەوێتە بەر هەڕەشەی دەسەڵاتدارانی تورکیا، ئەو لە شوێنێکدا دەڵێت:(لە ڕۆژنامەیەکی حکومیدا ئەو هەواڵەم خوێندەوە، کە ڕەگەزنامەی تورکیم لی سەندراوەتەوە) دوای خوێندنەوەی ئەم هەواڵە بە ناچاری بەرەو ئەوروپا ڕادەکاتەوە، لە سویسرا لە شاری لۆزان وەکو پەنابەری سیاسی نیشتەجێ دەبێت، پاش ماوەیەک دەبێتە مامۆستا لە زانکۆی لۆزان، هەر لەوێش کچە ڕۆژنامەنووسێکی سویسری دەناسێت و

هاوسەرگیری لەگەڵدا دەکات، کوڕێکیان دەبێت بە ناوی(شەنگۆ).

دکتۆر نورەدین زازا کۆمەڵێک بەرهەمی لە نووسینی خۆی و وەرگێڕان هەیە کە ئەمانەن:

- داستانی مەمی ئالان، سالّی ١٩٥٦ لەچاپدراوە.
- ڕۆمانی(شوانی کورد)ی نووسەر عەرەبی شەمۆی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی بە پیتی لاتینی.
- دیوانی شیعری(شەڕی ئازادی) لە بەیروت لە چاپدراوە.
- ژیاننامەی خۆی بە زمانی فەرەنسی سالّی ١٩٨٢ چاپکراوە.
- کتێبی(ژیانی کوردەواریم) بیرەوەرییەکانی خۆیەتی، کە نووسەر(باست حەمە غەریب) وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی لە دوو تۆێی(٣٩٣) لاپەڕەییدا، ناوەڕۆکی ئەم کتێبە لە هەشت بەش پێکهاتووە، هەر بەشێک وێستگەیەکی ژیانی خۆی لە منداڵییەوە تا سەردەمی پەنابەرێتیی لە سویسرا باس دەکات.

چەندین نووسەر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگر، تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی دکتۆر نورەدین زازا، لە ڕۆژنامە و گۆڤار و ماڵپەڕ و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بڵاویان کردۆتەوە.

لە ٩-١٠ -٢٠٢٢، قوتابی (بوشرا قادر کاکە محەمەد) لێکۆڵینەوەیەکی لە گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی ژمارە(٥٢)ی سالّی ٢٠٢٢، بە ناو نیشانی(لێبردنی ئەدەبی لە چیرۆکی خورشید)ی دکتۆر نورەدین زازا بڵاوکردۆتەوە.

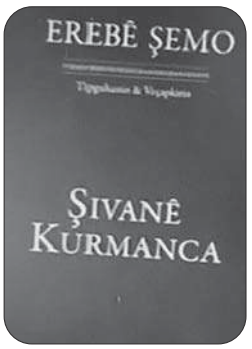

بەرهەمەکانی دکتۆر نورەدین زازا

ئەو جگە لە ژیانی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و نووسینەکانی، چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە، لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٤٩ بەشدار بووە لە دامەزراندنی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا، ماوەیەکیش سەرۆکی کۆمەلە بووە، گۆڤاری(دەنگی کوردستان)شیان دەرکردووە.
- لە ساڵی ١٩٤٩ وەکو نوێنەری هەموو پارتە کۆمەنستییەکانی کوردی لەسەر ئاستی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، بەشداریی لە کۆنگرەی لاوانی جیهانی لە(بودابست) پایتەختی مەجرستان(هەنگاریا) کردووە.
- چەندین وتار و لێکۆڵینەوەی ئەدەبی و سیاسی و فیکری و فەلسەفی، لەسەر دۆزی کوردان لە هەموو کوردستان لە ڕۆژنامەکانی(هاوار و روناهی) بڵاوکردۆتەوە.

دکتۆر نورەدین زازا، لە ٧ی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٨٨ دوای ململانێیەکی زۆر لەگەڵ نەخۆشیی(شێرپەنجە) لە شاری لۆزان کۆچی دوایی دەکات و هەر لەوێش نێژراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لە ١٥- ١- ٢٠٢٠ نووسەر ڕۆشنبیرانی کورد لە شاری لۆزان، بە سەرپەرشتی لێژنەی کەلتووری کۆمەلگای کوردی دیموکراتی(کەدەکە- لۆزان) سەردانێکی ئارامگای دکتۆر نورەدین زازا- یان کردووە.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ - ماڵپەڕیDubistane kurdi، فلمێکی دوکیومێنتاری، بەرنامەی دووربین.

٣- ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(چاو) فلمێکی دوکیومێنتاری.

٤ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی پەیسەر، لە ١٨-٣- ٢٠٢٠.

٥ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی ANF News، لە ١٥-١-٢٠٢٠.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەمەر دریّعی

هونەرمەندی شێوەکار، پسپۆری نەقش و نیگار کێشان لە سەر(جەستە-جسم)ی، مرۆڤ Body painting، خاوەنی بڕوانامەی تایبەت بە هونەری ئافرەتان و مۆسیقاژەنی پیانۆ و سۆلفیج، دکتۆر خاتوو سەمەر دریّعی...

ناوی تەواوی(سەمەر عەبدولڕەحمان دریّعی)یە، کچی شاری(عامودا)یە، بچووکترین کچی هونەرمەندی شێوەکار و مۆسیقاژەنی ناوداری کورد لە ڕۆژئاوای کوردستان(عەبدولڕەحمان دریّعی)یە، لە ساڵی ١٩٧٧ لە شاری(حەلەب) لە خێزانێکی هونەردۆست و کوردپەروەر لە دایک بووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری حەلەب تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٧هوە، ڕووی لە وڵاتی ڕۆمانیا کردووە و لە شاری(بوخارست) نیشتەجێ بووە، هەر لەوێ خوێندنی باڵای لە کۆلێژی هونەری شێوەکاری لە زانکۆی(بوخارست) تەواوکردووە، دواتریش بڕوانامەی ماجستێری بەدەستهێناوە، لە سەرەتای ئەم ساڵ ٢٠٢٣ دکتۆراشی هەر لە بواری هونەری وەرگرتووە، نامەی دکتۆراکەی دەربارەی پێشکەوتنی هونەر لە سووریا لە سەدەی بیستەم، کە دیراسەیەکی هونەری و ڕەخنەیی و فەلسەفییە، باسی هونەرمەندانی پێشەنگ لە بواری هونەری شێوەکاری لە قۆناغە یەک لە دوای یەکەکان لە سووریا دەکات.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدولوەهاب تاڵەبانی، هونەرمەند سەمەر دریژەی

هونەرمەند دکتۆر سەمەر دریژەی، هەر لە منداڵییەوە زۆر حەزی لە هونەری شێوەکاری و مۆسیقا بووە، کەوتۆتە ژێر کاریگەریی هونەرمەند عەبدولڕەحمان دریژەیی باوکی، تابلۆکانی بە جوانیی ڕەنگەکان و گران و سەنگینی تەعبیرە(تەجریدی، سریالی، واقعی)یەکان ناسراوە، بە دەربڕێنێکی قوول و زمانێکی هێمن و ئاسایی شێوە و ناوەڕۆکی بەرهەمەکانی دەخاتە ڕوو، هەموو ئەو شەڕ و شۆڕ و ماڵوێرانییەی بەسەر وڵاتەکەی و هەموو کوردستان و خەڵکەکەی هاتووە لە تابلۆکانی بە ڕوونی ڕەنگ دەداتەوە، زیاتریش بایەخی بە بار و دۆخی ئافرەتانی کورد، لە زوڵم و زۆرداری و نەبوونی و یەکسانی و خورانی مافەکانیان داوە و

خۆی و بەرهەمەکانی

دەدات، کۆمەڵێک تابلۆی جوانی کێشاوە، بەشداریشی لە چەندین پیشانگای(کەسیی و هاوبەشیی- تاکەکەسی و بەکۆمەڵ) لە ڕۆمانیا و بەشی زۆری وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کردووە.

وەکو هونەرمەندێکی مۆسیقاژەنیش خاوەنی بڕوانامەی بالای تایبەت بە خوێندنی گۆرانی و فێربوونی ئامێرەکانی(سۆلفیج، پیانۆ)، لە پەیمانگای بالای مۆسیقا، لە ماوەی ژیانی هونەریی خۆی چەندین چالاکی نواندووە ئەمانە هەندێکیانن:

- بە پلەی دووەم دەرچووە لە وێنەکێشانی(جەستەی مرۆڤ- جسم) لە وڵاتی ڕۆمانیا.
- لە سەر ئاستی جیهانیدا بەشداریی لە میهرەجانی ڕەسمی منداڵان لە کۆریا کردووە.
- بە ئامێرەکانی(المونیدیکا، ئەکۆردیۆن سۆلفیج، پیانۆ، ئۆرغ)مۆسیقا دەژەنێت، لە چەندین فیستیڤالی مۆسیقا و گۆرانی لە سووریا بەشدار بووە، بە دەنگێکی داهێنەر لە قەڵەمداروە.

هونەرمەند سەمەر درێعی و بەرهەمەکانی

- بەشداریی لە چەندین پیشانگای تایبەت بەخۆی و پیشانگای هاوبەشی کردووە، لە ڕۆمانیا و پاریس و هەولێر و بەشی زۆری وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، لە وڵاتانی مەغریب و تونس و تورکیا خەڵاتکراوە.
- چوار جار لە سەر یەک لە سووریا وەکو پێشەنگ لە وێنەکێشان هەڵبژێردراوە.
- لە ٢٧-٥- ٢٠١٠ پیشانگایەکی تایبەت بە(جەستە- جسم - جسد) لە هۆڵی خانچی) لە حەلەب- سووریا کردۆتەوە.
- چەندین جار وەکو ئەندامی لێژنەی(دادوەر-تحکیم) لە فیستیڤاڵی نمایشکردنی جل و بەرگ و مۆدیل) هەڵبژێردراوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٥، لە فیستیڤاڵی(إبداع البلد)وەکو وەسیفەی دووەمی شاجوانی ئافرەتانی سووریا هەڵبژێردراوە.

لە ساڵی ٢٠١٩، نووسەر و ڕۆژنامەنووس بەڕێز عەبدولوەهاب تاڵەبانی، لە شاری بوخارست لە ڕۆمانیا، چاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەگەری لەگەڵ هونەرمەند خاتوو سەمەر درێعی کردووە، تابلۆیەکیشی بە دیاری لێ وەرگرتووە، وا هاوپێچم کردووە.

خۆی و بەرهەمەکانی

هونەرمەند سەمەر دریعی لە یەکێ لە پێشنگا هونەرییەکانی

بەداخەوە، هونەرمەند خاتوو سەمەر دریعی، ئێستا باری تەندروستی تۆزێک ناجێگیرە، لە یەکێ لە نەخۆشخانەکانی ئەڵمانیا لەژێر چارەسەر و چاودێریی پزیشکیدایە، هیوا زوو چاکبوونەوەی بۆ دەخوازین، بۆ ئەوەی بەردەوام بێت لە خزمەتی هونەری شێوەکاری و مۆسیقا.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی ولاتە مە Wlate me، لە ١- ٧-٢٠١٠.

٢ - ماڵپەڕی یەکێتیی میدیا، لە ٧- ٢- ٢٠٢١.

٣ - ماڵپەڕی جیای کورمنج، وتارێکی نووسەر جیای کورمنج، لە ٢٥-٣- ٢٠١٥.

٤ - ماڵپەڕی ڕۆناهی- قامشلۆ.

٥ - کوردیپیدیا.

٦ - نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدولوەهاب تاڵەبانی، نووسینگەی(الصوت الاخر) سیدنی- ئوسترالیا.

٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

بەرهەمەکانی هونەرمەند سەمەر درێعی

جەلال بەیار

کوڕە جوان و قۆزەکەی گەڕەکی(عارەبان)ی ناو شاری هەولێر، شانۆکار و ئەکتەری خاوەن ئەزموون و دیار و ناسراوی هەولێر و کوردستان، ڕەوانشاد جەلال بەیار ....

ناوی تەواوی(جەلال ئەحمەد ڕەسوڵ)ە، بە جەلال بەیار ناسراوە، ئەو کاتەی باوکی پۆلیس بووە لە شارۆچکەی(ڕانیە)سالّی ١٩٤٩ ئەو لەوێ لە دایک بووە، دواتر لە گەڕەکی عارەبانی شاری هەولێر گەورە و پەروەردە کراوە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(فەیسەلییە) تەواوکردووە، لە سالّی ١٩٦٦ باوکی کۆچی دوایی کردووە، ئەویش بۆ بژێوی ژیانی خۆی و خوشک و براکانی کە(٩) کەس بووینە، شانی داوەتە بەر کار و کاسبی و نەیتوانیوە لە خوێندن بەردەوام بێت.

هونەرمەندی شانۆکاری خاوەن ئەزموون جەلال بەیار، لە سالّی ١٩٥٩ هێشتا قوتابی سەرەتایی بووە لە قوتابخانەی فەیسەلییە، لە تیپی سروودی(شادی) و گروپی شانۆی منداڵان، لە تەمسیلییەی(مام ڕێوی) بەشداری کردووە و دەورێکی سەرەکی بینیوە، لە کۆتایی شەستەکان و سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو چووەتە ناو کاری هونەری، یەکەم کاری هونەریشی بەشدار بوونی بووە لە درامای ماڕەیی، لە بەر ئەوەی ئەکتەری ئافرەت زۆر کەم بووە، ئەویش گەنجێکی جوان و قۆز بووە، چەندین

لە لای ڕاستەوە: سێیەم کەس جەلال بەیار، هونەرمەند چەتۆ حەسەن، هونەرمەندی دەرهێنەر تەڵعەت سامان، ئەوانی دیکەش هەموویان هونەرمەندن

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، هونەرمەند جەلال بەیار، هونەرمەند محەمەد عەزیز، هونەرمەند زایەر عەبدوڵڵا

جار دەوری ئافرەتی بینیوە، بە تایبەتی لە شانۆگەریی مەسەلەی شاریێک کە دەوری(سەبریە قیت)ی بینیوە، چەندین جاریش لەسەر ئەم دەورەی لە لایەن خەڵک تانە وتوانجی لێدراوە، ئەو خۆی لە شۆێنێکدا وتوویەتی:بەرد بارانیان کردووم، نزیکەی(٥٠)ساڵ وەکو ئەکتەر و لە هەندێ کاریشدا وەکو دەرهێنەر خزمەتی هونەری تەمسیلی و شانۆ و دراما و فلیم و کورتە فلیمی کوردی کردووە، لەگەڵ بەشی زۆری هونەرمەندە دەرهێنەرەکانی

شـاری هەولێـر و کوردسـتان کاری هونـەری ئەنجامـداوە لەوانە(سـەفوەت جـەڕاح، سـەباح عەبدولڕەحمـان، تەڵعـەت سـامان، زوهێـر عەبدولمەسـیح، سـەعدون یونـس، جەلیـل زەنگەنـە و چەندانـی دیکـەش)، وەکـو ئەکتەرێکـی خاوەن ئەزموونیش بەشداریی زیاتر لـە(٥٠) کاری هونـەری کردووە، ئەمانـە هەندێکیانن:(شـانۆگەریی چڵپـاو، شـانۆگەریی مارەیـی، شـانۆگەریی هەبـوو نەبـوو، شـانۆگەریی مەسـەلەی شـارێک، شـانۆگەریی مەحەمـەد و سـێوی، شـانۆگەریی بەزۆرکراوە بـە دکتـۆر، شـانۆگەریی قـەڵای دمـدم، شـانۆگەریی مۆرانـە، شـانۆگەریی کاوەی ئاسـنگەر، شـانۆگەریی پەشـیمانی، شـانۆگەریی

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، شاعیر نازم دڵبەند، نەناسراوە، هونەرمەند جەلال بەیار، نەناسراوە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند زایەر عەبدوڵڵا، نەناسراوە، هونەرمەند خەلیل یابە، هونەرمەندی دەرهێنەر سەعدون یونس، هونەرمەند جەلال بەیار

خـەج و سـیامەند، شـانۆگەرێی گوڵـی نهێنـی، شـانۆگەریی ڕاشـۆمۆن، شـانۆگەریی وەلـی دێوانـە، زنجیـرە درامـای گەردەلـوول- بەشـی سـێیەم، مـەرگ ڕێگـەی نـەداوە تـەواوی بـکات، شـانۆگەریی مـەم وزیـن، شـانۆگەریی ئادابـا، شـانۆگەریی مـرۆڤ و ئازارەکانـی، شـانۆگەریی مێـوان، زنجیـرە درامـای نەورۆزیکـی تـر، نووسـین و دەرهێنانـی خـۆی، درامـای تاپـۆ حەقـی چیـە، چەندانـی دیکـەش).

هونەرمەند جەلال بەیار

هونەرمەند جەلال بەیار لە کارێکی هونەریدا

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند و میدیاکار سالار کۆشار، هونەرمەند جەلال بەیار

لە لای ڕاستەوە ڕێزی پشتەوە: هونەرمەند زایەر عەبدوڵڵا، هونەرمەند چەتۆ حەسەن، لە لای ڕاست ڕیزی پێشەوە: هونەرمەند جەلال بەیار، هونەرمەند تەحسین تەها

هونەرمەند جەلال بەیار لە کارێکی هونەریدا

هونەرمەند جەلال بەیار، دەنگێکی زۆر خۆشی هەبووە، بە کوردی و عەرەبی و تورکی گۆرانی وتووە، زۆریش سەرسام بووە بە دەنگی گۆرانیبێژی ڕەوانشاد محەمەد ئەحمەد ئەربیلی، وەکو نووسینی شانۆ و شیعر و فلیم و دەرهێنان و کاری ڕێکخراوەیی ئەم چالاکییانەشی هەبووە:

- کورتە فلیمی نەورۆزی نووسیوە هەر خۆشی دەری هێناوە.

- چەند دراماى توركى بۆ تەلەفزیۆن نووسیوە و دەرێشى هێناون كە بە(٧٥) ئەڵقە لە تەلەفزیۆنەكانى هەرێم پەخشكراوە.
- دامەزرێنەرى تیپى شانۆى یەكێتیى لاوانى كوردستان بووە و ماوەیەكیش هەر خۆى سەرۆكى تیپەكە بووە و چەندین چالاكیشیان نواندووە.
- زۆر بایەخى بە ڕەخنەى هونەرى داوە، چەندین دیمانە و چاوپێكەوتنى ڕۆژنامەگەرى و تەلەفزیۆنى ئەنجامداوە.
- چەندین جاریش خەڵات و ڕێزلێنانى بۆ كراوە.

لە ٢٧-٦- ٢٠١٢ هونەرمەند جەلال بەیار كۆچى دوایى كردووە، لە شارى هەولێر بە خاكى نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانى شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

هەر دوو شاعیرى دیار و ناسراوى شارى هەولێر و كوردستان مامۆستا عەبدولڕەحمان فەرهادى و مامۆستا سەركەوت ڕەسوڵ شیعرى مەدح و ستایشیان بۆ نووسیوە.

لە ڕۆژى ٣- ٧-٢٠٢١ لە(سالۆنى لاپەڕە ٩) لە هەولێر، كۆڕێك بۆ سالیادى هونەرمەند جەلال بەیار سازكراوە، هەر یەك لە هونەرمەندى ناسراو و دیارى كورد زایەر عەبدوڵڵا و نووسەر و ڕۆژنامەنووس نازم دڵبەند و بەڕێز حەمەسوار عەزیز نووسەر و ڕەخنەگرى شانۆیى و بەڕێز جەمال دیلان وەكو خانەوادەى هونەرمەند جەلال بەیار ئامادە بوون، باسى ژیان

لە لاى ڕاستەوە: هونەرمەند جەلال بەیار، هونەرمەند ڕەوانشاد شێرزاد عەبدولڕەحمان

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند جەمال دیلان، هونەرمەند زایەر عەبدوڵڵا، شاعیر نازم دڵبەند

و کارە هونەرییەکانی ئەو هونەمەندە نەمرەیان کردووە.

سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان لقی هەولێر، گۆڕی هونەرمەند جەلال بەیار- یان نۆژەنکردۆتەوە.

تێبینی:

هەندێ لە وێنەکان بۆ یەکەم جار بڵاودەکرێنەوە، لە ئەرشیفی شاعیر و ڕۆژنامەنووس نازم دڵبەند و هونەرمەند زایەر عەبدوڵڵا وەرگیراوەن، سوپاسیان دەکەم.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Raprsi، لە ١٤- پوشپەڕی ٢٧٢٣.

٣- کوردستان ٢٤، لە ٢٧-٦-٢٠١٢.

٤ - ماڵپەڕی Asia cell، لە ٣-٧ - ٢٠٢١.

٥ - ماڵپەڕی فەیسبووکی فەرهەنگ غەفور، لە ٦-٧ - ٢٠٢٣.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

شلێر کۆیی

لـه مابەینـی کەکـۆن و هەیبـەت سـولتان هەلـی کـەن بەیرەقـی کـوردی لـه دەوران

خانمـه هونەرمەنـدی بـه ئەزمـوون و دیـار و ناسـراوی کـورد لـه بـواری نوانـدن، ئەکتـەر خاتـوو شـلێر کۆیـی...

نـاوی تەواوی(شـلێر ئەحمـەد)ە، لـه ناوەنـدی هونەریـدا بـه شـلێر کۆیـی ناسـراوە، لەبـەر ئـەوەی باوکـی کارەکـەی لـه ڕانیـه بـووە، لـه ٢٠-٥-١٩٦٥ لـه شـارۆچکەی ڕانیـه لـه خێزانێکـی کوردپـەروەر لـه دایک بـووە، بـەڵام بـه شـێوەی فەرمـی لـه بـاری شارسـتانێتی لـه دایکبوونەکـەی لـه شـاری کۆیـه تۆمارکـراوە، دواتـر چوونەتـه شـاری هەولێر، خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی هـەر لـه شـاری هەولێر تەواوکـردووە، لـه سـاڵی ١٩٩٦ وە، لـه شـاری سـلێمانی دەژیـێت، ئێسـتا فەرمانبـەرە لـه بەڕێوەبەرایەتیـی هونـەری شـانۆی سـلێمانی.

سـاڵی ١٩٧٨ بـه هـۆی نەبوونـی ئافرەت لـه بـواری نواندندا، لەسـەر دەسـتی بـرای هونەرمەنـدی، جوانەمـەرگ (سـوبحی کۆیـی) و بـه پشـتگیریی و هاندانـی باوکـی و هەمـوو ئەندامانـی خێزانەکـەی، بـۆ یەکەمین جار بەشـداری لـه کارێکـی هونـەری بـه ناوی(هـەور و سـامااڵ) کـردووە، کـه لـه دەرهێنانـی هونەرمەنـد سـەباح عەبدولڕەحمـان بـووە، بەرهەمـی دووەمیشـی بەشـداریکردنی بـووە لـه

پۆلێك لە هونەرمەندان، ڕیزی یەکەم لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دیار و ناسراوی کورد ئەکتەر زایەر عەبدوڵڵا، لە ڕیزی دووەم: پێنجەمین کەس هونەرمەند شلێر کۆیی، ئەوانی دیکەش نە ناسراون

هونەرمەند شلێر کۆیی لە دوو کاری هونەریدا

شانۆگەریی (هەبوو... نەبوو)، کە لەسەر شانۆی هۆڵی گەل لە هەولێر نمایشکراوە، ئەویش لە دەرهێنانی هونەرمەند سەباح عەبدولڕەحمان بووە.

ڕۆژی ١٣-١٠-١٩٨٢ ڕۆژێکی نەخوازراو و ناخەژین بوو بۆ خانمە ئەکتەر شلێر کۆیی، ئەویش کۆچی دواییکردنی هونەرمەند(سوبحی کۆیی) برای بە ڕووداوێکی هاتوچۆ، ئەم ڕووداوە بووە هۆی ئەوەی بۆ ماوەی دوو ساڵ لە کاری هونەری دووربکەوێتەوە، لە ساڵی ١٩٨٢ بە پشتگیریی هاوڕێیانی لە هونەرمەندان و ڕۆشنبیران و بنەماڵەکەی جارێکی دیکە هاتۆتەوە ناو دنیای هونەری نواندن، تاوەکو ئێستا وەکو ئەکتەر زۆر ڕۆڵی گرنگی لە چەندین کاری هونەری لە(تەمسیلییەی ڕادیۆیی و شانۆگەری و دراماى تەلەفزیۆنی و فلیم و کورتە فلیم بینیوە، لەوانە(لاس و خەزاڵ، خەج

و سیامەند، ئیمڕاتۆر جانس، ئادابا، هاوار، مرۆڤ و ئازارەکان، سورمەخان، سێدارە، کۆلارە، مۆرانە، حەسەنە فەنی، گوڵەبەڕۆژەکان، جومعە، خانمی سپێدە، هەنگاوەکانی سەر خۆلەمێش، نمەخان، سایە، فلیمەکانی هەتاو، ژانی گەل، پەیکەری دڵ، زنجیرە دراماى گەردەلوول، کورتە فلیمی حەسرەت، ئەنفال، هەڵۆکان، فلیمێکی تایبەت بە ژیان و بەرهەمەکانی گۆرانیبێژی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند شلێر کۆیی، هونەرمەندی ئەکتەر جەزا

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند گۆران حەمە عەلی خان، هونەرمەند شلێر کۆیی، هونەرمەند ژاکان حەمە عەلی، هونەرمەند گلێنە حەمە عەلی، هەرسێکیان منداڵانی هونەرمەند شلێر کۆیی و حەمە عەلی خان

نەمر محەمەدی ماملێ، شاری ئەوین، کەوەکانی قەرەچووغ، گەمەی پیر لە گوناح، ماری، هاواریێک لە حاجی قادری کۆیی و چەندین تەمسیلییەی ڕادیۆیی و چەند کاری هونەری دیکەش).

شانۆگەریی(ماری) کە لە فیستیڤاڵی شانۆی سلێمانی لە دەرەوەی کێبڕکێی فیستیڤاڵەکە لەسەر شەقام نمایشکراوە، بە باشترین شانۆگەری هەڵبژێردراوە، لە دەرهێنانی هونەرمەند ئازاد ئیبراهیم بووە.

شانۆگەریی(هاواریێک لە حاجی قادری کۆیی) کە لە نووسینی هونەرمەند

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند حەمە سەعید ئیبراهیم، هونەرمەنی ئەکتەر شلێر کۆیی، هونەرمەندی ئەکتەر عەلی ئەحمەد

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند شلێر کۆیی، هونەرمەند حەمە عەلی خان

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر حەمە عەلی خان، هونەرمەند شلێر کۆیی

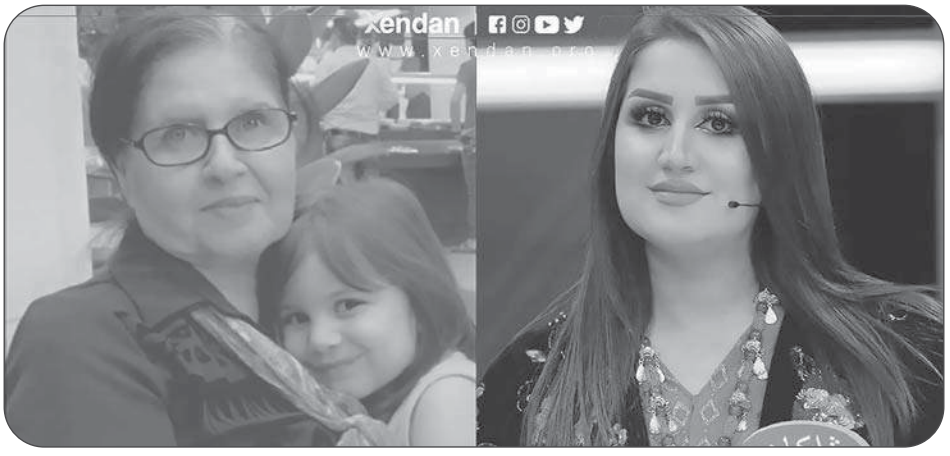

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ژاکان کچی خاتوو شلێر کۆیی، هونەرمەند شلێر کۆیی

زایەر عەبدوڵڵا و دەرهێنانی هونەرمەند سەعدون یونس بووە، لە ناوەندی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو لە کاتی نمایشکردنی، هونەرمەند حەمە عەلی خان، ئەم دێرە شیعرەی حاجی قادری کۆیی خوێندۆتەوە:

لە مابەینی کەکۆن و هەیبەت سولتان
هەلی کەن بەیرەقی کوردی لە دەوران

جامەنەیەکی لە دەستدا بووە وەکو ئالا بەرزی کردۆتەوە و ڕایهەژاندبوو، لە سەر ئەم کارەی لێپرسینەوە لە هونەرمەند حەمە عەلی خان و لە ئێمەش لە ئەمیندارێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان کرا، بەڵام هەموومان بە سەلامەتی لێی دەرچووین.

خانمە هونەرمەندی ئەکتەر شلێر کۆیی لەگەڵ چەندین هونەرمەندی دەرهێنەر لە شاری هەولێر و سلێمانی کاری هونەری ئەنجامداوە لەوانە(سەفوەت جەڕاح، سەباح عەبدولڕەحمان، تەڵعەت سامان، حوسێن میسری، ناسر حەسەن، سەعدون یونس، جەلیل زەنگەنە، ئازاد مەولود، حەمە عەلی خان و چەندانی دیکەش).

لە ساڵی ١٩٨٧ هاوسەرگیری لەگەڵ هونەرمەندی دەرهێنەر(حەمە عەلی خان)کردووە، خاوەنی دوو کچ و کوڕێکن بە ناوەکانی(گلێنە، ژاکان، گۆران) هەر هەموویان خوێندنی هونەرییان تەواوکردووە و لە بواری هونەریش کاردەکەن، خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ هونەرمەند خاتوو شلێر کۆیی و حەمە عەلی خانی هاوسەری هەر سەرکەوتوو و سەرفراز بن بۆ خزمەتی هونەری شانۆ و درامای کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی هونەرمەند خاتوو شلێر کۆیی، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی خەندان، لە ٢٢ - ٩- ٢٠٢٠ و ٨-١٠- ٢٠٢٠.

٣ -کوردستان نیوز، فلمێکی دوکیومێنتاری، بەرنامەی(پۆرترەیت).

٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

زیاد ڕەشاد قادر

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، شارەزای بواری ئەدەبیاتی منداڵان، زیاد ڕەشاد قادر..

ناوی تەواوی(زیاد ڕەشاد قادر)ە، لە ساڵی ١٩٧٤ لە گوندی(خەرابەدراو) ی سەر بە ناوچەی بەڕانەتیی نزیک شاری هەولێر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی هەر لە گوندی خەرابەدراو تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی لە گوندی دارەبەن و کۆمەڵگای کەورگۆسک تەواوکردووە، قۆناغی ئامادەییشی لە ئامادەیی ڕزگاری لەناو شاری هەولێر بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٨ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە کۆلێژی(الإدارة و الإقتصاد- کارگێڕی و ئابووری) لە زانکۆی سەڵاحەدین بەدەستهیناوە، بووەتە فەرمانبەر لە دائیرەی(باجی دەرامەتی- ضریبة الدخل) لە هەولێر، تا ئیستاش بەردەوامە لە خزمەتکردن.

لە ساڵی ٢٠١٦ لە زانکۆی(یوزنجویل) لە شاری(وان)ی باکووری کوردستان بڕوانامەی ماجستێری لە ئەدەبیاتی کوردی وەرگرتووە.

شاعیر و نووسەر زیاد ڕەشاد، هەر لە سەرەتای ژیانی لاوێتیدا حەز و خولیای کەوتۆتە سەر شیعر و ئەدەبیاتی کوردی، لە ساڵی ١٩٩٧ یەکەم بەرهەمی خۆی کە پەخشانێک بووە بەناونیشانی(خۆزگە شەونمییەکانی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم خامۆش، نووسەرو ڕۆژنامەنووسی کورد ممتاز حەیدەری،
شاعیر و نووسەر زیاد ڕەشاد قادر

گوڵەکانم) لە ڕۆژنامەی داهێنان کە قوتابیانی یەکگرتوو دەریان دەکرد، بڵاوکردۆتەوە. دواتر دەستی بە نووسینی شیعر بۆ گەوران و شیعر و چیرۆک بۆ منداڵان و هەندێ بابەتی هەمەجۆری دیکە کردووە، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی سوودبەخشی چاپ کردووە و بڵاوکردووەتەوە کە ئەمانەن:

- لەسەرخۆنووسی- پرۆژەی هاتنەبوونی ڕەخنەیەکی نوێ، بە هاوبەشی لەگەڵ هەشت نووسەری دیکە، هەولێر، ١٩٩٩.
- ڕازە سادەکانی بەفر، شیعر، سلێمانی، ٢٠٠٤.
- کەرۆێشک خەو بە فیلەوە دەبینێ، چیرۆک بۆ منداڵان، ئامادەکردن، هەولێر، ٢٠١٠.
- گوتووبێژ- نۆ گفتوگۆی ڕۆژنامەوانییە، ئامادەکردن، هەولێر، ٢٠١١.
- سۆمای پاکژ، چیرۆک بۆ منداڵان، هەولێر، ٢٠١٢.
- گوڵەئەستێرە، شیعر بۆ منداڵان، هەولێر، ٢٠١٢.
- زمان و میدیا، توێژینەوە، هەولێر، ٢٠١٣.
- منداڵێکی پایزنشین، شیعر، هەولێر، ٢٠١٤.
- لە ئەوسای منەوە بۆ ئێستای تۆ، نامەی ئەدەبی، هەولێر، ٢٠١٤.

- کزەبای سەفەر و ئاونگی منداڵی، شیعر، هەولێر، ٢٠١٥
- فەرهەنگی باج، فەرهەنگی عەرەبی ـ کوردی، ٢٠٢٢.
- تیرۆژ و تەم، شیعر، سلێمانی، ٢٠٢٢.
- دیداری ئەدەبی منداڵان، چەند تۆێژینەوەیەکی ئەدەبی و ڕەخنەیی، بە هاوبەشی لەگەڵ چەند نووسەرێک، سلێمانی، ٢٠٢٢.
- شیعری منداڵان لە مێژووی ئەدەبی کوردیدا، تۆێژینەوە، هەولێر، ٢٠٢٣.

چەند پارچە شیعرێکی لە لایەن هونەرمەندانی کورد ئاوازیان بۆ داندراوە و کراونەتە گۆرانی.

نووسەر و ڕەخنەگرانی کورد، تیشکییان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی شاعیر زیاد ڕەشاد.

شاعیر و نووسەر زیاد ڕەشاد قادر، سەرەڕای بەرهەمەکانی وەکو ڕۆژنامەنووس و میدیاکار چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠٠٠- ٢٠٠٤ بەرنامەیەکی ئەدەبیی هەفتانەی لە ڕادیۆی یەکگرتوو ئامادە و پێشکەشکردووە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر زیاد ڕەشاد قادر، ڕەوانشاد دکتۆر سەلام ناوخۆش

- لە ساڵی ٢٠٠٤- ٢٠٠٧ ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی یەکگرتوو بووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٧- ٢٠١٢ وەکو نووسەر و سکرتێری نووسین و سەرنووسەر لە گۆڤاری(جگەرگۆشەکان) کە گۆڤارێکی مانگانەی منداڵان بووە، کاری کردووە.
- چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی لە دەقی(شیعر، چیرۆک، ئۆپەرێت) ی منداڵان نووسیوە، دەیان پێداچوونەوەی زمانەوانی و پێشەکی بۆ چەندین کتێبی دیکە نووسیوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٧- ٢٠١٨ بەڕێوەبەری نووسینی گۆڤاری(پەیامی ڕاستی) بووە.
- بەشداریی چەندین کۆڕو کۆبوونەوە کۆنفراسی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و شیعر خوێندەوەی کردووە، چەندانی دیکەشی پێشکەش کردووە.
- چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی و بابەتی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆستەم خاموش، شاعیر زیاد ڕەشاد قادر، شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر ئیدریس عەبدوڵڵا، شاعیر زیاد ڕەشاد قادر

ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

- چەندین جار لە لایەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد - لقی هەولێرە.

بۆ شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس، زیاد ڕەشاد قادر، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی ئەدەب و زمان و وشەی کوردی.

چەند نموونەیەکی شیعری شاعیر زیاد ڕەشاد- تان، لە کۆمەڵە شیعری(تیرۆژ و تەم) بۆ دەنووسمەوە:

(١)

توند توند دەستم بە گیرفانمەوە دەگرت

بۆ ئەوەی هیچم لێ بەرنەبێتەوە

هێندەم زانی توحفەی منداڵیم لێ ون بوو و
هەموو بەیانی و هێوارەیەک
بەدوویدا دەگەڕێم و نایدۆزمەوە

(٢)
هەسپی خەیاڵ زین دەکەین و
دەڕۆینەوە سەری کۆڵانی منداڵی
ئاسمانی گەڕەک مشت دەکەین لە هەوروهەڵای نارنجی
دەچینەوە دوکانە قوڕینەکەی دایەکۆرە و
دوو شەکرۆکە بۆ تۆ و
سێ بەداملی بۆ من
دەڕۆینەوە لای حەیرانە حەزینەکانی مام خدر و
چیرۆکە مزرەکانی (شیردا لۆ داپیردا) و
دەرسە تەڕوبڕەکانی نێو کتێبی باڵدار

(٣)
دەڕۆینەوە
دەڕۆینەوە سەری کۆڵانی منداڵی
ئیدی نە سەعات هەشتی سبەینان
من بۆینباخە ئامانڵ شینەکە دەکەمە ملم
نە تۆ عەتری ئیزابیلاکە لە پرچت دەدەی
نە سەعات هەشتی هێواران
گەشتی بەرفراوانی هەواڵەکانی
سەرئێشە و سیاسەت دەبیستین
دەڕۆینەوە

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر زیاد ڕەشاد قادر

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر زیاد ڕەشاد قادر کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

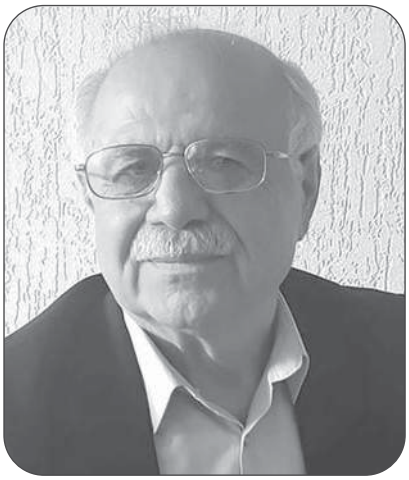

عومەر عەبدوڵڵا

شاعیر و هونەرمەندی شێوەکار و وەرزشوان و چالاکوانی بواری مەدەنی و ڕێکخراوەیی، عومەر عەبدوڵڵا...

ناوی تەواوی(عومەر عەبدوڵڵا محەمەد)ە، لە ساڵی ١٩٥٤ لە گەڕەکی(گۆیژە)ی شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و ئەدەب و وەرزش دۆست لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ساڵی ١٩٧٥ ئامادەیی کشتوکاڵی بەکرەجۆی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٦ لە پەیمانگای کشتوکاڵی ئەبوغرێب لە بەغدا وەرگیراوە، بەڵام لە بەر چەند هۆیەکی تایبەت بە خۆی نەچووە بۆ خوێندن، وەکو فەرمانبەر لە بەشی(کێڵگە- حقول) لە کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی سلێمانی دەستبەکار بووە، دواتر گواستراوەتەوە بەڕێوەبەرایەتیی کشتوکاڵی سلێمانی و بەردەوام بووە لە خزمەتکردن تا ساڵی ١٩٩٦ ڕووی لە هەندەران کردووە و ساڵی ١٩٩٧ لە شاری(ئێرمیلۆ- Ermelo) لە وڵاتی هۆڵەندا گیرساوەتەوە و نیشتەجێ بووە.

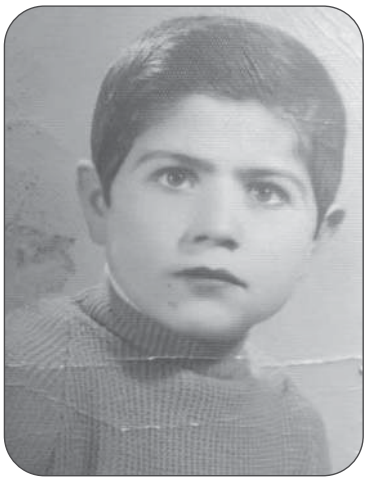

شاعیر عومەر عەبدوڵڵا بە منداڵی

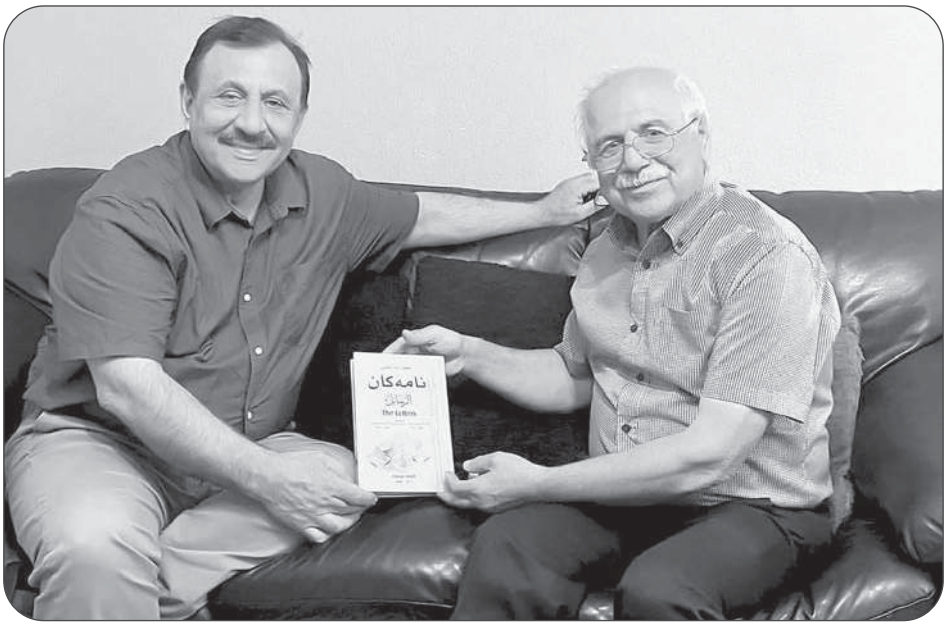

لە لای ڕاستەوە: شاعیر عومەر عەبدوڵڵا، نووسەر و میدیاکار ئیحسان موفتی

شاعیر و شێوەکار و وەرزشوانی دێرینی شاری سلێمانی عومەر عەبدوڵڵا، هەر کە چاوی بە ژیان هەڵهێناوە کەوتۆتە ژێر کاریگەریی هەردوو بۆ لە خۆی گەورەتر، یەکێکیان مامۆستای زمان و ئەدەبی کوردی بووە، ئەوی دیکەشیان وەرزشوان بووە، لە ماڵەوەش کتێبخانەیان هەبووە.

ئەو هێشتا قوتابیی سەرەتایی بووە حەزی لە شیعری و ئەدەبی کوردی بووە بە تایبەتی شیعری شاعیرانی کلاسیکی، زۆریشی ئەزبەر کردووە، مامۆستاکانی زۆربەی بەیانییان بانگی گۆڕەپانی قوتابخانەکەیان کردووە و شیعری شاعیرانی خوێندۆتەوە، بەهرە و توانای هونەری شێوەکاری لە ڕەسم و نیگارکێشانیش هەبووە، زۆریش حەزی لە وەرزش بووە.

لە سەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، ئەو کاتەی قوتابی بووە لە قوتابخانەی(بێخود)ی سەرەتایی، مامۆستا(عومەر عەلی ئەمین) مامۆستای هونەری شێوەکارییان بووە، جار و بار وێنەکانی ئەوی لە پێشانگای قوتابخانەکان نمایشکردووە و هانی داوە بەردەوام بێت لە نیگارکێشان، دواتر لە قۆناغی ناوەندیش هونەرمەند(عەلی جۆڵا) وانەی هونەری پێ

وتـوون، بـەڵام دیـارە ئـەو، ئـەو کات زیاتـر بایەخـی بـە وەرزش داوە.

شـاعیر و هونەرمەنـدی شـێوەکار و وەرزشـوان عومـەر عەبدوڵـڵا، لـە کۆتایـی شەسـتەکانی سـەدەی ڕابـردوو، گرۆگاڵـی شـیعر نووسـینی کـردووە، ئـەو زۆربـەی شـیعرەکانی لەسـەر شـێوازی شـیعری کلاسـیکی نووسـیوە، پێنـج خشتەکیشـی لەسـەر شـیعری شـاعیرانی کلاسـیکی نووسـیوە لەوانە(حەریـق، وەفایـی، نالـی، کـوردی، عەلـی عـارف ئاغـا و چەندانـی دیکـەش)، لـە سـاڵانی ١٩٧٠ - ١٩٧٣ چەندین پارچـە شـیعری لەوانە(ئـازار و بەهـار، بـەدەم ڕێگاوە)، شـیعر و چیرۆکیشـی بـۆ منـداڵان نووسـیوە، هەندێکـی لـەم بەرهەمانـەی لـە پاشـکۆی(العراق) و ڕۆژنامەکانـی هـاوکاری و(طریـق الشـعب) بڵاوکردۆتـەوە، بـەڵام دیـارە بـۆی نەلـواوە تـا ئێسـتا هیـچ دیوانێکـی شـیعری چـاپ کردبێـت، لـەم دواییـەدا دیوانێکـی شـیعری ئامادەیـە بـۆ چـاپ.

لـە بـواری شـێوەکاریش، ئـەو مەڕەسـمێکی لـە ماڵەکـەی خۆیـدا هەیـە، تـا ئێسـتا چەندیـن تابلـۆی جوانـی کێشـاوە و(٤) پیشـانگای تایبەتـی کردووەتـەوە و لـە چەنـد فیسـتیڤاڵی و پیشـانگای هاوبەشـیش، بـە چەنـد تابلۆیـەک بەشـداریکردووە .

لـە بـواری وەرزشـیش ئـەو وەرزشـوانێکی دێرینـی شـاری سـلێمانییە، ، ئـەو کاتـەی قوتابیـی ناوەندی و ئامادەیـی بـووە، وەکـو (گۆڵچی)لـە تیپەکانی(گـۆران،

لە لای ڕاستەوە: نووسەرو ڕۆژنامەنووس سەردار فەتاح ئەمین، نووسەرو هونەرمەند عومەر عەبدوڵڵا

یەکگرتووی سەروو، تیپی وەرزشی دیمەن، یانەی سیروان، هەڵبژاردەی لاوانی سلێمانی، هەڵبژاردەی پەروەردەی سلێمانی، تیپی هەڵبژاردەی سەربازی لە ئۆردوگای غزلانی)بەشداربووە.

ئەو لە کوردستان و وڵاتی هۆڵەندا چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە کە ئەمانە:

- لە بواری وەرزشیدا زیاتر لە(٦)ساڵی لە یانەی تۆپی پێی منداڵانی ئێرمیلۆ- E . F. C) لە هۆڵەندا ڕاهێنەر بووە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر عومەر عەبدوڵڵا، شاعیر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا عەباس

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و لێکۆڵەر محەمەد ساڵح بەرزنجی، شاعیر عومەر عەبدوڵڵا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر عومەر عەبدوڵڵا، هونەرمەند ئیسماعیل خەیات

شاعیر عومەر عەبدوڵڵا لە کاتی ڕاهێنانی تیپی منداڵانی شاری ئێرمیلۆ لە هۆڵەندا

- ماوەی زیاتر لە(٢٠) ساڵ خۆبەخشانە سەرپەرشتی و ڕێنمایی گروپێکی هونەریی تەمەن سەرووی(٥٠) ساڵ لە ڕێکخراوی کۆمەڵایەتیی ڤێلزاین-ئێرمیلۆ- Welzijn Ermelo) لە هۆڵەندا کردووە.
- لە ١ - ١٠ ٢٠٢٠ لە کاری خۆبەخشانەکەی وەستاوە و ئاهەنگێکی خەڵات و ڕێزلێنانیان بۆ سازکردووە.
- لە ٢ - ٤ - ٢٠٢٣ ڕێکخراوی وەرزشکارە دێرینیەکانی سلێمانی، وەکو خەڵات و ڕێزلێنان،(مەدالیا و قەڵغان)یان پێ بەخشیوە.
- لە بەشی زۆری کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکاندا

لـه هۆڵەنـدا و ئەگـەر لـه کوردسـتانیش بێـت ئامـاده و بەشـدار بـووه و دەبێت.

خێزانداره و هاوسـەرگیری لـه گـەڵ خاتوو(نەرمین تۆفیق) کردووه و خاوەنی سـێ کـوڕ و کچێکن بـه ناوەکانی(نەوبین، گەشبین، نەوژین، ڕابـەر) خـوا تەمـەن درێژیان بکات.

بـۆ هونەرمەنـد و شـاعیر عومـەر عەبدوڵـلا، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بێت بـۆ خزمەتـی ئـەدب و هونـەری کـوردی.

لە چالاکییە هونەرییەکانی شاعیر عومەر عەبدوڵلا

تابلۆی ژنانی کۆبانی بەرهەمی ناوبراو

لە لای ڕاستەوە: شاعیر عومەر عەبدوڵڵا، کچە شاعیری هۆڵەندی Dorien Van Dijk، شاعیر Kees Veeser

نموونەی پێنج خشتەکی شیعری شاعیر عومەر عەبدوڵڵا:

پێنج خشتەکی لە سەر شیعری شاعیر(حەریق):

لە مەدرەسەی عەشق فێر بووم عەشق موحیبەتە و بەس
بۆ تۆ ئیفتخاری جەماڵ ، بۆ من گڕی قەقەنەس
من لەناو ناری موحیبەت تۆ لە سەماو کەیف و هەوەس
(حوزنی من و حوسنی تۆ ئەشکالە تا ئاخر نەفەس
بۆچ زەکاتی حوسنی تو یا حوزنی من ناگا بەکەس).

****

نـوێـژی عـەشـقی دڵـی مـن لـە مـیـحرابی تـاقی ئـەبرۆت سـەد فـرسـەق ڕێـگـەی بـڕیـوە شکـانی زنـجـیـر و کـۆت بـۆ تـەوافی گـوڵـشەنـی لێـو سوجدەی حزور دەبا بـۆت (چـۆن ئـەکەی مەنعی دڵـی من تۆ لە شەهدی لێوی خۆت لێوی تـۆ وەک شـەکرستـان و دڵـی مـن وەکـو مـەگـەس).

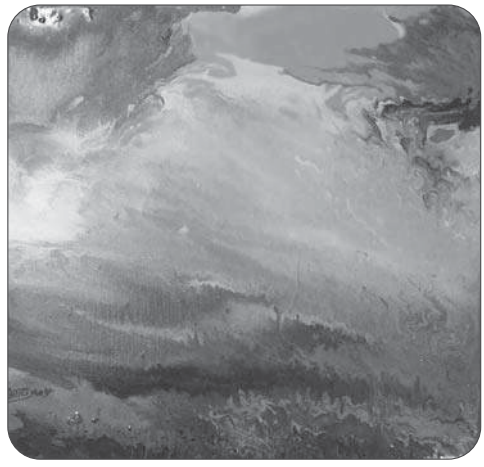

بەرهەمەکانی هونەمەند عومەر عەبدوڵڵا

****

دڵ بـۆ جـوانـی مـاهی ڕوخسار پـەتی لـە گـەردن مـەکـە
پـەروانـە بۆ شەمعی ڕوومـەت تـەسلیم بە مردن مـەکـە
لـە گوڵـزاری جـوانـیـتا مەنـعی مـورغی چـەمەن مـەکـە
(چـاوەکەم لەو بـاخی حـوسنە مەنعی چاوی من مـەکە
لازمـە بـۆ پاسەوانی باخەکەت جـووتێ حـەس حـەس).

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامـەی شـاعیر و هونەرمەنـدی شـێوەکار عومـەر عەبدوڵـلا، کـە لـە سـەر داخوازیـی مـن بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عومەر چاوشین

زیاتر لە(٤٤)ساڵ لە تەمەنی خۆی تەرخانکردبوو بۆ خزمەتی هونەری نواندن، هونەرمەندی شانۆ و دراماى کوردی، ڕەوانشاد عومەر چاوشین....

هونەرمەندی ئەکتەر عومەر چاوشین لە ساڵی ١٩٤٢ لە گەڕەکی(گۆیژە) ی شاری سلێمانی لە دایک بووە، پاش خوێندنی قۆناغەکانی سەرەتایی و ناوەندی، حەز و خولیای چۆتە سەر هونەری نواندن، لە ساڵی ١٩٦٧ بووەتە ئەندام لە تیپی نواندنی سلێمانی، بە هۆی نەبوون و کەمیی ئەکتەری ئافرەت، لە ساڵانی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو تا کۆتایی هەشتاکان، زۆر جار لە گەڵ هونەرمەند حاجی مەکی(عەلییە فەندی)دا دەوری ئافرەتی بینیوە، کۆمەڵێک چیرۆکی تەمسیلیان بۆ تەلەفزیۆنی کەرکووک تۆمارکردووە.

هونەرمەند عومەر چاوشین
بە جاحێڵی

هونەرمەند عومەر چاوشین لەگەڵ تیپی نواندنی سلێمانی و تیپە هونەرییەکانی دیکە بەشداریی کۆمەڵێک بەرهەمی هونەریی لە

هونەرمەند عومەر چاوشین لەگەڵ کۆمەڵێك ئەکتەر و هونەرمەند

هونەرمەند عومەر چاوشین لە دەوری ئافرەتدا

تەمسیلییە و شانۆگەری و دراما و فلیمی تەلەفزیۆنی کردووە، لەگەڵ بەشی زۆری هونەرمەندە دەرهێنەرەکانی سلێمانی کاری کردووە لەوانە(حوسێن میسری، ئەحمەد سالار، جەلیل زەنگەنە، شەهرام عەلیدی و چەندانی دیکەش)، ئەکتەرێکی بە توانا و خاوەن ئەزموون بوو، زیاتر لە(٥٠) کاری هونەری ئەنجامداوە لەوانە(پیسکەی تەڕپیر، جەنابی موفەتیش، ژن بەژن، ماوتە کاولی کەی، شایی خوێناوی، گۆڕهەڵکەن، مشتەی ناو هەمانە، مەکری ژنان، لە چایخانەدا، بلیت و زاوا، کرێگرتە، مەلموس، قڵیشایەوە،

کێچ، سێ گوڵی ژاکاو، چاوی ڤێتنام، شێخی تەپڵەڕەش، دڵۆپێ خوێن، مامە خەمە و چەندانی دیکەش).

هونەرمەند عومەر چاوشین لە ساڵانی دووهەزارەکان دەوری سەرەکی لە فلیمی(سرتە لە گەڵ با)بینیوە کە لە دەرهێنانی هونەرمەند(شەهرام عەلیدی) بووە، لە ساڵی ٢٠١٠ ئەو دەرهێنەرە لە ڤیستیڤاڵی(فەرەنسا) بەشداریی بەو فلیمە کردووە، بەبێ بەشدارکردنی هونەرمەند عومەر چاوشین کە بە باشترین ئەکتەر هەڵبژێردراوە، کەسیش نەیزانیوە خەڵاتەکە چی بووە!!!

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند عومەر چاوشین لە دەوری ئافرەتدا. هونەرمەندی گۆرانیبێژ ڕەسوڵ گەردی

هونەرمەند عومەر چاوشین

تەرمی ئەکتەر عومەر چاوشین

هونەرمەند عومەر چاوشین زیاتر لە(٤٤)ساڵ لە تەمەنی خۆی بۆ خزمەتی هونەری کوردی تەرخانکردبوو، کەچی لەم ساڵانەی دواییدا لە سەر شەقام و کۆڵانەکان و ماوەیەکیش لە حەمامی بەڕێوەبەرایەتیی سینەمای هەولێر دەنووست.

– هونەرمەند عومەر چاوشین، دەیان جار خەڵاتکراوە لە فیستیڤاڵە هونەرییەکان.

دوای ململانێیەکی زۆر لە گەڵ نەخۆشی لە ئێوارەی ڕۆژی ١٥– ١– ٢٠٢٣ لە شاری سلێمانی کۆچی دواییکردووە، زۆر بێ ناز و نیعمەتیش هەر لەوێ بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕوحی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ – ماڵپەڕی کوردستان پۆست، وتارێک لە ٢٦–١–٢٠١١.

٢ – کوردیپیدیا.

٣ – RUDAW TV، ١٥–١–٢٠٢٣.

٤ – ماڵپەڕی فەیسبووکی هەڵکەوت زاهیر، لە ١٥–٩– ٢٠١٩.

٥ – ماڵپەڕی WESTGA، لە ١٥–١– ٢٠٢٣.

٦ – زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سۆلاف شەیدا

هونەرمەندی شانۆ و دراما و سینەمای کوردی، ڕەوانشاد سۆلاف شەیدا، ناوی تەواوی(سۆلاف محەمەد غەریب)ە، لە ناوەندی هونەری بە سۆلاف شەیدا ناسراوە، لە ساڵی ١٩٨٦ لە گەڕەکی(دارۆغا) کە یەکێکە لە گەڕەکە هەرە کۆنەکانی شاری سلێمانی لە خێزانێکی سادە و هونەر دۆست لە دایک بووە، باوکی لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، هونەرمەند بووە لە گەڵ هونەرمەندان(تەها خەلیل، ئەحمەد سالار، شەمالی عەبەڕەش) بەشداریی لە چەندین کاری هونەری کردووە، بۆیە ئەو هێشتا قوتابی سەرەتایی بووە، حەزی لە وەرزش و بالە و باسکت بۆڵ و ئیستیعراز بووە، زۆر چاپووک و چالاک بووە، لە چالاکیی قوتابخانەکان و ئۆپەرێتەکان بەشداری کردووە، زۆر حەزی لە هونەری نواندن بووە، بەڵام زۆریش شەرمن بووە، باوکی هانی داوە، لە ساڵی ١٩٩٢ بۆ یەکەمین جار لە گەڵ خۆی بردوویەتی بۆ بەشداریکردن لە کارە هونەرییەکانی وەکو دراما بۆ مانگی ڕەمەزان و هەڵپەڕکێ و نواندن، پاشان لەبەر چەند هۆیەکی تایبەتی بە باری کەسایەتیی خۆی ماوەیەک لە بواری هونەر دوور کەوتۆتەوە.

ئەکتەر و سینارست و دەرهێنەر خاتوو سۆلاف شەیدا لە ساڵی ٢٠٠٧ لە زنجیرە دراماى(لە گوڵێک کاڵتر) کە لە دەرهێنانی هونەرمەند لوقمان

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر زوهێر عەبدولمەسیح، هونەرمەند سۆلاف شەیدا

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، هونەرمەند سۆلاف شەیدا، نەناسراوە، نەناسراوە

غەریب بووە، بەتەواوی دەرکەوتووە، لەگەڵ دەرهێنەرەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەر یەک لە هونەرمەندان(جەمیلی ڕۆستەمی و حەسەن عەلی) کاری کردووە، لە کارە سەرکەوتووکانی فلیمی(ژانی گەل) کە لە ڕۆمانی ژانی گەلی نووسەر مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد وەرگیراوە، ئەو حەزیشی لێ بووە کە لە گەڵ هونەرمەندانی ڕۆژهەڵات کاربکات.

هونەرمەند سۆلاف شەیدا، وەکو ئەکتەر بەشداریی لە چەندین کاری هونەری جوان لە شانۆ و دراما و فلیم و کورتە فلیم کردووە لەوانە(ژانی گەل، درامای بەختە باران، گەڕەکی داهۆڵەکان، سێکوچکەی مەرگ، کەواتە

چاوەڕێ بە، تاقیکردنەوە، کورتە فلیمی سۆما، دەنگدان، مایکرۆفۆن، ژیلەمۆ، دووپشک، لە گوڵێک کاڵتر، چپەی ڕابردوو، براوە و دۆڕاوەکان، ژوانێک بۆ خۆشەویستی، کۆێخا سێوێ، کورتە فلیمی فرمێسکی تارا و چەندانی دیکەش).

- وەکو سیناریۆنووسیش خەڵاتی باشترین سیناریۆی بۆ کورتە فلیمی(فرمێسکی تارا) لە فیستیڤاڵی(نا بۆ توند و تیژی)وەرگرتووە.
- خەڵاتی لاوی ساڵی لە لایەن سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان پێ

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، هونەرمەند سۆلاف شەیدا

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، هونەرمەند سۆلاف شەیدا، نەناسراوە، نەناسراوە

بەخشراوە، خەڵات و ڕێزلێنانی بابیلۆنی وەرگرتووە، وەکو ئەکتەریش خەڵاتی باشترین ئەکتەری وەرگرتووە لە کورتە فلیمدا.

- هەر لە ڕێگەی فلیمەکانییەوە بەشداریی چەندین فیستیڤاڵی سینەمایی لە ناوەوە و دەرەوەی وڵات کردووە.

هونەرمەند خاتوو سۆلاڤ شەیدا لە ڕۆژی ١٧ - ٧ - ٢٠٢٣ لە نەخۆشخانەی هیوا لە شاری سلێمانی کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

هونەرمەند لە کارێکی هونەریدا

هونەرمەند لە کارێکی هونەریدا

سەرچاوەکان:

١ – کوردیپیدیا.

٢ – ویکیپیدیا ئینسکلۆپیدیا ئازاد.

٣ – مالپەڕی spee media، لە ١٧ – ٧ – ٢٠٢٣.

٤ – مالپەڕی Rudaw، لە ١٧ – ٧ – ٢٠٢٣.

٥ – مالپەڕی Khak tv، لە ١٧ – ٧ – ٢٠٢٣.

٦ – Youtube، فلیمێکی دوکیومێنتاری لە , Chatr Film, بەرنامەی هونەر و ژیان، ئامادە و پێشکەشکردنی میدیاکار ئازاد بایز.

٧ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەلی ئەحمەد

هونەرمەندی ماندوونەناس و هەژار، هونەرمەندی بواری تەمسیل و شانۆگەریی و درامای کوردی، عەلی ئەحمەد...

ناوی تەواوی(عەلی ئەحمەد خدر حەمەدەمین)ە، لە ناوەندی هونەری بە عەلی ئەحمەد ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٩ لە گەڕەکی(تەیراوە)ی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی هەژار و دەستکورت لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و تا پۆلی سێی ناوەندی هەر لە شاری هەولێر خوێندووە، لە بەر سەختیی ژیان و نەبوونی خێزانەکەی، نەیتوانیوە بەردەوام بێت لە خوێندن، لە نیوەی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو بۆ ماوەی چەند ساڵێک بووەتە کارمەند لە شارەوانیی هەولێر، دواتر لەسەرەتای حەفتاکان، وەکو کارمەند لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیریی جەماوەری لە هەولێر دامەزراوە.

هونەرمەند عەلی ئەحمەد

هونەرمەندی ئەکتەر عەلی ئەحمەد، هەر لە منداڵییەوە حەزی لە هونەری تەمسیل

هونەرمەند عەلی ئەحمەد لە چالاکییەکی هونەریدا

هونەرمەند عەلی ئەحمەد

و شانۆگەریی بووە، بۆیە لە ساڵی ١٩٧٠ بۆ یەکەم جار وەکو ئەکتەر بەشداری لە شانۆگەریی(مارەیی)کردووە، دواتر لە شانۆگەریی(مەسەلەی شاریٚک)، بەم جۆرە بە تەواوی چۆتە ناو دنیای هونەری تەمسیل و شانۆگەری و درامای تەلەفزیۆنی، ئەو لە تەمەنی هونەریی خۆیدا بەشداریی زیاتر لە(٤٠) کاری هونەری کردووە کە ئەمانە هەندێکیانن:(

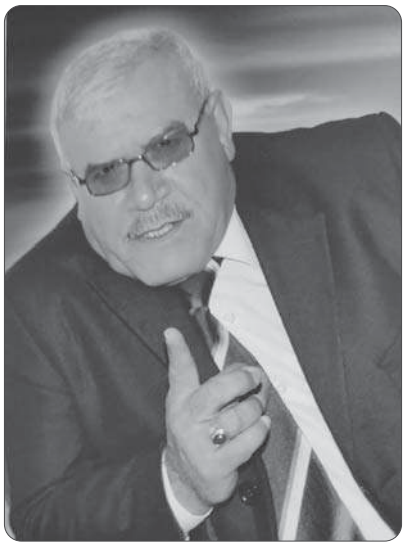

شانۆگەرییەکانی(چلّپاو، لە دەرهێنانی هونەرمەند سەباح عەبدولڕەحمان، هەبوو نەبوو، چیرۆکی مام سمایل، جەنابی جانەوەر، میوانی ناوەخت، ئادابا، شاه-شایە، کەونە دەرکە، گەڕەکەکەمان، قەلّای دمدم، گولّی نهێنی، لاس و خەزالّ، خەج و سیامەند، پرسەی سیراجەدین، ئەفسانەی چیای ئاگرین، بەرەو خۆر، قرنێس، کەوەکانی قەرەچووغ، ئەو پیاوەی لە مردن گەڕاوە، یۆلیۆس قەیسەر، فیلّەکانی جەمۆ، گۆرانییەک لە باوەشی تاریکیدا، درامای یوسف ناگەڕێتەوە و چەندانی دیکەش).

هونەرمەند عەلی ئەحمەد، لەگەلّ هەر یەک لە هونەرمەندانی دەرهێنەر(سەفوەت جەڕاح، سەباح عەبدولڕەحمان، تەلّعەت سامان، زوهێر عەبدولمەسیح، سەعدون یونس، فەرهاد شەریف، عەدنان عوسمان، هیوا سوعاد و چەندانی دیکەش) کاری هونەری ئەنجامداوە.

هونەرمەند عەلی ئەحمەد لە چەند چالاکییەکی هونەریدا

ئەو لە ساڵی ١٩٧٨ەوە، ئەندامی کارای سەندیکای هونەرمەندانی عێراقی و کوردستانە.

- هەر لە دامەزراندنی تیپی هونەریی هەولێر(شانۆ- مۆسیقا، هەڵپەڕکێ) وەکو ئەندامی دەستەی دامەزرێنەر بووە.

هونەرمەند عەلی ئەحمەد، زیاتر لە(٥٣)ساڵ خزمەتی هونەری تەمسیل و نواندنی کوردی کردووە، هەموو کارە هونەرییەکانیشی زۆر بەسەرکەوتوویی جێبەجێ کردووە، هەمیشە و هەرگیز خاوەن هەڵوێست و ڕەوشت و ڕەفتارێکی جوان بووە. هونەرمەند عەلی ئەحمەد کە لە ناوەندی هونەری و جەماوەردا بە(مام عەلی) ناسراوە، بەڕاستی شایەن و شایستەی خەڵات و ڕێزلێنانە، هەر سەرکەوتوو بێت بۆ خزمەتی هونەری تەمسیل و شانۆ و دراما و فلیمی سینەمایی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژتاننامەی هونەرمەند عەلی ئەحمەد، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناەدووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم

نەجمەدین غولامی

هونەرمەندی پێشمەرگە و شۆڕشگێر، هونەرمەندی خاوەن سروودی (بەرگری- مقاومة)، هونەرمەندی خاوەن ستایلی تایبەت بە خۆی، گۆرانیبێژ نەجمەدین غولامی..

هونەرمەند نەجمەدین غولامی لە ٢١ی ئاداری ساڵی ١٩٥٨ لە گەڕەکی(گوڵشەن) کە یەکێکە لە گەڕەکە کۆنەکانی شاری سنەی ڕۆژهەلاتی کوردستان، لە خانەوادەیەکی هونەردۆست و کوردپەروەر لە دایک بووە، باوک و مامی دەنگخۆشی سەردەمی خۆیان بوونە، ئەو هەر لە منداڵییەوە حەزی لە گۆرانی و مۆسیقا بووە، کەوتۆتە ژێر کاریگەریی باوک و مامیشی، خۆی لە شوێنێکدا دەڵێت:(زۆر منداڵ بووم کە لە مەیدانی وەرزشی گەڕەکی گوڵشەن لە شاری سنە، دار چناریک هەبوو، زۆر جاران دەچوومە سەر ئەو دار چنارە دەستم بە گۆرانیی وتن دەکرد، خەڵکیش گوێیان لێدەگرتم.....هتد).

هونەرمەند نەجمەدین غولامی
بە جاحێڵی

لە لای ڕاستەوە: نەجمەدین غولامی، هونەرمەند ناسری ڕەزازی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند نەجمەدین غولامی، شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس

هونەرمەندی گۆرانیبێژ نەجمەدین غولامی سەرەتا بە گۆرانیی(گەڕیان) ڕیتمی حەوت لە سەر هەشت، کە ئەو کات لە شاری سنە و دەوروبەری باو بووە، دەستی بە گۆرانیی وتن کردووە، لە تەمەنی(١٠-١٢) ساڵیدا لەگەڵ هەر یەک لە گۆرانیبێژان(حەمە کەچەڵ، مەڵێ دۆم، هۆشەنگ) گۆرانیی گەڕیانیان ووتوە، بۆ یەکەمین جار بە یارمەتیی هونەرمەندی

گەورەی کورد ڕەوانشاد عەباسی کەمەندی، لە کۆشکی لاوانی شاری سنە، یەکەمین بەرهەمی هونەریی خۆی تۆمارکردووە، جگە لە گۆرانییە ئەڤینی و سرووده نیشتمانپەروەرییەکانی، لە گۆرانیی وتن شێوازێکی تایبەت بە خۆی هەیە، ئەویش گۆرانیی(گەڕیان و چەم و شارە) لەم شێوازی گۆرانیی وتنە سەرکەوتنێکی بەرچاوی بەدیهێناوە، پێشتریش لە شاری سنە گەڵێک گۆرانیبێژی دیکە بەم شێوازە گۆرانییان چڕیوە لەوانە(نەرۆزی، نەوبەری، خەلیقی، عەلەوی، باقرەسیا، حەمە کەچەڵ، مەڵێ دۆم و چەندانی دیکەش)، ئەو سوودی لە هەموو ئەو هونەرمەندانە وەرگرتوە، بەشی زۆری گۆرانییە ڕەسەنەکانی شاری سنەی بە شێوەیەکی نوێ و جوان زیندووکردۆتەوە.

هونەرمەند نەجمەدینی غوڵامی لە تەمەنی(١٨)ساڵیدا و پێش ڕووخانی ڕژێمی پاشایەتی لە ئێران، چەند گۆرانییەکی ئەڤینی لە دوو شریتدا بە ئۆرکسترای جاز لە کۆمپانیای(ئاونگ) لە شاری تاران تۆمار و بڵاوکردۆتەوە، زۆر هەواداران و کڕیاریشی هەبووە.

لەگەڵ دەستپێکردنی شۆڕشی گەلانی ئێران، بە یارمەتیی ژەنیارانی بەتوانا برایانی(نیکخا) بە نهێنی چەند سروودێکی شۆڕشگێڕی و بەرەنگاری

لە لای ڕاستەوە: شاعیری شەهید دڵشاد مەریوانی، هونەرمەند نەجمەدین غوڵامی

نەجمەدین غولامی خاتوو شەرافەت خالیسیان هاوسەری نەجمەدین غولامی لە دوو وێنەدا

تۆمارکردووە لەوانە:(چەکەلگری خاکێکم، ئەی پێشمەرگەی قارەمان، جووتیار و پاڵە و ڕەنجبەران) کە ببوونە وێردی سەر زمانی هەموو پێشمەرگە و خەڵکی شۆڕشگێڕی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان تا ئێستاش هەر لێدەدرێتەوە، دوای ڕووخانی رژێمی پاشایەتی و هاتنی ڕژێمی ئیسلامی لە ئێران، ئەو بۆتە پێشمەرگەی (کۆمەڵە) و تێکەڵ بە

کاری سیاسی بووە، جگە لە کاری پێشمەرگایەتی، لەگەڵ هەر یەک لە هونەرمەندان(ناسری ڕەزازی، غولام عەلی ئاتەش ناسراو بە-کاڵێ-، مەرزیە فەریقی، ڕەزا یوسف، سابیر محەمەدی، فەزیبۆرز فەخاری و چەندانی دیکە) کۆڕی(بانگەواز)یان دامەزراندووە، چەندین گۆرانی و سروودی شۆڕشگێڕییان تۆمارکردووە.

هونەرمەند نەجمەدین غولامی تا ئێستا(٢٣) ئەلبۆمی لە گۆرانی و سروود بڵاوکردۆتەوە، ئەمانە هەندێکیانن:

- شەتاو (١٩٩٥).
- پیری موغان (١٩٩٧).
- خان و مان (١٩٩٨).
- من و تۆ (٢٠٠١).
- نیشتمان (٢٠٠٥).
- هاژەی خۆزگە (٢٠٠٧).

جگە لە کۆنسێرت و بەرنامە ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنییەکانی وەکو(شنەی

میلۆدی، دیدار و چاوپێکەوتنی هونەری و سیاسی) ، نزیکەی(١٥) بەرهەمیشی ئامادەیە بۆ تۆمارکردن.

چەندین بەرهەمی بە دوو قۆڵی لە گەڵ هونەرمەند ناسری ڕەزازی لەوانە (من نازدار و نازدار، نەخۆشم، چاوی کاڵم، ئای چەندم خۆشدەوێ).

کلیپی گۆرانی بۆ کۆڵبەران و قوربانیانی کۆلبەران کردووە، بۆ ژنە شەرڤانانی کۆبانیش گۆرانی وتووە، خاوەنی سروودی(ڕێبەندان، دەریاوێشت تۆوی دژی، ڕەنجبەر، بژی بژی بژی...) چەندانی دیکەیە).

بەشێک لە گۆرانییەکانی خۆی ئاوازی بۆ داناون.

لە چەندین فیستیڤاڵی هونەر و مۆسیقا لە ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان و وڵاتانی ئەوروپا وەکو(سوید، ئەڵمانیا، هۆڵەندا و چەندین وڵاتی دیکە) لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی کوردی بەشدار بووە.

هاوسەرگیری لەگەڵ کچی خاڵی، خاتوو(شەرافەت خالیسیان) کردووە، خاوەنی دوو کوڕن بە ناوەکانی(هێرش و هێژا)، خوا تەمەن درێژیان بکات.

هونەرمەند نەجمەدین غوڵامی لە وڵاتی سوید دەژییت، ئەو هونەرمەندێکی شۆڕشگێر و کوردپەروەرە، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی هونەری گۆرانی و مۆسیقای کوردی.

سەرچاوەکان:

١- Midia tv، فلمێکی دوکیومێنتاری لە Youtube.

٢- ماڵپەڕی فەیسبووکی شەهید دڵشاد مەریوانی، لە ٤-٤- ٢٠١٨.

٣ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی day megezine. .

٤ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Xendan، لە ٣١- ١٢- ٢٠٢٠.

٥ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Rudaw، لە ٨- ٢- ٢٠١٥.

٦ - ماڵپەڕی Wikiwand..

٧ -گوڵان میدیا، لە ٢٨-١٢- ٢٠١٠.

٨ - کوردیپیدیا.

٩ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

١٠ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر حەمە مەنتک

مامۆستای زانکۆ، نووسەر و لێکۆڵەر دکتۆر حەمە مەنتک...

ناوی تەواوی(محەمەد ئەحمەد حەسەن)ە، بە دکتۆر حەمە مەنتک ناسراوە، لە ١- ١- ١٩٨١ لە خێزانێکی دەستکورت لە شاری هەولێر دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(ئیبن مستوفی) و ناوەندی لە ناوەندیی(دڵداری کۆران) و ئامادەییشی لە ئامادەیی(ئەحمەدێ خانی) لە هەولێر تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمانی کوردیی کۆلێژی زمانی زانکۆی سەلاحەدین وەرگرتووە، وەکو فەرمانبەر لە کۆلێژی پزیشکی لە هەولێر دەستبەکار بووە، دواتر بەردەوام بووە لە خوێندنی باڵا لە ساڵی ٢٠١٣ بڕوانامەی ماستەری لە ئەدەبی کوردی- لە بەشی زمانی کوردیی سکوولی زمان لە زانکۆی سلێمانی بەدەستهێناوە و بۆتە مامۆستا لە پەیمانگای تەکنیکی لە شاری کۆیە، ئەو هەر بەردەوام بووە لە خوێندن لە ساڵی ٢٠١٨، دکتۆرای لە ئەدەبی کوردیی کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی سەلاحەدین بەدەستهێناوە، ئێستا وەکو مامۆستا لە کۆلێژی پەروەردەی شەقلاوەی سەر بە زانکۆی سەلاحەدین لە خزمەتکردن بەردەوامە.

دکتۆر حەمە مەنتک هێشتا قوتابیی ناوەندی بووە حەز و خولیای چۆتە

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر ئەنوەر قادر جاف، دکتۆر حەمە مەنتک

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مامۆستا یوسف مەنتک، دکتۆر حەمە مەنتک

زمان و ئەدەبی کوردی، ئەو شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی و شاکارە وەرگێڕدراوەکانی عەرەبی و جیهانی خوێندۆتەوە، پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی پوختی بۆ خۆی پەیداکردووە.

دکتۆر حەمە مەنتک نۆبەرەی بەرهەمەکانی بە چەند نووسین و لێکۆڵینەوەیەکی ئەدەبی دەستپێکردووە و لە گۆڤاری ڕامان بڵاوی کردوونەتەوە، دواتر بە تەواوی چۆتە ناو دنیای نووسین، تا ئێستا چەند بەرهەمێکی بەنرخ و ئاستبەرزی لە بوارەکانی لێکۆڵینەوە و ڕەخنەی

ئەدەبی و چەشە و چەشنەکانی ئەدەبی و هونەری گێڕانەوە(فن السرد) لە چیرۆک و ڕۆمانی کوردی و چەند بابەتێکی دیکەی نووسیوە، هەمووشی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و پاراو نووسیوە و لە چاپیداون و بڵاویکردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

١- سوریالیزم لە ئەدەبی نوێی کوردیدا، بڵاوکراوەکانی دەزگای ئاراس، چاپی یەکەم، چاپخانەی ئاراس، هەولێر، ٢٠١١.

٢- لە مەدرەسەی نالیدا، لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، بڵاوکراوەکانی لقی

لە لای ڕاستەوە: نە ناسراوە، دکتۆر حەمە مەنتك

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر حەمە مەنتك، شاعیر و چیرۆکنووس بەڕۆژ ئاکرەیی

دکتۆر حەمە مەنتك لە کاتی پێشکەشکردنی لێکۆڵینەوەیەك

کەرکووکی یەکێتی نووسەرانی کورد، چاپی یەکەم، کەرکووک، ٢٠١١.

٣- سەرەتا دیالۆگ هەبوو، تۆڕینەوە و ڕەخنەی ئەدەبی، بڵاوکراوەکانی لقی هەولێری یەکێتیی نووسەرانی کورد، چاپی یەکەم، هەولێر، ٢٠١٢.

٤- تەکنیکی فرەدەنگی لە ڕۆمانی کوردیدا (٢٠٠٠- ٢٠١٠)، بەڕێوەبەرایەتیی چاپ و بڵاوکردنەوەی سلێمانی، سلێمانی، ٢٠١٣.

٥- سیمۆلۆژیای ناونیشان _ ناونیشانی ڕۆمانی کوردی بە نموونە، لێکۆڵینەوە، بڵاوکراوەکانی وەزارەتی ڕۆشنبیریی و لاوان، چاپی یەکەم، هەولێر، ٢٠١٧.

٦- هونەرەکانی چیرۆکنووسین، لە بڵاوکراوەکانی کتێبخانەی میخەک، ٢٠١٨.

٧- میتۆدەکانی ڕەخنەی ئەدەبی: ڕەخنەی ئەدەبی لە ڕووی تیۆرییەوە، بڵاوکراوەکانی کتێبخانەی (التفسیر) بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپی

یەکـەم، هەولێـر، ٢٠١٨.

٨- سـیمیۆلۆژیای گێڕانـەوە- هەقایەتـی فۆلکلـۆری کـوردی بـە نموونـە، دەزگای چـاپ و پەخشـی سـەردەم، سـلێمانی، ٢٠١٩.

٩- چەشـە و چەشـنە ئەدەبییەکان، لـە بڵاوکراوەکانی کتێبخانـەی مـەم و زین، هەولێر، ٢٠١٩.

١٠- گێڕانەوەناسـی (دەروازەیـەک بـۆ تیۆرییەکانـی گێڕانـەوە)، کتێبخانـەی تەفسـیر، هەولێـر، ٢٠٢١.

١١- ئارکیۆلۆژیـای پۆلێنـی ڕۆمانـی کـوردی، دەزگای سـەردەم، سـلێمانی، ٢٠٢١.

بەرهەمەکانی دکتۆر حەمە مەنتک

دکتۆر حەمە مەنتک چەندین چالاکی و ئەدەبی و ڕۆژنامەگەریشی هەبووە، لەوانە:

- لە ساڵانی ٢٠٠٨- ٢٠١٠ وەکو نووسەر لە گۆڤاری(وێران) کاریکردووە.
- لە چوارەمین فیستیڤاڵی گەلاوێژ ساڵی ٢٠١٠ خەڵاتی سێیەمی لە بواری لێکۆڵینەوەی ئەدەبی پێبەخشراوە.
- لە(٢٣)یەمین، فیستیڤاڵی گەلاوێژ ساڵی ٢٠١٩ جارێکی دیکە خەڵاتی دووەمی هەر لە بواری لێکۆڵینەوەی ئەدەبی وەرگرتووە.
- لە ساڵی ٢٠٢٢ وەکو ئەندامی لێژنەی(دادوەر- حکم) بۆ هەڵسەنگاندنی بەرهەمی نووسەرانی ساڵ، لە لایەن دەزگای کارۆ هەڵبژێردراوە و ڕێزیشی لێندراوە.

ئەو هێشتا لەسەر شنگ و تاقەتی خۆیەتی و بەردەوامە لەسەر نووسینە جوان و سوود بەخشەکانی، هەر سەرکەوتوو بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و ووشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامەی دکتۆر حەمە مەنتک، هاوڕێم نووسەر یوسف مەنتک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

مەجید خۆشناو

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و سروود و ئاوازدانەر، نووسەر و وەرگێڕ، مەجید خۆشناو..

ناوی تەواوی(مەجید خدر سەعید خۆشناو)ە، لە ناوەندی هونەری بە مەجید خۆشناو یان(مەجید هەڵۆ) ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٣ لە داوێنی چیای سەفینی سەرکەش لە شارە جوان و ڕەنگینەکەی شەقڵاوە لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، باوکی پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١ بووە، دایکیشی خزمەتێکی زۆری پێشمەرگەی کردووە ناسناوی(هەڵۆ)یان پێ بەخشیوە، بۆیە هونەرمەند مەجید خۆشناو، بە مەجید هەڵۆش ناسراوە. خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری شەقڵاوە تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٦ بەشی مۆسیقای لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٩ بووەتە مامۆستای هونەری لە قوتابخانەی(کاوێس) لە شاری شەقڵاوە، دواتر لە بەشی زۆری قوتابخانەکانی شەقڵاوە وانەی سروود و مۆسیقای وتووەتەوە.

لە ساڵی ١٩٨١ بۆتە پێشمەرگەی کوردستان، لە تیپی شەهید کارزان دواتر لە گەڵ پێشمەرگەکانی کۆمەڵەی زەحمەتکێشان و شۆڕشگێڕانی ڕۆژهەڵات درێژەی بە پێشمەرگایەتیی خۆی داوە، لە دوای ڕاپەڕینی ساڵی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەجید خۆشناو، هونەرمەندی ڕەوانشاد حەمە جەزا

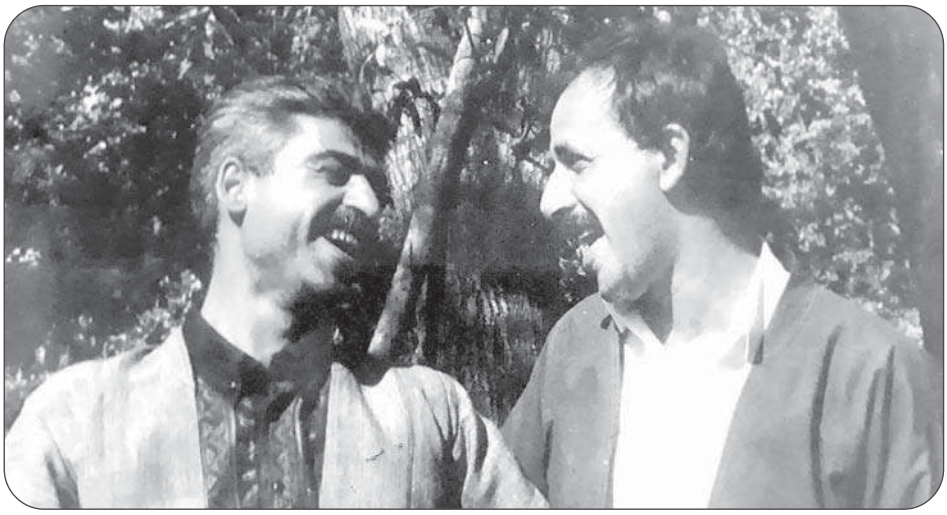

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەجید خۆشناو، هونەرمەند ناسری ڕەزازی

١٩٩١ بووەتە بەرپرسی ڕێکخراوی هونەرمەندانی کوردستان لە شەقلاوە، لە ساڵانی ٢٠٠٢- ٢٠٠٧ مامۆستای بەشی مۆسیقا بووە لە چالاکیی قوتابخانەکانی سەر بە پەروەردەی هەولێر، لە خزمەتکردن بەردەوام بووە تا ساڵی ٢٠١٥ خانەنشین بووە.

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و ئاوازدانەر مەجید خۆشناو، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، ئەو کاتەی قوتابی بوو لە پەیمانگای

هونەرە جوانەکانی بەغدا، لە ئێزگەی کوردی و تەلەفزیۆنی بەغدا، لەگەڵ هونەرمەندانی مۆسیقاژەنی دیکە بەشداری لە تۆمارکردنی چەندین شاکار و بەرهەمەکانی هونەرمەندانی کورد کردووە، لەوانە(تەحسین تەها، فوئاد ئەحمەد، تایەر تۆفیق، گوڵبەهار، نەسرین شێروان، خەلیل موڕاد وەندی، حەسەن جزیری و چەندانی دیکەش).

ئەو کاتەی پێشمەرگەی کوردستانیش بووە، دیسان لە گەڵ هونەرمەندانی شاخ وەکو مۆسیقاژەن و سروود و ئاوازدانەر بەشداری لە تۆمارکردنی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەجید خۆشناو، هونەرمەند محەمەد عەباس بەهرام

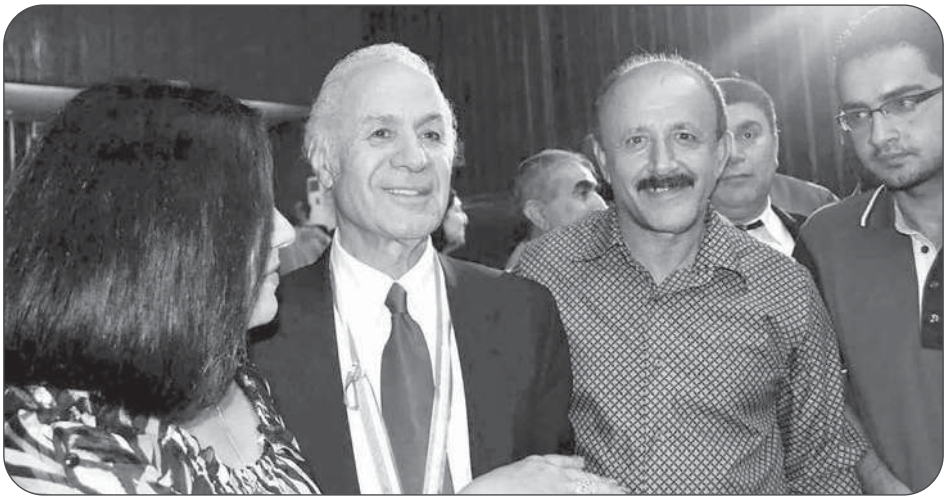

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەجید خۆشناو، هونەرمەند عومەر دزەیی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەجید خۆشناو، هونەرمەند چەتۆ حەسەن

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئەحمەد سالار، هونەرمەند مەجید خۆشناو

بەرهەمی هەر یەک لە هونەرمەندانی گۆرانیبێژ(محەمەد جەزا، ناسری ڕەزازی، نەجمەدین غولامی، مەرزیە فەریقی و چەندانی دیکەش) کردووە.

نووسەر و هونەرمەند مەجید خۆشناو، وەکو نووسەر چەند بەرهەمێکی جوان و ناوازەی چاپکردووە و بلاوکردۆتەوە، هەندێکیشی ئامادەیە بۆ چاپ، کە ئەمانەن:

- ده ئاوازی جیهانی، نووسینی سورەیا مەلحەس لە عەرەبییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی.
- پەرتووکی(جیهانی موزیک)، بتهۆڤن ژیان و سیمفۆنیاو کارەکانی، وەرگێڕان.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەجید خۆشناو. هاوسەرەکەی

هونەرمەند مەجید خۆشناو

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خاتوو هەنار موفتی، هونەرمەند مەجید خۆشناو

بەرهەمەکانی هونەرمەند مەجید خۆشناو

- پەلکە زێڕینە گوڵبژێرێک لە ئاوازی ڕەسەن و ژیانی هونەرمەندان..
- سەربردەو ڕووداوی مێژوویی لەلاوکەکانی کاوێس ئاغادا..

ئەو کتێبانەشی ئامادەن بۆ چاپ:

- لە ئاوێزانی ئاسمانی موزیکدا.
- ناودارانی جیهان.
- جیهانی موزیک، وەرگێڕان.

هونەرمەند مەجید خۆشناو، هونەرمەندێکی بە تواناو خاوەن ئەزموونە،

چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- چەندین وتار و بابەتی پەیوەند بە بواری مۆسیقا لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- لە سەردەمی شۆڕشی ئەیلوول و دواتریش بەشداری لە بەشی زۆری ئەو ئاهەنگانە کردووە، کە بەبۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان لە(دەربەند و ناوپردان و گەڵاڵە، شار و شارۆچکەکانی دیکەی کوردستان) سازکراوە.
- دەیان کۆڕ و سیمیناری وەک مۆسیقاژەن لە بواری پسپۆڕی خۆی ئەنجامداوە.
- دەیان سروود و ئاوازی بۆ منداڵە چاوگەشەکانی کوردستان داناوە.
- ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان و عێراقە.

بۆ هونەرمەند مەجید خۆشناو، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونەری مۆسیقا و ئاوازی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی هونەرمەند مەجید خۆشناو، هاوڕێی دێرینم نووسەر و ڕۆژنامەنووس بەهادین جەلال مستەفا، بۆی ناردووم سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

فەرهاد حەمزە

نووسـەر و وەرگێڕ و لێکۆڵـەر و تـوێـژەر، پسـپۆر و شـارەزای بـواری نـەوت، ئەندازیـار فەرهـاد حەمـزە...

ناوی تەواوی(فەرهاد حەمزە محەمەد)ە، سالّی ١٩٦١ لە گەڕەکی(ڕەحیماوە) ی شـاری کەرکـووک لـە خێزانێکـی کوردپـەروەر لـە دایـک بـووە، هەمـوو قۆناغەکانـی خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و ئامادەیـی لـە قوتابخانەکانـی (خەبات، باوەگورگوڕ، کوردستان) لە ناو شـاری کەرکووک بەسـەرکەوتوویی تەواوکردووە، سـالّی ١٩٨٠ لـە بەشـی(جیۆلۆجی)ی کۆلێژی (زانست-علوم)ی زانکۆی سلێمانی وەرگیـراوە، پـاش گواسـتنەوەی زانکۆی سلێمانی بۆ هەولێر و گۆڕینـی ناوەکـەی بـۆ زانکۆی سـەلاحەدین، ئـەو قوتابـی بـووە لـەوێ، لـە بـەر هەڵوێسـت و چالاکییـە سیاسـییەکانی و بەشـداربوونی لـە خۆپیشـاندانەکانی قوتابیانـی زانکۆی سـەلاحەدینی سـالّی ١٩٨٢، ماوەیـەک دەسـتگیرکراوە، پـاش ئـازار و ئەشـکەنجە و لێپرسـینەوەیەکی زۆر ئازادکـراوە، لـە سـالّی ١٩٨٤ بەهـۆی نەچوونـی بۆ(الجيش الشعبي) بـۆ مـاوەی سـالێک فەسـلّکراوە، دواتـر سـالّی ١٩٨٥ بڕوانامـەی بەکالۆریۆسـی لـە هەمـان بـەش بەدەسـتهێناوە.

نووسـەر و ئەندازیـار فەرهـاد حەمـزە، لـە بـەر ئـەوەی کـورد بـووە، لـە کەرکـووک دایاننەمەزراندووە، بـۆ بژێـوی ژیانـی خـۆی کاری(لەفکردنـەوەی ماتـۆر)ی کـردووە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و میدیاکار هاشم جەباری، نووسەر و وەرگێڕ فەرهاد حەمزە

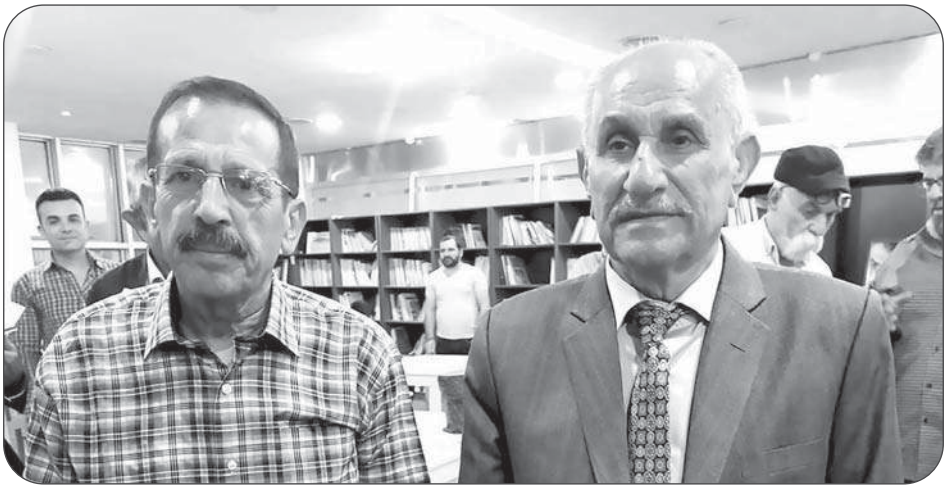

لە لای ڕاستەوە: شاعیرو نووسەر ڕەزا شوان، نووسەر فەرهاد حەمزە

لـە سـاڵی ٢٠٠٥ لـە کۆمپانیـای نەوتـی باکـوور بەشـی جیۆلۆجـی بـە ئەندازیـار دامـەزراوە.

نووسـەر و ئەندازیـار و پسـپۆر و شـارەزای بـواری نەوتـە، کۆمەڵێک وتـار و لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی بـە زمانەکانـی کـوردی و عەرەبـی نووسـیوە لـە ڕۆژنامـە کـوردی و عەرەبییـەکان بڵاویکردوونەتـەوە، یەکەمین بەرهەمی خۆی بـە زمانـی عەرەبـی کـە بابەتێک بـووە بـە نـاو نیشـانی(کیف اصبحت بریطانیا

دولـة إسـتعمارية) لـه سـاڵی ١٩٧٧ لـه ڕۆژنامـەی (المزمـار) بڵاوکردۆتـەوە، ئیـدی بـەردەوام بـووە لـه نووسـینه زانسـتی و ئەکادیمییەکانـی لـه بـواری نـەوت، بەتایبەتـی نەوتـی کەرکـووک، چەندیـن بەرهەمـی زانسـتی و ئەدەبـی دیکـه، لـه بـواری فیکری و سیاسـی و مێژووی خەباتی گـەلان، بـه زمانەکانی کـوردی و عەرەبـی و ئینگلیـزی نووسـیوە، هەمووشـی لـه چەنـد کتێبێکدا لـه چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە، کـه ئەمانـەن:

- کتێبی(مێژووی خەباتی گەلی ئێتنام)، چاپخانەی ئەسعەد، بەغدا ١٩٨٤.
- کتێبی(فاشـیزم و خوێنـی گەلـه چەوسـاوەکان). چاپخانـەی(دار الجاحـظ) بەغـدا، ١٩٨٥.

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، بەڕێز عەبدولڕەحمان مستەفا، نووسەر فەرهاد حەمزە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر تەیب جەبار، نووسەر فەرهاد حەمزە

- کتێبی(CIA ، حکومەتە نادیارەکەی ئەمەریکا) کەرکووک ٢٠٠١.
- کتێبی(مێژووی نەوتی کەرکووک) کەرکووک، چاپی یەکەم ٢٠٠٦.
- کتێبی(نەوت و کورد و کەرکووک)، چاپخانەی ئازاد هەورامی، ٢٠١١.
- کتێبی(مێژووی نەوتی کەرکووک)، چاپی دووەم، بە دەستکاریکردنێکی زۆر، ساڵی ٢٠١٢.
- کتێبی (LOG ANALYSIS IN CARBONATE ROCKS)، لەسەر ئەرکی کۆمپانیای نەوتی کەرکووک چاپکراوە.
- کتێبی(OIL SATURTIO AND WATER SATURATIO).
- کتێبی(الخزن الجوفي في حقل كركوك).
- کتێبی(تاريخ نفط كركوك)، ٢٠١٧.

نووسەر و ئەندیازیار فەرهاد حەمزە، وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووس، چەندین چالاکیی دیکەشی نواندووە، ئەمانە هەندێکیانن:

- لە ساڵی ٢٠٠٣- ٢٠٠٦ لە ڕۆژنامەی هەواڵ وەکو نووسەر کاری کردووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٦- ٢٠١٣ بەڕێوەبەری نووسینی ڕۆژنامەی(کەرکووکی

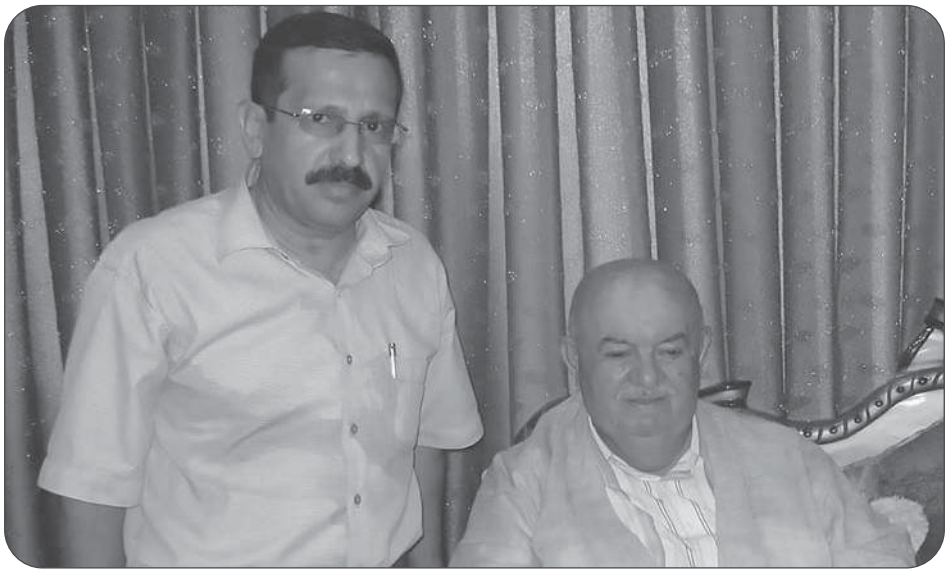

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەکی عەبدوڵڵا(عەلییە فەندی)، نووسەر فەرهاد حەمزە.

نووسەر فەرهاد حەمزە لە کاتی پێشکەشکردنی باسێك لە کۆنگرەی پێنجەمی نەوت و غازی عێراقی

نوێ) بووە، کە لە لایەن بەشی ڕاگەیاندنی(ی،ن،ک) دەردەچوو.

- دەیان وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی لە بواری نەوت لە ڕۆژنامە گۆڤارە کوردییەکان و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بڵاوکردۆتەوە، چەندین دیمانە و چاوپێکەوتن و لێدوانی بۆ کەناڵە لۆکاڵی و ئاسمانییەکانی کوردستان ئەنجامداوە و چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناریشی لە بواری نەوت گێڕاوە.
- وەکو خەڵات و ڕێزلێنانێک بۆ ئەو کەسانەی باشترین خزمەتی شارەکەیان شاری کەرکووک کردووە، خەڵاتی(کەسایەتیی ساڵ)ی ٢٠١٢ پێبەخشراوە.

نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر فەرهاد حەمزە، لە ساڵی ١٩٨٧ هاوسەرگیری

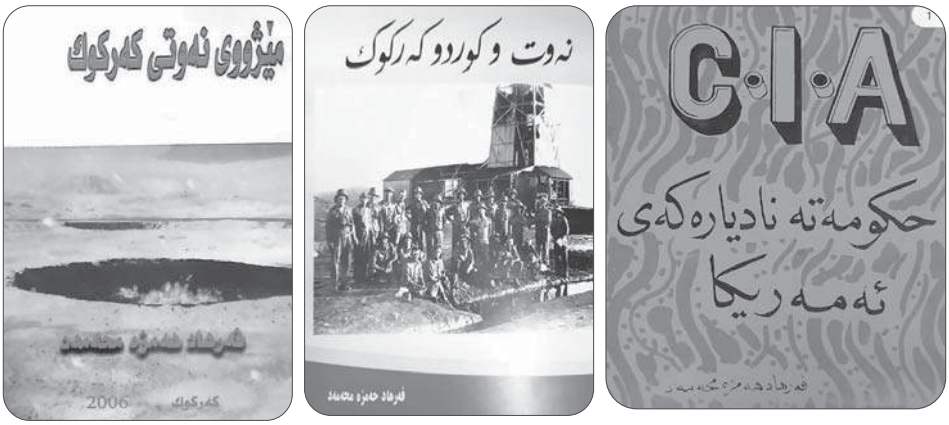

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ فەرهاد حەمزە

کردووە و خاوەنی سێ کۆڕ و دوو کچە بە ناوەکانی(داستان، دابان، سازان، دیلان، ڕۆژان) خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی گەلی کورد و سامانە نەوتییەکەی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و وەرگێڕ ئەندازیار فەرهاد حەمزە، لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئاراس ئیلنجاغی

مامۆستا و نووسەر و ڕۆژنامەنووس، لێکۆلەر و ئەرشیفەوان لە ڕێکخراوی کوردیپیدیا، بەڕێز مامۆستا ئاراس ئیلنجاغی...

ناوی تەواوی(ئاراس عومەر فەتحوڵڵا کاوێس مەلاک)ە، لە نەوەی بایەزیدی شێخانی داسنییە، زیاتر لە(٢٠٠)ساڵ پێش ئێستا هاتوونەتە گوندی (ئیلنجاغی گەورە) و ئاوەدانیان کردۆتەوە، ساڵی ١٩٧٦ لە گوندی ئیلنجاغی گەورەی سەر بە شارۆچکەی تەقتەقی قەزای کۆیە لە خێزانێکی (مەڕو مااڵت بەخێوکار) لە دایک بووە، ئەو تەمەنی(٣- ٤) ساڵان بووە، بە هۆی بوونی نەوت لە گوندی ئیلنجاغی گەورە، دەرکراون و ئاوارەی شاری هەولێر و کۆیە بوونە، دواتر لە ساڵی ١٩٨١ لە شارۆچکەی تەقتەق گیرساینەوە، ئەو لە ژێر دەستی باوکێکی جۆاڵو دایکێکی تەونکار پەروەردە و گۆشکراوە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شارۆچکەی تەقتەق تەواوکردووە، لە ساڵی خوێندنی ١٩٩٧-١٩٩٨ بڕوانامەی بەکاڵۆریۆسی لە بەشی جوگرافیای کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەاڵحەدین بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەی ناوەندیی تەواوکاریی ئیلنجاغی گەورە، دواتر وەکو یاریدەدەری بەڕێوەبەر و بەڕێوەبەری ئامادەیی تەقتەقی تێکەاڵو بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، لە ساڵی ٢٠١٩ بۆتە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی لە پەروەردەی کۆیە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئاراس ئیلنجاغی، هەر لە منداڵییەوە

نووسەر ئاراس ئیلنجاغی لە کاتی لێکۆڵینەوە و نووسینەوەیەکی مەیدانی لە مزگەوتی شارەدێی سێگردکان

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئاراس ئیلنجاغی، میدیاکار ئاراس خاکی

سەوداو عەشقی زمان و ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی بووە، لە کۆتایی نەوەدەکانی سەدەی بیستەم دەستی بە نووسین کردووە، یەکەمین نۆبەرەی بەرهەمی وتارێک بووە بە ناونیشانی(تورک و سیاسەتی بەئاوکردنی کوردستان) لە ساڵی ٢٠٠٠ لە ڕۆژنامەی(هەنگاو) کە کۆمەڵێک گەنجی حزبی زەحمەتکێشانی کوردستان لە ناوچەی تەقەق دەریانکردووە، بڵاوکردۆتەوە، ئیدی کەوتۆتە ناو دنیای نووسین لە بوارەکانی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری و میژوویی و بیرەوەری و ئینسکلۆپیدیای شارۆچکەی تەقتەق و کۆیە و بابەتی هەمەجۆری دیکە، تا ئێستا(٨) کتێبی لە چاپداون و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- تەقتەق، پەلکە زێڕینەی زێی بچووک، چاپخانەی یاد، سلێمانی، ٢٠٠٧.

- حاجی کرمانجێک لەوپەڕی مەزنیدا، چاپخانەی پەیوەند، سلێمانی، ٢٠١٢.
- کەسایەتی دکتۆر ڕەئوف دیان، کار و هەڵوێست و مرۆڤدۆستانەی، چاپخانەی کەمال، سلێمانی، ٢٠١٢.
- پارتیزانەکانی کەرکوک، بەدواچوون و بیرەوەری، چاپخانەی یاد، سلێمانی، ٢٠١٤.
- ساتۆقەڵا هەرێمی ئیدو، چاپخانەی کەمال، سلێمانی، ٢٠١٣.
- سێگردکان و سێبەر نشینەکان، چاپخانەی یاد، سلێمانی، ٢٠١٤.
- زێودەر، لێکۆڵینەوەیەکی مێژوویی و جوگرافی و ئابووری و کۆمەڵایەتییە، چاپخانەی یاد، سلێمانی، ٢٠١٤.
- مێرجار، لێکۆڵینەوەیەکی مێژوویی و سیاسییە، پەنجا ساڵ خەباتی ئیلنجاغییەکان(١٩٤٠-١٩٩٠)، ٢٠١٧.
- ئاراسنامە، وەشانێکی دیجیتالییە، بەرهەمی ڕێکخراوی کوردیپیدیا لە ٢٠١٧-٢٠١٩.
- سەرپەرشتیاری پەروەردەیی لە بەر دەمی گۆڕانکاری نوێدا، بەرهەمێکی

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز حاجی برایمی شەیتان، نووسەر ئاراس ئیلنجاغی

دیجیتالییە، ٢٠١٩.

- ئینسکلۆپیدیا گوندەکانی قەزای کۆیە، بە هاوبەشی لەگەڵ هەر یەک لەدکتۆر ڕۆستەم سەلام و عوبەیدوڵڵا حاتەم یوسف، ساڵی ٢٠٢٢.

ئەم بەرهەمەشی ئامادەیە بۆ لە چاپدان:

- دەسکەنە.

نووسەر و لێکۆڵەر ئاراس ئیلنجاغی، لە ساڵی(٢٠٠٠- ٢٠١٧) لەبواری ڕۆژنامەگەریش، وەکو پەیامنێر و نووسەر و بەڕێوەبەری نووسین و جێگری سەرنووسەر و سەرنووسەری چەندین ڕۆژنامە و گۆڤار و ماڵپەڕ و بڵاوکراوە، زۆر چالاکانە کاریکردووە لەوانە:(هەنگاو، تەقتەق، هاموون، خەرمان، تەقتەقی نوێ، ئامانج، ڕێگا، تاک، ڕێگای کوردستان، ڕزگاری، کوردستانی نوێ، ماڵپەڕی puk میدیا، ماڵپەڕی وشە، هەفتەنامەی وشە، گەنج، کەکۆن، گۆڤاری ساڵانەی دکتۆر ڕەئوف و چەندانی دیکەش).

ئەو وەکو ئەندام و لێپرسراو لەم ڕێکخراوانەش ڕۆڵی بەرچاوی بینیوە:

- لە ساڵی ٢٠٠٤، ئەندامی دامەزرێنەری ناوەندی ڕۆشنبیری تەقتەق بووە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان- لقی سلێمانییە.
- لە ساڵی ٢٠١٠ەوە، ئەندامی بنکەی خێرخوازیی دکتۆر ڕەئووفە، لە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئاراس ئیلنجاغی، بەڕێز عوسمان بانیمارانی

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار کاروان نازم، نووسەر ئاراس ئیلنجاغی

نووسەر ئاراس ئیلنجاغی لە کاتی خوێندنەوەی ووتارێك

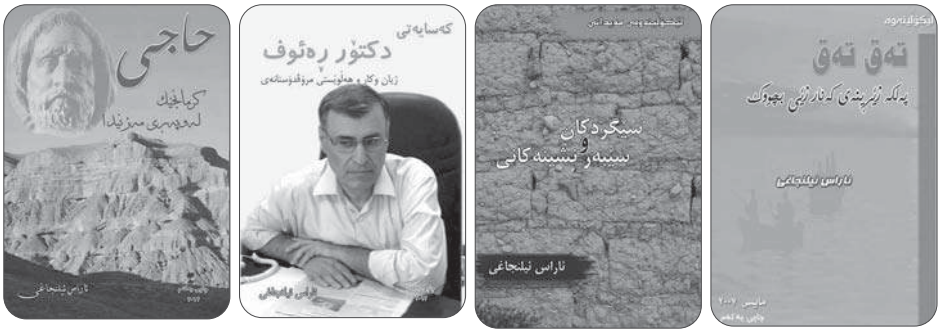

بەرهەمەکانی نووسەر ئاراس ئیلنجاغی

سالانی ٢٠١٥- ٢٠١٩ بەڕێوەبەری هەمان بنکە بووە.

- ئەندامی کۆمەڵەی ئینسکلۆپیدیا کوردستانە، لە هەردوو کۆنفراسەکانی سالی ٢٠١٢ و ٢٠١٤ بەشداریکردووە.
- لە سالی ٢٠١٢ەوە، ئەندامی بنکەی ڕووناکبیریی گەلاوێژە لە کۆیە.

- ئێستاش سەرپەرشتیاری پەروەردەییە لە پەروەردەی کۆیە و ئەرشیفەوانی ڕێکخراوی کوردیپێدیایە، یەکێکە لە کارمەندە چالاکەکانی ئەو ڕێکخراوە گرنگە.

بۆ نووسەر و لێکۆڵەر ئاراس ئیلنجاغی، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و لێکۆڵەر ئاراس ئیلنجاغی، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەزوەر بەرچەم

شاعیر و نووسەر و میدیاکار، ئەزوەر بەرچەم ...

ناوی تەواوی(ئەزوەر حەمەد حەسەن بەرچەم)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ئەزوەر بەرچەم ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گەڕەکی(تەیراوە) ی شاری هەولێر لە خێزانێکی هەژار و دەستکورت لە دایک بووە، پاشان ماڵیان چووەتە گەڕەکی(سێتاقان)ی شاری هەولێر، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی سێیەم لە قوتابخانەی(هەژار) و پۆلەکانی چوارەم و پێنجەم و شەشەمیشی لە قوتابخانەی(باباگوڕ گوڕ) هەر لە گەڕەکی سێتاقان تەواوکردووە، لە بەرئەوەی باوکی پیاوێکی بێ دەرامەت و نەساغ بووە، ئەو بۆ ئەوەی دەستباری باوکی بگرێت، خوێندنی خۆی گواستۆتەوە بۆ خوێندنی(ئێواران- شەوان) تا پۆلی سێیەمی ناوەندی خوێندووە، دواتر هەر لە بەر سەختیی ژیان و هەژارییان بە یەکجاری دەستی لە خوێندن هەڵگرتووە، هەر زوو لە تەمەنی منداڵییەوە شانی داوەتە بەر کار و کاسبی هەموو جۆرە کارێکی کردووە لەوانە:حەمباڵی لە

شاعیر ئەزوەر بەرچەم بە جاحێڵی

لە لای ڕاستەوە: شاعیری ناسراوی کورد مەدحەت بێخەو، شاعیر ئەزەر بەرچەم

ناو قەیسەری شاری هەولێر، شاگردی نالّبەندی، شاگردی کەبابچییەتی، سەوزەفرۆشی، دواتریش نزیکەی (٤٠) ساڵ دارتاشی کردووە.

باوکی شاعیر ئەزەر بەرچەم، هونەردۆست بووە، سەروسەودای لە گەڵ داستان و چیرۆک و شیعری شانامە و بەند و بالۆرەی فۆلکلۆری هەبووە، بۆیە لە ڕێگای باوکییەوە چەندین شیعری فۆلکلۆری و دواتر شیعری شاعیرانی کلاسیکی ئەزبەر کردووە، هێشتا قوتابیی سەرەتایی بووە، مامۆستایەکی بە ناوی(جەلالە فەندی)، ڕۆژێکیان دوو ژمارەی گۆڤاری(ئەستێرە) دەهێنێتە پۆلەکەو لە قوتابییەکان دەپرسێت: کێ دەتوانێت بە یەک شەو ئەم دوو ژمارەی ئەو گۆڤارە بخوێنێتەوە؟، دیارە ئەزەر بەرچەم دەڵێت: ئەمن، خوێندنەوەی ئەم دوو ژمارەی ئەو گۆڤارە و باوکی سەرچاوە و بەردی بناغەی ئاشنا بوونییەتی بە دنیای ئەدەب

و ڕۆشنبیریی کوردی، هەر لە ڕێگای هاوڕێیەکییەوە بە ناوی(یوسف بەرزنجی) کە ڕۆژنامە و گۆڤار و کتێبی داوەتێ، بە تەواوی حەز و خولیای کەوتۆتە سەر شیعر نووسین و مەنەلۆج و بابەتی فۆلکلۆری و میدیایی و هەمەجۆری دیکە، وردە وردە دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان لەوانە:(بەیان، ڕۆشنبیریی نوێ، هاوکاری، کاروان چەندانی دیکەش)، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١یش، ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی(خەبات، هەفتەنامەی بەدرخان، هەفتەنامەی هەڕێمی کوردستان، ئاسۆی فۆلکلۆر، نوالّەی نوێ، گۆڤاری هاوبەشی، خازر، کاروان).

شیعرەکانی بە هەردوو شێوازی شیعری کلاسیکی کوردی بە کێش و سەروای کوردی(سووک) و بڕگەیی، شیعری(ئازاد- الحر)یش دەنووسێت، لە شیعرەکانیشیدا نیشتمانپەروەری و نەتەوەیی، سروشتی جوانی کوردستان، دڵداری و ئەڤینی و کۆمەڵایەتی بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، تا ئێستا ئەم بەرهەمە پوخت و جوانانەی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و بە تام

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و میدیاکار قەهار شێخانی، شاعیر ئەزوەر بەرچەم

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە، شاعیر ئەزوەر بەرچەم

و چێژی هەولێرییانە نووسیوە و لە چاپی داون و بڵاویشی کردوونەتەوە:

- سەمای بەفر، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ٢٠١٤.
- دیوانی بەرچەم، کۆبەرهەمی شیعرەکانی، کە(٣٢٨) لاپەڕەیە، لە ساڵی ٢٠٢٢ بە یارمەتی و هاوکاریی دۆست و برادەرانی چاپی کردووە.
- چەندین مەنەلۆچ و شیعری منداڵان و بابەتی دیکەی نووسیوە.

بەرهەمی شاعیر ئەزوەر بەرچەم

چەند شیعرێکی لە لایەن هونەرمەندانی کورد، کراونەتە سروود و گۆرانی، لەوانە هونەرمەندان (سالار کۆشار، هاوتا ئەسعەد، پشتیوان خۆشناو)، چەندین بەرهەمی دیکەشی لە لایەن هونەرمەند ئاسۆ بەرزنجی و گۆرانیبێژانی دیکە ئاوازیان بۆ

دانـدراوە و کراونەتـە گۆرانـی و لـە تەلەفزیۆنیـش تۆمـار و پەخشـکراون.

شـاعیر و نووسـەر مەنەلۆجنـووس، ئـەزوەر بەرچـەم، هـەر شـاعیر نییـە، بەڵکو میدیاکارێکی بـە تواناشـە، ئـەم کارە هونەرییانەشـی ئەنجامـداوە:

- دوای ڕاپەڕینـی سـاڵی ١٩٩١ بـە هاوبەشـی لـە گـەڵ نووسـەر و میدیـاکار یوسـف بەرزنجی چەندین (مەنەلۆچ) یان بۆ بەرنامـەی(زووم زووم) کە لە ئامادەکردن و پێشکەشکردنی هونەرمەندی دیـار و ناسـراوی کورد زایەر

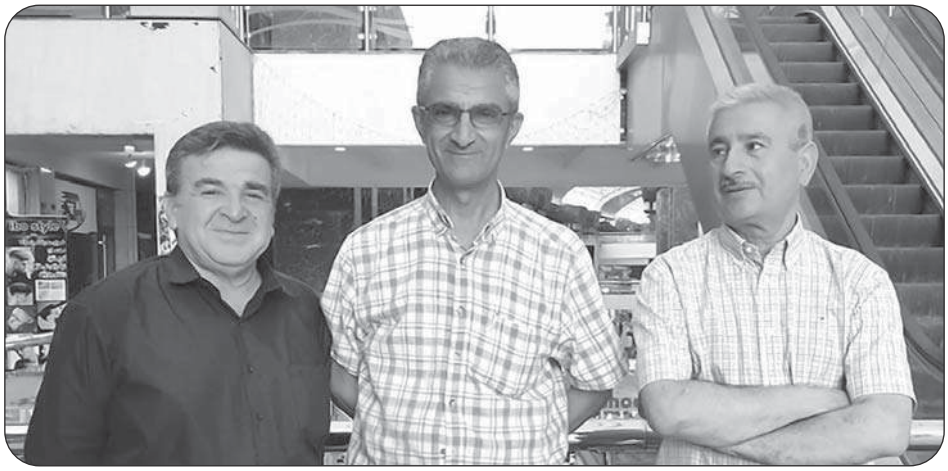

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سەباح ڕەنجدەر، نووسەر و لێکۆڵەر سابیر ڕەشید، شاعیر و نووسەر ئەزوەر بەرچەم

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ئەزوەر بەرچەم، شاعیر و هونەرمەند سالار کۆشار، شاعیر قەهار شێخانی، نەناسراوە، شاعیر نازم شێخانی

لە لای ڕاستەوە: خاتوو بەفرین هاوسەری شاعیر ئەزوەر بەرچەم، شاعیر و نووسەر ئەزوەر بەرچەم

شاعیر ئەزوەر بەرچەم
لە کۆڕێکدا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ئەزوەر بەرچەم، شاعیر و نووسەر یوسف بەرزنجی

عەبدوڵلا بووە، نووسیوە، مەنەلۆجەکانیش بە دەنگ و ڕەنگی هونەرمەندان (شێرزاد پۆلیس، نەوزاد ڕەمەزان، ئەیام ئەکرەم) تۆمار کراون و بە دیاری دراونەتە بەرنامەکە.

- وەکو ئەکتەر لە بەرنامەی(زەنگ و ڕەنگ) لە تەلەفزیۆنی سۆشیالیست بەشداری کردووە، بەرنامەی(پرێسکە)شی، پێشکەش کردووە، کە لە ئامادەکردنی نووسەر یوسف بەرزنجی بووە.

شاعیر ئەزوەر خۆی و خێزان و منداڵەکانی

- بەهاوبەشی لەگەڵ هونەرمەند شێرزاد پۆلیس بەرنامەی (بژی و ببینە) یان ئامادە و پێشکەش کردووە.
- لە بەرنامەکانی شەوانی ڕەمەزان و مەلای مەشهور، نووسینی تەواوی مەنەلۆجەکانی لە ئەستۆی خۆی گرتووە، هەموو ئەو کارە میدیاییانەشی خۆبەخشانە کردووە.

- چەندین دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی ئەنجامداوە.
- بەشداریی چەندین کۆڕو کۆبوونەووە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری و شیعر خوێندنەوەی کردووە، چەندین کۆڕیشی بە

تەنیا و بە هاوبەشی لە گەڵ شاعیر و نووسەرانی دیکە بەڕێوە بردووە.

شاعیر ئەزوەر بەرچەم، لە ساڵی ١٩٨٩ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو(بەفرین خان) کردووە، خاوەنی(٥) منداڵن بە ناوەکانی(زیرەک، هێدی، ڕامێن، ژاڵە، کاڵێ)خوا تەمەنی خۆی و خێزان و منداڵەکانی درێژ بکات.

بۆ شاعیر و نووسەر، ئەزوەر بەرچەم هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەب و هونەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر ئەزوەر بەرچەم، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

جەواد حەمە سالّح ڕەش

نازناوی فەرهەنگی کۆیەی پێ بەخشراوە، مامۆستای پەروەردە و شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، لێکۆڵەر و توێژەر و شانۆنووس و ئەکتەر، ڕەوانشاد جەواد حەمە سالّح ڕەش...

ناوی تەواوی(جەواد حەمە سالّح ڕەش)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە جەواد حەمەد بەگ ناسراوە، لە سالّی ١٩٤٦ لە گەڕەکی(قەلا) ی شارە دێرین و جوانەکەی کۆیە لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری کۆیە تەواوکردووە، دواتر خانەی مامۆستایانی لە هەولێر تەواوکردووە و بووەتە مامۆستا لە گوند و شارۆچکەکانی دەوروبەری کۆیە و دواتریش ناو شاری کۆیە، ئەو زیاتر لە(٤٠)سالّ لە بواری پەروەردە خزمەتی کردووە، لە سالّی ٢٠٠٩ خانەنشین کراوە.

نووسەر و وەرگێڕ و هونەرمەند جەواد حەمەد بەگ، هەر لە منداڵییەوە سەوداو عەشقی زمان و ئەدەب و هونەری کوردی بووە، لە تەمەنی(٦) سالّیدا هاتوچۆی کتێبخانەکەی ڕەوانشاد ئەحمەد دلّزاری شاعیری کردووە بۆ کڕینی کتێب، بەڵام دلّزاری شاعیر بە بیانووی تەمەن بچووکی کتێبی پێ نەفرۆشتووە، بەڵکو پارچە شیعرێکی داوەتێ و پێی وتووە: ئەم شیعرە ئەزبەر بکە ئینجا وەرەوە کتێبت دەدەمێ، بۆیە هەر لەو کاتەوە دەستی بە

نووسەر جەواد حەمەد بەگ، محەمەد مەلا کەریم، کەریم شارەزا

لە لای ڕاستەوە:نووسەر جەواد حەمەد بەگ، هونەرمەند سەردار ئەحمەد

خوێندەوەی کتێبی کوردی و عەرەبی کردووە، مامۆستایەکی عەرەبی هەبووە بە ناوی(إبراهيم الدوري) هانی داوە و ئینشای بۆ نووسیوە و زۆریش پێی سەرسام بووە، بۆیە پێی وتووە(ياهلا بالأديب المستقبل)، لە کۆتایی ساڵی ١٩٦٣ گرۆگاڵی شیعر نووسینی کردووە، لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردووەوە چووەتە ناو دنیای نووسین و ئەدەبیاتەوە، لە بوارەکانی شانۆ و چیرۆک بۆ منداڵان و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی بابەتی ئەدەبی و فیکری و مێژوویی، تاوەکو ئێستا چەند بەرهەمێکی ئاست بەرزی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، ئەمانە هەندێکیانن:

- مێژووی سەرهەڵدانی دراما و شانۆی هونەری لە کۆیە، ٢٠٠٧.
- پانزە چیرۆک بۆ منداڵان.
- ژیان و بەرهەمی سامی عەودالّی شاعیر.
- پێنج کتێبی لە زمانی عەرەبییەوە وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی.

نووسەر جەواد حەمەد بەگ، لە بواری شانۆنووسین و دەرهێنانی هونەری و ئەکتەر و کاری ڕێکخراوەیی هونەری و ڕۆشنبیری، چەندین چالاکی نواندووە، لەوانە:

- لە ٢٠-٧-١٩٦٩ لەگەڵ ڕەوانشاد(ڕەهبەر جەلال حەمەد مامەش) تیپی شانۆی(کەکۆ)یان دامەزراندووە و چەندین چالاکیشیان نواندووە.
- لە ساڵی ١٩٧٠ لەگەڵ هەر یەک لەمامۆستایان(عیزەت جەمال، حەمە عەلی ئاسنگەر، حاجی سۆفی ڕەسوولّ، زاهیر بێباک)تیپی شانۆی میللی کۆیەیان دامەزراندووە.
- لە ساڵی ١٩٧٢ بە هاوکاریی مامۆستا(موحسین کەریم عەلی و محەمەد عەلی ڕەحیم) لە قوتابخانەی(خرابە)ی سەر بە ناحیەی(ئاشتی)، تیپی شانۆی خرابەیان لە قوتابیانی قوتابخانەکە دامەزراندووە و چەندین

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر دکتۆر عەبدولواحید ئیدریس، نووسەر جەواد حەمەد بەگ

چالاکیشیان پێشکەش کردووە.

- وەک ئەکتەریش بەشداری لە شانۆگەریی(قەیس و لەیلا) کردووە کە لە هەولێر بە زمانی عەرەبی نمایشکراوە، شانۆگەریی(دوا ڕۆژی دەهاک) کە لە نووسینی مامۆستا زەکی هەناری و دەرهێنانی عیزەت جەمال بووە، خۆشی دەوری زوحاکی بینیوە کە لە نەورۆزی ساڵی ١٩٧٠ نمایشکراوە.
- ئەم شانۆگەرییانەشی نووسیوە؛(چاوگەی تاوان، دکتۆری داتاشراو، تەبایی، کۆمیدیای سەیرە ڕەمەزان، کتێب باشترین هاوڕێی ژیانمە) کە هەندێکیان لە دەرهێنانی خۆی بووە.
- لە دانانی پەیکەری حاجی قادری کۆیی، ڕۆڵێکی کارای هەبووە، دوکان بەدوکان گەڕاوە و کۆمەکی کۆکردۆتەوە، هێمنی شاعیر دەستخۆشی لێ کردووە و ماچی کردووە.
- لە هێنانەوەی گۆڕی دڵداری شاعیر بۆ شاری کۆیە، ڕۆڵێکی سەرەکی هەبووە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر جەواد حەمەد بەگ، هونەرمەند مەزهەری خالقی

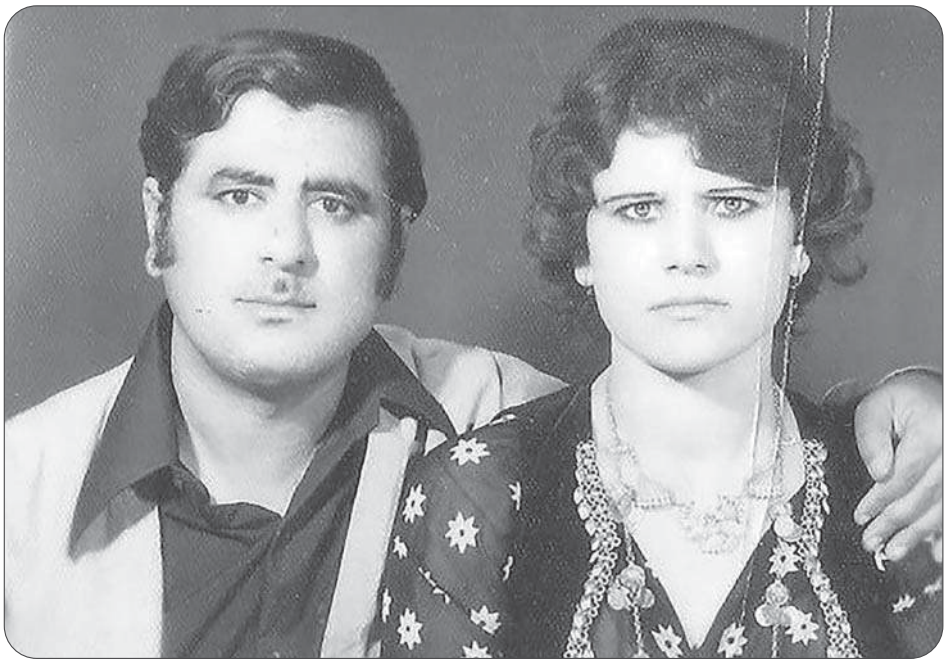

لە لای ڕاستەوە: خاتوو هاوسەری نووسەر جەواد حەمەد بەگ

- لەگەڵ نووسەر بەڕێز فازیل شەوڕۆ یەکێتیی نووسەرانی کوردی لقی کۆیەیان دامەزراندووە.
- لە ساڵی ١٩٩٤ لەگەڵ کۆمەڵێک ڕۆشنبیریی دیکە، بزاڤی ڕووناکبیریی کۆیەیان دامەزراندووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد و ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- لە ساڵی ١٩٩٨ەوە، یەکێک بووە، لە دامەزراندنی بنکەی ڕووناکبیریی گەلاوێژ لە کۆیە.

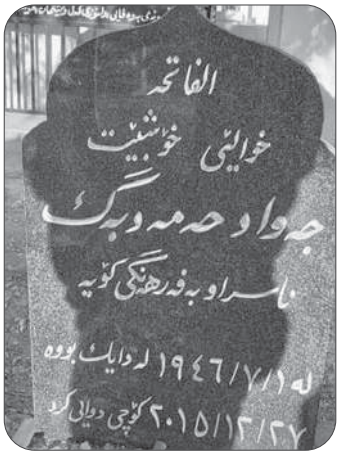

گۆڕی نووسەر جەواد حەمەد بەگ

نووسەر جەواد حەمەد بەگ، لە ٢٧-١٢-٢٠١٥ کۆچی دوایی کردووە، ڕوحی پاکی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

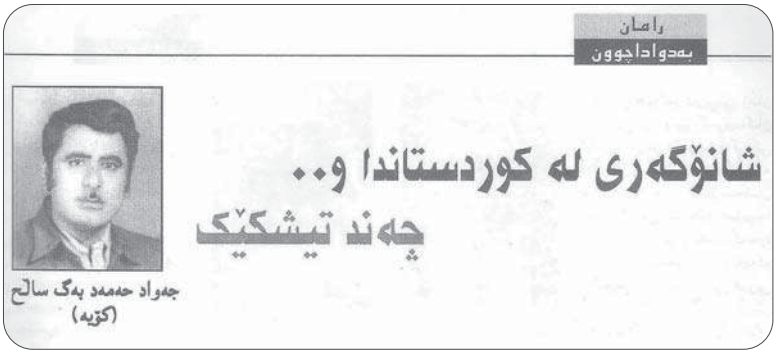

بەرهەمەکانی نووسەر جەواد حەمەد بەگ

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر جەواد حەمەد بەگ، بەڕێز محەمەد زاهیر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکە.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شێرزاد شێخانی

بچووکترین پەیامنێری ڕۆژنامە و گۆڤارەکان لە مێژووی هاوچەرخی ڕۆژنامەگەریی عێراق، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، مامۆستا شێرزاد شێخانی ....

ناوی تەواوی(شێرزاد ڕەمەزان شەریف)ە، بە شێرزاد شێخانی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٥ لە گەڕەکی(تەیراوە)ی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، قۆناغی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە قوتابخانەکانی ناو شاری هەولێر تەواوکردووە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس، شێرزاد شێخانی هەر لە منداڵییەوە حەزی لە خوێندن و خوێندنەوە و نووسین بووە، ئەو هەر زوو فێری زمانی عەرەبیش بووە، بە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی و شاکارە وەرگێڕدراوەکانی جیهانی دەستی پێکردووە، پاشخانێکی زۆر پوخت و باشی پەیداکردووە، لە ١٨-٧-١٩٦٩ هێشتا تەمەنی(١٤)ساڵان بووە، بووەتە پەیامنێری گۆڤاری(المتفرج)ی عێراقی بە زمانی عەرەبی، بەمەش بچووکترین پەیامنێری ڕۆژنامەگەری بووە لە مێژووی هاوچەرخی ڕۆژنامەگەریی عێراقی.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس، شێرزاد شێخانی لە مانگی ئاداری ساڵی

لە لای ڕاستەوە: زەید ئەحمەد، سیامەند ئەحمەد، نەوەکانی نووسەر و میدیاکار بەڕێز ئیحسان ڕەشاد موفتی، ڕۆشنبیر بەڕێز بۆتان عیزەدین فەیزی، نووسەر شێرزاد شێخانی، نووسەر و میدیاکار ئیحسان ڕەشاد موفتی، لە دیوەخانی ڕەشادە ئەفەندی

١٩٧٤ بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول تا ساڵی ١٩٧٥، پاش نسکۆی شۆڕش ماوەیەک ئاوارەی ووڵاتی ئێران بووە، هەر هەمان ساڵ هاتۆتەوە کوردستان، لە لایەن ڕژێمی بەعس ماوەی ساڵ و نیوێک دوورخراوەتەوە شاری(دیوانیة) لە باشووری عیراق، لە ساڵی ١٩٧٧ گەڕاوەتەوە کوردستان و لە فەرمانگەی کشتوکاڵی هەولێر وەکو فەرمانبەر دامەزراوە، لە ساڵی ١٩٨٥ دیسان پەیوەندیی بە شۆڕشی نوێی گەلەکەمان کردووە، لە ڕیزەکانی حیزبی سۆشیالیستی کوردستان وەکو(مذیع- بێژەر) لە ڕادیۆی شۆڕش و سکرتێری نووسینی گۆڤاری دەنگی تیۆری(سۆشیالیست) دەست بەکاربووە، زیاتر خەبات و چالاکییە سیاسییەکانی ئەو، بۆ پسپۆڕانی بواری سیاسی لێدەگەڕێم.

نووسەر شێرزاد شێخانی

لە ساڵی ١٩٧٨ دەستی بە نووسین و وەرگێڕان کردووە، سەرەتا نۆبەرەی بەرهەمەکانی لە ڕۆژنامەی(هاوکاری و

الجمهورية) بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسین، سەدان وتاری سیاسی و فیکری و کۆمەڵایەتی و ڕەخنەی تەنزئامێزی و وەرگێڕانی نووسیوە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عێراقی و عەرەبییەکان و سایت و ماڵپەڕە ئەلیکترۆنییەکان بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی بڵاوکردۆتەوە، چەند بەرهەمێکیشی لە چاپداوە، کە ئەمانە:

- مصير الاسلام، دراسة نقدية للتراث الديني.
- بحبوح أفندي، مقالات نقدية ساخرة.
- مسک الختام، مقالات نقدية ساخرة.
- حوار العمر(دیداری تەمەن)، مذكرات الرئيس العراقي جلال طالباني، وەرگێڕان لە کوردییەوە بۆ سەر زمانی عەرەبی.
- أصابع تكسر بعضها (پەنجەکان یەکتری دەشکێنن)، ترجمة لكتاب نوشیروان مصطفی حول أحداث ثورة كردستان، لە زمانی کوردییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.
- دوران في حلقة مفرغة (خوولانەوە لە بازنەیەکی بۆشدا) ترجمة لكتاب

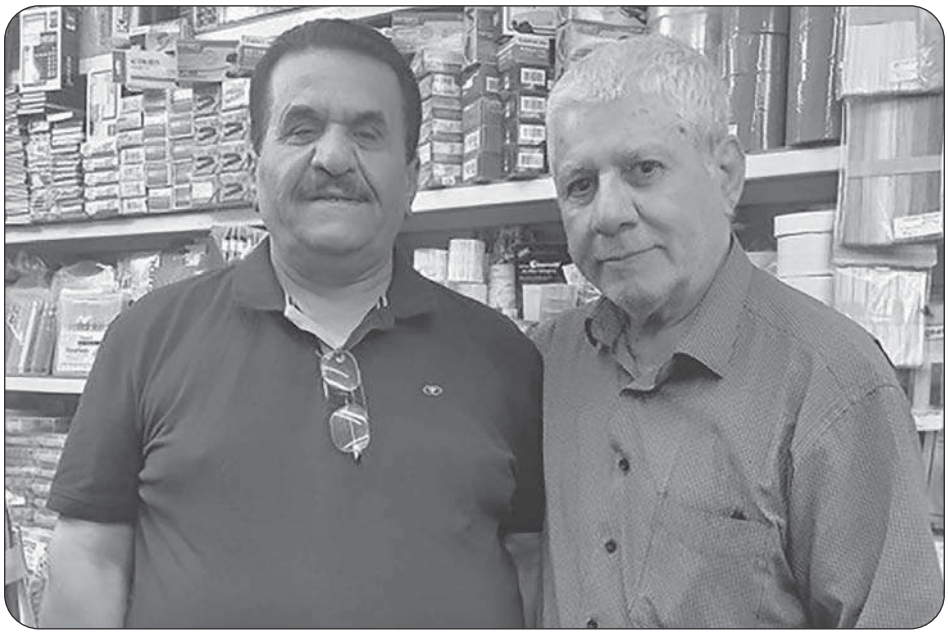

لە لای ڕاستەوە: نووسەر شێرزاد شێخانی، هونەرمەندی شانۆ و تەلەفزیۆن بەڕێز ئەحمەد جەمیل

نوشيروان مصطفى حول مفاوضات الكرد مع النظام العراقي.

- قطف الأزهار على الطريق- بەدەم رێگاوە گوڵچنین) - ترجمة لكتاب نوشيروان مصطفى حول أحداث كردستان والثورة الجديدة، وەرگێڕان لە كوردییەوە بۆ عەرەبی.
- لسان الجريمة ينطق - ترجمة لكتاب وثائقي ..

ئەم بەرهەمەشی ئامادەیە بۆ چاپ:

- هەولیریات، دوو بەرگە، بە قەوارەی(٨٠٠) لاپەڕەیە، باسی مێژوو و كەسایەتیی و داب و نەریت و خوو و ڕەوشتی هەولێرییەكان دەكات.

نووسەر شێرزاد شێخانی، ڕۆژنامەنووسێكی زۆر بە توانایە، خاوەن ئەزموونێكی(٥٥) ساڵییە لە بواری ڕۆژنامەنووسیدا، هەر لە كۆتایی شەستەكانی سەدەی ڕابردووەوە بەردەوامە تاوەكو ئێستا، وەكو پەیامنێر و نووسەر و سكرتێری نووسین و لێپرسراوی نووسینگەی كۆمەڵێك ڕۆژنامە و گۆڤار و سایت و ماڵپەرە ئەلیكترۆنییەكان كاری كردووە كە ئەمانەن:

- لە ساڵی ١٩٩١ سەرنووسەری گۆڤاری(پێشمەرگە، ڕێگای ئازادی)بووە، كە زمانحاڵی حیزبی سۆشیالیت بووە.
- لە ساڵی ١٩٩٥ سكرتێری نووسینی گۆڤاری(الإتحاد) بووە.
- لە ساڵی ٢٠٠١ یەكێك بووە لە ئەندامانی دەستەی دامەزرێنەری دەمەزراوی(خەندان).
- لە ساڵی ٢٠٠١ پەیامنێری ڕۆژنامەی(الشرق الاوسط)ی لەندەنی بووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٤ لە پاش ڕووخانی ڕژێمی بەعس، بەڕێوەبەری نووسینگەی ڕۆژنامەی(الشرق الاوسط)ی لەندەنی بووە لە بەغدا.
- لە ساڵی ٢٠٠٥ وەكو نووسەر لە پێگەی(موقع)ی(إیلاف) دامەزراوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٦ وەكو پەیامنێری ئاژانسی ئیتالی دەستبەكار بووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٩ جارێكی دیكە بۆتەوە پەیامنێری ڕۆژنامەی(الشرق الاوسط)ی لەندەنی لە كوردستان.
- لە ساڵی ٢٠١٥ سایتێكی ئەلیكترۆنی بە ناوی(سارا پریس) لە سلێمانی دامەزراندووە.

بەرهەمەکانی نووسەر شێرزاد شێخانی

- لە ساڵی ١٩٨٤ەوە، ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی عێراقییە.

نووسەر شێرزاد شێخانی، ئێستا یەکێکە لە نووسەرانی ڕۆژنامەی(إیلاف) ی لەندەنی و ماڵپەڕی(کتابات العراق) بە سەدان وتاری هەمەجۆر و ڕاپۆرتی ڕۆژنامەگەرییان بۆ دەنووسێت و دەنێرێت و بڵاویشدەکرێتەوە.

نووسەر شێرزاد شێخانی خودی خۆی و بەرهەمەکانی و ئەزموونی لە بواری ڕۆژنامەگەری، هەوێنێکی خەست و چڕوپڕن، بۆ لێکۆڵینەوە و دیراسە لەسەرکردنی لە لایەن قوتابیانی زانکۆکانی کوردستان و عێراق، چەندین خاوەن نامەی ماستەر و دکتۆراش سوودیان لە بەرهەمەکانی وەرگرتووە.

ئەو هاوسەرگیری کردووە و خاوەن(٧) منداڵە چوار کوڕ و سێ کچ، خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو سەرفراز بێت بۆ خزمەتی ئەدەب و ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەگەریی کوردی و عەرەبی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی نووسەر و ڕۆژنامەنووس شێرزاد شێخانی، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دانا عەبدولجەبار

هونەرمەندێکی عاشق بە هەولێر، عاشق بە قەڵا و منارە، خاوەنی گۆرانی(هەولێر، قەڵاو منارە)، گۆرانیبێژی دەنگ خۆش و ناسراوی کورد، دانا عەبدولجەبار...

ناوی تەواوی(دانا عەبدولجەبار شەوکەت)ە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە شاری سلێمانی لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، خوێندنی ئامادەیی و بەشی مۆسیقای لە کۆلێژی هونەرە جوانەکانی سەر بە زانکۆی سەڵاحەدین لە هەولێر تەواوکردووە.

هونەرمەندی دەنگخۆش دانا عەبدولجەبار، هەر لە منداڵییەوە حەز و خولیای کەوتۆتە سەر گۆرانیی و مۆسیقای کوردی، لە نیوەی دووەمی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو هاتۆتە ناو دنیای گۆرانیی و ئاواز و مۆسیقای کوردی، ئەو عاشقی شاری هەولێرە، عاشقی قەڵا و منارەیە، بۆیە گۆرانییەکی تایبەت بە هەولێر و یەکێکی دیکەشی بە ناوی(قەڵا و منارە) بە ڤیدیۆ کلیپ تۆمارکردووە، ئەو ماوەیەک بێ دەنگی هەڵبژاردووە و هیچ بەرهەمێکی پێشکەش نەکردووە، لە ساڵی ٢٠١١ بە کۆنسێرتێک کە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیریی سەر بە وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوانی حکومەتی هەرێمی کوردستان کە ئێستا(بەشی مۆسیقا و هونەری)یە لە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی گۆرانییبێژی ناسراوی کورد، ڕەوانشاد فوئاد ئەحمەد، هونەرمەند دانا عەبدولجەبار

هەمان وەزارەت، لە هۆڵی میدیا بۆی سازکردبوو، گەڕاوەتەوە ناو دنیای هونەر و گۆرانی و مۆسیقا، لە لێدوانێکدا خۆی دەڵێت:(دوای ماوەیەکی زۆر ئەم جارە بە کۆنسێرتێکی گۆرانی دێمەوە ناو جەماوەر و چەند گۆرانییەکی دانسقە پێشکەش دەکەم، هیوادارم زۆرترین بینەر ئامادە بن، بۆ ئەوەی بتوانم بە بەرهەمەکانم هەم دیسان بینەر بە هۆڵەکان شاد بکەم)، هەر ئەم کۆنسێرتەی هەولێری لە شارەکانی سلێمانی و دهۆک و دهۆکەری سۆران پێشکەش کردووە.

هونەرمەندی گۆرانییبێژ دانا عەبدولجەبار، دوای ماوەیەک دابڕان، لە مانگی ٥ی ساڵی ٢٠٢١، بە ڤیدیۆ کلیپی گۆرانیی(هەولێر)کە هەر خۆشی دەق(تێکست)و ئاوازی بۆ داناوە، هونەرمەند(بڵند سۆران) کاری دەرهێنانی هونەری بۆ کردووە. بۆ جارێکی دیکە هاتۆتەوە ناو دنیای گۆرانی و مۆسیقا.

ئەو خاوەنی چەندین گۆرانی و ڤیدیۆ کلیپە و چەندین کۆنسێرتیشی لە شار و شارۆچکەکانی کوردستان ئەنجامداوە، ئەمانەش هەندێک لە بەرهەمە هونەرییەکانییەتی:

- لە ساڵی ١٩٩٠ - ١٩٩٣، ئەلبۆمی جێم مەهێڵە.
- لە ساڵی ٢٠٠٢، سەمای دڵ.
- لە ساڵی ٢٠٠٣، دیاری.
- لە ساڵی ٢٠٠٦، تۆ گوڵ نەبووی.
- لە ساڵی ٢٠٠٠، وەکو ئەکتەر ڕۆڵی سەرەکی لە فلیمی(قەدەر) بینیووە و چەندین گۆرانیشی تێدا ووتوە.
- لە ساڵی ٢٠١٠ ئەلبۆمی(خەیاڵ)ی بڵاوکردۆتەوە.

چەندین گۆرانیی دیکەشی بە ڤیدیۆ کلیپ تۆمارکردووە، لەوانە:(بۆ ناز ئەکەی، یەکەم جار بوو کە تۆم بینی، گەر مەیلت وەک جارانە، یەکەم سات بوو، شەوەزەنگە، هەولێر، قەڵاو مناره، بێکەس نەبووم، ناگەڕێمەوە) چەندانی دیکەشی ئامادەیە بۆ تۆمارکردن، بەڵام دیارە باری ئابووری و ئیمکانییەتی کەمە، لایەنە پەیوەندیدارەکانیش ئاوڕی لێنادەنەوە.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند دانا عەبدولجەبار، هونەرمەندی مۆسیقا و ئاوازی کوردی سەید ئەحمەد ڕواندزی

هونەرمەندی گۆرانیبێژ دانا عەبدولجەبار، هونەرمەندێکی دەنگ خۆش و بە ئەزموونە، خزمەتێکی زۆری بە هونەری گۆرانی و مۆسیقای کوردی کردووە، بەشێک لە تێکست و ئاوازی گۆرانییەکانی هی خۆیەتی، هەر سەرکەوتوو و سەرفراز بێت بۆ خزمەتی هونەری گۆرانیی و مۆسیقای کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا، نووسینێکی نووسەر خالید عومەر عوسمان.
٢ - ماڵپەڕی Bes news، لە ٢٠- ٤-٢٠١٩.
٣ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی چرا، نووسینێکی نووسەر مەسعود مەلا هەمزە، لە ١٢-٩-٢٠١١.
٤ - ماڵپەڕی ڕووداو، وتارێک بە ناو نیشانی(هونەرمەند دانا عەبدولجەبار ١٧ گۆرانی ئامادەیە بۆ تۆمارکردن) لە ١٧-١-٢٠١٦.
٥ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی گوڵان میدیا، لە ٢٨-٥-٢٠٢١.
٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

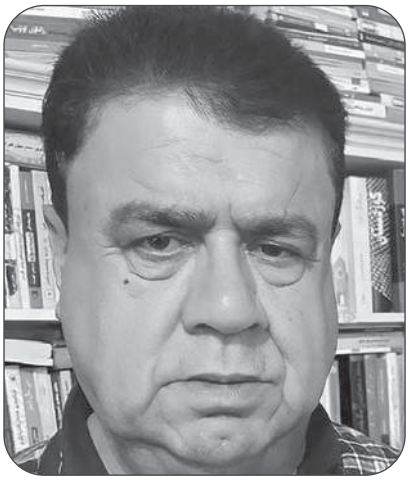

مەجید عەبدولڕەحمان

نووسەرێکی(کەم نووس و جوان نووسە)، نووسەر و لێکۆڵەر مامۆستا مەجید عەبدولڕەحمان...

ناوی تەواوی(مەجید عەبدولڕەحمان قادر)ە، لە ١- ٧- ١٩٥٨ لە داوێنی چیای سەفین و شاڕە جوان و ڕەنگینەکەی شەقلاوە لە خێزانێکی دەستکورت و کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەوان بە ڕەچەڵەک خەڵکی گوندی(ترگالە)ی دەوروبەری شاری شەقلاوەن، کە ئێستا کەوتۆتە ناو شاری شەقلاوە، ساڵی ١٩٦٣- ١٩٦٤ چووەتە بەر خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی سێی لە قوتابخانەی (کاوێس) خوێندووە، دواتر قۆناغی سەرەتایی لە قوتابخانەی خۆشناو هەر لە شاری شەقلاوە تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٣ تێکەڵ بە کاری سیاسی بووە و لە ڕیزی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان چالاکی نواندووە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ پاش ڕێکنەکەوتنی سەرکردایەتیی کورد لەگەڵ ڕژێمی بەعس لەسەر جێبەجێکردنی تەواوی بەندەکانی

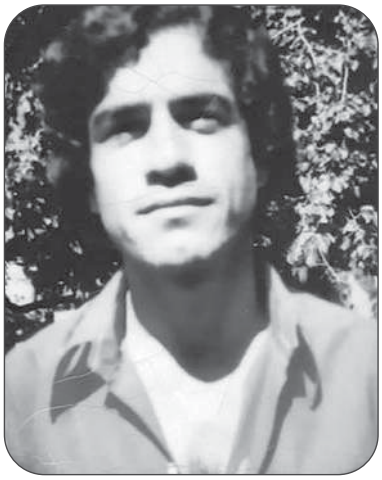

نووسەر و لێکۆڵەر مەجید عەبدولڕەحمان
بە جاحێڵی

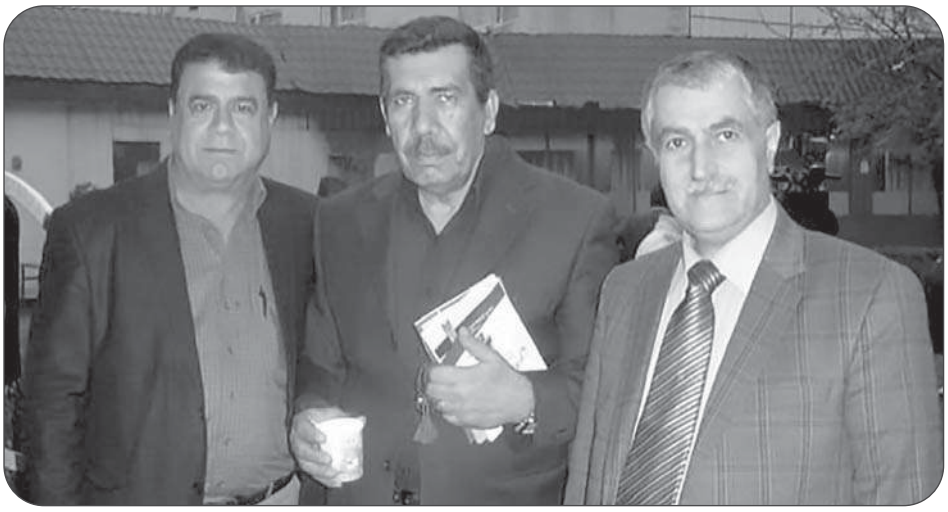

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر کەمال سەعدی، نووسەر ئاسۆ حەسەن، نووسەر مەجید عەبدولڕەحمان

ڕێککەوتنامەی ئاداری ساڵی ١٩٧٠، بە خۆی و خێزانەکەی ڕوویان لە ناوچە ئازادکراوەکانی شۆڕش کردووە، پاش نسکۆی ساڵی ١٩٧٥ ئاوارەی ئێران بووە، ماوەیەک لە ئۆردوگای(بابک)بووە لە شاری دیزەفۆل، لە ١٢-٧- ١٩٧٦ هاتوونەتەوە باشووری کوردستان و ڕەوانەی ناحیەی(حوسێنی) یە لە پارێزگای کەربەلا کراون، لە وێ ماوەیەک وەکو کارمەند لە پارێزگای کەربەلا دەستبەکار بووە، لە ساڵی ١٩٧٨ بەر لێبووردنی گشتی کەوتوون و گەڕاونەتەوە شاری شەقلاوە، هەمان ساڵ قۆناغی خوێندنی ناوەندی لە قوتابخانەی ئێوارانی شەقلاوە تەواوکردووە، پاشان خانەی مامۆستایانی لە شاری هەولێر تەواوکردووە و بۆتە مامۆستای سەرەتایی، لە ساڵی ١٩٨٠ لەگەڵ دەستپێکردنی شەڕی عێراق و ئێران داواکراوە بۆ سەربازی، بەڵام نەچۆتە سەربازی، دووبارە ڕووی لە ناوچە ئازادکراوەکانی شۆڕش کردووە تا ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١، زیاتر خەبات و چالاکیی ئەو بۆ پسپۆڕانی بواری سیاسیی لێدەگەڕێم.

ئەو ئێستا مامۆستای خانەنشینە، لە قوتابخانەیەکی(ئەهلی- ناحکومی) وانەی زمانی کوردی بە قوتابیانی پۆلی(٩.٨.٧) دەڵێتەوە.

نووسەر و لێکۆڵەر مەجید عەبدولڕەحمان لە ماوەی ساڵانی ١٩٨٠-١٩٩١ هەر خەریکی خوێندنەوە بووە، لە ڕێگای نووسەر و ڕۆمانووس

سـابیر ڕەشـید گرۆگاڵـی نووسـین کـردووە، تـا لـە سـاڵی ١٩٨٢ یەکـەم نۆبـەرەی بەرهەمەکانـی خـۆی کـە نووسـینێک بـووە بـە نـاو نیشـانی(چەند بەیتێکی فۆلکلۆریـی ناوچـەی خۆشـناوەتی) لـە پاشـکۆی ڕۆژنامەی(ئـەدەب و هونـەر) بڵاوکردۆتـەوە، ئیدی بـەردەوام بـووە لـە نووسـینی وتـاری ئەدەبـی و ڕۆشـنبیری و بابەتـی هەمەجـۆری دیکـە.

تا ئێستا دوو کتێبی لە چاپداون و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- کتێبی(تۆ کێیت) کە لەسـەر گەشـەپێدانی مرۆییـە، زیاتر لە(٦٠) سـەرچاوەی کوردی و عەرەبی تێدا بەکارهێناوە، سـاڵی ٢٠٢١ چاپیکردووە و بڵاوی کردۆتەوە.

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز سمکۆ ئەنوەر، دکتۆر مەجید حەمەدەمین، نووسەر مەجید عەبدوڵڕەحمان

لە لای ڕاستەوە: شاعیر عیسا حوسێن، نووسەر مەجید عەبدوڵڕەحمان، هونەرمەند عومەر دزەیی، نووسەر و ڕۆمانووس سابیر ڕەشید، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمید بەدرخان، نەناسراوە

- کتێبی(خـدری زنـده) کـه هەقایەتـی ناوچـەی خۆشـناوەتییه، سـاڵی ٢٠١١، بـڵاوی کردۆتـەوه.

چەند بەرهەمێکیشی ئامادەیە بۆ چاپ کە ئەمانەن:

- کتێبی ڕۆمانی(پینەدۆز).
- کتێبی(بەسەرهاتە ڕاستەقینەکانی خۆم و برادەران).

نووسـەر و لێکۆڵـەر مەجیـد عەبدولڕەحمـان، چەندیـن چالاکیـی دیکـەی لـە بوارەکانـی ڕۆژنامەگـەری و کاری ڕێکخراوەیـی ئەدەبـی و ڕۆشـنبیری نوانـدووە، ئەمانـەی خـوارەوە هەندێکیانـن:

- لە ساڵی ١٩٩٢ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێرە.
- هەر پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ لەگەڵ چەندین هاوڕێی خۆی لە نووسـەران و ئەدیبانـی شـەقڵاوە، یانـەی ڕۆشـنبیری و سـەنتەری ڕۆشـنبیرییان

نووسەر مەجید عەبدولڕەحمان

بەرهەمەکانی نووسەر مەجید عەبدولڕەحمان

لـه شـەقلاوه دامەزرانـدووه، چەنـد گۆڤـار و ڕۆژنامەیـان دەرکـردووه، لەوانە(گۆڤـاری مـەم) کـه دوو ژمـارەی لـێ دەرچـووه، گۆڤـاری دەنـگاره.

- چەندیـن بابەتـی هەمەجـۆری لـه گۆڤـار و ڕۆژنامـه کوردییـەکان بڵاوکردۆتـەوه و کۆڕوکۆبوونـەوەی ئەدەبـی و ڕۆشنبیریشـی ئەنجامـداوه و بەشداریش بووه لـه زۆر چالاکیی دیکـەی ئەدەبی لـه شـەقلاوه و شـار و شـارۆچکەکانی دیکـەی کوردسـتان.
- بەردەوامـه لـه نووسـینه جـوان و پوخـت و بەپێزەکانی، هـەر سـەرکەوتوو بێت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب و وشـەی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـه ژیاننامـەی نووسـەر مەجید عەبدولڕەحمـان، کـه لـه سـەر داخوازیـی مـن بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕەشید عەباس

مامۆستای پەروەردە و شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ ڕەشید عەباس..

ناوی تەواوی(ڕەشید عەباس حوسێن مستەفا)یە، لە ساڵی ١٩٧٠ لە گوندی(بۆراز)ی نزیک کەناری ڕووباری فورات لە کەرتی ڕۆژئاوای شاری کۆبانیی ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی هەژار و کاسبکار لە دایک بووە، حوسێن مستەفای باوکی و خاتوو خالیدە حەجی محەمەد عەلی دایکی، زۆر بایەخیان بە خوێندن و خوێندەواری داوە، سەرەڕای دەستکورتیان و سەرقاڵبوونیان بە کاری کشتوکاڵی و مەڕومااڵت بە خێوکردن، هەر زوو ناردوویانەتە بەر خوێندن لە قوتابخانەی(قۆلمغ) کە نزیک بووە لە گوندەکەی خۆیان، خوێندنی سەرەتایی لەوێ تەواوکردووە، ناوەندی و دواناوەندیشی لە(تەڕابلس و مەنبەج) تەواوکردووە، بۆ ماوەی ساڵێک بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە قوتابخانەی قۆلمغ، دواتر بە هۆی کوردبوونی و هەڵوێستە سیاسییەکانی لە کەرتی پەروەردە دوورخراوەتەوە، بەاڵم ئەو سوورِ بووە لەسەر خوێندن، چووەتە کۆلێژی ئاداب و زانستە مرۆییەکانی زانکۆی(البعث)لە شاری(حمص)و بەشی زمان عەرەبی تەواوکردووە، بۆتە مامۆستا لە قوتابخانەکانی گوند و شار و شارۆچکەکانی دەوروبەری شاری حەلەب، ئەو هەر بەردەوام بووە لە خوێندن و بڕوانامەی دبلۆمی(تأهيلي) پەروەردەیی لە کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی حەلەب وەرگرتووە، بەردەوام

شاعیر ڕەشید عەباس لە کاتی ناساندن و واژۆ کردنی بەرهەمەکانی

بووە لە خزمەتکردن لە کەرتی پەروەردەدا، بەڵام چونکە کورد بووە، ئازار و ئەشکەنجە و دوورخستنەوەی زۆری بینیوە لە ژیانی مامۆستاییدا.

شاعیر ڕەشید عەباس هەر لە منداڵییەوە حەزی لە شیعر و ئەدەب و هونەری گۆرانی بووە، دەستی بە خوێندنەوەی شیعر و پەخشان و شانۆنامە و چیرۆک کردووە، پاشان هەستی کردووە کە بەهرەو توانای نووسینی هەیە، ئەو کاتەی قوتابیی ئامادەیی بووە، دەستی بە نووسینی شیعر و پەخشان کردووە، چەندین شیعری کوردی و ئینگلیزیشی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، ئەو لەبەر ئەوەی هەر بە عەرەبی خوێندوویەتی، بۆیە نووسینەکانی هەمووی بە زمانی عەرەبییە، بەڵام بارودۆخی ناهەمواری کورد و ستەم و زوڵم و سەختییەکانی ژیانی خۆی و کۆمەڵی کوردەواری لە ڕۆژئاوای کوردستان و هەموو کوردستان لە شیعر و نووسینەکانی بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، تا ئێستا دوو دیوانی شیعری لە چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- أثقلت بالهواجس أغنيتي، کۆمەڵە شیعر، لە چاپخانەی(دار الزمان) چاپکراوە.
- علی ساحل القلب، کۆمەڵە شیعر، لە چاپخانەی(دار الزمان) چاپکراوە.
- عزف علی وتر الذکری، کە ڕێگای پێنەدراوە چاپ بکرێت.

دوو دیوانی شیعری دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ، یەکێکیان بە زمانی کوردییە.

شاعیر و نووسەر ڕەشید عەباس، سەرەڕای نووسینی شیعر و پەخشان و وەرگێڕان، وەکو مامۆستای پەروەردەیی و کوردێکی چالاک چەندین چالاکی دیکەشی هەبووە و هەیەو لەوانە:

- لە بەشی زۆری فیستیڤاڵە شیعرییەکانی ناو سووریا و وڵاتانی عەرەبی بە هۆنراوەیەک یان زیاتر بەشداری کردووە.
- لە ساڵ ی ٢٠٠٦-٢٠١٢ ئەندامی لێژنەی ئامادەکردنی فیستیڤاڵی شیعری کوردی بووە، کە لە قامشلۆ ئەنجامدراوە، چەندین جاریش ئەندامی لێژنەی ڕەخنە و هەڵسەنگاندن بووە لە فیستیڤاڵەکان.
- لە ساڵی ٢٠١١ هوە، ئەندامێکی چالاک بووە، لە بڵاوکردنەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە شاری کۆبانی، هەموو ئەو کارانەشی خۆبەخشانە کردووە.

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا ئاراس حەسۆ مامۆستای بەشی ئەدەبی کوردی لە زانکۆی کۆبانی، مامۆستا عەبدولکەریم عەلوش مامۆستای بەشی کوردی لە زانکۆی کۆبانی، شاعیر ڕەشید عەباس ،ئەم وێنەیە لە دەزگای چاپ و پەخشی(ئاڤا) گیراوە.

بەرهەمەکانی شاعیر ڕەشید عەباس

- لە ساڵی ٢٠٠٧- ٢٠٠٨ لە کێبڕکێی فیستیڤاڵی(الشارقة) بە کۆمەڵە شیعری(عزف علی وتر الذکری) بەشداری کردووە، پاشان لە ڕێگای بەڕێوەبەرایەتیی ڕاگەیاندنی(حلب) ناردوویەتییە وەزارەتی ڕاگەیاندنی سووریا بۆ وەرگرتنی ڕەزامەندی لە چاپدانی، بەڵام ڕەزامەندییان نەداوەتێ.
- بەشداریی بەشی زۆری چالاکییە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی شارەکانی(حەلەب، حمس، دیمەشق، کۆبانی، مەنبەج) کردووە.

بۆ شاعیر و نووسەر ڕەشید عەباس هەر سەرکەوتوو بیت بۆ خزمەتی زمانی ئەدەبی کوردی و عەرەبی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر ڕەشید عەباس، برای بەڕێزم کاک ئیبراهیم عەباس لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەلی چل ئاغا

شاعیر و نووسەر و یاسازان و چالاکوانی بواری سیاسی و کۆمەڵایەتی، ڕەوانشاد عەلی چل ئاغا...

ناوی تەواوی(عەلی ڕەمەزان عەلی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە عەلی چل ئاغا ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە هەندێ سەرچاوەی دیکە ساڵی ١٩٧٠ لە گوندی(کەرکی- کەرکا -خەلۆ)ی سەر بە ناحیەی(چل ئاغا) ی ڕۆژهەڵاتی شاری قامشلۆی ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی جۆتیار و کاسبکاری کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندەکەی خۆیان تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی و ئامادەیی لە شارۆچکەی(چل ئاغا) تەواوکردووە، دواتر کۆلێجی(ماف- حقوق)ی لە زانکۆی حەلەب بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە.

شاعیر نووسەر عەلی چل ئاغا هەر زوو لە تەمەنی(١١)ساڵیدا لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی عەرەب و کورد کردووە، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە شیعر نووسین بەهەردوو زمانی کوردی و عەرەبی کردووە، ئەو بە شاعیرێکی نوێخواز هەژمار دەکرێت، شیعرەکانیشی زیاتر نیشتمانپەروەری و کۆمەڵایەتین، ئەو خەمی خۆی و خەلک، زوڵم و زۆرداریی داگیرکەران و

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و لێکۆڵەوەر کۆنی ڕەش، شاعیر و نووسەر عەلی چل ئاغا

نەهامەتیی میللەتەکەی لە هەموو کوردستان لە شیعرەکانی زۆر بەڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، تا ئێستا دوو دیوانی شیعری لە چاپداوە و بڵاوکردۆتەوە، دوو دیوانیشی ئامادەن بۆ چاپ، جگە لە دوو ڕۆمانیش، لە بەرهەمە بڵاوکراوەکانی:

- دیوانی شیعری(ئاریا- ARYa) ساڵی ٢٠٢١ یەکێتیی نووسەرانی کورد لە سووریا چاپی کردووە و بڵاویکردۆتەوە.
- دیوانی شیعری(هەیاس - Hayas) ساڵی ٢٠٢٢ بڵاوکراوەتەوە، بەشی زۆری هۆنراوەکانی ئەم دیوانە شیعرییەی نیشتمانپەروەرین، باس لە قارەمانێتی و بەرگریکردن لە(عەفرین) دەکات.

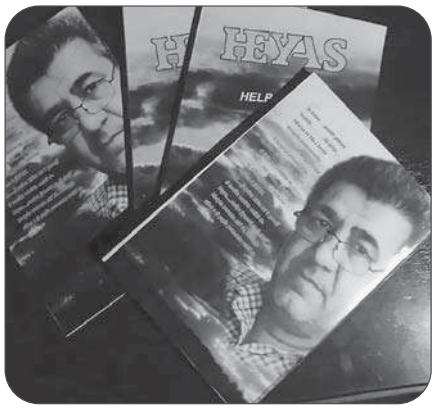

بەرهەمی شاعیر عەلی چل ئاغا

دەیان وتار و لێکۆڵینەوەی سیاسیی و کۆمەڵایەتی و یاسایی و ئابووری لە گۆڤارە کوردی و

عەرەبییەکان بڵاوکردۆتەوە لەوانە گۆڤاری (Nivisskar - نڤیسکار) و ڕۆژنامەی(ڤەدەنگ- بویار -Vedeng buyar).

شاعیر و نووسەر عەلی چل ئاغا سەرەڕای نووسینەکانی، هەمیشە ڕۆڵێکی بەرچاوی هەبووە، لە بواری ڕێکخراوەیی و ئەدەبی و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و هەتا سیاسیش، لەو ماوە کورتەی تەمەنی چەندین چالاکی نواندووە لەوانە:

- یەکەم کەس بووە وەکو مامۆستا، لە ناوچەی خۆیان و دەوروبەری گەنجانی کوردی فێرە زمانی کوردی کردووە،
- یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی ڕێکخراوی مافی مرۆڤ لە ڕۆژئاوای کوردستان ساڵی ٢٠١٣، لەم بوارەدا خزمەتێکی زۆری لێقەوماوانی کردووە.

پۆلێك لە نووسەرانی کوردی ڕۆژئاوا

- یەکێکە لە دامەزرێنەرانی فیستیڤاڵی شیعری کوردی کە ساڵانە لە ڕۆژئاوای کوردستان ئەنجام دەدرێت، چەندین جار وەکو لێژنەی(دادوەر- الحکام) هەڵبژێردراوە.

شاعیرێکی شۆڕشگێڕ و کوردپەروەر بوو، لە تەمەنێکی زۆر کورت ماڵئاوایی لە کەس و کارو ئەدیب و ڕۆشنبیران و هەوادارانی کرد، لە ڕۆژی ٢٨-١ - ٢٠٢١ بە نەخۆشیی دڵ کۆچی دوایی کردووە، تەرمەکەشی لە شاری چل ئاغا بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لە ٢٨-١- ٢٠٢٣ بە بۆنەی دووەمین ساڵیادی کۆچی دوایی شاعیر عەلی چل ئاغا، یەکێتیی نووسەرانی کورد لە سووریا ئێوارە کۆڕێکیان بە ئامادەبوونی ئەدیب و ڕۆشنبیران لە شاری چل ئاغا ئەنجامداوە.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامەی شاعیر عەلی چل ئاغا، هاوڕێی بەڕێزم ئیبراهیم عەباس بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢- Kurd online، نووسینێکی ڕۆژنامەنووس خاتوو دیالا مراد، لە ٢٥-٣-٢٠٢٣.

٣ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی ENKS، لە ٢٩-١-٢٠٢١.

٤ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Rojava. net، لە ٢٨-١- ٢٠٢١.

٥ – ماڵپەڕی walate me.

٦ - ماڵپەڕی(صدى الواقع السوري) لە ٢٨-١- ٢٠٢٣.

٧- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

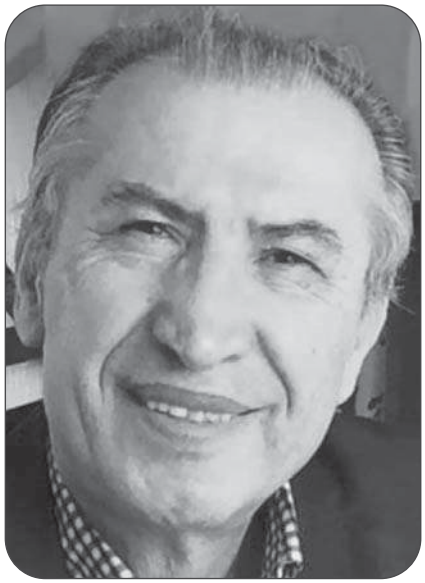

خالید شەیدا

شاعیر و نووسەر، هونەرمەندی دیزاییەن و هونەرکاری(پۆرتریت)، مامۆستا خالید شەیدا..

ناوی تەواوی(خالید مەغدید تەها)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە خالید شەیدا ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە گەڕەکی(سێتاقان)ی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی سۆران و هەژاری سەرەتایی تەواوکردووە، قۆناغی ناوەندی لە ناوەندیی(الجمهوریة) و ئامادەییشی لە ئامادەیی کوردستان هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە، ساڵی ١٩٨٤ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمانی ئینگلیزیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بەدەستهێناوە، ماوەیەک وەکو مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە قوتابخانە ناوەندییەکانی ناو شاری هەولێر دەستبەکار بووە.

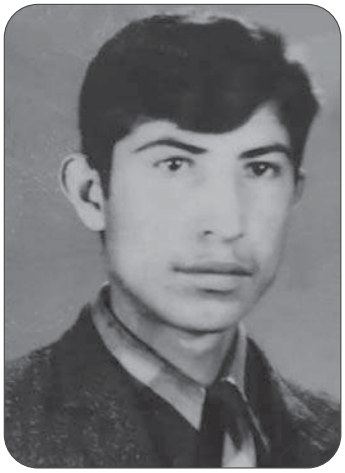

شاعیر و نووسەر خالید شەیدا بە میێردمندالی

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورەی کورد عەبدوڵلا پەشێو، شاعیر خالید شەیدا، نووسەر و ڕۆژنامەنووسی دیار و ناسراوی کورد جەمال خەزنەدار

شاعیر و نووسەر خالید شەیدا، لە ساڵی ١٩٨٦، لە بەر بارودۆخی سیاسیی ئەو کاتی کوردستان و عێراق، ڕووی لە هەندەران کردووە و لە شاری هانۆڤەری وڵاتی ئەڵمانیا گیرساوەتەوە، ئێستاش لەوێ دەژیێت.

شاعیر خالید شەیدا، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر و بابەتی فەرهەنگی و هەمەجۆری دیکە کردووە، فەرهەنگێکی کوردی- کوردی بە ناوی(فەرهەنگی شەیدا) و کۆمەڵە هۆنراوەیەک بە ناو نیشانی(شۆستە خوێناوییەکان) نووسیوە و ئامادەی کردووە، بەڵام دیارە لێی فەوتاوە و بە چاپی نەگەیاندووە.

ئەو بەردەوام بووە لە نووسینی شیعر و وتاری ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(ڕۆشنبیری، بەیان، ڕۆژی کوردستان، پاشکۆی عێراق، هاوکاری، کاروان و چەندانی دیکە) بڵاوکردوونەتەوە.

تا ئێستا چەند بەرهەمێکی پوخت و جوان و سوود بەخشی چاپ کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- ڕوحە وونبووەکان، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ٢٠١٩.

- تۆ نیشتمانمی، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ٢٠٢١.
- لە جاران زیاتر خۆشم دەوێ، کۆمەڵە شیعر.

شاعیر و نووسەر خالید شەیدا، وەکو هونەرکاری دیزاییەن و (پۆرتریت) دەیان کاری جوان و دەیان وێنەی هونەرمەندان و نووسەران و کەسایەتییەکانی کوردی بە شێوەی(پۆرتریت) دروستکردووە، بە بەردەوامی لە ماڵپەڕی فەیسبووکی خۆی زۆر چالاکانە بڵاویان دەکاتەوە.

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر مەولود ئیبراهیم، شاعیر خالید شەیدا، دکتۆر ئازاد حەمە شەریف، نووسەر جەمال خەزنەدار

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خالید شەیدا، نووسەر جەمال خەزنەدار، شاعیر خاتوو سروە عوسمان خۆشناو(سروەی بەیان)

بەردەوامیشە لە بڵاوکردنەوەی هۆنراوە و وتاری هەمەجۆر لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان و سایتە ئەلیکترۆنییەکان.

وەکو شاعیر و نووسەرێکی چالاک لە زۆربەی کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی وڵاتی ئەڵمانیا و وڵاتانی دەوروبەری ئامادە دەبێت.

شاعیر خالید شەیدا لە ساڵی ١٩٩٩ هاوسەرگیری لەگەڵ بەڕێز

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خالید شەیدا، نووسەر و لێکۆڵەر و وەرگێڕی گەورەی کورد ڕەوانشاد عەزیز گەردی

لە لای ڕاستەوە: خاتوو بانوو، خاتوو هێشوو،کچەکانی شاعیر خالید شەیدا، شاعیر خالید شەیدا، خاتوو(خەبات) هاوسەری شاعیر خالید شەیدا

له‌ لای ڕاسته‌وه‌: نووسه‌ر و ڕۆمانناووس حسام به‌رزنجی، شاعیر خالید شه‌یدا

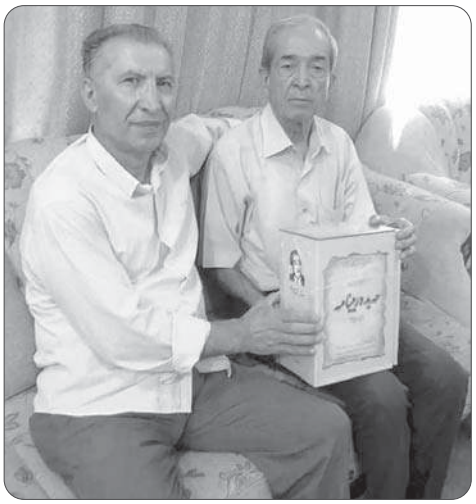

لای ڕاسته‌وه‌: نووسه‌ر و ڕۆژنامه‌نووسی گه‌وره‌ی کورد ممتاز حه‌یده‌ری، شاعیر خالید شه‌یدا

خاتوو(خه‌بات) کردووه و خاوه‌نی دوو کچن به‌ ناوه‌کانی(هێشوو و بانوو) خوا ته‌مه‌ن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هه‌ر سه‌رکه‌وتوو و به‌رده‌وام بیت بۆ خزمه‌تی زمان و ئه‌ده‌بی کوردی.

وا پارچه‌ شیعرێکی شاعیر خالید شه‌یدا- تان بۆ ده‌نووسمه‌وه، که‌ به‌ بۆنه‌ی ساڵیادی کۆچی دوایی نووسه‌ر و لێکۆڵه‌ر و وه‌رگێری گه‌وره‌ی کورد ڕه‌وانشاد عه‌زیز گه‌ردی نووسیوه:

بۆ مامۆستا عه‌زیز گه‌ردی

زۆر تامه‌زرۆت بووم و ،
هه‌ر ده‌موده‌ست بتبینم ...
که‌ تۆم بینی ...
به‌م شێوه‌یه ، له‌ سه‌ر جێگا ڕاکشاوی ،
بێناز دوور له‌ کتێبه‌کانت ...
وه‌کو هاوڕێیه‌کی به‌وه‌فا ...
چاوم پڕ بوون له‌ فرمێسک ..

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار نەبەز ڕەشاد، نووسەر و ڕۆمانnووس سابیر ڕەشید، شاعیر خالید شەیدا

کورەی دڵم ئاگری گرت ،
هەمووی داغ بوون ...
هەزار خۆزگەم دەخواست ..
تۆم هەرگیز بەم شێوەیە ..
قەت نەدیبا ..!
کتێبەکان و قەڵەمەکانت ..
هەمیشە بە دیارتەوە بوون و ئامێزیان
بۆ تۆ دەکردەوە و ،
هەر لەگەڵ تۆ بوون و ،
هەرگیز لێت دوور نەکەوتوونەتەوە ...
یەک بست چییە لێت دانەدەبڕان ،
هەر لەگەڵ تۆ بوون ...
دەست لە ناو دەست ..
مامۆستا گیان ...
ئەو کاتەی کە تۆم بینی ...!

نەمتوانی بەرامبەرت بوەستم ،
بەری چاوم لێ تاریک بوو ...
ئەژنۆم شل بوون ...
ناخم پڕی ئاخ و داخ بوون ...
 لە دڵمدا کەوتمە پارانەوە و نزا ،
چرای ژینی ئەم کەڵە پیاوە ...
کز نەبێت و بکوژێتەوە ...
بەڵکو هەر گەشاوە و داگیرساو بێت ..
خوایە ئەو پاشایەمان لێ نەستینێ ...
ئەو بۆ خۆی پاشای ...
مەملەکەتی وشەیە ...
لەوەتەی ئەو دوور کەوتۆتەوە ...
وشەکان هەمووی مات و غەمبا ر و مەڵوولن ..
دەست بە ئەژنۆن لە سەر چۆکن ...
لە دڵەوە پەڕێشانن ...
هەموو ڕۆژی دوعا و نزا دەکەن ...
چونکە کەس نییە ...

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر خالید شەیدا

نازیان هەڵگرێ ...
منیش دەڵێم ...
ئەی وشە ژیکەڵەکان و خنجیلەکان
بێخەم بن ...
پاشای ئێوە وەرەی بەرزە ...
بە قەت چیای قەندیل و هەیبەت سولتان ..
چرای ژینی ئەو قەت کز نابێت ...
چەرخی ڕۆژگاری ئەو قەت ناسوێت ...
چاوەڕێ بن ..!
لە پڕ دەگەڕێتەوە بۆ لاتان ...
ئامێزتان بۆ دەکاتەوە لەگەڵتان دەبێت ...
تاهەتایێ ... تاهەتایێ

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر خالید شەیدا، لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

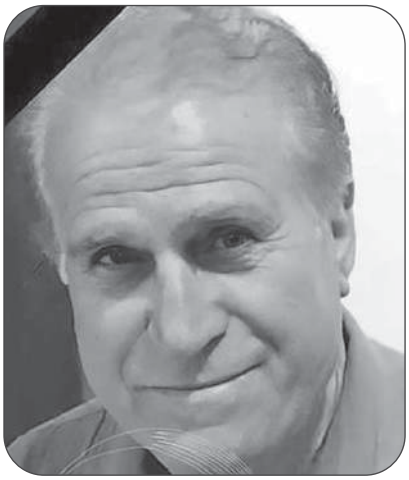

دکتۆرغازی بامەڕنی

هونەرمەند عومەر دڵپاک دەڵێت:(ئەو مامۆستای هەموومان بووە)، مامۆستای زانکۆ و نووسەر و هونەرمەندی دەرهێنەر، ڕەوانشاد غازی بامەڕنی...

ناوی تەواوی(غازی عەبدوڵڵا بامەڕنی)یە، بە دکتۆر غازی بامەڕنی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٢ لە شارۆچکەی بامەڕنی سەر بەقەزای ئامێدی پارێزگای دهۆک لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە ئامێدی تەواوکردووە، دواتر پەیمانگای هونەرە جوانەکانی لە بەغدا تەواوکردووە، بووەتە مامۆستای هونەری لە ئامادەیی سلێمانی، هەر لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو بۆتە ئەندام لە تیپی نواندنی سلێمانی.

هونەرمەند دکتۆر غازی بامەڕنی کاری نواندن و ئەکتەری نەکردووە، ئەو تەنها کاری دەرهێنانی هونەری کردووە، بە چوونی ئەو بۆ شاری سلێمانی جولّە و چالاکییەکی بەرچاوی خستۆتە نێو شانۆی کوردی، لەژێر گوشار و فیشاری کاربەدەستانی ڕژێمی بەعس لە کەرکوک لە ساڵی ١٩٧٧ بە مەبەستی خوێندنی باڵا ڕووی لە وڵاتی فەرەنسا کردووە، لەوێ بڕوانامەی ماستەر و دکتۆرای لە بواری شانۆدا بەدەستهێناوە، لە ساڵی ٢٠٠٨ گەڕاوەتەوە باشووری کوردستان وەکو مامۆستا لە بەشی هونەری

هونەرمەندی دەرهێنەر دکتۆر غازی بامەڕنی

شانۆ لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی دهۆک دەست بەکاربووە.

مامۆستا و هونەرمەندی دەرهێنەر دکتۆر غازی بامەڕنی، نۆبەرەی کارە هونەرییەکانی بە دەرهێنانی شانۆگەریی(نرخی ئازادی) لە نووسینی ئەمانۆئیڵ ڕۆبلس دەستپێکردووە، کە لە ڕۆژانی ٧-١ هەتا ١٠-١ ساڵی ١٩٧١ لەسەر شانۆی(ثانوية- سانەوی)ی سلێمانی نمایشکراوە، دواتر ساڵی ١٩٧٢ وەک دراما لە تەلەفزیۆنی بەغدا تۆمارکراوە و لە تەلەفزیۆنی کەرکووکیش پەخشکراوە، ئیتر بەردەوام بووە لە دەرهێنانی کۆمەڵێک شانۆگەری و درامای تەلەفزیۆنی کە ئەو کات دەنگ و سەدایەکی زۆری هەبوو لە شاری سلێمانی و هەموو کوردستان، ئەمانەش هەندی لە کارە هونەرییە جوانەکانییەتی:

- لە ساڵی ١٩٧٢ کاری هونەری بۆ شانۆگەریی(داوی مەرگ)کردووە، هەر هەمان ساڵیش کاری دەرهێنانی هونەری بۆ درامای تەلەفزیۆنی(من کێم؟)کردووە.

- لـه سـاڵی ١٩٧٣ کاری دەرهێنانـی بـۆ شـانۆگەریی(چاوی کوردسـتان) کـردووە، هـەر لـه هەمـان سـاڵیش شـانۆگەریی(کۆتایی زۆرداری) دەرهێنـاوە، دواتریـش وەک دراماییـەک لـه تەلەفزیۆنـی بەغـدا تۆمارکـراوە.

- لـه سـاڵی ١٩٧٤ بـه شـێوەیەکی هونـەری و جـوان شـانۆگەریی(دزی زۆرزان)ی دەرهێنـاوە.

- هەر لە ساڵی ١٩٧٤ کە تیپی نواندنی سلێمانی بە شانۆگەریی(شاخەوانی مـەزن) بەشداریی لـه فیسـتیڤاڵی شـانۆی کوردی لـه (قاعـة الخلد، هۆڵـی خولد) کرد، پلـەی یەکەمیـان بەدەسـتهێنا، لـه دەرهێنانـی هونەمەندی دەرهێنـەر غـازی بامەڕنـی بووە.

- لە ساڵی ١٩٧٥ کاری دەرهێنانی هونەری بۆ دراماى تەلەفزیۆنیی(فیلەکەی خـاوەن شـکۆ)کردووە، هـەر هەمـان سـاڵیش شـانۆگەریی(ڕێڕەوەی گـەل) و شـانۆگەریی(مانگرتن)ی دەرهێنـاوە، لـه ڕاسـتیدا ئـەوەی بەنـدە ئـاگادار بێـت، لـه سـاڵی ١٩٧٦ ئـەو کاتـەی خەریکـی تۆمارکردنـی شـانۆگەریی(مانگرتن) بـوو وەک دراماییـەک بـۆ تەلەفزیۆنـی کەرکـووک، دەزگاکانـی ڕژێمـی بەعسـی ئەوسـا داوایـان لـێ کردبـوو لـه کاتـی تۆمارکردنی(مشـهد- دیمـەن)ی مانگرتنـی کرێکاران دروشـمی(وحدة و حریـة و إشـتراکیة) بڵێـن، بـەڵام هونەرمەنـد غـازی بامەڕنـی لەسـەر هەڵوێسـتی خـۆی سـوور بـوو بەمـه ڕازی نەبـوو، هـەر چەنـدە چەنـد دیمەنێکیـش لـه دراماکـه تۆمارکرابـوو، بـەڵام وازیـان لێهێنـاو تەواویـان نەکرد و گەڕانـەوە سـلێمانی.

ئـەم کارە زۆر کاریگـەری لـه هونەرمەنـد غـازی بامەڕنـی کـرد، هـەر ئـەم هۆیـەش وایکـرد کـه لـه سـاڵی ١٩٩٧ بـه مەبەسـتی خوێنـدن ڕوو لـه وڵاتـی فەرەنسـا بـکات.

هونەرمەنـد غـازی بامەڕنـی جگـه لـه کارە هونەرییەکانـی چەندیـن کتێبـی سـەبارەت بە(ئەحمـەدی خانـی، دەرویشـی عەبـدی و چیرۆکـی بێتـاری) نووسـیوە، پـاش گەڕانەوەشـی کۆمەڵێـک کاری هونـەری ئەنجامـداوە لەوانـه دەرهێنانـی شـانۆگەریی(مەم و زیـن)، دەرهێنانـی بـۆ چەندیـن کاری هونـەری دیکـەش کـردووە.

هەموو ئەو شـانۆگەری و دراماییانەی کە تۆماری کردوون و هەندێکیشیان

تۆمـار و بـه ئەرشـیف نەکـراون کاریگەرییەکـی زۆری لەسـەر بزووتنـەوەی شـانۆی کوردی هەبووە، ئـەو زیاتر لە(٥٠) سـاڵ خزمەتی هونـەری دەرهێنانی کردووە.

سـەبارەت بـه هونەرمەنـد غـازی بامەڕنـی، هونەرمەنـد عومـەر دڵپـاک دەڵێت:(بەبـڕوای مـن ئـەم تەگەرەیـەی کـه کەوتـه بەردەمـی لـه تەلەفزیۆنـی کەرکووک لـه کاتی دراماى مانگرتندا، کـه داوای لێکرا بۆ مۆڵەتدان بەتۆمـار کردنـی دراماکـه دروشـمەکانی حیزبـی بەعـس بـەرز بکاتـەوە، هۆکارێکـی سـەرەکی بوو، بۆ بیرکردنـەوە لـه بەجهێشـتنی وڵات و ئـەوە بـوو لە سـەرەتای ١٩٧٧دا ڕووی کردە وڵاتی فەرەنسـا بەمەبەسـتی خوێندن). هـەر هونەرمەنـد عومـەر دڵپـاک سـەبارەت بـه مەرگی غـازی بامەڕنی، دەڵێت:(«هونەرمەندی شـانۆکار غـازی بامەڕنـی، خزمەتێکی گـەورەی بـه هونـەری شـانۆی کـوردی کردووە، کارە هونەرییەکانی و نـاوی ئـەو هەمیشـه بەزیندوویێتی دەمێنێتـەوە، بامەڕنـی مامۆسـتای هەمومـان بـوو).

پەیکەری هونەرمەند دکتۆر غازی بامەڕنی

پۆلێك هونەرمەند لە بەردەم پەیکەری هونەرمەند دکتۆر غازی بامەڕنی، لە لای ڕاستەوە: سێیەم کەس هونەرمەندی گەورەی کورد ئەنوەر قەرەداغی، ئەوانی دیکە نە ناسراون

هەر دەربارەی هونەرمەند غازی بامەڕنی، نووسەر و هونەرمەند دێرین حامد دەڵێت:(بۆ من غازی بامەڕنی جێگەی پرسیارو تێڕامانێکی زۆرە چۆن لەو سالانەدا بەو تێڕوانینە قوڵەوە لە پرۆسەی کاری شانۆیی و بەتایبەت دەرهێنانی شانۆی ڕاماوە و بیری لێکردووەتەوە، ئەو وەک یەکەم دەرهێنەر لە مێژووی شانۆی کوردیدا بۆ یەکەم جار لەسەر پەڕەیەک لە پەڕەکانی دەلیلی شانۆکەی بۆچوونی خۆی وەک دەرهێنەرێک تۆمار دەکات و تێڕوانینەکانی دەخاتە ڕوو، نایشارمەوە لە ئێستای ئێمەدا کە بۆ خۆم بەرکەوتنم لەگەڵ زۆربەی هەرە زۆری شانۆکارانی کورددا هەیە، هیچ دەرهێنەر و ئەکتەرێکی کوردم نەبینیوە کە لە دەرەوەی ئەو تێڕوانینەی غازی بامەڕنی توانییێتی تێڕوانینێکی نوێتری هەبێت و ئەو بۆ چوونە تێپەڕێنێت).

هونەرمەند غازی بامەڕنی لە ١٦-١٢- ٢٠٢٠ لە شاری پاریس لە وڵاتی فەرەنسا کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لەسەر بیرۆکەی بەڕێز(نیاز مەلا مەحمود) لە بەردەم چالاکیی قوتابخانەکان لە شاری سلێمانی، بە سپۆنسەری(کۆمەڵگای پەروەردەی مارگرێت)، بە دەست و پەنجە ڕەنگینەکانی هونەرمەندی پەیکەرتاش(عومەر جەمیل) پەیکەرێک بۆ هونەرمەند غازی بامەڕنی دروستکراوە و بە ئامادەبوونی لێپرسراوان و هونەرمەند و ڕۆشنبیرانی شاری سلێمانی لە ڕۆژی ٢٧-٣- ٢٠٢١ پەردە لە سەر پەیکەرەکە لادراوە.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ڕوانگەو ڕەخنە، وتارێکی نووسەر و هونەرمەند دێرین حامد، بە ناونیشانی(غازی بامەڕنی وەک یەکەم دەرهێنەری پێشمەندی کورد).

٢ - کوردستان TV، نووسینێک بە ناوی(دکتۆر غازی بامەڕنی لە پاریس کۆچی دوایی کرد) لە ١٦-١٢- ٢٠٢١.

٣ - PUK Midia، لە ٢٧-٣-٢٠٢١.

٤ - کوردیپێدیا.

٥ - ماڵپەڕی ئاوێنە چاوپێکەوتنێک لەگەڵ هونەرمەند عومەر دڵپاک، لە ١٠-٢- ٢٠٢١.

٦ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شەمال ئاکرەیی

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، شەمال ئاکرەیی...

ناوی تەواوی(شەمال ئیسماعیل دەرویش)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە شەمال ئاکرەیی ناسراوە، لە ١- ٨-١٩٦٧ لە شارۆچکە جوان و ڕەنگینەکەی ئاکرێی سەر بە پارێزگای دهۆک لە دایک بووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە ئاکرێ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٢ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زمان و ئەدەبی ئینگلیزی لە کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی موسڵ وەرگرتووە، بۆتە مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە ئاکرێ تا ساڵی ١٩٩٧، پاشان ڕووی لە هەندەران کردووە و وەکو پەنابەر لە وڵاتی هۆڵەندا نیشتەجێ بووە، لە ساڵی ٢٠٠٦ هاتۆتەوە باشووری کوردستان و لە بواری نووسین و ڕۆژنامەگەری درێژەی بە خزمەتکردن داوە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ شەمال ئاکرەیی، هێشتا هەر قوتابی بووە حەز و خولیای چۆتە زمان و ئەدەب و شیعری کوردی و عەرەبی و شیعری شاعیرانی جیهانی، بە نووسینی شیعری نوێخوازی دەستی پێکردووە و دواتریش ڕووی لە نووسینی شیعری هایکۆ و شیعری چوارخشتەکی بە هاوبەشی لەگەڵ شاعیرانی دیکە و وەرگێڕانی شاکارە عەرەبیی و جیهانییە

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز عزەت یوسف، نووسەر دکتۆر فازل عومەر، نووسەر مامۆستا حەجی جەعفەر، نووسەرو لێکۆڵەر مسەدەق توفیق، بەڕێز عەزیز نیعمەتی، نووسەر شەمال ئاکرەیی

وەرگێڕدراوەکان کردووە، ئەو زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی بە باشی دەزانێت، بۆیە وەرگێڕانی لە کوردی بۆ عەرەبی و بە پێچەوانەش لە عەرەبی بۆ کوردی و چەندین شاکاریشی لە زمانی ئینگلیزی وەرگێڕاوە بۆ سەر زمانی کوردی لەوانە بەرهەمەکانی هەر یەک لە شاعیر و نووسەران:(ئێرنست هێمنگوای، بڕۆس ستێرلینگ، فیۆدۆر دیستۆڤسکی، دوگ.گ، نیکیتا بۆزلێ، پاتریک ویزوڤیسکی، مۆ بەشیر، بورهان شاوی، ساجێ سوورین، بیکاسۆ و چەندانی دیکە).

ئەو تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی سوودبەخشی چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- دیوانا چاخێ ڕۆژ دپەیڤیت، ٢٠٠٥.
- دیوانا ژ سێتاڤکێن دوهی و ئەڤرۆ، ٢٠١٠.
- وەرگێڕانا دیوانا نێڕین ل ئاڤێ (یا هەلبەستڤانێ عیراقێ یێ ناڤدار)منعم الفقیر، ٢٠٠٨.
- پەرتووکا مۆزاییک، ب هەڤپشکی لگەل(٢)نڤیسەران کو بۆ بیبلوگرافیا هەلبەستڤانێن کوردێن کلاسیکە هاتیە تەرحانکرن.
- گولبژێرەک ژ هەلبەستا ئینگلیزی.

- دلەکێ لاواز، یا رومانتقیسێ روس، وەرگێڕان ژ ئینگلیزی.
- وەرگێڕانا رۆمانا سیخۆر، یا پاولۆ کویلۆ ژ ئینگلیزی بۆ کوردی.
- وەرگێڕانا دیوانا سەمایا پەیڤان، یا عەبدولکەریم گەیلانی ژ عەرەبی بۆ کوردی.
- وەرگێڕانا پەرتووکا، لدۆر ئۆجەلانیزمێ لە عەرەبی ب هەڤپشکی ل گەل دکتۆر ئەمجەد عوبێد.

ئەم کتێبانەشی ئامادەن بۆ چاپ:

- کومەکا کورتە چیروکێن زاروکا ییێن وێنەدار وەرگێران ژ ئینگلیزی.
- کومەکا کورتە چیروکان وەرگێران ژ ئینگلیزی.
- پەرتووکا،خەلاتێ نوبل ، سەربوور و نەخێنی وەرگێران و بەرهەڤکرن.
- وەرگێران کومەکا هەلبەستێن خۆ بۆ سەر زمانێ عەربی.
- دەیان وتار و پارچە شیعر و کورتە وەرگێڕان بە زمانی کوردی و عەرەبی لە ڕۆژنامە و گۆڤار و مالپەڕ و سایتە ئەلیکترۆنییەکان بلاوکردۆتەوە.

نووسەر شەمال ئاکرەیی، سەرەڕای نووسینی و شیعر و شیعری هایکۆ و وەرگێڕان، ڕۆژنامەنووس و میدیاکارێکی بە تواناشە، چەندین چالاکی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی، نووسەر شەمال ئاکرەیی، نووسەر مەحفوز مائی، نووسەر و چیرۆکنووس ئیسماعیل هاجانی

- سەرنووسەری گۆڤاری(سیپە)بووە.
- سەرنووسەری گۆڤاری(تلۆقە)ی منداڵان بووە لە ئاکرێ.
- بەڕێوەبەری نووسینی گۆڤاری(الجسر)بووە، کە بە زمانی عەرەبی دەردەچوو.
- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(بیاڤ) بووە.
- بەڕیوەبەری ڕادیۆی دەنگی کوردستان بووە لە ئاکرێ.
- هەتا ساڵی ٢٠٢٢ بەڕێوەبەری نووسینگەی کوردستان ٢٤ بووە لە ئاکرێ.
- ئێستاش سەرنووسەری گۆڤاری(مەتین)ە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- ئەندامی کۆمەڵەی وەرگێڕانی عێراقییە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆکە.
- لە ١- ٧-١٩٩٧ ئەندامی دەستەی دامەزرێنەری بزووتنەوەی ڕۆشنبیری بووە لە ئاکرێ.
- چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ئاکرێ و شار و شارۆچکەکانی دیکەی پارێزگای دهۆک گێڕاوە و بەشداری لە هەندێکی دیکەشدا کردووە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر ئوسامە هەسنی ، نووسەر شەمال ئاکرەیی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و وەرگێڕ شەمال ئاکرەیی، هونەرمەندی گۆرانیبێژ برادەر

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، شەمال ئاکرەیی، هەر سەرکەوتوو بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

چەند نموونەیەکی شیعری شاعیر شەمال ئاکرەیی- تان بۆ دەنووسمەوە:

شیعری هایکۆ

بێدەنگی ..

نقوومبوونا ئەزمانی یە

دەریایا پەیڤان دا .

***

ل جەم گولفرۆشان

من چ گول

ژ گرنژینا تە رندتر نەدیتن

***

دەنگێ تە
بایەک بوو
کەلا دلێ من هینکر

***

شیعر بە ناوی
عەڤر
دوو جاران حەز ژ عەڤران دکەم :
دەما ب سەنگا خۆ بەرەڤ ژووردا دهێن و ..
دبنە باران .
دەما ب پایەداریا خۆ بەرەڤ عەڤراز دچن و ..
دبنە هەلم و عەڤر .
دوو جاران ژی حەز ژ عەڤران ناکەم :
دەما زۆریێ دکەن،
رۆژێ ژ زەڤییان دگرن .

لە لای ڕاستەوە: نووسەر شەمال ئاکرەیی، مامۆستا ڕەمەزان نەسرەدین کێڤلی

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر شەمال ئاکرەیی

دەما دقێرینن،
زارۆیەکێ نقستی دترسینن .

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر شەمال ئاکرەیی، هاوڕێم نووسەر و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەبدولستار خدر

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، شارەزای بواری کتێب و کتێبخانە، مامۆستا عەبدولستار خدر ...

ناوی تەواوی(عەبدولستار خدر ئیبراهیم)ە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە داوێنی چیای سەفینی سەرکەش، لە گوندی(خۆران)ی ناوچەی خۆشناوەتی سەر بەقەزای شەقلاوە لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، لە ساڵی ١٩٦٦ مالّی باوی بەخاوخێزانەوە هاتوونەتە ناو شاری هەولێر، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەکانی هەڵمەت و دەشتی و(زەهاوی)ی ئێواران لە شاری هەولێر بە سەرکەوتوویی و بە پلەی یەکەم لە سەر هاوپۆلەکانی تەواوکردووە، قۆناغی ناوەندی لە ناوەندیی سەیداوە و ئامادەیشی لە ئامادەیی کوردستان تەواوکردووە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ عەبدولستار خدر، ئەو کاتەی قوتابیی ئامادەیی بووە، تیکەڵ بەکاری سیاسی بووە، لەسەر هەڵوێستە سیاسی و ڕێکخستنە نهێنییەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەران، لە لایەن ڕژێمی بەعس دەستگیرکراوە، لە(دادگای(هیئة کرکوک) بۆ ماوەی دوو ساڵ حوکمدراوە، دواتر بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی نوێی گەلەکەمان، وەکو مامۆستای شۆڕش دەستبەکار بووە، دواتر بەشی(کۆمەڵناسی- علم الإجتماع)ی لە

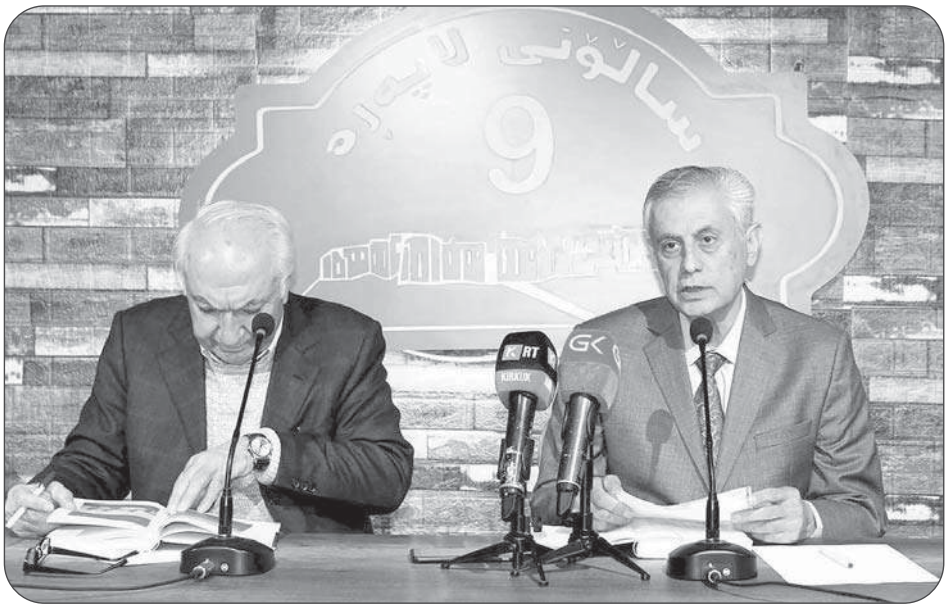

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر عەبدولستار خدر، شاعیر و ڕۆژنامەنووس نازم دڵبەند

شاعیر و نووسەر عەبدولستار خدر

کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەڵاحەدین تەواوکردووە.

شاعیر و نووسەر عەبدولستار خدر، هێشتا قوتابی سەرەتایی بووە، حەز و خولیای چۆتە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی کوردی، شعیرەکانی شاعیران(هەژار و حەبیب عەلی میرانی) ئەزبەرکردووە، ئەو لە قۆناغی ئامادەیی بە هاندانی مامۆستای(ئەحمەد تاهیر) گڕوگاڵی شیعر نووسینی کردووە، لە ناوەندی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو بۆ یەکەمین جار نۆبەرەی شیعرەکانی کە پارچە شیعرێک بووە، لە ڕۆژنامەی(هاوکاری) بڵاوکردۆتەوە، بۆ یەکەمین جاریش

بەشداری لە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوە کردووە، کە یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێر ڕێکیخستووە.

ئەو بەردەوام بووە لە نووسینی شیعر و دەستی بە وەرگێڕانیش کردووە، تا ئێستا(٣) بەرهەمی پوخت و بە سوودی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- دەروازەیەک بۆ خزمەتگوزاریی کۆمەڵایەتی، وەرگێڕان، بە هاوبەشی.
- بێدەنگیی خەمەکان، کۆمەڵە شیعر.

فەرهەنگی خزمەتگوزاریی کۆمەڵایەتی(کوردی- عەرەبی- ئینگلیزی)، وەرگێڕان.

لە داهاتووشدا پلانی ئامادەکردن و وەرگێڕانی و لە چاپدانی، فەرهەنگی مرۆڤناسی(کوردی، عەرەبی- ئینگلیزی)، هەیە.

وەکو ئەندامێکی چالاک لەم ڕێکخراوە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و پیشەییانەش چالاکی نواندووە:

- ئەندامی ڕێکخراوی زیندانانی کوردستانە.

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، شاعیر عەبدولستار خدر

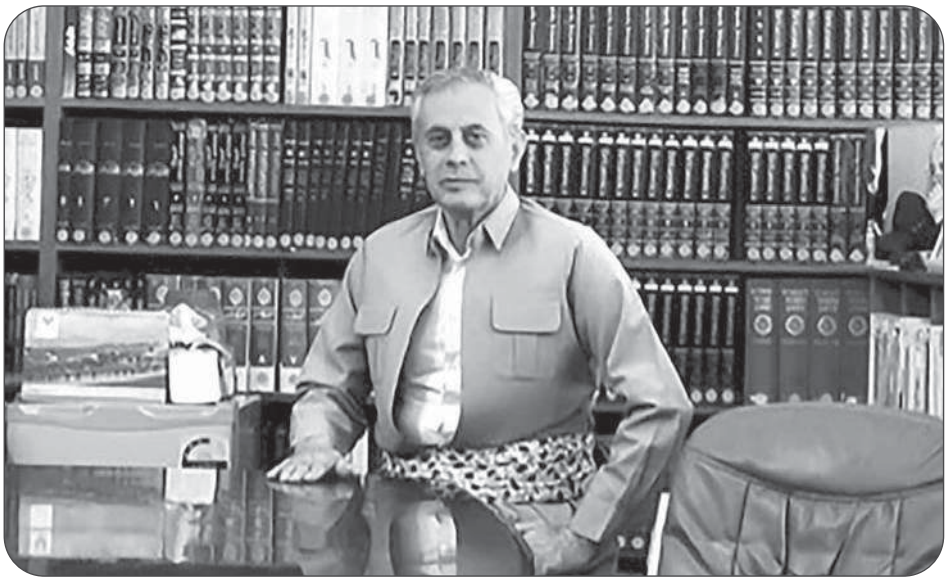

شاعیر و نووسەر عەبدولستار خدر

- ئەندامی ڕێکخراوی کۆمەڵناسی و دەروونناسی کوردستانە.
- ئەندامی کۆمەڵەی ڕێکخستنە دێرینەکانی کوردستانە.
- ئەندامی کۆمەڵەی کتێبخانەکانی کوردستانە.

وا پارچە شیعرێکی شاعیر عەبدولستار خدر- تان بۆ دەنووسمەوە:

نازەخانم

بووم بە پەیژە.....
سەرنەکەوتی بۆ سەربانی،
شیعرەکانم.
بووم بە پردو....
نەچوویتە ئەو بەر ڕووبارى،
حەزەکانم.
بووم بە باریکە ڕێی دۆڵێ....

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر عەبدولستار خدر

شۆڕ نەبوویتەوە نێو ناخی،
خەمەکانم.
بووم بە پێشمەرگەی کوردستان
تۆ بوویت بەڕەخت و فیشەکدان

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، عەبدولستار خدر، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و شەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر عەبدولستار خدر، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ناجی تەها بەرواری

شاعیر و ڕۆمانووس وڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر، مامۆستا ناجی تەها بەرواری....

ناوی تەواوی(ناجی تەها سەعید)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ناجی تەها بەرواری ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گوندی(ئیکمالێ)ی سەر بە دەڤەری بەرواری بالای پارێزگای دهۆک لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(هیسێ) و ناوەندی لە ناوەندیی(کانی ماسێ) و ئامادەییشی لە ئامادەیی(برایەتی) لەناو شاری دهۆک تەواوکردووە، دواتر بەشی بایۆلۆژی لە کۆلیژی پەروەردەی زانکۆی موسڵ بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، پاشان دریژەی بە خوێندنی بالا داوە و بڕوانامەی ماجستێری لە بواری بایۆلۆژی بەدەستهێناوە، لە ساڵی ٢٠١٢ بووەتە سەرپەرشتیار و پسپۆری(زیندەزانی) لە بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی دهۆک، تا ئێستا لە خزمەتکردن بەردەوامە.

شاعیر و نووسەر ناجی تەها بەرواری، هەر لە سەردەمی لاوێتیدا حەز و خولیای چۆتە سەر زمان و ئەدەبی و ڕۆشنبیریی کوردی، ئەو بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی(مەلای جزیری و ئەحمەدێ خانی و فەقێ تەیران و حاجی قادری کۆیی، شیعری شاعیرانی نوێخوازی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر ناجی تەها بەروارى، بەڕێز ئیحسان ئامێدی

کوردی و عەرەبی عێراقی و جیهانییە وەرگێڕدراوەکان) دەستی پێکردووە، توانـاو بەهـرەی خـۆی پێگەیانـدووە، لـە سـاڵی ١٩٧٩ دەسـتی بـە نووسـینی شـیعر و وتـاری هەمەجـۆر کـردووە، تـا ئیسـتا(١٠) کتێبـی بەشـێوەزاری کرمانجی ژووروو(بادینانی)، لـە هەڵبەست و ڕۆمـان و بابەتی دیکە چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

- داڤەرست، کۆمەڵە شیعر، ١٩٩٤.
- تەزنیک، کۆمەڵە شیعر، ٢٠٠٠.
- ئەو ئاشی دەراڤ لێ وەرگێرای، ڕۆمان، ٢٠٠٢.
- زمانستان، کۆمەڵە شیعر، ٢٠٠٤.
- ژ ڕەوشەنبیریاکوردی، ڤەکۆلین و گوتار، ٢٠٠٥.
- ژ ئاوازێن جوانیێ، شیعر، ٢٠٠٦.
- چەند هرزێن ڕەوشەنبیری، شیعر، ٢٠٠٧.
- ئەز و تو ب دیتنەکادی، شیعر، ٢٠١٠.
- داهێنان و ئەدەب د گوتارا ڕەوسەنبیریا سەردەمدا، گوتار، ٢٠١٠.

- وێنەییێن هزری، شیعر، ٢٠١٤

دوو کتێبیشی ئامادەیە بۆ چاپ.

دەیان پارچە شیعری داوەتە وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستان بۆ پرۆگرامی خوێندنی قوتابیان.

شاعیر و نووسەر ناجی تەها بەرواری، لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕێکخراوەیی چەندین چالاکی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٩١ بەشداریی لە کۆنگرەی(ڕاپەڕین) لە شەقلاوە کردووە، وەکو ئەندامێکی کاراش لەم کۆنگرەیە وەرگیراوە.
- دەیان هەڵبەست و وتاری ئەدەبی و لێکۆڵینەوەی ڕۆشنبیری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- ماوەی(٨)ساڵ سەرنووسەری گۆڤاری(پەیڤ)بووە، کە یەکێتیی نووسەرانی کورد - لقی دهۆک دەری دەکرد.
- لە ساڵانی ١٩٩٩- ٢٠١٠ لە چوار خولی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی

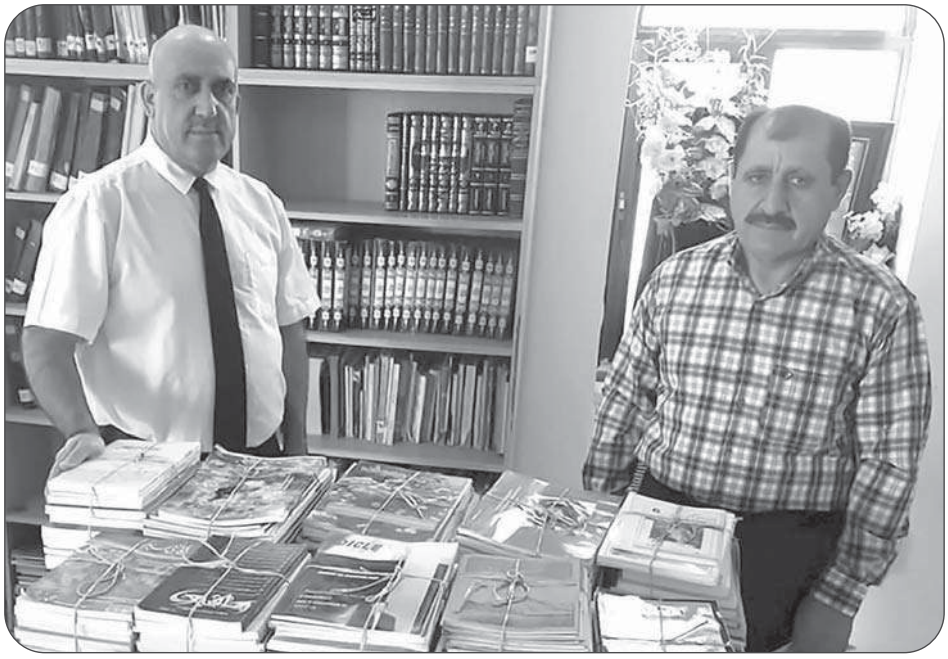

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ناجی تەها بەرواری، نەناسراوە

دهۆک ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەر بووە و خولێکی سکرتێری بەشی ڕۆشنبیری بووە.

- دەیان دیمانە و چاوپێکەوتنی لە گەڵ ڕادیۆ و تەلەفزیۆنە لۆکاڵی و کەناڵە ئاسمانییەکانی کوردی ئەنجامداوە.
- بەشداریی بەشی زۆری کۆڕ و کۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی شاری دهۆک و شارەکانی دیکەی کوردستانی کردووە.
- وەکو شاندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بۆ وڵاتانی دەوروبەر(سوریا، تورکیا) بەشدار بووە.
- ئەندمی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.

شاعیر و نووسەر ناجی تەها بەرواری

بۆ شاعیر و نووسەر ناجی تەها بەرواری، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

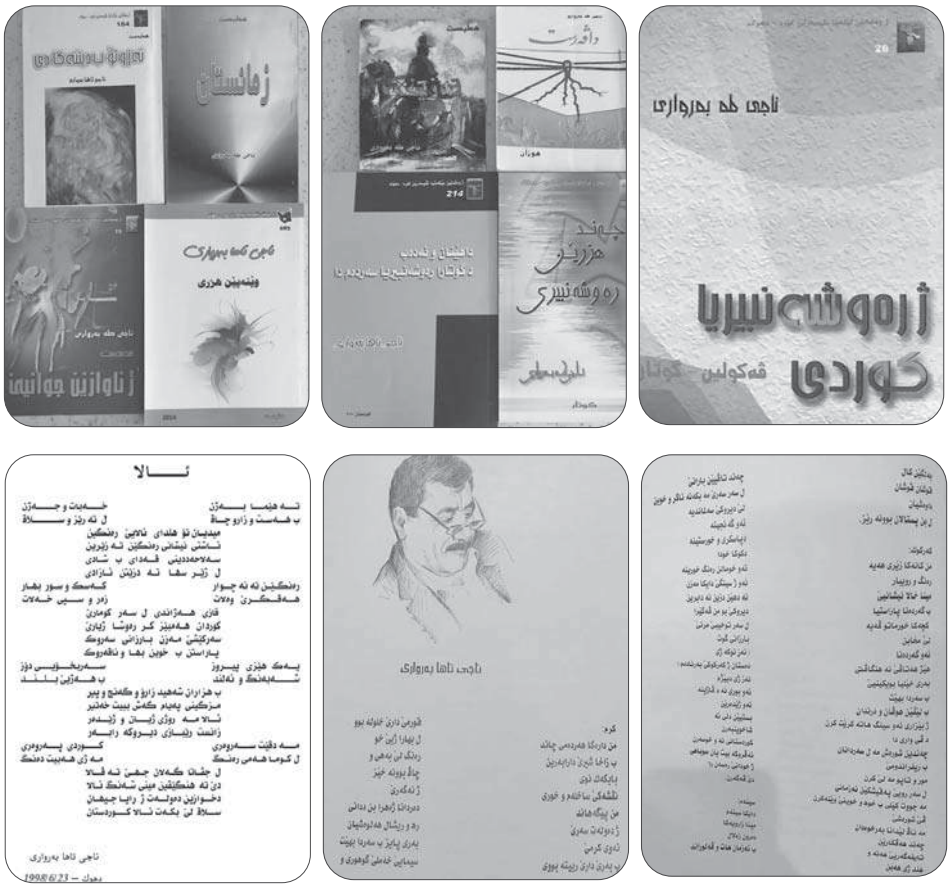

بەرهەمەکانی شاعیر ناجی تەها بەرواری

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر ناجی تەها بەرواری، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەرسەلان حەسەن

شاعیر و ڕۆژنامەنووس وچیرۆکنووس، شارەزای ئەدەبی منداڵان، وەرگێڕ و لێکۆڵەر، مامۆستا ئەرسەلان حەسەن...

ناوی تەواوی(ئەرسەلان حەسەن عەبدولڕەحمان)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ئەرسەلان حەسەن ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٧ لە گوندی(ژاراوە) ی سەر بە قەزای قەڵادزێ لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندی ژاراوە و ناوەندی لە قەڵادزێ تەواوکردووە، ساڵی ١٩٨٤ ئامادەیی کشتوکاڵی لە بەکرەجۆ تەواوکردووە، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١، خولێکی(٣) مانگی پێگەیاندنی مامۆستایانی لە ڕانیە بینیوە و بۆتە مامۆستای سەرەتایی لە گوندی(بۆسکین)، دواتریش دڕێژەی بە خوێندن داوە تا لە ساڵی ٢٠٠٧- ٢٠٠٨ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە کۆلێژی یاسای زانکۆی کۆیە بەسەرکەوتوویی بەدەستهێناوە.

نووسەر و وەرگێڕ ئەرسەلان حەسەن، لە خێزانێکی ڕۆشنبیر لە دایک بووە، بە هۆی براکانی لە ماڵەوە کتێب و ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردیان هەبووە، هەر لە منداڵییەوە ئاشنای زمان و ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی بووە، ئەو هێشتا پۆلی چوارەمی سەرەتایی بووە، بۆ یەکەمین جار چیرۆکێکی منداڵانی بە ناوی(پیاوە بچکۆلەکە)ی ڕەوانشاد مامۆستا

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئەرسەلان حەسەن، شاعیر ڕەوانشاد جەلالی مەلەکشاە

فەرەیدون عەلی ئەمینی خوێندۆتەوە و زۆر کاریشی تێکردووە، لە نیوەی دووەمی هەشتاکانی سەدەی ڕابردووو، وەکو هەموو گەنجێکی سەردەمی خۆی بە شیعر نووسین دەستی پێکردووە، دواتر ڕووی لە نووسینی شیعر و چیرۆکی منداڵان و وەرگێڕان کردووە، ساڵی ١٩٩١ یەکەمین بەرهەمی خۆی بۆ منداڵان کە چیرۆکێک بووە بە ناوی(لاساییکردنەوە) لە ڕۆژنامەی هاوکاری بڵاوکردۆتەوە، لە چەندین ڕۆژنامە و گۆڤاری منداڵان بابەتی ئەدەبی منداڵانی بڵاوکردۆتەوە بە تایبەتی گۆڤاری پەپوولە، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک چیرۆک و ڕۆمان و بابەتی فیکری و فەلسەفی لە زمانی فارسی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، (٣٠) کتێبی لەچاپداوە و بڵاوکردۆتەوە بەرچاوترینیان ئەمانەن:

- کتێبی(ورچەکە! دەیەوێت خۆی بشارێتەوە)، کۆمەڵە چیرۆکێکی منداڵانە، وەرگێڕدراوە، کە خانەی سمۆرە بۆ منداڵان بۆی لە چاپداوە.
- کتێبی(کەڵەشێرە پۆینە سووڕەکە)، کۆمەڵە چیرۆکێکی منداڵانە، بە هاوبەشی لەگەڵ چەند وەرگێڕێکی دیکە ، ناوی چیرۆکێکیشە کە نووسەر خۆی وەریگێڕاوە، دەزگای چاپی سەردەم لە چاپیداوە.
- ئازادی و خیانەت لە ئازادی، (٢٠١٦).

- ئاشنابوون به بێرکلی، (٢٠١٥).
- پۆست کۆمۆنیزم، (٢٠١٧).
- پەیوەندیی ڕووسیا و ئەمەریکا لە جیهانی دوای جەنگی سارد، (٢٠١٧).
- جارێکی دیکە شارێک کە خۆشم دەویست، (٢٠١٦).
- خەوتن لەگەڵ شەیتان، (٢٠١٥).
- ژنان لە بەهاری عەرەبیدا، (٢٠١٧).
- سەرەتایەک لە سەر ئاسایشی سروشتی، (٢٠١٧).
- هەڵسەنگاندنی دەسەڵاتی نەرمی قەتەر، (٢٠١٧).
- کوردەکانی سووریا، (٢٠١٧).
- دووانەیەکی لێکچوو (ڕۆمان)، (٢٠١٧).
- پێکەنینی سوور (ڕۆمان)، (٢٠١٧).
- دۆنکیشۆتی ڕووسی (چیرۆک). (٢٠١٦).
- قوومار لەبەرەبەیاندا (ڕۆمان)، (٢٠١٧).
- سیخووڕی و دژە سیخووڕی، (٢٠١٧).

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا عەبدولقادر عەزیز، نووسەر ئەرسەلان حەسەن، شاعیر حەمە ئەحمەد جاف

- چارەنووس (ڕۆمان)، (٢٠١٣).
- نەوت و گازی شیلی ئەمەریکا و ئاکامە جیۆپۆلیتیکەکانی. (٢٠١٦).
- خەوون (ڕۆمان)، (٢٠١٧).
- عەشق و ئەهریمەنەکانی تر (ڕۆمان)، (٢٠١٦).
- ئەرکی سیخوڕانی نهێنی، (٢٠١٧).
- ئاشنابوون بەگرامشی (بەرگی یەکەم)، (٢٠١٥).

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز خاتوو نەسرین کوردە، نووسەر ئەرسەلان حەسەن

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ خاتوو شاناز هیرانی، نووسەر ئەرسەلان حەسەن، نووسەر و وەرگێڕ یوسف محەمەد نووسەر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی، شاعیر و نووسەر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، نووسەر ئەرسەلان حەسەن

- کۆمەڵە چیرۆکێکی منداڵان بە ناوی(مام بایز و منداڵانی گوندەکەم) ئامادەیە بۆ چاپ.

چەند کتێبێکی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

شیعرێکی منداڵانی بە ناونیشانی(ئێمە منداڵی ڕانییەین)لە لایەن هونەرمەند سەرکەوت بوڕهان، ئاوازی بۆ داندراوە و کراوەتە گۆرانی لە تەلەفزیۆنی کوردسات پەخشکراوە.

نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر ئەرسەلان حەسەن، چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ئیداری و ڕێکخراوەیی هەبووە، ئامانە هەندێکیانن:

- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(زنار) بووە کە لە قەڵادزێ دەردەچوو.
- بەڕێوەبەر و سکرتێری نووسینی گۆڤاری(پشدەر)بووە، کە لە قەڵادزێ دەردەچوو.
- ماوەی(٤)ساڵ بەڕێوەبەری ڕادیۆی ڕاپەڕین بووە لە ڕانیە.

لە لای ڕاستەوە: خاتوو مریەم مەولود هاوسەری نووسەر ئەرسەلان حەسەن، نووسەر ئەرسەلان حەسەن

نووسەر ئەرسەلان حەسەن بە خۆی و هاوسەر و منداڵەکانی

- ماوەی(٥)ساڵ وەکو سەرپەرشتیاری پڕۆژەی(کتێب، گۆڤار، هەڵەچنی، پێداچوونەوە، هەڵسەنگاندن) لە دەزگای (ئایدیا) بۆ فیکر و لێکۆڵینەوە کاری کردووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە.
- بەشداری چەندین کۆڕو کۆبوونەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری کردووە، چەندین دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی لەگەڵدا

بەرهەمەکانی نووسەر ئەرسەلان حەسەن

کراوە سەبارەت بە ئەدبی منداڵان و بابەتی هەمەجۆری دیکە، لەوانە بەرنامەی(گورج و گۆڵ) لە تەلەفزیۆنی کوردسات.

- خەڵات و ڕێزلێنانی لە لایەن گۆڤاری(پەپوولە) و دەزگای(ئایدیا) و یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانی پێبەخشراوە.

نووسەر و وەرگێڕ ئەرسەلان حەسەن، هاوسەرگیری لەگەڵ خاتوو مریەم مەولود کردووە، خاوەنی دوو کوڕ و دوو کچن بە ناوەکانی(لیڤا، لارا، کارا، ئارا) خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١- کورتەیەک ژیاننامەی نووسەر ئەرسەلان حەسەن لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شەرمین عەبدوڵڵا

نووسەر، وەرگێڕی بواری ئەدەبی منداڵان، خاتوو شەرمین عەبدوڵڵا ...

ناوی تەواوی(شەرمین عەبدوڵڵا قادر)ە، لە ساڵی ١٩٧١ لە گەڕەکی(خانەقا-بیرێژی)یانی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی هونەر دۆست لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی پیشەیی هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٢ وەکو شێوەکارێک لە بەشی هونەری و شێوەکاری لە وەزارەتی ڕۆشنبیریی حکومەتی هەرێمی کوردستان دامەزراوە، تا ئێستاش وەکو فەرمانبەر هەر لە خزمەتکردن بەردەوامە.

نووسەر و وەرگێڕ خاتوو شەرمین عەبدوڵڵا، هەر لە منداڵییەوە حەزی لە زمان و ئەدەب و هونەری تەمسیل و نواندن و فلیمی سینەمایی بووە، لە بەشی زۆری شانۆگەری و کارە هونەرییەکانی هونەرمەندانی هەولێر لە هۆڵی گەل ئامادە بووە، پاشان لە قوناغی ناوەندی ئامادەیی پیشەیی دیسان لە بەشی زۆری فیستیڤاڵی شیعر خوێندنەوە و چالاکیی قوتابخانەکان بە شیعر و گۆرانیی وتن بەشداری کردووە، پلەی دووەمیشی وەرگرتووە.

ئەو وەکو خۆشنووس و نیگارکێشیش توانا و بەهرەیەکی بەرچاوی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر هۆگر ڕواندزی، نەناسراوە، شاعیر کاروان عەبدوڵڵا، نووسەر شەرمین عەبدوڵڵا

هەیە، لە بواری ئەدەبی منداڵان چەندین بەرهەمی نووسەرانی عەرەبی و بیانی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، یەکەم بەرهەمی خۆی لە گۆڤاری(هەنگ)ی منداڵان بڵاوکردۆتەوە، تا ئێستا(٨) کتێبی لە چاپداوە وبڵاویشی کردوونەتەوە کە ئەمانە:

- ڕاستگۆیی، چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان لەعەرەبییەوە، ساڵی ٢٠٠٨.
- ساتی ڕاستگۆیی ، چیرۆک، لە نووسینی نووسەر دکتۆر نەوال سەعداوی، وەرگێڕان لەعەرەبییەوە، ساڵی ٢٠١١.
- جوولەکەکانی عێراق، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، ٢٠١٣.
- دەروونناسی سەرکەوتن، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، دکتۆر برایان تریسی، ساڵی ٢٠١٥.
- کەڵاو، چیرۆکی منداڵان وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، ٢٠١٧.
- هێزی زیرەکی ئاخاوتن، لە نووسینی تونی بوزان وەرگێڕان لەعەرەبییەوە، ٢٠٢٠.
- باڵندەیەکی ڕەنگاوڕەنگ، چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان لەعەرەبییەوە، ٢٠٢٠.

- هەگبەی ژیان، چیرۆکی فۆلکلۆریی کوردی، ئامادەکردن، ٢٠٢٣.

دەیان بابەتی بواری ئەدەبی منداڵان و وەرگێڕان لە بەشی زۆری ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە لەوانە (برایەتیی ئەدەب و هونەر، پاشکۆی هێلانەی منداڵان، خەبات، دەنگی ئافرەت، گوڵان، جگەرگۆشەکانی منداڵان، دەنگی ئافرەت، کاروان، هەرێم، ئاسۆی فۆلکلۆر، شەنگی ئافرەتان، پەپوولەی منداڵان، هەنگی منداڵان، سمۆرەی منداڵان و چەندانی دیکەش).

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا بەهائەدین، نووسەر شەرمین عەبدوڵڵا، شاعیر هۆگر ڕواندزی، میدیاکار هەمزە سەرحان

نووسەر شەرمین عەبدوڵلا لە گەڵ هاوسەرەکەی مامۆستا بەهائەدین و هەردوو کوڕەکەیان(بەهەست و مەبەست)

لە لای چەپەوە: میدیاکار و ڕۆشنبیر هەمزە سەرحان، نووسەر شەرمین عەبدوڵڵا

نووسەر شەرمین عەبدوڵڵا

نووسەر و وەرگێڕ، شەرمین عەبدوڵڵا وەکو ڕۆژنامەنووس و پەیامنێر و فەرمانبەر لە وەزارەتی ڕۆشنبیریی حکومەتی هەرێمی کوردستان، چەندین چالاکی دیکەی هەبووە و هەیە، ئەمانە هەندێکیانن:

- بە بۆنەی ڕۆژی هونەر، لە گەڵ سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان-

بەرهەمەکانی نووسەر شەرمین عەبدوڵا

لقی هەولێر، چوار جار بە چەند تابلۆیەک لە هۆڵی میدیا لە هەولێر، بەشداریی پیشانگای هاوبەشی کردووە.

- لە ساڵی ١٩٩٣ لە پیشانگای شێوەکاریی ڕۆژی ئافرەتانی جیهانی بەشدار بووە.
- لە ساڵی ١٩٩٨- ٢٠١١ وەکو فەرمانبەر و نووسەر و پەیامنێری گۆڤاری کاروان دەستبەکار بووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٨- ٢٠٠٩ وەکو نووسەر و پەیامنێری گۆڤاری(شەنگ)ی ئافرەتان کاری کردووە.
- لە زۆربەی کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسەکانی وەزارەتی ڕۆشنبیری و چالاکییە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان ئامادە بووە.
- لەبەر چالاکییەکانی ڕادیۆی ڕێگای کوردستان خەڵات و ڕێزلێنانیان بۆ کردووە.
- لە ساڵی ١٩٩٨ەوە، ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە، لە

سالّی ٢٠٠٦ەوە، ئەندامی فیدراسیۆنی ڕۆژنامەنووسانی نێودەوڵەتییە.

ئەو خێزاندارە خاوەنی دوو کوڕە بە ناوەکانی(بەهەست و مەبەست) خوا تەمەن درێژیان بکات.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ خاتوو شەرمین عەبدوڵڵا، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان ئەدەب و هونەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و وەرگێڕ، خاتوو شەرمین عەبدوڵڵا، لە سەر داخوازیی من، هاوڕێم میدیاکار و ڕۆشنبیر هەمزە سەرحان بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕوونکردنەوە:

لە بەرگی یەکەمی کتێبی (خۆم و ئەستێرە گەشەکان) لە دێری (٧)ی لاپەڕە (٣٤٩) دا هاتووە، کە ئیحسان ڕەشاد موفتی ساڵی ١٩٧٦ - ١٩٧٧ بەشی کیمیای کۆلێژی زانستی زانکۆی سەلاحەدینی تەواو کردووە، ڕاستییەکەی لە هەمان ساڵی خوێندندا لە زانکۆی سلێمانی تەواوی کردووە، نەک لە زانکۆی سەلاحەدین.

بیبلیۆگرافیای

کتێبی خۆم و ئەستێرە گەشەکان

بەرگەکانی (١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦،٧)

ئامادەکردنی: عوسمان پیرداود

ناو	بەرگ	لاپەڕە
أ		
أ .ب .هەوری	6	127
ئـ		
ئاراس ئیلنجاغی	7	419
ئارام تیگران	6	213
ئازاد عەبدولواحید	1	135
ئازاد عوبێد سالّح (دکتۆر)	3	331
ئازاد هاشم	4	385
ئاسۆ حەسەن	5	477
ئامانج غازی	5	367
ئاوڕەحمانی حاجی مارف (دکتۆر)	6	217
ئایشە شان	1	181
ئەبو صباح - محیدین تاهیر (وێنەگر)	1	503
ئەبوبەکر خۆشناو (دکتۆر)	4	261
ئەحلام مەنسوور	2	537
ئەحمەد سالار (هونەرمەند)	1	173
ئەحمەد ئابلّاخی	7	37
ئەحمەد تاقانە	5	121

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئەحمەد حسێن	3	465
ئەحمەد حەمەدەمین (دکتۆر)	5	289
ئەحمەد سەعید خەتات	7	273
ئەحمەد شوکری (دکتۆر)	5	175
ئەحمەد عوسمان ئەبوبەکر (دکتۆر)	3	99
ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل	6	317
ئەحمەد ناجی	1	289
ئەحمەدی مەلا (دکتۆر)	4	273
ئەرخەوان ڕەسوڵ	2	541
ئەردەڵان بەکر	4	531
ئەردەوان زاخۆیی	5	381
ئەرسەلان بایز (دکتۆر)	6	63
ئەرسەلان حەسەن	7	497
ئەزوەر بەرچەم	7	425
ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی بەردەوام	4	9
ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی بەردەوام	4	7
ئەستێرەیەک لە شاری مێژووەوە....	5	7
ئەسعەد عەدۆ	6	285
ئەسکەندەر عوسمان	4	377
ئەمجەد شاکەلی	4	343
ئەمین محەمەد	7	209
ئەمین موتابچی (دکتۆر)	2	51
ئەنوەر تۆڤی	3	153
ئەنوەر قەرەداغی (دکتۆر)	1	113

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئەنوەر مائی	4	75
ئەیاز زاخۆیی	3	521
ئەیوب هەورامی	4	151
ئیبراهیم ئەحمەد	4	29
ئیبراهیم ئەمین باڵدار	5	139
ئیبراهیم سەلمان(دکتۆر)	2	289
ئیبراهیم هەورامانی	5	199
ئیحسان خەیات	3	565
ئیحسان رەشاد موفتی	1	349
ئیحسان شیرزاد	1	53
ئیحسان فوئاد (دکتۆر)	2	27
ئیسماعیل بادی	3	435
ئیسماعیل تەنیا (نوسەر)	1	463
ئیسماعیل خەیات	4	391
ب		
بافڵ هیوا سەرهەنگ	3	297
باکوری	1	257
بڵند حەیدەری	4	321
بەختیار عەلی	3	281
بەختیار کەڵهوڕی	7	259
بەدرخان سندی (دکتۆر)	2	155
بەدەل ڕەفۆ مزووری	2	471
بەدیع باباجان	3	311
بەدیعە دارتاش	3	229

ناو	بەرگ	لاپەڕە
بەشیر موشیر	5	161
بەکر مەعروف	2	625
بەناز سابیر رەشید	7	293
بەهادین جەلال مستەفا	2	585
بەهرام محەمەد	2	463
بەیان سەلمان	5	61
بورهان بەرزنجی	7	247
بورهان جاهید	1	191
بۆتان جەلال	2	405
بیبلیۆگرافیا....	5	495
بێری شەلماشی	6	307
بێکەس حەمە قادر	5	431
پ		
پاکیزە رەفیق حیلمی (دکتۆر)	2	57
پشکۆ نەجمەدین	5	415
پەری قەرەداغی	5	463
پەیمان سەرهەنگ	1	409
پیربالّ مەحموود	1	247
ت		
تاریق ئیبراهیم شەریف	1	453
تاریق جامباز	1	429
تاریق جەوهەر سارمەمی (میدیاکار)	1	493
تاریق کارێزی	4	475
تایەر تۆفیق	1	107

ناو	بەرگ	لاپەڕە
تحسین تەها	1	155
تەلعەت سامان	1	169
تەحسین ناقشکی	5	395
تەیب جەبار	4	205
تۆفیق وەهبی	4	19
تیرۆژ ئامێدی	7	175
ج		
جان تۆماس	7	111
جان دۆست	5	315
جگەرخوێن (شاعیر)	4	37
جەبار جەمال غەریب	6	69
جەبار سابیر	1	519
جەعفەر مائی	5	53
جەلال بەرزنجی	2	209
جەلال بەیار	7	347
جەلال دەباغ	6	241
جەلال زەنگابادی	2	591
جەلال سەعید	3	529
جەلال مەدحەت خۆشناو	5	251
جەلال مەلەکشا	5	71
جەلالی میرزا کەریم	1	121
جەلیل زەنگەنە	2	305
جەلیل کاکەوەیس	5	333
جەمال ئامێدی	6	281

ناو	بەرگ	لاپەڕە
جەمال بابان	6	51
جەمال بەرواری	4	509
جەمال خەزنەدار	3	147
جەمال شارباژێری	2	161
جەمال عیرفان	4	57
جەمال گردەسۆری	6	423
جەمال نەبەز (دکتۆر)	3	23
جەمال هیدایەت	1	339
جەمشید حەیدەری (دکتۆر)	5	45
جەمیل رەنجبەر	1	209
جەمیل عیسا (دکتۆر)	6	221
جەمیلە جاسم	5	81
جەواد حەمە سالّح ڕەش	7	433
جەودەت ئەحمەد ناجی (رووناکبیر)	1	241
جەودەت هوشیار (دکتۆر)	2	597
جەوهەر غەمگین	3	263
جەوهەر کرمانج	2	457
جوان حاجۆ	5	311
جومعە کانی لەلەیی	3	579
چ		
چەتۆ حەسەن	2	345
چەتۆ نەورۆز	6	313
چیا عومەر ساقی	2	449

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ح		
حاجی مەکی عەبدوڵڵا (عەلییە فەندی)	4	399
حافز قازی	4	81
حجی جەعفەر	2	579
حسام بەرزنجی	2	367
حسێن عارف	1	185
حسێن میسری	5	349
حەمە کەریم هەورامی	1	71
حەبیب کەلەش	6	465
حەجیێ جندی (دکتۆر)	5	225
حەسەن زیرەک	7	133
حەسەن سلێڤانی	3	165
حەسەن قزڵجی	5	283
حەسەن گەرمیانی	5	341
حەسەنێ جزیری	7	127
حەسیب قەرەداغی	2	375
حەکیم عەبدوڵڵا	6	439
حەکیم کاکەوەیس	6	353
حەلیم یوسف	6	445
حەمە ئەحمەد جاف	3	569
حەمە ڕەئووف کەرکووکی	6	207
حەمە سالّح فەرهادی	4	279
حەمە سەعید حەمە کەریم جاف	3	253
حەمە عەباس	6	265

ناو	بەرگ	لاپەڕە
حەمە فەریق حەسەن	6	247
حەمە کەریم عارف	6	253
حەمەی حەمە سەعید	6	81
حەمید بەدرخان (رۆژنامەنووس)	1	393
حەیدەر عەبدولڕەحمان بەقال	1	449
حەیدەر عەبدولڕەحمان	2	359
حوسێن حوزنی موکریانی	5	19
حوسێن عەلی	4	405
خ		
خالد سالّح حەسەن	3	553
خالد عەلی سلێڤانی	4	483
خالید بەکر ئەیوب	1	457
خالید جوتیار	1	417
خالید دلێر	1	421
خالید ڕەسوڵ	5	373
خالید سەرکار	4	469
خالید شەیدا	7	463
خالید کۆچەر (شاعیر)	1	499
خدر ئیبراهیم خدر	6	459
خەسرەو جاف (دکتۆر)	4	145
خەلیل عەبدوڵڵا	6	75
خەلیل عەلی موراد (دکتۆر)	6	87
خەلیل وەندی	6	391
خەلیل یابە	2	569

ناو	بەرگ	لاپەڕە
خەلیلێ چاچان مورادۆف	7	27
خورشیدە بابان	3	237
خۆم و ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی کراوە و ناکۆتا	7	7
د		
دارا محەمەد عەلی	3	317
دانا عەبدولجەبار	7	445
دایکی ئاریان (عەتیە خانم)	7	267
دایکی سۆلاف	4	411
دکتۆرغازی بامەرنی	7	471
دکتۆر ئاراس حەمە سالّح	7	323
دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم	7	81
دکتۆر جەبار قادر	7	51
دکتۆر جەمال رەشید	7	43
دکتۆر حەمە مەنتک	7	399
دکتۆر رەئووف عوسمان	7	317
دکتۆر عوسمان دەشتی	7	97
دکتۆر مارگریت ڕۆدینکۆ	7	145
دکتۆر مستەفا زەنگەنە	7	191
دکتۆر نورەدین زازا	7	335
دلّداری شاعیر	3	139
دلّزار حەسەن	3	545
دلّزاری شاعیر	5	243
دلّشاد عەبدولّلا	2	259
دلّشاد محەمەد سەعید	1	345

ناو	بەرگ	لاپەڕە
دڵشاد مەریوانی	2	175
دەیکا دالیایێ	4	417
دوریە عەونی	6	187
ر		
رزگار خۆشناو	1	199
رەسول گەردی	1	405
رەشاد موفتی (زاناو مامۆستای گەورەی کورد)	1	9
رەفیق سابیر (دکتۆر)	2	553
ز		
زارا ئەحمەد جاف	7	215
زاهیر عەبدوڵڵا	2	353
زاهیر محەمەد کۆیی (هونەرمەند)	1	483
زرار سەرتاش	5	483
زرار محەمەد مستەفا	4	525
زەکیە ئیسماعیل حەقی	1	497
زەینەب خان	6	153
زوبێر بیلال ئیسماعیل	2	105
زوزان سالّح یوسفی	7	183
زوهێر عەبدولمەسیح	2	387
زیاد ئەسعەد	6	237
زیاد ڕەشاد قادر	7	361
زیوەر خەتاب	6	195
ژ		

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ڕەئوف بێگەرد	3	221
ڕەئووف حەسەن	5	423
ڕەئووف شێخ جەمیل	6	405
ڕەحیم حەمید	5	337
ڕەزا سەید گوڵ بەرزنجی	5	297
ڕەزا شوان	7	199
ڕەشید عەباس	7	455
ڕەشید فندی	4	287
ڕەفیق چالاک	4	229
ڕەفیق حیلمی	4	45
ڕەوشەن بەدرخان	5	37
ڕوپاک عەبدولقادر	2	483
ڕووناک شوانی	5	303
ڕوونکردنەوەیەکی پێویست	3	617
ڕۆژ هەڵەبجەیی	5	267
ڕۆستەم باجەلان	7	105
ڕۆستەم خامۆش	7	223
ڕێباز مستەفا	6	337
ڕێبوار سیوەیلی	4	223
س		
سابیر ڕەشید	2	421
سابیر گۆران	7	285
سادق بەهائەدین	2	111
سالار سەمین	4	295

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سالار کۆشار	2	427
سالّح حەیدەری	1	315
سامی شۆرش	1	261
سامیە چاوشلی (دکتۆر)	4	489
سدیق شەرۆ	4	307
سروە عوسمان	2	435
سەباح ئیسماعیل	4	299
سەباح زاخۆیی	6	471
سەباح ڕەنجدەر	2	393
سەباح عەبدولڕەحمان (هونەرمەند)	1	159
سەباح هورمز	2	443
سەبری بۆتانی	4	51
سەبریە هەکاری	7	253
سەحەر موعیّزی	7	151
سەدیق وەلی بەرواری	6	411
سەربەست بامەرنی	3	117
سەرتیب ئاغا واحید بەگ	3	605
سەردار ئەحمەد کۆیی	2	631
سەردار فەتاح ئەمین (ڕۆژنامەنووس)	1	523
سەرفراز نەقشبەندی	6	181
سەروین دەرویّش	3	407
سەعدولّلا پەرۆش	1	221
سەعدون یونس	2	491
سەعدی عەلی	3	585

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سەعید یەحیا خەتات	6	101
سەگڤان عەبدولحەکیم	4	355
سەلام کۆیی	3	515
سەلام محەمەد	2	245
سەلام ناوخۆش (دکتۆر)	5	259
سەلما تۆما کاکۆ	3	323
سەلیم بەرەکات	4	135
سەلاح شوان	2	277
سەلاح عومەر	5	471
سەمەر درێعی	7	341
سەمیر زاخۆیی	5	353
سەمیرە عەلی مەندی	3	491
سەید ئەحمەد بەرزنجی	4	495
سەید ئەحمەد ڕواندزی	5	327
سەیدا سالح یوسفی	6	37
سوبحی کۆیی	4	465
سۆلاڤ شەیدا	7	383
سیمبولێک بۆ گەورەیی مێژوو	1	7
سیمین چایچی	7	303
سینەم چێی	7	329
ش		
شاکر خەسباک (دکتۆر)	6	57
شاکر فەتاح (نووسەری شەهید)	1	303
شلێر کۆیی	7	355

ناو	بەرگ	لاپەڕە
شەرمین عەبدوڵڵا	7	505
شەفیق بەیاد	7	73
شەفیقی حاجی خدر	2	315
شەمال ئاکرەیی	7	477
شەماڵ سائیب	1	287
شەمالّی عەبە ڕەش	5	321
شەمس عەنتەر	6	483
شەهابەی هەولێری	5	363
شوکر مستەفا	2	37
شوکری فەزڵی	5	169
شوکریە ڕەسوول (دکتۆر)	2	123
شیرین سابیر	2	497
شیلان حمو	4	537
شێخ محەمەدی خاڵ	6	23
شێرزاد حەسەن	3	291
شێرزاد سەرسپی	1	233
شێرزاد شێخانی	7	439
شێرزاد عەبدولڕەحمان	3	483
شێرزاد هەینی	3	445
شێرکۆ بێکەس (شاعیر)	1	59
شێرکۆ عەبدوڵڵا (دکتۆر)	5	217
ع		
ع .ع .شەونم	5	87
عارف حیتۆ(دکتۆر)	3	419

ناو	بەرگ	لاپەڕە
عبدالغنی علی یحیا	1	437
عزەددین فەیزی	1	55
عەباس بەدری	4	369
عەباس عبدوڵڵا یوسف	2	503
عەبدولجەبار کانی	2	511
عەبدولخالق سەرسام	1	433
عەبدولخالق مەعرو (نووسەری شەهید)	1	265
عەبدولرەزاق چەلەبی (دکتۆر)	1	327
عەبدولرەحمان بامرنی	6	381
عەبدولرەحمان فەرهادی	1	129
عەبدولرەحمان مزوری	2	225
عەبدولرەزاق بیمار	3	205
عەبدولرەزاق شەمسەدین	6	495
عەبدولرەقیب یوسف	5	153
عەبدولستار جەباری	5	181
عەبدولستار خدر	7	485
عەبدولعەزیز سلێمان	5	359
عەبدولفەتاح بۆتانی (پرۆفیسۆر)	4	63
عەبدولقادر مەردان	6	373
عەبدولکەریم شێخانی	2	253
عەبدولکەریم فندی	6	133
عەبدولمەجید لوتفی	6	175
عەبدولواحید ئیدریس (دکتۆر)	4	235
عەبدولواحید مەرجان	1	425

ناو	بەرگ	لاپەڕە
عەبدولوەهاب تالّەبانی	3	245
عەبدولّلا زێرین	5	345
عەبدولّلا ئاگرین (دکتۆر)	3	67
عەبدولّلا پەشێو	1	79
عەبدولّلا حەداد (دکتۆر)	1	317
عەبدولّلا سەراج	4	241
عەبدولّلا عەباس	2	129
عەتا قەزاز	3	191
عەتا محەمەد	6	329
عەدنان حاجی کاکە	6	451
عەدنان کەریم	3	507
عەرەبی شەمۆ	5	25
عەریف خدر	1	479
عەزیز شارۆخی	6	323
عەزیز گەردی	1	215
عەزیزی مەلای ڕەش	4	255
عەلائەدین سەجادی	1	39
عەلی ئەحمەد	7	389
عەلی بەندی	6	499
عەلی چل ئاغا	7	459
عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجەیی	5	451
عەلی کەندی	4	313
عەلی مەردان	1	97
عەونیی شاعیر	3	13

ناو	بەرگ	لاپەڕە
عوسمان پیرداود	2	573
عوسمان چێوار	7	87
عوسمان خۆشناو	3	175
عوسمان سەبری	6	45
عوسمان هەورامی	4	89
عومەر ئەمین	3	455
عومەر چاوشین	7	379
عومەر دزەیی	1	103
عومەر ساقی	2	185
عومەر سەید	5	437
عومەر شێخەڵڵا دەشتەکی	3	197
عومەر عەبدولڕەحیم	5	145
عومەر عەبدوڵڵا	7	369
عومەر مەعروف بەرزنجی	3	49
عیزەدین مستەفا ڕەسوڵ (پرۆفیسۆر)	1	33
عیسا بەرواری	7	231
غازی غەفوور	6	489
غەفوور مەخموری	6	161
ف		
فاروق جەمیل خەزنەیی (پارێزەرو یاساناس)	1	297
فارووق سەید حسن	1	507
فازل عومەر	3	599
فازڵ جاف (دکتۆر)	3	273
فازیل شەورۆ	7	165

ناو	بەرگ	لاپەڕە
فاروق ئیبراهیم شەریف (لیوا)	2	309
فرەنسیس داود	6	139
فەرهاد شەریف	1	275
فەرهاد پیربالّ (دکتۆر)	5	131
فەرهاد حەمزە	7	413
فەرهاد شاکەلی (نووسەرو شاعیر)	1	145
فەرهاد عەونی	3	109
فەرەیدەن عەلی ئەمین	2	321
فەرەیدون دارتاش	4	459
فەریاد فازیل(دکتۆر)	5	193
فەرید زامدار	1	399
فەلەکەدین کاکەیی (نووسەر و ڕۆژنامەنووس)	4	111
فەهمی بالایی	3	391
فەیسەل مستەفا	3	351
فوئاد ئەحمەد	1	165
فوئاد سەڕاج	4	247
فوئاد مەجید میسری	5	99
ڤینۆس فایەق	6	345
ق		
قاسم شێروانی (شاعیر)	1	251
قەدری جان	4	215
قەناتی کوردۆ (پڕۆفیسۆر)	5	31
قەهـار شـێخانی	4	347
قوبادی جەلیزادە (شاعیر)	2	197

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ک		
کاکە مەم بۆتانی	1	75
کانی	6	201
کەریم شارەزا	1	87
کەریم دەشتی (شاعیر)	1	281
کوردستان موکریانی (دکتۆرە)	1	91
کۆکردنەوەی پەرتەوازەکان	6	7
کاروان عوسمان خەیات	5	441
کاکەی فەلاح	3	91
کامل ئەلبەسیر (دکتۆر)	4	97
کامەران موکری	3	41
کامیل ژیر	4	105
کاوس قەفتان (دکتۆر)	3	33
کەریم سۆفی	3	559
کەریم کابان	4	439
کەریم کاکە	6	169
کەژاڵ ئەحمەد (شاعیر)	2	329
کەژاڵ ئیبراهیم خدر	2	611
کەمال رەئووف محەمەد	3	85
کەمال سەعدی (دکتۆر)	2	413
کەمال غەمبار (دکتۆر)	2	117
کەمال فوئاد (دکتۆر)	2	61
کەمال مەزهەر (دکتۆر)	2	43
کەمال میراودەلی (دکتۆر)	2	191

ناو	بەرگ	لاپەڕە
کەیفی ئەحمەد (دکتۆر)	6	299
کۆسرەت ئەحمەد بێکەس	5	387
گ		
گرفتار کاکەیی	3	535
گەزیزە (خوشکە گەزیزە)	7	239
گولنار عەلی	4	499
گوڵبەهار	4	447
گوڵستان ئاواز	7	297
گوڵستان پەروەر	6	367
گوڵێ سەلیم	7	309
گیوی موکریانی	6	15
ل		
لە ماڵێکدا پرۆژەیەک بە شەونخونیی هەمووان	3	613
لەتیف هەڵمەت	2	167
م		
مارف خەزنەدار (پرۆفیسۆر)	1	25
مارف عومەر گوڵ (دکتۆر)	3	123
محەمەد شەهاب چەلەبی	1	331
محەرەم محەمەد ئەمین	5	239
محەمەد ئەحمەد ئەربیلی	3	375
محەمەد ئەمین پێنجوینی	1	45
محەمەد ئەمین هەورامانی	4	125
محەمەد ئۆزون	7	19
محەمەد بەدری	6	227

ناو	بەرگ	لاپەڕە
محەمەد تۆفیق وردی	5	277
محەمەد جەزا بەرزنجی	3	381
محەمەد جەزا (هونەرمەند)	1	357
محەمەد چەلکی	5	408
محەمەد حسێن موهەندیس	6	415
محەمەد زادە (خۆشنووس و دیزاینەر)	1	365
محەمەد ڕەسوڵ هاوار	4	173
محەمەد ڕەشید فەتاح	3	357
محەمەد ڕەشیدی ئەمینی	5	401
محەمەد سالّح بەرزنجی	6	397
محەمەد سالّح دیلان	3	77
محەمەد سەلیم سواری	2	517
محەمەد شێخۆ	4	453
محەمەد عارف سیامەنسووری (دکتۆر)	2	337
محەمەد عارفێ جزیری (ستراتیژ)	1	203
محەمەد کەریم نانەوا	3	591
محەمەد کوردۆ	4	361
محەمەد مەردان	3	363
محەمەد مەهدی جەواهیری	2	89
محەمەد مەولود (مەم)	1	67
محەمەد موکری	4	331
محەمەد وەسمان	3	497
محەمەدی ماملێ	4	425
محەمەدی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس	2	19

ناو	بەرگ	لاپەڕە
محێدین زەنگەنە	6	107
مریەم خان	6	333
مستەفا زەڵمی (دکتۆر)	4	11
مستەفا رابەر	7	281
مستەفا سالّح کەریم	2	559
مشکۆ هەولێری	1	325
معروف جیاووک	1	293
من و ئەستێرە گەشەکان پرۆژەیەکی کەم وێنە ..	2	7
مهاباد قەرەداغی	2	605
مەجید ئاسنگەر	3	185
مەجید خۆشناو	7	405
مەجید عەبدولڕەحمان	7	449
مەحفوز مایی	5	233
مەحمود زامدار	1	311
مەحموود دەرویّش	2	139
مەدحەت بێخەو (شاعیر)	1	319
مەدیحە برادۆستی	2	601
مەدیحە سۆفی (دکتۆرە)	5	209
مەزهەری خالقی	6	145
مەسعود پەرێشان	2	399
مەسعود محەمەد (بیرمەندو رووناکبیر)	1	19
مەغدید سەپان (دکتۆر)	4	165
مەلا جەمیل ڕۆژبەیانی (بیرمەندو ڕۆناکبیر)	2	11
مەلا عەبدولکەریمی مودەریس	5	11

ناو	بەرگ	لاپەڕە
مەلا مەسعودی بێبەش	1	141
مەلای گەورەی کۆیە	7	11
مەولود ئیبراهیم حەسەن (دکتۆر)	4	119
موئەیەد تەیب	2	231
موحسن عەبدولرەحمان	6	505
موحسین ئاواره (شاعیر)	1	237
موحسین قۆچان	3	129
موسەدەق تۆڤی	3	343
مومتاز حەیدەری	1	269
میرزا مەنگوڕی	6	119
ن		
ناجی تەها بەرواری	7	491
نارین عومەر	7	63
ناز فەلەکەدین	6	359
نازم دلّبەند (شاعیرو نووسەر)	1	385
نازم کەریم	6	433
ناسر حەسەن	2	299
ناسری رەزازی	4	431
نافیع ئاکرەیی (دکتۆر)	1	329
ناهیده رەفیق حیلمی	7	33
نەجمەدین موفتی	1	335
نەبیل عەریف خدر (وێنەگر)	1	513
نەجات خەتات	1	475
نەجاتی عەبدولّلا (دکتۆر)	2	77

ناو	بەرگ	لاپەڕە
نەجمەدین عەزیز سمایل	1	529
نەجمەدین غولامی	7	393
نەجمەدین مەلا	6	31
نەجیب بالایی	2	527
نەزەند بەگیخانی (دکتۆر)	4	157
نەژاد عەزیز سورمێ	5	107
نەسرین شێروان	6	477
نەسرین فەخری (دکتۆرە)	2	97
نەوزاد رەفعەت	3	211
نەوزاد عەلی ئەحمەد	1	371
نووری عەلی ئەمین	5	187
نیعمەت عەبدوڵڵا	1	445
هـ		
هادی چاوشلی	1	343
هادی زیائەدینی	7	119
هاشم جەباری (میدیاکار)	1	487
هاشم عەلی مەندی	2	269
هاورێ باخەوان	7	157
هاوژین سلێوە (دکتۆر)	6	291
هەردەوێڵ کاکەیی	4	335
هەژار موکریانی	4	179
هەڵوەستەیەک....(خۆم و) یان (من و)	3	11
هەنار موفتی	4	515
هوشیار سەید ئەحمەد (هونەرمەند)	1	441

ناو	بەرگ	لاپەڕە
هیوا سەرهەنگ	1	225
هێڤی بەرواری	3	397
هێمن موکریانی	4	191
و		
وریا ئەحمەد (هونەرمەند)	1	195
وریا عومەر ئەمین (دکتۆر)	2	67
ولیەم یۆحەننا	3	159
وەرزی یادکردنەوەی ئەستێرەکان	3	7
ویداد قازی	3	461
ی		
یاسین قادر بەرزنجی	6	273
یاسین مستەفا	5	489
یەحیا مەرجان (هونەرمەند)	1	469
یوسف مەنتک	3	473

پێرست

خۆم و ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی کراوە و ناکۆتا	٧
مەلای گەورەی کۆیە	١١
محەمەد ئۆزون	١٩
خەلیلێ چاچان مورادۆڤ	٢٧
ناهیدە ڕەفیق حیلمی	٣٣
ئەحمەد ئابلاخی	٣٧
دکتۆر جەمال رەشید	٤٣
دکتۆر جەبار قادر	٥١
نارین عومەر	٦٣
شەفیق بەیاد	٧٣
دکتۆر ئیسماعیل ئیبراهیم	٨١
عوسمان چێوار	٨٧
دکتۆر عوسمان دەشتی	٩٧
ڕۆستەم باجەلان	١٠٥
جان تۆماس	١١١
هادی زیائەدینی	١١٩
حەسەنێ جزیری	١٢٧
حەسەن زیرەک	١٣٣
دکتۆر مارگریت ڕۆدینکۆ	١٤٥
سەحەر موعێزی	١٥١
هاوڕێ باخەوان	١٥٧
فازیل شەورۆ	١٦٥
تیرۆژ ئامێدی	١٧٥
زوزان سالّح یوسفی	١٨٣
دکتۆر مستەفا زەنگەنە	١٩١

ڕەزا شوان	١٩٩
ئەمین محەمەد	٢٠٩
زارا ئەحمەد جاف	٢١٥
ڕۆستەم خامۆش	٢٢٣
عیسا بەرواری	٢٣١
(خوشکە گەزیزە) گەزیزە	٢٣٩
بورهان بەرزنجی	٢٤٧
سەبریە هەکاری	٢٥٣
بەختیار کەڵهوڕی	٢٥٩
دایکی ئاریان(عەتیە خانم)	٢٦٧
ئەحمەد سەعید خەتات	٢٧٣
مستەفا ڕابەر	٢٨١
سابیر گۆران	٢٨٥
بەناز سابیر ڕەشید	٢٩٣
گوڵستان ئاواز	٢٩٧
سیمین چایچی	٣٠٣
گوڵێ سەلیم	٣٠٩
دکتۆر ڕەئووف عوسمان	٣١٧
دکتۆر ئاراس حەمە سالّح	٣٢٣
سینەم چێی	٣٢٩
دکتۆر نورەدین زازا	٣٣٥
سەمەر دریّعی	٣٤١
جەلال بەیار	٣٤٧
شلێر کۆیی	٣٥٥
زیاد ڕەشاد قادر	٣٦١
عومەر عەبدوڵڵا	٣٦٩

عومەر چاوشین ٣٧٩
سۆلاڤ شەیدا ٣٨٣
عەلی ئەحمەد ٣٨٩
نەجمەدین غولّامی ٣٩٣
دکتۆر حەمە مەنتک ٣٩٩
مەجید خۆشناو ٤٠٥
فەرهاد حەمزە ٤١٣
ئاراس ئیلنجاغی ٤١٩
ئەزوەر بەرچەم ٤٢٥
جەواد حەمە سالّح ڕەش ٤٣٣
شێرزاد شێخانی ٤٣٩
دانا عەبدولجەبار ٤٤٥
مەجید عەبدولڕەحمان ٤٤٩
ڕەشید عەباس ٤٥٥
عەلی چل ئاغا ٤٥٩
خالید شەیدا ٤٦٣
دکتۆرغازی بامەڕنی ٤٧١
شەمال ئاکرەیی ٤٧٧
عەبدولستار خدر ٤٨٥
ناجی تەها بەرواری ٤٩١
ئەرسەلان حەسەن ٤٩٧
شەرمین عەبدولّلّا ٥٠٥
بیبلیۆگرافیا ٥١٣